

โดย
นายสุรัตน์ เพชรนิล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ แบบ 2.1 ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาการศึกษาดลอดชีวิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2560

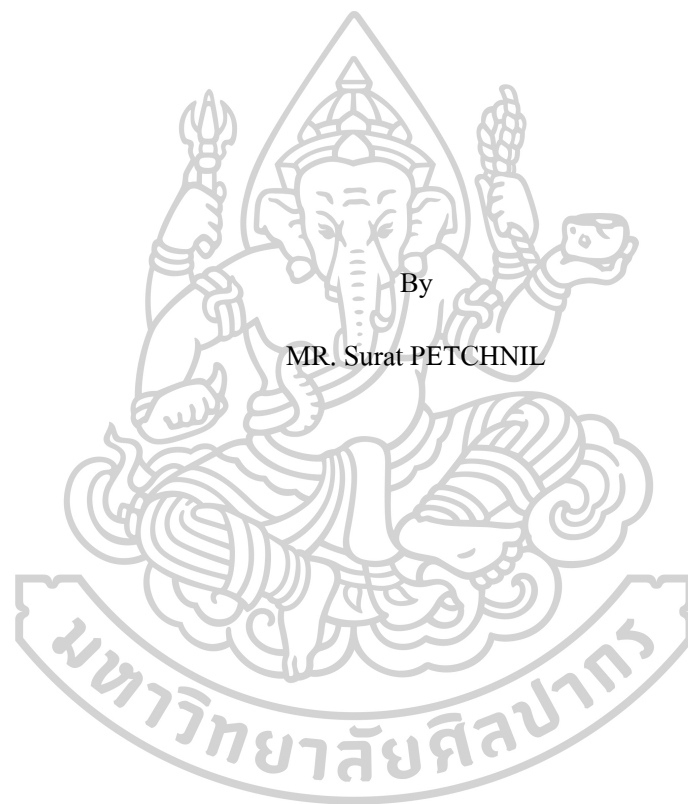
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม
ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาดตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ แบบ 2.1 ศึษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ภาควิชาการศึกษาดตลอดชีวิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

A DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES FOR
UNIVERSITY STUDENTS SOCIAL RESPONSIBILITY ENHANCEMENT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Education LIFELONG EDUCATION AND HUMAN DEVELOPMENT

Department of LIFELONG EDUCATION

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2017

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

55251806 : การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ แบบ 2.1 ศึกษาศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต

คำสำคัญ : ความรับผิดชอบต่อสังคม, กิจกรรมการเรียนรู้, นักศึกษาอุดมศึกษา

นาย สุรัตน์ เพชรนิล: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม
ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริณา จิตต์จรัส

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และ 2) เพื่อ
ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) นักศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 408 คน และ
2) นักศึกษากลุ่มทดลอง จำนวน 24 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ
แผนการจัดกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่า X/SD) และเชิงอนุมาน ($t\text{-test}$) และ
การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัญหา และความต้องการ ความรับผิดชอบต่อ
สังคมของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อวิเคราะห์เชิงเนื้อหาพบว่าแม้มหาวิทยาลัยจะมีนโยบาย
และแนวปฏิบัติ นักศึกษามีความสนใจแต่พฤติกรรมที่แสดงออกในด้านความรับผิดชอบยังมีไม่มาก
นัก ทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในหลายมิติ ส่วนเป้าหมาย คือการพัฒนาตนเองด้วย
การมีวินัย เคารพกฎระเบียบของสังคมในการดำเนินชีวิต และวิธีการพัฒนาคือการสร้างความ
ตระหนักรู้ในตนเอง มีเนื้อหาการเรียนรู้และสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับปัญหาเพื่อการรับใช้สังคม
โดยเน้น ความสมัครใจคิด ออกแบบ ด้วยตัวเอง มีความหลากหลายและการมีส่วนร่วมของทุกภาค
ส่วน และ 2) การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปรัชญาพิพัฒนาการนิยม ปรัชญา
คิดเป็น แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการที่ประกอบด้วย การ
จัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ใช้โครงงานเป็นฐาน การปฏิบัติการเพื่อรับใช้สังคมและการ
สะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งมีแผนกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ลักษณะ คือกิจกรรมสัมพันธ์ กิจกรรม
การคิดและเสวนา กิจกรรมรับใช้สังคม รวมจำนวน 45 ชั่วโมง มีผลการทดลองก่อนและหลังการ
ใช้แผนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และผลการ
ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก

55251806 : Major LIFELONG EDUCATION AND HUMAN DEVELOPMENT

Keyword : Social Responsibility, Learning Activities, Students Higher Education

MR. SURAT PETCHNIL : A DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES FOR
UNIVERSITY STUDENTS SOCIAL RESPONSIBILITY ENHANCEMENT THESIS
ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR DR. SIRINA JITCHARAT

The purposes of this research were 1) To study the state, problems, goals, and methods of organizing learning activities to promote social responsibility of higher education students and 2) To design and develop learning activities for promote social responsibility of higher education students. The sample used were 1) 430 students and related persons 2) 25 experimental students. The tools used consisted of questionnaire, In-depth interview and activity plan. The data were analyzed by descriptive statistics (X/SD), inferential statistics (t-test) and content analysis. The findings were concluded as follows: 1) The level of problems, goals, and methods of organizing learning activities to promote social responsibility of higher education students is at a high level. But the result revealed that although the university has policies and practices for attract students to participate in the activity, the behavioral expression of responsibility still quite low. These problems affecting society in many dimensions. For the goal revealed that higher education students develop self with discipline. Respect the rules of living in society. The development methods are self-awareness, Sourcing & Creating Learning Content and Activities that are linked to the problem of social service, voluntary focusing of attention, self-design, diversity and participation of all sectors, and 2) the design and development of activities are modeled and plans for learning activities to promote students' social responsibility. Using the philosophy of thought, Social Responsibility Concept, An Operational Learning Concept consisting of Problem-Based Learning Management, Project-Based Action Learning for social service and reflection. There are 3 types of activity plans: 1) Relationship activity 2) Thinking and discussion activities, and 3) social activities towards total time worked of 45 hours. The results of the experiment before and after the implementation of the learning activity development plan were significantly different at the level of 0.05 and the results from expert's evaluation were at a high level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริณา จิตต์จรัส ประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.พีรเทพ รุ่งคุณากร และอาจารย์ ดร.นิรุทธ์ วัฒนโภาส กรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์ ประธานคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร สุวรรณเทพ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่คอยดูแลช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ อาจารย์ และนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง รวมไปถึงคณาจารย์ พี่ๆ น้องๆ ในสาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิตทุกๆ ท่าน

ท้ายสุดขอขอบคุณ บิดา มารดา และทุกคนในครอบครัว ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบให้กับครูบาอาจารย์ นักศึกษา และมิตรสหาย ที่เอาความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อนมนุษย์

สุรัตน์ เพชรนิล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
3. คำถามในการวิจัย.....	9
4. ขอบเขตการวิจัย.....	9
5. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา.....	14
7. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	14
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)	18
1.1 ความหมาย แนวคิดของความรับผิดชอบต่อสังคม.....	18
1.2 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ ความรับผิดชอบต่อสังคม.....	21
1.3 แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการ การพัฒนาและส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม	24
ตอนที่ 2 ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม	25
2.1 ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism).....	25

2.1.1	ความเป็นมาและแนวคิดพื้นฐาน.....	26
2.2.2	ความหมายและความมุ่งหมายของการศึกษา	27
2.2.3	แนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์และทฤษฎีความรู้.....	27
2.2.4	การจัดกระบวนการศึกษา	28
2.2	ปรัชญาคิดเป็น (Khit pen).....	30
2.2.1	ความหมายปรัชญาคิดเป็น	31
2.2.2	ความเชื่อพื้นฐานของปรัชญาคิดเป็น	31
2.2.3	แนวคิดคิดเป็น	32
2.3.4	ลักษณะของคนคิดเป็น มี 8 ประการ.....	33
2.3.5	สมรรถภาพของคนคิดเป็น.....	34
2.3.6	กระบวนการคิดเป็น	34
2.3.7	การวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการคิดเป็น	37
ตอนที่ 3	กิจกรรมการเรียนรู้.....	38
3.1	ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้.....	39
3.2	ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้.....	39
3.3	จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	40
3.4	หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	41
3.5	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้.....	41
3.6	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงกระบวนการ	42
3.7	กระบวนการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	43
3.8	เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ แบบต่างๆ.....	48
ตอนที่ 4	แนวคิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active Learning)	50
4.1	การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)	51
4.1.1	แนวคิดพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.....	51

4.1.2	จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	52
4.1.3	ลักษณะของปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	52
4.1.4	การเตรียมตัวของครูก่อนการจัดการเรียนรู้	53
4.1.5	ขั้นตอนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	53
4.1.6	การประเมินผลการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	55
4.1.7	บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	55
4.2	แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning).....	56
4.2.1	ความหมายของการเรียนรู้แบบโครงงาน	56
4.2.2	จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบโครงงาน	58
4.2.3	ลักษณะและประเภทของโครงงาน	60
4.2.4	ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน	67
4.2.5	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน	68
4.2.6	การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน	73
4.1.7	ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน	76
4.3	แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Social Service).....	78
4.3.1	ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	79
4.3.2	แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	82
4.3.3	องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	86
4.3.5	รูปแบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	88
4.4	การจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (Reflective Learning).....	90
4.4.1	ความหมายการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด	90
4.4.2	องค์ประกอบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด	90
4.4.3	รูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด	91
4.4.4	กระบวนการการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด.....	92

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ	93
5.1 งานวิจัยในประเทศ	93
5.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม	93
5.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม	99
5.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ	101
5.2 งานวิจัยต่างประเทศ	113
5.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม ปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ	113
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	117
3.1 การออกแบบงานวิจัย	117
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	117
3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	123
3.5 ขั้นตอนการวิจัย	124
ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Research :R1)	124
ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ (Development :D1)	125
ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ (Research :R2)	126
ระยะที่ 4 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ (Development : D2)	127
บทที่ 4 ผลการวิจัย	128
1.ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย	129
2.ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice)	156
ขั้นที่ 1 ผลการออกแบบกิจกรรม	158
ขั้นที่ 2 ผลการทดลองกิจกรรม	167

บทที่ 5 สรุปลงการวิจัย และข้อเสนอแนะ	192
สรุปลงการวิจัย	193
อภิปรายผลการวิจัย	200
การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการและข้อเสนอแนะ	200
การออกแบบแผนพัฒนากิจกรรม RPS	203
ผลกิจกรรม	206
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	208
ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป	209
รายการอ้างอิง	210
ภาคผนวก ก	221
ภาคผนวก ข	226
ภาคผนวก ค	268
ประวัติผู้เขียน	315

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนการสุ่มตัวอย่าง นักศึกษาจำแนกตามประเภทของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชา 119

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนการกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามประเภทของมหาวิทยาลัย..120

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปจำแนกตาม สถานภาพ ชั้นปี เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา มหาวิทยาลัยที่สังกัด คณะที่สังกัด และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม 129

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ จำแนกตาม มหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และ มหาวิทยาลัยเอกชน 132

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต.....134

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ ความหมาย จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต 136

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ คุณลักษณะ จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต 139

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ สภาพการณ์ปัจจุบัน จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต 142

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ ปัญหา จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต 145

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ เป้าหมายการพัฒนา
 จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการ
 จัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต 147

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ วิธีการพัฒนา จำแนก
 ตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัด
 กิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต.....151

ตารางที่ 12 กิจกรรมการเรียนรู้ “RPS” (สัมพันธ-คิด เสวนา-รับใช้สังคม).....161

ตารางที่ 13 แผนกิจกรรมการทดลอง 15 สัปดาห์ : แผนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริม
 ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา 163

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ ชั้นปี ผลการเรียน คณะที่
 สังกัด และประสบการณ์การทำงาน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี 169

ตารางที่ 15 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและ
 หลังการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา.....170

ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัด
 กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายชื่อ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ...171

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัด
 กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายชื่อ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว
173

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัด
 กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายชื่อ ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน 175

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัด
 กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายชื่อ ด้านความรับผิดชอบต่อ
 สถาบันการศึกษา.....177

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัด
 กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายชื่อ ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและ
 สังคม 179

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับ ผลการพัฒนากิจกรรม 190

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา	14
ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการคิดเป็น.....	36
ภาพที่ 3 วงจรการเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ของเดวิด คอล์บ	86
ภาพที่ 4 รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา.....	160

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถานที่จัดการศึกษาขั้นสูง (Higher Education) มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การที่ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้นั้น จำเป็นต้องมีทรัพยากรบุคคลเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิด ความสามารถและมีคุณธรรม ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินภารกิจต่างๆ ของประเทศ เป็นแบบอย่างสำหรับเยาวชนรุ่นหลัง ดังที่สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยว่า “...มหาวิทยาลัยเป็นสมองต้นคิดของชาติ เป็นสถานเพาะเลี้ยงคนดีของชาติ นั่นคือ การศึกษาจะต้องสร้างคนที่มีสมบุรณ์ เป็นการผสมผสานทั้งในความรู้และดีในทางความประพฤติปฏิบัติควบคู่กันไป คนทำงานได้ยังไม่เรียกดี คนเรียนเก่ง ยังไม่พอเป็นคนมีความรู้มากแต่เอาตัวไม่รอด จึงต้องอบรมจรรยาและความรู้ควบคู่กันไป..” (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2542) บัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษานั้นต้อง เป็นบัณฑิตที่มีความสมบุรณ์ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ สติปัญญา สังคม อารมณ์ร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้จัดทำเป้าหมายกรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2551-2565 ไว้ว่า “ต้องการยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทยเพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาไทยในการสร้างนวัตกรรม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกโลกาภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนายั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกหลักธรรมมาภิบาล การเงิน การกำกับมาตรฐานและเครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการความหลากหลายและเอกภาพเชิงระบบ”

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นเป็นกฎหมายหลักทางด้านการศึกษาในวันที่ 19 สิงหาคม 2542 ต่อมาได้มีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้นเรียกว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ใน

มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุขและ

มาตรา 9 ระบุว่า ในการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ยังได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF: HE) ซึ่งเป็นการกำหนดคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) จากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษาว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเอง โดยผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมี อย่างน้อย 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) 2) ด้านความรู้ (Knowledge) 3) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills)

จากที่กล่าวมาสถาบันอุดมศึกษามีภาระหน้าที่อันสำคัญในการใช้กระบวนการทางการศึกษาปลูกฝังแนวความคิด ให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจ ความเป็นไปของสังคมที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้ เป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ จากปรัชญาแนวคิดในการพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา จะเห็นว่ามี การให้ความสำคัญของการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถที่จะให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาในทุกๆ ด้าน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมได้ถูกระบุอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ที่ว่าด้วยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษา ในมาตรา 23 โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยเฉพาะเน้นความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก นอกจากนี้ในกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี

ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) (พยงค์ จูฑา, 2555) ได้กล่าวถึงทิศทางการพัฒนาเยาวชน นักศึกษาและบัณฑิตในอนาคตว่านอกจากความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์แล้ว ความสามารถที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนคือ ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นหมู่คณะ การแก้ปัญหา การรับความเสี่ยง การออกแบบและความสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการตนเอง รวมไปถึงจริยธรรมโดยสถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ของเยาวชนและนักศึกษาในรูปแบบของทักษะชีวิต ทักษะสังคม (Socialization) สมรรถนะพื้นฐานที่ข้ามพ้นความรู้วิชาการ (Base Line Competencies) การสะสมความรู้และความสามารถเชิงบูรณาการที่ฝังตัว (Tacit knowledge and Ability) ที่หาไม่ได้จากการเรียนการสอนในห้องที่ขาดปฏิสัมพันธ์โดยปรับรูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม การบูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตรและชีวิตจริงเข้ากับหลักสูตรเป็นอีกแนวทางหนึ่ง เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกมีความท้าทายต่อนักศึกษาและต่ออาจารย์มากกว่าการสอนจากตำราอย่างเดียว

ในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาก็ได้ยึดหลักความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี นำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้เติบโตตามผลที่มุ่งหวัง โดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้จัดประชุม วิชาการ เรื่องการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยบนเส้นทางมหาวิทยาลัยกับความรับผิดชอบต่อสังคม University Social Responsibility, USR ที่ประชุมมีการนำเสนอแนวคิดการสร้างบัณฑิตอุดมคตินูน ใหม่ที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ 21 ในประเด็นการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสรุปได้ว่า ทุกคนเติบโตมาได้โดยการเป็นหนึ่งของสังคมโดยส่วนใดส่วนหนึ่ง วิฤตปัญหา ในสภาพสังคมปัจจุบันจึงเป็นปัญหาที่ทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อ ความสำคัญของความ รับผิดชอบต่อสังคมนั้นคือเป็นหน้าที่ของมนุษย์ สถานศึกษาในฐานะผู้ผลิตบัณฑิต ต้องปลูกฝัง จิตสำนึกให้หยั่งรากฝังลึก ก่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนและถือเป็นภาระหน้าที่ของทุกคนใน สังคม ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาต้องมีความภูมิใจในตนเองและสถาบัน รู้และตระหนักความ เป็นไปของสังคม สำนึกในหน้าที่และบทบาทของตน ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ มีสำนึกรัก สิ่งแวดล้อมและการแบ่งปัน ลำดับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมมี 5 ระดับคือ

- 1) Individual Social Responsibility (ISR) 2) Children Social Responsibility (CSR-1)
- 3) Corporate/Citizen Social Responsibility (CSR-2) 4) City Social Responsibility (CSR-3) และ 5) Country Social Responsibility (CSR-4) สำหรับแนวทางการพัฒนาบัณฑิตให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีหลากหลายเช่น ครู อาจารย์ บุคคลากร ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีการสนับสนุนกิจกรรม

รับใช้สังคมในส่วนแนวทางการจัดการเรียนรู้ ต้องสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความต้องการของสังคม สร้างกิจกรรมเสริมหลักสูตร สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) และการเรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม (Service learning) (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556)

สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งในสังคมที่อยู่ในฐานะที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีส่วนช่วยกันในการแก้ปัญหาสังคม นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต้องใช้เวลาศึกษาจนครบหลักสูตรปริญญาตรีอย่างน้อย 4 ปี ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 18-22 ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่กำลังปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม ที่ให้เป็นไปตามครรลองที่ดิงตามความคาดหวังของสังคม (ชรัยน์นาด จิตต์บรรเทา, 2554)

ในรายงานสถานการณ์ ปัญหาของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นของศูนย์วิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าปัญหาที่สำคัญสำหรับเด็ก เยาวชน ที่จำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วนมี 9 ปัญหา คือ ปัญหา ยาเสพติด พฤติกรรมฟุ้งเฟ้อ ขาดวินัยและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่ให้ความสำคัญของการศึกษา มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ขาดคุณธรรม จริยธรรม ไม่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ก่ออาชญากรรม ครอบครัแตกแยก และปัญหาการค้ำมนุษย์ ปัญหาเหล่านี้ถูกนำมาใช้เป็นประเด็นสัมมนาในเวที ปัญหาเด็ก เยาวชน : ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม และปัญหาชาติ ของคณะกรรมการ การพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา โดยคณะอนุกรรมการเด็กและเยาวชน เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2556 ห้องประชุม คณะกรรมการ อาการรัฐสภา นอกจากนี้ มีรายงานผลการสำรวจของบัณฑิตที่ถูกให้ออกจากงาน เฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของตนเองพบว่า 17 เปอร์เซ็นต์ ถูกให้ออกจากเพราะขาดทักษะความรู้และประสบการณ์ และ 83 เปอร์เซ็นต์ ถูกให้ออกจากงานเพราะปัญหาเรื่องความประพฤติ และบุคลิกภาพ และในส่วนของความต้องการของผู้ประกอบการส่วนมากต้องการบัณฑิตที่มี คุณลักษณะขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน และมีความรับผิดชอบต่อ (ชรัยน์นาด จิตต์บรรเทา, 2554) รวมไปถึงบทสรุปปัญหาของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีทั้งปัญหา ยาเสพติด การแต่งกาย ล่อแหลม การใช้ชีวิตร่วมกันฉันทสามิ-ภรรยา การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในสถาบันหรือกับสถาบัน

อื่น (พระบำรุง ปญญาพโล (โพธิ์ศรี), 2554) ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเกิดเพราะคนในสังคมขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม

จากสภาพทั่วไปที่เห็นได้จากสื่อมวลชน วิทยู โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ได้สะท้อนปัญหาโดยรวมของนักศึกษา เป็นภาพที่นักศึกษาเป็นผู้กระทำในลักษณะเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล อันเป็นตัวอย่างของความย่อหย่อน เช่น ปัญหาทางด้านวัฒนธรรม นักศึกษาบางคนก่ออาชญากรรม การตัดสินใจแก้ปัญหาโดยการประชดชีวิตทำร้ายตัวเองเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์วิกฤติหรือขัดแย้ง ปัญหาการแต่งกายไม่รัดกุม ไม่มีจิตคิดในที่สาธารณะ ถูกทำร้าย ถูกหลอกหลวง ปล้นฆ่า และถูกใช้เป็นวัตถุทางเพศ การแสดงความก้าวร้าว ขาดสัมมาคารวะ พูดยาไม่สุภาพ โดยเฉพาะปัญหาการฆ่าตัวตายเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์วิกฤติหรือขัดแย้ง ซึ่งพบว่าปัญหาเหล่านี้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ปัญหาด้านการดำเนินชีวิต ภาพลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาที่ถูกต่อต้านจากสังคม เช่น กลุ่มที่ยึดติดกับวัตถุนิยม เน้นความฟุ้งเฟ้อ ความสบาย ประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมขณะศึกษา เลียนแบบในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง มั่วสุมในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม สถานบันเทิง กลุ่มซบถซึ่งบนท้องถนน การใช้สารเสพติด เสพสิ่งมีนเมา ดัดการพนันอบายมุข ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการขาดการปรับตัวด้านทักษะทางสังคม เพราะในวัยดังกล่าวเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อจากวัยเด็กสู่ผู้ใหญ่ จึงเกิดการสับสนเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวให้เหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะการปรับตัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงอิทธิพลของกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลบ่าเข้าสู่สังคมไทย ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ทุจริตในการศึกษา การประพฤติผิดวินัย ขาดความรับผิดชอบ ไม่ตรงต่อเวลา เชื้อมั่นในตนเองมากเกินไป ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ขาดสติไตร่ตรอง ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดการประมาณตน และขี้ขลาดขี้ใจ (อัจฉรา ไชยูปถัมภ์, 2550)

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับนิสิตนักศึกษา จะเห็นได้ว่าพวกเขาเป็นเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายและไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในพฤติกรรมที่เป็นความคาดหวังของสังคมได้ โดยเฉพาะเมื่อนิสิตนักศึกษาเข้าไปอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา สภาพแวดล้อมของสังคมจะทำให้นักศึกษาต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ นิสิตนักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพสังคม รวมทั้งปรับวิธีการเรียน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2544) ยิ่งในปัจจุบันโลกกำลังจะก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพัฒนาอย่างรวดเร็ว เกิดการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ตลอดเวลาต่อเนื่องในลักษณะทวีคูณ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีส่วนช่วยในการปลูกฝังในด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นิสิตนักศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้

เกิดผลอย่างยั่งยืน เพราะสังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556)

ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคที่โลกมีลักษณะของความเชื่อมโยงกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกัน ทั้งทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ มากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา จนมีสภาพการณ์ของสภาวะสังคมไร้พรมแดนมากขึ้น ดังจะ เห็นได้จากประเทศต่าง ๆ ได้พัฒนาจากความเป็นรัฐ สู่วิถีความเป็นประชาคมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความก้าวหน้าทางคมนาคม และ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จากปรากฏการณ์ทางสังคมโลกดังกล่าว ทำให้เกิดแนวคิด ในการปรับตัวและ เตรียมการขององค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการดำเนินภารกิจให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น สถานประกอบการในภาคเอกชน ได้พยายามปรับการดำเนิน ภารกิจโดยใช้แนวคิด CSR หรือ Corporate Social Responsibility ซึ่งก็คือ การดำเนินงานที่มุ่งเน้น ความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น แนวทางดังกล่าวชี้ว่า ประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมกำลัง เป็น ประเด็นที่มีความสำคัญมากขึ้น และการที่สถานประกอบการใช้แนวคิดดังกล่าวในการดำเนินงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้บัณฑิตที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมาเป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนิน ภารกิจด้วยเช่นกัน ในการพัฒนาบัณฑิตในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งชี้ว่า การสร้างบัณฑิตในโลกยุคไร้ พรมแดนนี้จำเป็นต้องพัฒนาบัณฑิตให้พร้อมที่จะ ก้าวขึ้นมารับผิดชอบไม่เฉพาะสังคมที่ตนเอง ดำรงชีวิตอยู่ นั่นคือ นอกจากจะต้องรับผิดชอบต่อประเทศของตนในฐานะพลเมืองที่ ดีแล้ว ยังจะต้อง ห่วงใยและร่วมรับผิดชอบต่อโลกใบนี้ร่วมกันเพื่อการอยู่ร่วมกันที่ดีของมวลมนุษยชาติอีกด้วย จน ขณะนี้เริ่มมีเวที การสัมมนาในระดับภูมิภาคเพื่อตั้งประเด็นแสวงหาแนวทางพัฒนานิสิตนักศึกษา ยุคใหม่สู่ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ซึ่งชี้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองของประเทศและของโลก คือ การมีคุณลักษณะความ รับผิดชอบต่อสังคมในนิสิตนักศึกษา จากแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาในฐานะ องค์กรทางสังคมที่มีหน้าที่โดยตรงในการสร้างบัณฑิต จึงจำเป็นต้องปรับตัวและเตรียมการเช่นกัน สำหรับประเทศไทยเห็นได้จากแนวคิดการพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการ พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ตั้งอยู่บนความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” มีภารกิจสำคัญในการ ขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่

21 กำหนดให้มีกระบวนการพัฒนาประเทศในระยะยาว มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆกัน (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2560)

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) หมายถึงการที่คนหรือชุมชน มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความตระหนักรู้ ในการให้ความสำคัญต่อเรื่องส่วนรวมของสังคม รวมทั้งประโยชน์ของส่วนรวม มีสำนึกร่วมต่อประเด็นสาธารณะ ตลอดจนความโอบอ้อมแผ่แผ่ มีความรู้สึกรัก และมีความรู้สึกหวงแหน

ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นทักษะการเรียนรู้ที่มีความสำคัญสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเป็นทักษะในหมวดการใช้ชีวิตและการทำงาน กรมสุขภาพจิต (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546) ได้สรุปองค์ประกอบการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตมนุษย์ไว้ว่าควรมี 3 องค์ประกอบคือ 1) ทักษะชีวิต กลุ่มด้านพุทธิพิสัย คือ กลุ่มที่มีองค์ประกอบของการใช้ความคิด วิเคราะห์วิจารณ์ และความคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะชีวิตกลุ่มด้านจิตพิสัย หรือเจตคติ คือ กลุ่มที่ประกอบด้วยทักษะที่กล่าวถึงความเชื่อที่มีความรู้สึก (อารมณ์และจิตใจ) และความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่น รวมทั้งทักษะทางด้านสังคม ซึ่งได้แก่ ความตระหนักรู้ในตนเอง และผู้อื่น รวมทั้งทักษะทางด้านสังคม ซึ่งได้แก่ ความตระหนักรู้ในตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม 3) ทักษะชีวิตกลุ่มทักษะพิสัย คือ กลุ่มที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่เป็นความสามารถของมนุษย์ที่ไม่มีมาก่อน แต่ได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน เห็นจริง แล้วฝึกฝนกระทำจนเกิดความชำนาญและมีความสามารถในทักษะนั้นได้ กลุ่มนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบในการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญ เป็นจริยธรรมที่เป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะในสภาพสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วส่งผลให้คนในสังคมต้องปรับตัวเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิธีการดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียม เกิดการเปลี่ยนแปลง กลายเป็นสังคมที่มีการแข่งขันกันสูง คนในสังคมมุ่งหาผลประโยชน์เข้าตนเองและพวกพ้อง เกิดการเอาเปรียบผู้อื่น ไม่คำนึงถึงความเดือนร้อนที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลรอบข้างและสิ่งแวดล้อม เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม นำมาซึ่งปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้

แสดงให้เห็นถึงการหย่อนด้านคุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคม คนในสังคมขาดความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ส่งผลกระทบทั้งคนและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ประกอบกับสภาพสังคมไทยที่ผ่านมา คนไทยมีลักษณะของความเป็นปัจเจกชนและขาดแนวคิดที่ยึดโยงต่อความเป็นองค์กรรวม (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2560) ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาชีวิตและการทำงานของนักศึกษาที่สามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ โดยสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กำลังจะก้าวเข้าสู่ ศตวรรษที่ 21 ซึ่งทำให้คนต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าว จึงต้องมีการพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้ด้านต่างๆ อยู่เสมอ

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ปรัชญาแนวคิดในการพัฒนานิสิตนักศึกษาของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ปัญหาพฤติกรรมกรปรับตัวในช่วงหัวเลี้ยว หัวต่อของการเป็นวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นของนิสิตนักศึกษา ที่ไม่สามารถปรับพฤติกรรมให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมได้ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม โลกที่กำลังจะเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนานิสิตนักศึกษาทางด้านทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีเหตุผล 3 ประการ คือ 1) ปรัชญา แนวคิดในการพัฒนานักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่ลงมาสู่การกำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนา จะเห็นว่าได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทักษะชีวิตทางด้านอาชีพและการทำงานอันจะนำไปสู่การมีความรับผิดชอบ มีความตระหนักรู้ ในการให้ความสำคัญต่อเรื่องส่วนรวมของสังคม รวมทั้งประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อสร้างนักศึกษายุคใหม่ตามมาตรฐานและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ประเทศ และโลกในอนาคต 2) ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนหนึ่งเกิดเพราะคนขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งในสังคมที่อยู่ในฐานะที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีส่วนช่วยกันในการแก้ปัญหาสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณธรรมพื้นฐานของการพัฒนาความเป็นมนุษย์ สังคมไทยต้องการนักศึกษาที่จบออกไปเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ 3) ในฐานะที่ผู้วิจัยมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่เน้นกลุ่มเรียนทางด้านวิชาชีพจึงควรจะต้องสร้างความตระหนักให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานในอนาคต นอกจากนี้ยังมีความประสงค์ที่จะนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมให้

นิสิตนักศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

3. คำถามในการวิจัย

1. สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างไร
2. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยควรมี แผนกิจกรรมการเรียนรู้ ลักษณะ กระบวนการ วิธีการ ประเมิน อย่างไร

4. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ขอบเขตเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา และขอบเขตเกี่ยวกับเวลา

ขอบเขตเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ระยะที่ 2 การทดลองและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ประชากร ได้แก่

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาศึกษาศาสตร์ และ ครุศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล จำนวน 12 แห่ง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล จำนวน 19 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 43 แห่ง ประจำปี การศึกษา 2559

2. ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบใน การจัดกิจกรรม ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิตในมหาวิทยาลัยรัฐบาล จำนวน 12 แห่ง มหาวิทยาลัยใน กำกับของรัฐบาล จำนวน 19 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 43 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาศึกษาศาสตร์และ ครุศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัย เอกชน จำนวนมหาวิทยาลัยละ 4 แห่ง รวมทั้งสิ้น 12 แห่ง 316 คน ประจำปีการศึกษา 2559

2. ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบใน การจัดกิจกรรม ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต ที่ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน มหาวิทยาลัย ละ 4 แห่ง รวมทั้งสิ้น 12 แห่ง 66 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) 3 แห่งในมหาวิทยาลัย รัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 26 คน

ระยะที่ 2 การทดลองและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 24 คน

ขอบเขตเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา และตัวแปรตาม คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา ความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม

ขอบเขตเกี่ยวกับเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาทดลอง แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (Research: R1) - ภาคการศึกษาที่ 2/2558

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (Development: D1) – ภาคการศึกษา 2/2558-1/2559

ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (Research: R2) – ภาคการศึกษา 2/2559

ระยะที่ 4 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (Development: D2) – ภาคการศึกษา 2/2559

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพ หมายถึง ปรัชญาการณั สิ่งที่เป็นจริง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

ปัญหา หมายถึง สิ่งที่เป็นข้อขัดข้อง ต้องพิจารณาแก้ไข ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

ความต้องการ หมายถึง ความปรารถนา สิ่งที่พึงประสงค์ ความคาดหวัง ในประเด็นเป้าหมาย และวิธีการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การกระทำ การจัดการ การดำเนินงานที่เป็นกิจกรรมในหรือนอกหลักสูตร โดยใช้ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism) และปรัชญาคิดเป็น (Khit pen) แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา (Social Responsibility) และการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active Learning) 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) การรับใช้สังคม (Social-Service Learning) และการสะท้อนคิด (Reflective Learning) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิบัติการ ที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม 5 ด้าน คือ ตนเอง ครอบครัว เพื่อน สถาบันการศึกษา ชุมชนและสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) หมายถึง คุณลักษณะและการปฏิบัติตนของนักศึกษาที่เกี่ยวกับวินัย คุณค่าในตนเอง การเคารพเชื่อฟัง และช่วยเหลืองานของผู้ปกครอง การเคารพสิทธิและช่วยเหลือเพื่อน การช่วยเหลือ รักษาชื่อเสียง ทรัพย์สินสมบัติของสถาบัน การปฏิบัติตามกฎหมาย ช่วยเหลือคนในสังคม ร่วมมือกันแก้ปัญหา รักษาสมบัติส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับ ตนเอง ครอบครัว เพื่อน สถาบันการศึกษา ชุมชนและสังคม

ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือพฤติกรรมของนักศึกษาที่มีต่อตนเองด้วยการมีวินัยในตนเองต่อการศึกษาเล่าเรียนและการทำงานรวมถึงความรู้สึกลงถึงการมีคุณค่าในตนเอง

ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือพฤติกรรมของนักศึกษาที่มีต่อสมาชิกในครอบครัวด้วยการเคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและการช่วยเหลืองานที่ได้รับมอบหมาย

ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือพฤติกรรมของนักศึกษาที่มีต่อเพื่อน ด้วยการเคารพสิทธิของเพื่อนและการให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกต้อง

ความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือพฤติกรรมของนักศึกษา ที่มีต่อสถาบันการศึกษาด้วยการช่วยเหลืองานของสถาบัน การรักษาชื่อเสียงของสถาบันและการ รักษาทรัพย์สินสมบัติของสถาบัน

ความรับผิดชอบต่อชุมชน และสังคม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือพฤติกรรมของนักศึกษา ที่มีต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและสังคมด้วยการให้ความร่วมมือแก้ปัญหาสังคม การช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม การรักษาสমบัติของส่วนรวม การปฏิบัติตามกฎหมายและการรักษา สิ่งแวดล้อม

นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาระดับปริญญาตรีที่เป็น มหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน (ในปีการศึกษา 2559)

สถาบันอุดมศึกษา หมายถึง หน่วยงาน องค์กร ที่สังกัดภายใต้การกำกับของสำนักงาน คณะกรรมการ การอุดมศึกษา จำแนกเป็นมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน

มหาวิทยาลัยรัฐบาล หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับอุดหนุนงบประมาณส่วนใหญ่จากรัฐ โดยผ่านรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่มีการบริหารจัดการ การอิสระแยกจากระบบราชการ (Autonomous University) แต่ยังคงได้รับเงินอุดหนุนทั่วไป (Block Grant) ที่รัฐจัดสรรให้เป็นรายปีโดยตรง เพื่อใช้จ่ายตามความจำเป็นในการดำเนินการตาม วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย และเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา

มหาวิทยาลัยเอกชน หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดทำการเรียนการสอนภายใต้การบริหาร ของหน่วยงานเอกชนแต่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา

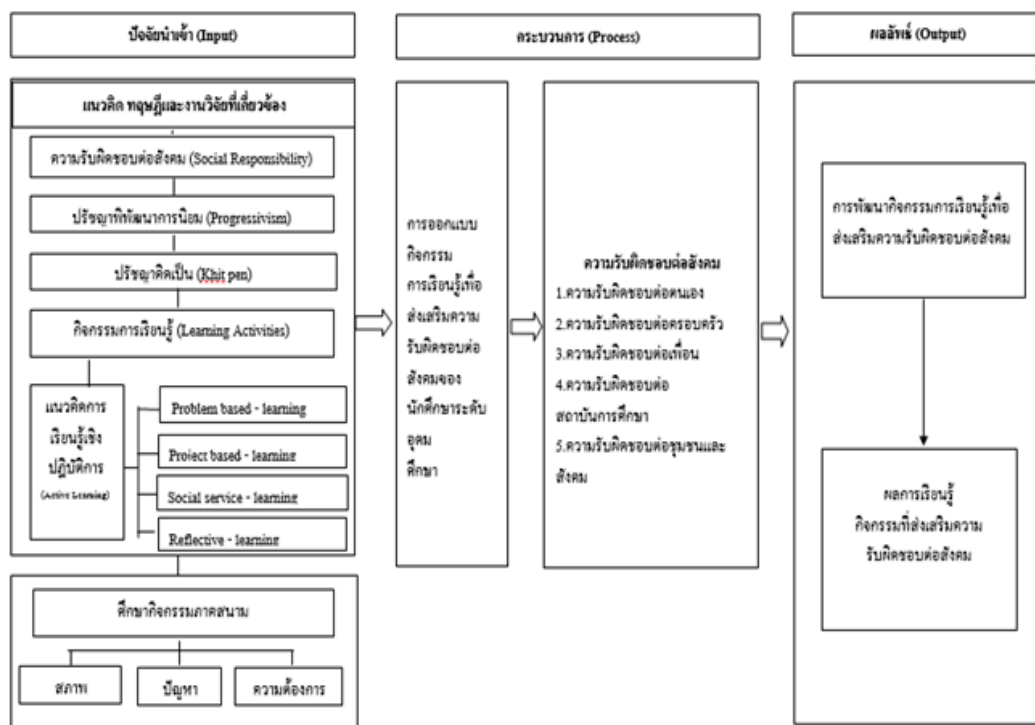
6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. มีฐานข้อมูลสภาพ ปัญหา ความต้องการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเอกชน

2. มีต้นแบบกิจกรรมการเรียนรู้หรือนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเอกชน

3. สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงาน องค์กร อื่นๆ นำแนวทางกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้ในการพัฒนา บุคลากร หลักสูตร กิจกรรมนักศึกษา

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับอุดมศึกษา และ 2) เพื่อออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ตอนที่ 2 ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม ตอนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ ตอนที่ 4 แนวคิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active Learning) และตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

- 1.1 ความหมาย แนวคิดของความรับผิดชอบต่อสังคม
- 1.2 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ ความรับผิดชอบต่อสังคม
- 1.3 กระบวนการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม

ตอนที่ 2 ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม

- 2.1 ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism)
  - 2.1.1 ความเป็นมาและแนวคิดพื้นฐาน
  - 2.1.2 ความหมายและความมุ่งหมายของการศึกษา
  - 2.1.3 แนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์และทฤษฎีความรู้
  - 2.1.4 การจัดกระบวนการศึกษา
- 2.2 ปรัชญาคิดเป็น (Khit pen)
  - 2.2.1 ความหมายปรัชญาคิดเป็น

- 2.2.2 ความเชื่อพื้นฐานของปรัชญาคิดเป็น
- 2.2.3 แนวคิด คิดเป็น
- 2.3.4 ลักษณะคนคิดเป็น 8 ประการ
- 2.3.5 สมรรถภาพของคนคิดเป็น
- 2.3.6 กระบวนการคิดเป็น
- 2.3.7 การวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการคิดเป็น

ตอนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.3 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.4 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้
- 3.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงกระบวนการ
- 3.7 กระบวนการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.8 เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ แบบต่างๆ

ตอนที่ 4 แนวคิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active Learning)

- 4.1 การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)
  - 4.1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
  - 4.1.2 จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
  - 4.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
  - 4.1.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

- 4.1.5 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 4.1.6 ประโยชน์การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 4.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning)
  - 4.2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ
  - 4.2.2 จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ
  - 4.2.3 ลักษณะและประเภทของโครงการ
  - 4.2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ
  - 4.2.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ
  - 4.2.6 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ
  - 4.2.7 ประโยชน์การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ
- 4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Social Service)
  - 4.3.1 ความหมายการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
  - 4.3.2 แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
  - 4.3.3 องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
  - 4.3.4 กระบวนการการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
  - 4.3.5 รูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- 4.4 การจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (Reflective Learning)
  - 4.4.1 ความหมายการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด
  - 4.4.2 แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด
  - 4.4.3 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด
  - 4.4.4 กระบวนการการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

4.4.5 รูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม

5.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม

5.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

5.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม ปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ

ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

1.1 ความหมาย แนวคิดของความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2 องค์ประกอบ ตัวอย่าง ความรับผิดชอบต่อสังคม

1.3 แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม

1.1 ความหมาย แนวคิดของความรับผิดชอบต่อสังคม

คาร์เตอร์วี กูด (Carter V. Good, 1973) อธิบายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง คุณธรรมซึ่งเป็นความคิดรวบยอดในความรู้สึกรับผิดชอบ ชั่วดี อันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อตอบสนองความปรารถนา สามารถมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของคนกลุ่มใหญ่ และพร้อมที่จะแสดงออกเมื่อมีเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมมากระตุ้น

กรมวิชาการ (กรมวิชาการ, 2544) กล่าวว่า การที่ประชาชนรู้จักฐานะหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้อง เหมาะสม เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิ และกลุ่มพัฒนากำลังคน (คณะกรรมการ, 2526a) ได้ให้ความหมายว่าความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวกับสังคมหมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของคนที่ มีต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมโดย ตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดประโยชน์ของส่วนรวม ไม่ละเลยที่จะเสีย ประโยชน์ส่วนตนและกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือทำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2529) ให้ความหมายว่าความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึงการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถช่วยสอดส่องพฤติกรรมของ บุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสุขสมบัติ การเสียภาษีและ การรับบริการจากสถานบริการต่าง ๆ ของรัฐบาล

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ (คณะกรรมการ, 2526b) ให้ความหมายว่าความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นิสิตนักศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม และสร้างสรรค์ ความเจริญงอกงามให้แก่ชุมชนและสังคม

ฟังก์ และแวกแนลส์ (อ้างใน สิรินันท์ วรรณกิจ, 2545) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความ รับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึง สถานการณ์ทางบุคลิกภาพที่บุคคลสามารถปฏิบัติตามกฎหมาย ศีลธรรม หรือหลักธรรมอันเหมาะสมเกี่ยวกับการแสดงออกในทางที่ควรจะทำ อาจเป็นสิ่งที่ใหม่หรือ สิ่งที่คล้ายกัน ที่แบ่งแยกโดยจริยธรรมศีลธรรมและคุณค่าจากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกมาในลักษณะของการมี ความตั้งใจ ความพยายาม ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบของสังคม มีส่วนรวมใน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม บำเพ็ญประโยชน์ สร้างสรรค์ความเจริญให้สังคม อย่างเต็ม ความสามารถ ช่วยกันดูแล รักษาสมบัติของส่วนรวม ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัย ต่อสังคม งดเว้นการกระทำที่เป็นผลเสียต่อสังคม ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ คนในสังคม ตามความสามารถของตนเอง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ป้องกัน พัฒนาและ

แก้ปัญหาของสังคม ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมและกฎหมายของบ้านเมือง งดเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียแก่ส่วนรวม

สำหรับนักวิชาการของไทย อาทิเช่น กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล (กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล, 2532) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์หรือบุคคล นิสิตจะแสดงพฤติกรรมด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัว มหาวิทยาลัย สังคม ส่วน จันทรจิรา มูลเมือง (จันทรจิรา มูลเมือง, 2535) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์หรือบุคคลด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมที่ตนอาศัยอยู่ สอดคล้องกับแนวคิด คุสิต อุทิศพงษ์ (คุสิต อุทิศพงษ์, 2547) กล่าวว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการกระทำที่แสดงออกต่อสถานการณ์หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในสังคมที่ตนดำรงอยู่ ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกที่ดี อีกทั้ง จรูญ สุภาพ (จรูญ สุภาพ, 2521) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมคือ การยอมรับและสำนึกในการกระทำของตนยอมรับผลแห่งการกระทำด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูกไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสิ่งนี้เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตนโดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น เช่นเดียวกับ ปรีชา การสะอาด (ปรีชา การสะอาด, 2547) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมหมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกมาในลักษณะของการมีความตั้งใจ ความพยายาม ความเอาใจใส่ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบของสังคม มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของสังคม บำเพ็ญประโยชน์ สร้างสรรค์ความเจริญให้สังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยกันดูแล รักษาสมบัติของส่วนรวม ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม งดเว้นการกระทำที่เป็นผลเสียหายแก่สังคม ให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ ความสนุกเพลิดเพลินแก่คนในสังคมตามความสามารถของตนเอง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสังคม ป้องกัน พัฒนาแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง งดเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม และสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่สังคม ในส่วนของ สุรศักดิ์ หลาบมาลา (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2552) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการรับภาระ การรักษา การแก้ปัญหา สังคม ตลอดจนการพัฒนาสังคม และฉันทนา จันทรบรรจง และคณะ (ฉันทนา จันทรบรรจง และคณะ, 2554) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม คือการแสดงออกถึงความมีจิตสาธารณะ เช่น การดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งของที่ใช้ร่วมกันของโรงเรียน ชุมชน สังคม การไม่ละเมิดสิทธิของ

ผู้อื่นในการใช้สาธารณสมบัติ เคารพกฎหมาย การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้น แนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่า นักวิชาการไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่อง หน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมเป็นหลัก

จากแนวคิดเรื่องความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมหมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง โดยมุ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวม การยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง รวมถึงการปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น โดยการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการแสดงพฤติกรรมของที่มีต่อ ตนเอง ครอบครัว เพื่อน สถาบันการศึกษาและชุมชน สังคม

1.2 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ ความรับผิดชอบต่อสังคม

บาร์นา, เวย์ซีเลสคู, อีเพียว ไบคู (Barna, 2010) ได้ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยและกล่าวเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมว่า เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลจากการทำงานของตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคมมีแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ

โทเรแมน (Toreman F., 2011) ได้ระบุพฤติกรรมของความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วย 1) การให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาสังคม 2) การตระหนักในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับบุคคลและองค์กรโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน 3) การเคารพสิทธิมนุษยชน 4) ปฏิบัติด้วยความสมัครใจและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 5) ร่วมช่วยเหลือองค์กรเพื่อเอาชนะอุปสรรคตามบทบาทของตนและ 6) ช่วยเพิ่มความมุ่งมั่น แรงจูงใจและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคล การศึกษานำร่อง รวบรวมพฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษา จากตัวแทนนิสิตคณะฯ ละ 2 คน ได้ผลสรุปว่า นิสิตนักศึกษาที่มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมีดังนี้ 1) ช่วยเหลืองานส่วนรวม 2) ไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น 3) ปฏิบัติตามกฎหมาย 4) สนใจในความเป็นอยู่ของคนในสังคม 5) ดูแลของส่วนรวม 6) ไม่คำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน 7) ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น 8) ไม่ละทิ้งหน้าที่พลเมืองดี 9) สอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัย 10) ช่วยคิดและแก้ปัญหาของสังคม 11) ไม่ประพฤติดนขัดแย้งกับสังคม 12) สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคม 12) งดการทำที่เป็นภัยต่อสังคม 13) ชักชวนคนอื่นพัฒนาสังคม

กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล (กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล, 2532) ได้ศึกษาองค์ประกอบ ความรับผิดชอบของนิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของ นิสิตและอาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตปริญญาตรี มี 7 องค์ประกอบที่เป็นองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อเพื่อน 2) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว 3) ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคม 4) ความรับผิดชอบต่อ ความสงบสุขของสังคม 5) ความรับผิดชอบต่อความมุ่งมั่นของมหาวิทยาลัย 6) ความรับผิดชอบต่อ กิจกรรมของมหาวิทยาลัย 7) ความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว

จันทร์จิรา มูลเมือง (จันทร์จิรา มูลเมือง, 2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความ รับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยแบ่งพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ได้ดังนี้ 1) ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบสังคม 2) ระมัดระวังการกระทำที่เป็นผลเสียหายต่อ ส่วนรวม 3) ติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม 4) เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับ สังคม 5) เสียสละเวลาส่วนหนึ่งเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม 6) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในการพัฒนาสังคม 7) ให้ความช่วยเหลือแก่ทางราชการในการพัฒนาสังคม 8) ชักชวนให้ ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม 9) แนะนำให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม 10) รักษาชื่อเสียง เกียรติยศ 11) ไม่กระทำการที่เป็นภัยต่อสังคม 12) เป็นพยานรู้เห็นเหตุการณ์ กระทำผิด 13) ควบคุมการกระทำของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ 14) รักษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม 15) ช่วยบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ 16) ช่วย อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ 17) มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง

ดุสิต อุทิศพงษ์ (ดุสิต อุทิศพงษ์, 2547) ได้พัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและได้สรุปองค์ประกอบของความ รับผิดชอบต่อสังคม มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ 1) ช่วยเหลือภาระงานของครอบครัว ได้แก่ ช่วยงานบ้าน งานที่ได้รับมอบหมายและงานที่รับอาสา 2) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ได้แก่ การร่วมแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการสร้าง ความสามัคคีในบ้านและ 3) ปฏิบัติตนต่อผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวให้เหมาะสม 2) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ 1) ช่วยเหลือเพื่อนด้านการเรียน เช่นอธิบายสิ่งที่เพื่อน เพื่อนไม่เข้าใจ ตักเตือนและให้กำลังใจเพื่อน ร่วมทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น ด้าน สุขภาพกายด้วยการดูแล เอาใจใส่เมื่อเพื่อนไม่สบายและจิตใจ ด้วยการให้กำลังใจเพื่อน ให้

คำปรึกษาเมื่อเพื่อนมีปัญหา 2) จริงใจต่อเพื่อน เช่น ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่โยนความผิดให้เพื่อน และ 3) ให้เกียรติและเคารพสิทธิของเพื่อน ด้วยการรักษาความลับของเพื่อน ไม่รื้อค้นของส่วนตัวของเพื่อน เป็นต้น 3) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา 1) ได้แก่ รักษา สร้างชื่อเสียงให้สถานศึกษาด้วยการร่วมกิจกรรมกับสถาบันอื่นๆ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของสถานศึกษา 2) รักษาสมบัติส่วนรวมของสถานศึกษา ด้วยการช่วยกันรักษาความสะอาด ประหยัดพลังงาน ไม่ทำลายทรัพย์สินของสถานศึกษา และ 3) ร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น เช่น ร่วมจัดนิทรรศการ ออกค่ายอาสา ร่วมแข่งกีฬาของสถาบันการศึกษา เป็นต้น 4) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อชุมชน ได้แก่ 1) ช่วยเหลือสมาชิกในชุมชน ด้วยการให้ความรู้แก่คนในชุมชนในด้านต่างๆ ช่วยเหลือคนในชุมชนตามความสามารถของตนเอง 2) รักษาสมบัติส่วนรวมในชุมชน ด้วยการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการซ่อมแซมสาธารณสมบัติ 3) เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น ร่วมพิธีทางศาสนา หรือเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านและ 4) เคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน เช่น ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่พุดคุยถูกเหยียดหยามผู้อื่น และ 5) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ได้แก่ รักษาและปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมาย จรรยาบรรณและประเพณีตนเป็นพลเมืองที่ดี ด้วยการประหยัดทรัพยากร อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

สาวิตรี แสงศิลป์และนิออน พิณประดิษฐ์ (สาวิตรี แสงศิลป์ และ นิออน พิณประดิษฐ์, 2551) ศึกษาบทบาทครอบครัวและสถานศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์บทบาทของสถานศึกษาและครอบครัวในการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม แบบวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ของบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมคือ บุคคลที่ปฏิบัติตน อยู่ในกรอบ กฎ ระเบียบข้อบังคับของสังคม แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานตามความสามารถและโอกาส 2) ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือเพื่อน 3) ความรับผิดชอบต่อสถาบัน หมายถึง การกระทำที่ช่วยเหลือกิจกรรมของสถาบัน 4) ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือชุมชน หมายถึง การกระทำที่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของสังคมหรือชุมชน และ 5) ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย

โดยสรุป ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของแต่ละบุคคลและพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกโดยเจตนาและสมัครใจมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือชุมชน สังคม ให้เกิดประโยชน์ ในการอาศัยอยู่ร่วมกันโดยมีระดับการปฏิบัติตั้งแต่ ตนเอง ครอบครัว เพื่อน สถาบันการศึกษา และชุมชน สังคม

1.3 แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการ การพัฒนาและส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการศึกษาค้นคว้า ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) ที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ พบว่า ยังไม่มีนักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยตรง ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับ ด้านองค์กร ธุรกิจ อุตสาหกรรม (ชูดิมา ไชยสิทธิ์, 2554) ในส่วนของกระบวนการ การพัฒนาและส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (จันทร์จิรา มูลเมือง, 2535) ได้สรุปไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นประสบการณ์ทางสังคมที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และจากสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละบุคคล นักจิตวิทยาเช่น ฟรอยด์ (Freud) เห็นว่าการมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นกระบวนการขัดเกลาของแรงกระตุ้นทางสังคมและแรงขับของ ซุปเปอร์อีโก้ ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้เห็นว่าพฤติกรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ของคนอื่นหรือความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นผลผลิตของตัวแบบ

สำหรับประเทศไทยได้มีการประชุมนำเสนอแนวคิดการสร้างบัณฑิตอุดมคตินวัตกรรมที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ University Social Responsibility, USR ในประเด็นการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างบัณฑิตที่มีคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องพัฒนาเป็นลำดับ 5 ระดับคือ 1) Individual Social Responsibility (ISR) 2) Children Social Responsibility (CSR-1) 3) Corporate/Citizen Social Responsibility (CSR-2) 4) City Social Responsibility (CSR-3) และ 5) Country Social Responsibility (CSR-4) โดยมีแนวทางหลากหลาย เช่น สนับสนุนกิจกรรมรับใช้สังคม สร้างเวทีและโอกาสในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ Project based learning, PBL, Service learning และสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความต้องการของสังคม

วรนาถ โมลิเอรี (วรนาถ โมลิเอรี, 2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียน การสอน ตามแนวคิดคุณลักษณะศึกษาของลิก โคนา เพื่อเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านความ

รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาสาขาอาชีพและเทคโนโลยี ได้เสนอเทคนิควิธีพัฒนาคุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ 4 ประการคือ 1) กระบวนการอภิปรายเชิงจริยธรรม 2) กระบวนการ ควบคุมตนเอง 3) กระบวนการการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 4) กระบวนการ การเรียนรู้แบบรับใช้ สังคม

นอกจากนี้โยธิน มานะบุญ (โยธิน มานะบุญ, 2554) ได้สรุปในงานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับผู้ประกอบการ : การศึกษาแบบพหุ กรณี ว่า จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก จิตสาธารณะ คุณธรรมและจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคมในบริบทของสังคมไทยจะพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วม การให้ความรู้ การเรียนรู้ร่วมกันและการสร้างความตระหนัก เป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนา

ตอนที่ 2 ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม

2.1 ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism)

การจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้องซึ่ง เป็นพื้นฐานได้แก่ 1) ปรัชญาพัฒนาการนิยม โดยเน้นแนวความคิดในเรื่องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มุ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาสังคม 2) ปรัชญามนุษยนิยม (Humanism) ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ ตระหนักถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ยอมรับในความต่างนั้น การพัฒนาคนมุ่งไปที่การพัฒนาเป็นรายบุคคล คำนึงถึง ความต้องการของบุคคลและยอมรับความรู้ ประสบการณ์ของบุคคล 3) ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) เน้นความเคารพในเสรีภาพส่วนบุคคล การยอมรับผลของการกระทำและการ ตัดสินใจ ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อตนเองต่อการกระทำทางสังคม การจัดการศึกษามุ่ง เสริมสร้างพลังในการพัฒนาและการตัดสินใจของบุคคล และ 4) ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มปฏิรูป ก้าวหน้า (Radicalism) เป็นที่รวมของแนวคิดที่วิพากษ์การศึกษาที่จัดอยู่โดยทั่วไป มุ่งใช้การศึกษา เป็นกลไกของการแก้ปัญหาและแสวงหาทางออกในสังคม เช่น กลุ่มที่ปฏิเสธระบบโรงเรียน (Deschooling) ของอิวาน อิลลิช กลุ่มของเปาโล แฟร์ ที่วิพากษ์การศึกษาซึ่งสะท้อนนัยของการกดขี่ จำเป็นที่จะต้องสร้างมโนสำนึกใหม่ในการเรียนรู้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547)

ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม เป็นปรัชญาพื้นฐานที่นำมาใช้ในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง การจัดการศึกษาต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง จึงได้เชื่อว่า “แนวทางแห่งความมีอิสระเสรีที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง วัฒนธรรมและสังคม”

2.1.1 ความเป็นมาและแนวคิดพื้นฐาน

เกิดขึ้นเพื่อต่อต้านแนวคิดและวิธีการศึกษาแบบเดิมที่เน้นแต่เนื้อหา สอนแต่ท่องจำ ไม่คำนึงถึงความสนใจของเด็ก และพัฒนาเด็กแต่เพียงสติปัญญาเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง อีกอย่างหนึ่งเพราะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ใหม่ ๆ ความนิยมในประชาธิปไตยและพัฒนาการใหม่ ๆ ทางจิตวิทยาการเรียนรู้ ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau), จอห์น เฮนรี (John Henry), โจฮันน์ ไฮน์ริค เปสตาลอซซี (Johann Heinrich Pestalozzi), เฟรดเดอริค ฟร็อบเอล (Friedrich Froebel) เป็นผู้ที่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา พัฒนาการนิยมเป็นพวกแรก ของยุโรป ค.ศ. 1870 ฟรานซิส ดับเบิลยูพาร์คเกอร์ (Francis W. Parker) ได้เสนอให้มีการปฏิรูประบบโรงเรียนขึ้นใหม่ แต่ยังไม่ได้รับการยอมรับ ต่อมา จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ทำการทดลองเพิ่มเติมจนทั่วโลกได้รู้จักปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยมของเขา มี นักการศึกษา ร่วมอยู่ด้วย วิลเลียม เอช คิลแพททริก, จอห์น ไชล์ค และเฮนรี บาร์นาร์ด (William H. Kilpatrick, John Locke, Henry Barnard) สหรัฐอเมริกาจัดตั้งสมาคมการศึกษาพัฒนาการขึ้นในปี ค.ศ.1919 (Progressive Education Association) ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาเพื่อชีวิต (The Life-Centered Curriculum) ขึ้นใช้ในโรงเรียนอย่างกว้างขวาง จอห์น ดิวอี้ ได้ยกย่อง พาร์คเกอร์ ว่าเป็น บิดาของปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม ก่อตั้งขึ้นมาหลัง สงครามโลกครั้งที่สอง (ราว ค.ศ.1920) และ นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุดในยุคปัจจุบัน สำหรับ วงการศึกษาไทยได้ต้อนรับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (แบบก้าวหน้า) อย่างกระตือรือร้น โดยรู้จักกันในนามว่า “การศึกษาแผนใหม่”

แนวคิดพื้นฐาน มีแนวคิดเช่นเดียวกับปรัชญาปฏิบัตินิยม เชื่อว่าชีวิตเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลาและสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่มีอิทธิพลสูงสุดในการกำหนด รูปแบบของวัฒนธรรมและสังคม คือ การค้นคว้า ทดลอง และประสบการณ์ของมนุษย์ที่ได้เห็น

ประจักษ์ เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดอนาคตโชคชะตาของตนเอง มนุษย์ควรเน้นความสำคัญและคุณค่าของแต่ละบุคคลให้มาก ดังนั้น การศึกษาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะต้องเปลี่ยนแปลงสภาพไปด้วยเมื่อถึงความจำเป็นการศึกษาไม่ใช่สอนให้คนยึดมั่นในความจริง หรือถูกกำหนดไว้ตายตัว หากจะต้องหาทางปรับปรุงการศึกษาเพื่อจะเป็นแนวทางนำไปสู่การค้นพบความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

2.2.2 ความหมายและความมุ่งหมายของการศึกษา

ความหมาย

การศึกษาคือชีวิตไม่ใช่เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิต หมายความว่า การที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้ก็โดยการลงมือกระทำจริง ๆ ที่จะก่อให้เกิดประสบการณ์กับผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนจึงมุ่งการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ความมุ่งหมายของการศึกษา

มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน

มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวเองเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข

มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ และตามความสามารถของผู้เรียน

ส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน

มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

มุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตเป็นหมู่คณะ และรู้จักปกครองตนเอง

2.2.3 แนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์และทฤษฎีความรู้

เชื่อว่ามนุษย์เป็นคนดีมาแต่กำเนิด มนุษย์ไม่ได้โง่หรือฉลาดมาแต่กำเนิด มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่า ความฉลาดหรืออุปนิสัยอื่น ๆ มนุษย์มาได้รับภายหลังและจากประสบการณ์ทั้งสิ้น มนุษย์มีอิสระเสรี มิได้อยู่ภายใต้การลิขิตของผู้ใด มีศักยภาพที่จะพัฒนาตัวเองให้ดี ส่วนเรื่องญาณวิทยาเชื่อว่าความรู้ที่ตายตัวแน่นอนอันเป็นความจริงสูงสุดนั้น ไม่มี ความรู้มี

วิวัฒนาการอยู่เสมอ ความรู้มีหน้าที่ช่วยมนุษย์แก้ปัญหา และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด ความรู้ต้องนำไปใช้ได้ผลจริง ๆ

2.2.4 การจัดการกระบวนการศึกษา

ถือว่าประสบการณ์และการทดลองมีความสำคัญที่สุดของการเรียนรู้ และการเรียนรู้ เป็นเรื่องของการกระทำ (Doing) มากกว่ารู้ (Knowing) และจะต้องให้ผู้เรียนได้รู้จักที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองและสังคมได้ และจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล

สถาบันการศึกษา

เชื่อว่าสถาบันการศึกษา คือ แบบจำลองที่ดิงามของชีวิตและสังคม โดยจัด ประสบการณ์ให้สอดคล้องกับสภาพสังคม และการดำเนินชีวิตจริง แต่ต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะ ของผู้เรียน เพื่อผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาชีวิตและสังคมได้ดีขึ้น สถาบันการศึกษาจะต้องส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือกันสร้างบรรยากาศเป็นประชาธิปไตย เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสันติ สุข

ผู้บริหาร

ผู้บริหารจะเป็นผู้ดำเนินงานไปตามข้อตกลงหรือมติของคณะกรรมการของ สถาบันการศึกษา ต้องเป็นนักประชาธิปไตยให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมในการ บริหารงาน

บทบาทหน้าที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

เชื่อว่าผู้สอนและผู้เรียนร่วมมือกันในการเรียนรู้ และเน้นการทำงานในรูปของ ประชาธิปไตย ความเสมอภาค และผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมที่สนองความอยากรู้อยากเห็นของ ผู้เรียน พร้อมทั้งยังคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

ผู้สอน

จะต้องมีบุคลิกที่ดี เห็นอกเห็นใจและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กได้ดี บทบาทที่สำคัญของผู้สอน คือ จะต้องเป็นผู้กระตุ้น ให้ผู้เรียนได้สนใจด้วยตนเอง ได้เรียนรู้จาก

ประสบการณ์ด้วยตนเอง บทบาทของผู้สอน ไม่ใช่เป็นผู้ใช้อำนาจหรือออกคำสั่ง แต่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะแนวทางให้กับผู้เรียน

ผู้เรียน

ให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนมาก ถือว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง หรือลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) ผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง

วิธีสอน

มุ่งให้ผู้เรียนรวมกลุ่มทำกิจกรรม ใช้วิธีการสอนแบบ “แก้ปัญหา” นำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง เห็นความสำคัญของงานที่มีต่อตนเอง ต่อสังคม การสอนจึงเน้นในเรื่องการสาธิต การอภิปราย การค้นคว้า การรายงาน การประชุม การวางแผน ซึ่งจะกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความสามารถอย่างแท้จริง และได้รับประสบการณ์จริงด้วยตนเอง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ศักยภาพของผู้เรียน

หลักสูตร

หลักสูตรแบบประสบการณ์หรือหลักสูตรแบบกิจกรรม เน้นการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หลักสูตรเน้นวิชาที่เสริมสร้างประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับสังคม เนื้อหาของหลักสูตรจะต้องไม่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า หลักสูตรที่ดีต้องมุ่งไปที่การเรียนรู้ทุกชนิดที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาในทุกด้าน

การวัดและการประเมินผล

เชื่อว่าความรู้เป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยมนุษย์ในการแก้ปัญหาเท่านั้น การที่จะได้มาซึ่งความรู้ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ การวัดผลและประเมินผลจะต้องดูว่าเนื้อหาวิชาเหล่านั้นสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด

2.2 ปรัชญาคิดเป็น (Khit pen)

คิดเป็น เป็นปรัชญาพื้นฐานของการศึกษานอกโรงเรียน ผู้ก่อตั้งคือ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ และนำมาเผยแพร่จนได้รับการยอมรับ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำมาใช้ครั้งแรกในวงการศึกษานอกโรงเรียนในปี พ.ศ. 2513 ต่อมาได้ประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานระหว่างปี พ.ศ. 2518 – 2524 คิดเป็น เป็นปรัชญาที่นำมาใช้กับการพัฒนางานการศึกษาผู้ใหญ่ และต่อมาได้นำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาไทยทุกระดับ จนถึงปัจจุบัน เห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องการสอนคนให้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (อุ้นตา นพคุณ, 2528)

ปรัชญาคิดเป็น ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า ความต้องการของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนมีจุดรวมของความต้องการที่เหมือนกัน คือ ทุกคนต้องการความสุข คนเราจะมีความสุข เมื่อเราและสังคมสิ่งแวดล้อมประสมกลมกลืนกันได้ โดยการปรับปรุงตัวเราให้เข้ากับสังคมหรือสิ่งแวดล้อม หรือโดยการปรับปรุงสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเรา หรือปรับปรุงทั้งตัวเราและสิ่งแวดล้อมให้ประสมกลมกลืนกัน หรือเข้าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับตน คนที่สามารถทำได้เช่นนี้ เพื่อให้ตนเองมีความสุขนั้น จำเป็นต้องเป็นผู้มีความคิดสามารถคิดแก้ปัญหา รู้จักตนเองและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม จึงจะเรียกได้ว่า ผู้นั้นเป็นคนคิดเป็น

คิดเป็น เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีพื้นฐานชีวิตแตกต่างกัน มีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน มีความต้องการที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนล้วนมีความต้องการที่จะมีความสุขอย่างอัดภาพเหมือนกัน เมื่อทุกคนต้องการมีความสุขเหมือนกัน จึงต้องมีกระบวนการเพื่อให้เกิดความสุขคือ กระบวนการคิดเป็น โดยมีฐานข้อมูลทางวิชาการ ทางสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลของตนเองมาเป็นตัวการในการช่วยตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจได้แล้วจึงเลือกหนทางในการดำเนินชีวิต ก็จะเกิดความสุขจากการตัดสินใจถูกต้อง เมื่อดำเนินการแล้ว และยังไม่เกิดปัญหา หรือยังไม่เกิดความสุขจึง

กลับมาย้อนดูความผิดพลาดจากข้อมูลว่าวิเคราะห์ข้อมูลครบหรือยัง แล้วจึงตัดสินใจใหม่ว่าเป็นวัฏจักร คิดเป็น เพื่อการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน แล้วเกิดสุขอย่างอันทภาพ เป้าหมายสุดท้ายของการเป็นคน คิดเป็น คือความสุข คนเราจะมีความสุขเมื่อตัวเราและสังคมสิ่งแวดล้อมประสมกลมกลืนกันอย่างราบรื่นทั้งทางด้านวัตถุ กายและใจ

2.2.1 ความหมายปรัชญาคิดเป็น

ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับ คิดเป็น ว่า “บุคคลที่คิดเป็นจะสามารถเผชิญปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีระบบ บุคคลผู้นี้จะสามารถพิจารณาสาเหตุของปัญหาที่เขากำลังเผชิญอยู่ และสามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับทางเลือก เขาจะพิจารณาข้อดีข้อเสียของแต่ละเรื่อง โดยใช้ความสามารถเฉพาะตัวค่านิยมของตนเอง และสถานการณ์ที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ ประกอบการพิจารณา”

การคิดเป็น เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหา คือ มีจุดเริ่มต้นที่ปัญหาแล้วพิจารณาย้อนไต่ตรองถึงข้อมูล 3 ประเภท คือ ข้อมูลด้านตนเอง ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ ต่อจากนั้นก็ลงมือกระทำ ถ้าหากสามารถทำให้ปัญหาหายไป กระบวนการก็ยุติลง แต่ถ้าหากบุคคลยังไม่พอใจแสดงว่ายังมีปัญหาอยู่ บุคคลก็จะเริ่มกระบวนการพิจารณาทางเลือกใหม่อีกครั้ง และกระบวนการนี้ยุติลงเมื่อบุคคลพอใจและมีความสุข

สรุปความหมายของคิดเป็น คือการวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาคำตอบหรือทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา การคิดอย่างรอบคอบเพื่อการแก้ปัญหา โดยอาศัยข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคม สิ่งแวดล้อมและข้อมูลวิชาการ

2.2.2 ความเชื่อพื้นฐานของปรัชญาคิดเป็น

1. คนมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย ความต้องการของคนก็ไม่เหมือนกัน
2. ทุกคนต้องการความสุข
3. ความสุขของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

4. สุขภาพของแต่ละคนจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมนุษย์กับสภาวะแวดล้อมที่เป็นวิถีชีวิตของตน สามารถปรับเข้าหากันอย่างผสมกลมกลืนจนเกิดความพอดีและพอใจ

5. สภาวะแวดล้อมในสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดปัญหา ก่อให้เกิดความทุกข์ ความไม่สบายใจ ไม่สบายกายเกิดขึ้นได้เสมอ

6. คนคิดเป็น เชื่อว่า ทุกข์ หรือปัญหาเป็นเรื่องธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นได้ สามารถแก้ไขได้ ถ้ารู้จักแสวงหาข้อมูลหลายๆ ด้าน รู้จักวิเคราะห์ข้อมูล รู้จักใช้ข้อมูลในการตัดสินใจอย่างน้อย 3 ประการ คือข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมทางสังคมในวิถีชีวิต วิถีวัฒนธรรม ประเพณี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งครอบคลุมถึงการพึ่งพาตนเอง และความพอเพียงด้วย

7. เมื่อได้พัฒนาทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล และไตร่ตรองข้อมูลอย่างรอบคอบ ทั้ง 3 ด้าน จนมีความพอใจแล้ว ก็พร้อมจะรับผิดชอบการตัดสินใจนั้นอย่างสมเหตุสมผล เกิดความพอดี ความสมดุลระหว่างชีวิต กับธรรมชาติอย่างสันติสุข

8. สังคมในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง ที่รวดเร็วและรุนแรง ปัญหาที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทุกข์ก็เกิดขึ้น ดำรงอยู่ และดับไป เปลี่ยนโฉมหน้าไปตามกาลสมัย กระบวนทัศน์ในการดับทุกข์ก็ต้องพัฒนารูปแบบ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น อยู่ตลอดเวลา ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปด้วย

9. กระบวนการตอบทุกข์หรือการแก้ปัญหา จึงหมุนเวียนมาจนกว่าจะพอใจอีกเป็นเช่นนี้อยู่อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การสอนแบบคิดเป็นจึงไม่มีการสอนแบบสำเร็จรูป ว่าจะไรถูก อะไรผิด ขึ้นอยู่กับบริบท และสิ่งแวดลอมแต่ละคนจะมีบริบทไม่เหมือนกัน แต่เมื่อนำมาถกเถียงกัน นำมาอภิปราย ถกเถียงกัน จะเกิดความรู้แตกฉานยิ่งขึ้น

2.2.3 แนวคิดคิดเป็น

คิดเป็น ถูกนำมาใช้ในวงการศึกษาออกโรงเรียน แล้วนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาไทยทุกระดับและใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จนเกิดเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาไทยที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องการสอนคนให้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น” ซึ่งเป็นกระบวนการคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการใช้ข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคม และสิ่งแวดลอม และข้อมูลวิชาการมาประกอบการคิดและตัดสินใจ

คน คิดเป็น คือ คนที่มีความสุขเมื่อได้ปรับปรุงตนเองและสังคมสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกันด้วยกระบวนการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจแก้ปัญหาโดยพิจารณาข้อมูลอย่างน้อย 3 ประการคือ (ทองอยู่ แก้วไทรชะ และจันทร์ ชุ่มเมืองปัก, 2550)

1. การรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ทั้งธรรมชาติ หรือ ตน (Self) โดยพิจารณาความพร้อมในด้าน การเงิน สุขภาพอนามัย ความรู้ อายุ และวัย รวมทั้งความมีเพื่อนฝูง และอื่น ๆ

2. สังคมและสิ่งแวดล้อม (Society and Environment) หมายถึง คนอื่นนอกเหนือ จากเรา และครอบครัว จะเรียกว่าบุคคลที่ 3 ก็ได้ คือว่าสังคมเขาคิดอย่างไรกับการตัดสินใจของเรา เขา เดือดร้อนไหม เขารังเกียจไหม เขาชื่นชมด้วยไหม เขามีใจป็นให้เราไหม รวมตลอดถึงเศรษฐกิจ และสังคมนั้น ๆ เหมาะกับเรื่องที่เราตัดสินใจหรือไม่ รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม และค่านิยมของสังคม

3. ความรู้ทางวิชาการ เป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือความรู้วิชาการในเรื่องที่ตรงกับการ ที่เราจะต้องตัดสินใจ ซึ่งถือเป็นหนังสือ

หลักการของการคิดเป็น มนุษย์ควรจะใช้ข้อมูลอย่างน้อย 3 ด้านคือ ข้อมูลตนเอง ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ทั้งทางด้านกายภาพ สุขภาพอนามัย ด้านจิตใจและความพร้อมต่าง ๆ ข้อมูลสังคม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมครอบครัว สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยมตลอดจนกรอบคุณธรรม จริยธรรม และข้อมูลวิชาการ คือ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้อง คิด ตัดสินใจนั้น ๆ ว่ามีหรือไม่ เพียงพอ ที่จะนำไปใช้หรือไม่ การใช้ข้อมูลอย่างรอบด้านนี้จะช่วยให้การคิดตัดสินใจเพื่อแสวงหาความสุขของมนุษย์เป็นไปอย่างรอบคอบ เรียกวิธีการคิดตัดสินใจนี้ ว่า คิดเป็น และเป็นความคิดที่มีพลวัตคือ ปรับเปลี่ยนได้เสมอ เมื่อข้อมูลเปลี่ยนแปลงไป เป้าหมาย ชีวิตเปลี่ยนไป

2.3.4 ลักษณะของคนคิดเป็น มี 8 ประการ

1. มีความเชื่อว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งธรรมดา สามารถแก้ไขได้
2. การคิดที่ดีต้องให้ข้อมูลหลายๆด้าน (ตนเอง สังคม วิชาการ)
3. รู้ว่าข้อมูลเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

4. สนใจที่จะวิเคราะห์ข้อมูลอยู่เสมอ
5. รู้ว่าการกระทำของตนมีผลต่อสังคม
6. ทำแล้ว ตัดสินใจแล้ว สบายใจ และเต็มใจรับผิดชอบ
7. แก้ปัญหาชีวิตประจำวันอย่างมีระบบ
8. รู้จักชั่งน้ำหนักคุณค่ากับสิ่งรอบ ๆ ด้าน

2.3.5 สมรรถภาพของคนคิดเป็น

1. เผชิญปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างมีระบบ
2. สามารถที่จะแสวงหาและใช้ข้อมูลหลายๆด้าน ในการคิดแก้ไขปัญหา
3. รู้จักชั่งน้ำหนัก คุณค่า และตัดสินใจหาทางเลือกให้สอดคล้องกับค่านิยม ความสามารถ และสถานการณ์หรือเงื่อนไขส่วนตัวและระดับความเป็นไปได้ของทางเลือกต่างๆ

2.3.6 กระบวนการคิดเป็น

กระบวนการคิดเป็นอาจจำแนกให้เห็นขั้นตอนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นกระบวนการคิดได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสำรวจปัญหา เมื่อเกิดปัญหา ย่อมต้องเกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหา นั่นคือการรับรู้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และคิดแสวงหาทางแก้ปัญหา นั้น ๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นหาสาเหตุของปัญหา เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและสถานการณ์นั้นๆ โดยจำแนกข้อมูลออกเป็น 3 ประเภทคือ

ข้อมูลสังคม : ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว ปัญหาสภาพสังคมของแต่ละบุคคล ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนและสังคมทั้งในแง่เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น

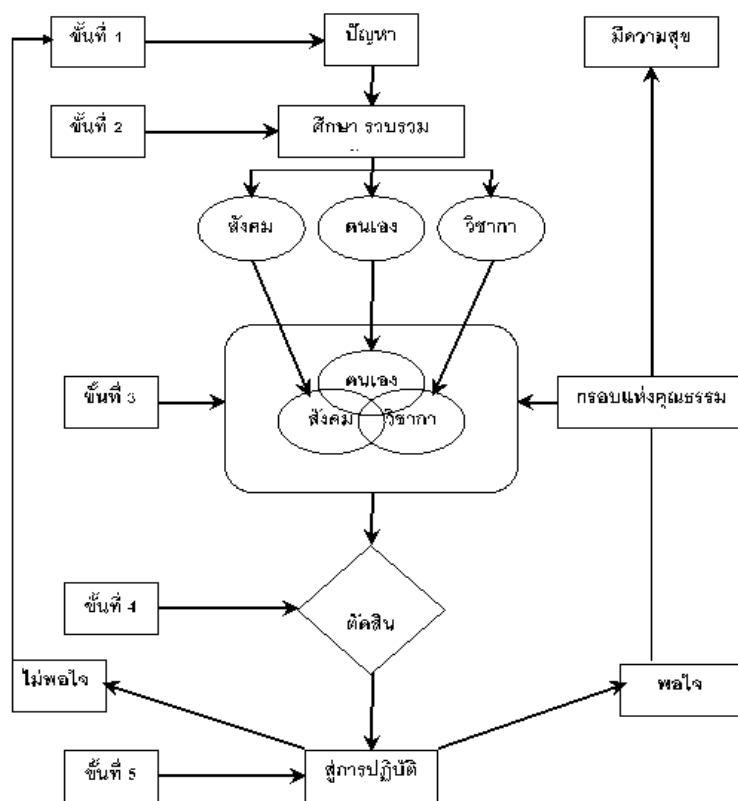
ข้อมูลตนเอง : ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล ซึ่งจะเป็นผู้ตัดสินใจ เป็นข้อมูลทั้งทางด้านกายภาพ พื้นฐานของชีวิต ครอบครัว อาชีพ ความพร้อมทั้งทางอารมณ์ จิตใจ เป็นต้น

ข้อมูลวิชาการ : ได้แก่ข้อมูลด้านความรู้ในเชิงวิชาการที่จะช่วยสนับสนุนในการคิดการดำเนินงาน ยังขาดวิชาการความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัปัญหาในเรื่องใดบ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ หาทางแก้ปัญหา เป็นการวิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา หรือการประเมินค่าข้อมูลทั้ง 3 ด้าน คือ ข้อมูลด้านตนเอง สังคม วิชาการ มาประกอบในการวิเคราะห์ ช่วยในการคิดหาทางแก้ปัญหาภายในกรอบแห่งคุณธรรม ประเด็นเด่นของขั้นตอนนี้คือ ระดับของการตัดสินใจที่จะแตกต่างกันไปแต่ละคนอันเป็นผลเนื่องมาจากข้อมูลในขั้นที่ 2 ความแตกต่างของตัดสินใจดังกล่าวมุ่งไปเพื่อความสุขของแต่ละคน

ขั้นที่ 4 ขั้นตัดสินใจ เมื่อได้ทางเลือกแล้วจึงตัดสินใจเลือกแก้ปัญหาในทางที่มีข้อมูลต่างๆ พร้อมสมบูรณ์ที่สุด การตัดสินใจถือเป็นขั้นตอนสำคัญของแต่ละคนในการเลือกวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ปัญหา ขึ้นอยู่กับว่าผลของการตัดสินใจนั้นพอใจหรือไม่ หากไม่พอใจก็ต้องทบทวนใหม่

ขั้นที่ 5 ขั้นตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติ เมื่อตัดสินใจเลือกทางใดแล้ว ต้องยอมรับว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ข้อมูลเท่าที่มีขณะนั้น ในภวะนั้นและในเทศะนั้น เป็นการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้คิดและตัดสินใจแล้ว หากพอใจยอมรับผลของการตัดสินใจ มีความสุขก็เรียกว่า คิดเป็น แต่หากตัดสินใจแล้วได้ผลออกมายังไม่พอใจ ไม่มีความสุข อาจเป็นเพราะข้อมูลที่มี ไม่รอบด้าน ไม่มากพอ ต้องหาข้อมูลใหม่คิดใหม่ตัดสินใจใหม่ แต่ไม่ถือว่าคิดไม่เป็น

ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการคิดเป็น

จากภาพที่ 2 แสดงกระบวนการคิดเป็น สรุปได้ว่า ความเชื่อพื้นฐานของการ คิดเป็น มาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการความสุข มนุษย์จะมีความสุขเมื่อตัวเองและสังคมสิ่งแวดล้อม ประสมกลมกลืนกันอย่างราบรื่น ซึ่งแต่ละคนแต่ละกลุ่มสามารถทำได้ ดังนี้

1. ปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม
2. ปรับปรุงสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเอง
3. ปรับปรุงทั้งตัวเราและสังคมสิ่งแวดล้อมทั้งสองด้านให้ประสมกลมกลืนซึ่งกัน

และกัน

4. หลีกสังคมและสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ไปสู่สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับตน

ชุมพล หนูสง และคณะ (2544) ได้สรุปไว้ว่า เมื่อเกิดปัญหาขึ้น คนที่คิดเป็น จะใช้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยการปรับตัวเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้ประสมกลมกลืนกัน โดยอาศัยข้อมูลประกอบการคิด 3 ด้าน คือ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ แล้วจึงตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจแล้วลงมือปฏิบัติ คว้าผลออกมาเป็นอย่างไร ถ้าพอใจก็มีความสุข แต่ถ้าไม่พอใจก็หาวิธีใหม่ในการแก้ปัญหาจนกว่าจะพอใจ

2.3.7 การวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการคิดเป็น

มนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาอุปสรรคต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ถ้าต้องการให้ชีวิตมีความสุขจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือจัดปัญหาให้หมดไป

การจะแก้ปัญหาได้ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ใคร่ครวญในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจแก้ไขปัญหาหรือในเรื่องต่าง ๆ นั้นอาจผิด หรือถูกก็ได้ ถ้าเรื่องหรือสิ่งต่าง ๆ ที่จะต้องตัดสินใจเป็นสิ่งที่ดี ที่ถูกต้องและนำข้อมูลที่ได้รับมา ประมวลพิจารณาทำให้มีการตัดสินใจ ว่าสิ่งนั้นเรื่องนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องนับว่าการตัดสินใจถูกต้อง แต่ถ้าตัดสินใจว่า ไม่ดีไม่ถูกต้องนับว่าเป็นการตัดสินใจที่ผิด ในทางตรงกันข้าม ถ้าเรื่องหรือสิ่งที่จะต้องตัดสินใจเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ถูกต้อง มีข้อมูลประกอบ การตัดสินใจ แล้วตัดสินใจว่าสิ่งนั้นไม่ดี ไม่ถูกต้อง นับว่าการตัดสินใจถูก แต่ถ้ามีการตัดสินใจว่าสิ่งนั้น เรื่องนั้นดี ถูกต้อง นับว่าเป็นการตัดสินใจที่ผิด การตัดสินใจจึงมีผิดมีถูกได้ แต่ส่วนใหญ่ก็ต้องการเห็นการตัดสินใจที่ถูกมากกว่าการตัดสินใจที่ผิด

การตัดสินใจด้วยกระบวนการคิดเป็น จัดเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยให้การตัดสินใจ มีความถูกต้องมากที่สุด เพราะกระบวนการคิดเป็นนั้นเสนอแนะให้ใช้ข้อมูลหลายหลาย ด้านมาประกอบ การพิจารณาตัดสินใจอย่างน้อยควรมีข้อมูล 3 ด้านด้วยกัน

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมหรือสิ่งแวดล้อม
3. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้หรือวิชาการ

ข้อมูลทั้ง 3 ด้านนี้ จะช่วยให้เกิดการวิเคราะห์พิจารณาที่ดีที่สุดที่ถูกต้องมากกว่าการใช้แต่เพียงข้อมูลแต่เพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ซึ่งปรกติมักจะตัดสินใจกันด้วยข้อมูลด้านเดียว ซึ่งอาจมีการพิจารณาว่าเหมาะสมกับตนเองแล้ว เหมาะสมกับคนส่วนใหญ่แล้ว หรือเหมาะสมตามตำราหรือจากคำแนะนำทางวิชาการแล้ว ซึ่งอาจก่อให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจในการดำรงชีวิตหรือการตัดสินใจในการบริหารงานก็ตาม กระบวนการคิดเป็นจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในแทบทุกวงการ โดยเฉพาะในวงการการศึกษา นอกโรงเรียน ซึ่งมีแผนงานโครงการ และกิจกรรม การศึกษาสอดคล้องตามหลักการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และหลักการนำสิ่งที่เรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ทันที กระบวนการคิดเป็นมิใช่แต่จะเกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนเท่านั้น แต่จะเกี่ยวข้องอย่างสำคัญกับผู้เรียนหรือผู้รับบริการการศึกษานอกโรงเรียนด้วย เนื่องจากหลักการสำคัญข้อหนึ่งของการศึกษานอกโรงเรียนคือ จัดการศึกษาเพื่อการแก้ไขปัญหาได้ (Problem-Oriented) การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการการศึกษา จึงมุ่งให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เขาต้องเผชิญให้ลุล่วง ไปได้ สามารถจัดปัญหาได้ ผู้เรียนหรือผู้รับบริการการศึกษาก็จะต้องได้รับการฝึกฝนการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองเกี่ยวข้องกับเพื่อน ๆ หรือสังคมนรอบตัวเรา และหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหานั้นแล้วตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด เมื่อตัดสินใจแล้ว เกิดความพึงพอใจ ว่าได้ตัดสินใจดีแล้ว รอบคอบแล้ว เมื่อได้ฝึกฝนเช่นนี้อย่างสม่ำเสมอ ขณะที่กำลังศึกษาหรือเรียนอยู่ก็จะเกิดประสบการณ์ที่ชำนาญที่ชอบ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไปได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538)

ตอนที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้

- 3.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.3 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.4 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้

3.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงกระบวนการ

3.7 กระบวนการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.8 เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ แบบต่างๆ

3.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

3.2 ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเรียนรู้ไว้หลายประการดังนี้

1. กิจกรรมช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียน
2. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ
3. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
4. กิจกรรมช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
5. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหว
7. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักสนุกสนาน
8. กิจกรรมช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
9. กิจกรรมช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวาง

10. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียน
11. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
12. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
13. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานเป็นหมู่
14. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน
15. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ
16. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียน
17. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
18. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
19. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานเป็นหมู่
20. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน
21. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

3.3 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน
2. เพื่อสนองความสนใจ ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล
3. เพื่อสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ให้เพลิดเพลินสนุกสนาน
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน กล้าคิด กล้าแสดงออก
5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดทักษะกระบวนการให้เป็นคน เก่ง คนดี และมีความสุข

3.4 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีหลักการที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้
3. จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา
5. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
6. จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม
7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม
8. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด
9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย
10. จัดกิจกรรมโดยเน้นการเรียนรู้ที่มีความสุข
11. จัดกิจกรรมแล้วต้องสามารถประเมินผลได้

3.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบ ครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล โดยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้จึงเป็นระบบด้วยเหตุผล 6 ประการคือ

1. ผู้สอนต้องมีการสำรวจสภาพแวดล้อมต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ สภาพผู้เรียน เนื้อหาสาระและประสบการณ์
2. ผู้สอนต้องมีการวางแผน โดยใช้ข้อมูลจากข้อที่ 1 กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้
3. ผู้สอนต้องมีการเตรียมและสร้างสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้ตามที่วางแผนไว้

4. ผู้สอนต้องมีแนวทางและวิธีสอนตามขั้นตอน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์
5. ผู้สอนต้องประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้วิธีการวัดและเครื่องมือวัดผลที่วางแผนไว้
6. ผู้สอนต้องมีการประเมินผลย้อนกลับจากผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและจากการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

3.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงกระบวนการ

การจัดการเรียนรู้เป็นการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้ ทักษะเจตคติ และกระบวนการ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ควรเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกระหว่างการทำกิจกรรม ผู้เรียนจะได้รับผลการพัฒนาตนเองทางการคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การวางแผน การจัดการ และเทคนิควิธีต่างๆ ที่เรียกว่า การเรียนรู้ ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าตัวความรู้สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนการ กระบวนการมีหลายชนิด แม้กระทั่งเรื่องเดียวกันยังมีกระบวนการหลากหลาย อาจมีขั้นตอนมากหรือน้อยแตกต่างกันทั้งที่มีจุดประสงค์เดียวกัน ชื่อขั้นตอนของกระบวนการไม่จำ เป็นต้องเหมือนกันเสมอไป แต่มีความหมายเดียวกันเป็นกระบวนการเดียวกัน

กระบวนการเป็น สิ่งที่ผู้สอนจำเป็นต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดเป็นทักษะ และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ดังนั้น เหตุผลสำคัญในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มี อยู่ 2 ประการ คือ

1. ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ กับความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียน
2. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น พัฒนางาน และมีเจตคติที่ดี

การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นให้ผู้เรียนเป็น “ศูนย์กลาง” รู้จักคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และฝึกฝนตนเองให้เป็นที่พึงแห่ง ตนได้ ผู้สอนพยายามหลีกเลี่ยงการเป็นผู้บอกความรู้ แต่จะเป็นผู้ดำเนินการ วางแผนกำหนด กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ผู้สอนจึงต้องศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร พัฒนาหลักสูตรระดับ

ห้องเรียนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลังจากดำเนินการจัดการเรียนรู้ไปแล้ว ผู้สอนจะต้องประเมินผลหาข้อดีข้อเสียและปรับปรุงให้ดีขึ้น จนเกิดความรู้สึกรื่นรมย์ในการปฏิบัติตนของตนเอง ซึ่งผู้สอนจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ทราบ เข้าใจ และใช้กระบวนการอยู่เสมอ
2. นำผู้เรียนผ่านขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการทีละขั้นอย่างเข้าใจครบถ้วน
3. ผู้เรียนเข้าใจและรับรู้ขั้นตอนของกระบวนการ และเข้าใจความต่อเนื่องสัมพันธ์ตั้งแต่ต้น

จนจบกระบวนการ

4. ผู้เรียนนำกระบวนการนั้นไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้
5. ผู้เรียนใช้กระบวนการนั้นในชีวิตประจำวันจนเป็นนิสัย

3.7 กระบวนการที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรต้องการ มีหลายกระบวนการ เช่น

1. กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด มักจะใช้สอนคำนิยามศัพท์ แนวคิดต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดเป็นเบื้องต้นก่อนการเรียนรู้เนื้อหาอื่น มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 การรับรู้
- 1.2 สังเกตและคิด
- 1.3 จำแนกลักษณะร่วมและสรุป
- 1.4 ทดสอบความเข้าใจ
- 1.5 สรุปแนวทางความคิด

2. กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการซึ่งมีเทคนิคตั้งแต่การรับรู้การจำ การเข้าใจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ มีขั้นตอนดังนี้

- 2.1 สร้างความคิดรวบยอด

2.2 การอธิบาย

2.3 การรับฟัง

2.4 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์

2.5 วิเคราะห์ วิจักษ์

2.6 สรุป

3. กระบวนการปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้ ได้ฝึกฝน มักจะใช้กับการจัดการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านทักษะ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 สังเกตและรับรู้

3.2 ทำตามแบบ

3.3 ทำเองโดยไม่มีแบบ

3.4 ฝึกให้เกิดความชำนาญ

4. กระบวนการสร้างเจตคติ หลักสูตรมีการกำหนดคุณลักษณะและเจตคติที่พึงประสงค์ ถ้าจะให้เกิดขึ้นกับบุคคลจำเป็นต้องใช้กระบวนการและระยะเวลาต้องแทรกตามหัวข้อประสบการณ์ได้อย่างเหมาะสม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 สังเกต

4.2 วิเคราะห์

4.3 สรุป

5. กระบวนการสร้างค่านิยม ค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรมที่ต้องเน้นคล้ายเจตคติ แต่ค่านิยมเป็นการยอมรับและนำไปปฏิบัติ จึงควรปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ โดยใช้กระบวนการซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

5.1 สังเกตและตระหนัก

5.2 การวิเคราะห์

5.3 การเลือกกำหนดเป็นค่านิยม

5.4 เห็นคุณค่าและนำไปปฏิบัติ

5.5 สรุปเป็นค่านิยมของตนเอง

6. กระบวนการกลุ่ม เป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยและเกิดการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ควรดำเนินการดังนี้

6.1 การเลือกผู้นำกลุ่ม

6.2 กำหนดจุดประสงค์และวิธีการ

6.3 การรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก

6.4 การสรุปผล

7. กระบวนการความรู้ความเข้าใจ เป็นกระบวนการที่ใช้ในการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยสิ่งที่ต้องการพัฒนานั้นเป็นเนื้อหาสาระ มีขั้นตอนดังนี้

7.1 สังเกตและตระหนัก

7.2 วางแผนกำหนดแนวทาง

7.3 แบ่งความรับผิดชอบไปแสวงหาความรู้

7.4 พัฒนาความรู้ความเข้าใจ

7.5 สรุปสาระสำคัญ

8. กระบวนการสร้างความตระหนัก เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนสนใจรับรู้ในประสบการณ์ ปรากฏการณ์ในด้านความหมาย ความเป็นไปต่างๆ จนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของปัญหา โดยมีขั้นตอนดังนี้

8.1 สังเกต

8.2 วิจารณ์

8.3 สรุปผล

9. กระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการหาคำตอบหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง

อย่างมีหลักการ มีขั้นตอนดังนี้

9.1 สังเกต

9.2 วิเคราะห์

9.3 สร้างทางเลือก

9.4 เก็บรวบรวมข้อมูลหรือทดสอบ

9.5 สรุปผล

10. กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่ต้องการให้ผู้เรียนคิดเชื่อมโยงสิ่งที่อยู่ไกลกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ให้รวมกันอยู่เป็นรูปแบบใหม่มีขั้นตอน คือ

10.1 เตรียมข้อมูล

10.2 รวบรวมข้อมูลและปล่อยความคิดไว้เรื่อยๆ

10.3 เชื่อมโยงความคิด

10.4 ทดสอบความคิดและพิสูจน์ให้เห็นจริง

11. กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดคำนวณและทักษะการแก้โจทย์ปัญหา

11.1 ทักษะการคิดคำนวณมีขั้นตอนดังนี้

11.1.1 สร้างความคิดรวบยอด

11.1.2 ยกตัวอย่างและสรุปเป็นกฎ

11.1.3 ฝึกประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่

11.1.4 สรุปผล

11.2 ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา มีขั้นตอนดังนี้

11.2.1 ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา

11.2.2 กำหนดแนวทางแก้โจทย์ปัญหา

11.2.3 หาคำตอบ

12. กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นวิธีการคิดค้นและการทำงานด้านวิทยาศาสตร์เหมาะสมสำหรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์และนำไปประยุกต์ใช้ได้กับวิชาอื่นๆ ได้บางหัวข้อประสบการณ์ มีขั้นตอนดังนี้

12.1 กำหนดปัญหา

12.2 การตั้งสมมติฐาน

12.3 การทดลองหรือการรวบรวมข้อมูล

12.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

12.5 สรุปผล

13. กระบวนการทางภาษาศาสตร์ เป็นกระบวนการที่ใช้ในการเรียนรู้ภาษา มุ่งให้เกิดการพัฒนาทางด้านทักษะภาษา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

13.1 ทำความเข้าใจสัญลักษณ์

13.2 สร้างความคิดรวบยอด

13.3 ถ่ายทอดหรือสื่อความหมาย ความคิด

13.4 พัฒนาความสามารถ

14. กระบวนการจัดการเรียนรู้ 9 ประการ เป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนา ในด้านคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น พัฒนางานและเจตคติที่ดี เป็นกระบวนการที่สังเคราะห์ข้อดีของกระบวนการต่างๆ เข้าด้วยกัน การจัดการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องจัดให้ครบทุกลำดับขั้นเพราะบางขั้นไม่จำเป็นต้องใช้ เพราะการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งมีจุดเน้นที่แตกต่างกันแต่ควรเรียงตามลำดับขั้น ลำดับขั้นของกระบวนการจัดการเรียนรู้ 9 ประการ มีดังนี้

14.1 ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น

14.2 คิด วิเคราะห์ วิจัย

14.3 สร้างทางเลือกหลากหลาย

14.4 ประเมินผลเลือกทางเลือก

14.5 วางแผนการปฏิบัติ

14.6 ปฏิบัติอย่างชื่นชม

14.7 ประเมินระหว่างปฏิบัติ

14.8 ปรับปรุงแก้ไข

14.9 ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

กระบวนการเรียนรู้มีขั้นตอนในการปฏิบัติ แต่ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ไม่ใช่วิธีสอนหรือขั้นตอนการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ วิธีสอนหรือรูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบต่างๆ ที่ผู้สอนพิจารณาแล้วว่าเหมาะสมกับขั้นตอนของกระบวนการนั้นต้อง สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและประสบการณ์และสมรรถภาพพื้นฐานของผู้เรียน ในขณะที่ผู้สอน กำลังดำเนินการจัดการเรียนรู้หรือ จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่นั้น นอกจากจะต้องมีความ แม่นยำในกระบวนการแล้ว ยังต้องแม่นยำในเรื่องเทคนิคการจัดการเรียนรู้ วิธีสอน หรือรูปแบบการ จัดการเรียนรู้อีกด้วย และต้องพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนทุกสถานการณ์ โดยมีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่ คล่องแคล่วชำนาญ

3.8 เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ แบบต่างๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ จิตวิทยาการจัดการเรียนรู้ และ หลักการของการจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้สอนจะต้องใช้รูปแบบกระบวนการเรียนและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ได้การ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการเรียนรู้จริงๆ ซึ่งการจัดการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีอยู่ หลากหลายวิธี เช่น

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ (Cooperative Learning)

2. การจัดการเรียนรู้แบบโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer)
3. การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)
4. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based)
5. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrate Teaching)
6. การจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ (Ask and Question Model)
7. การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปา (CIPPA Model)
8. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Work)
9. การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้เป็นคู่ (Learning Cell)
10. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชน (The use of Community activities)
11. การจัดการเรียนรู้แบบทดลอง (Laboratory Method)
12. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Method)
13. การจัดการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มทำงาน (Committee Work Method)
14. การจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย (Discussion Group)
15. การจัดการเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถเฉพาะ (Talents Unlimited)
16. การจัดการเรียนรู้แบบหน่วย (Unit Teaching Method)
17. การจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ (Role Playing)
18. การจัดการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)
19. การจัดการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา (Problem Solving)
20. กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ (Hands –on Activity)
21. การจัดการเรียนรู้โดยเรียนจากของเล่น (Learning from Toy)
22. การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย (Inductive Method)

23. การจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย (Deductive Method)

๑๗๑

ตอนที่ 4 แนวคิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active Learning)

4.1 การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

4.1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.1.2 จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.1.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.1.5 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.1.6 ประโยชน์การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning)

4.2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.2 จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.3 ลักษณะและประเภทของโครงการ

4.2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.6 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.7 ประโยชน์การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.3 แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning)

4.3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

- 4.3.2 จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
- 4.3.3 ลักษณะและประเภทของโครงงาน
- 4.3.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
- 4.3.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
- 4.3.6 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
- 4.3.7 ประโยชน์การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

4.1 การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

- 4.1.1 แนวคิดพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 4.1.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 4.1.3 ลักษณะของปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 4.1.4 การเตรียมตัวของครูก่อนการจัดการเรียนรู้
- 4.1.5 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 4.1.6 การประเมินผลการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน
- 4.1.7 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.1.1 แนวคิดพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นจัดการเรียนรู้ที่เน้นในสิ่งที่เด็กอยากเรียนรู้ โดยสิ่งที่อยากเรียนรู้ดังกล่าวจะต้องเริ่มมาจากปัญหาที่เด็กสนใจหรือพบในชีวิตประจำวันที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบทเรียน อาจเป็นปัญหาของตนเองหรือปัญหาของกลุ่ม ซึ่งครูจะต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กตามความเหมาะสม จากนั้นครูและเด็กร่วมกันคิดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหานั้น โดยปัญหาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ บางครั้งอาจเป็นปัญหาของสังคมที่ครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กคิดจากสถานการณ์ ข่าว เหตุการณ์ต่างๆ ที่

เกิดขึ้น จะเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เด็กต้องเรียนรู้จากการเรียน (Learning to Learn) เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกลุ่ม การปฏิบัติและการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) นำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบหรือสร้างความรู้ใหม่บนฐานความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีมาก่อนหน้านี้

4.1.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบให้นักเรียน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ คิววิจารณ์ญาณ การสืบค้นและรวบรวมข้อมูล กระบวนการกลุ่ม การบันทึกและการอภิปราย

4.1.3 ลักษณะของปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

เกิดขึ้นในชีวิตจริงและเกิดจากประสบการณ์ของผู้เรียนหรือผู้เรียนอาจมีโอกาสดำเนินการกับปัญหานั้นเป็นปัญหาที่พบบ่อยมีความสำคัญมีข้อมูลเพียงพอสำหรับการค้นคว้า

เป็นปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบชัดเจนตายตัวหรือแน่นอนและเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนคลุมเครือหรือผู้เรียนเกิดความสงสัยเป็นปัญหาที่มีประเด็นขัดแย้ง ข้อถกเถียงในสังคมยังไม่มีข้อยุติ

เป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจ เป็นสิ่งที่อยากรู้แต่ไม่รู้

ปัญหาที่สร้างความเดือดร้อน เสียหาย เกิดโทษ ภัย และเป็นสิ่งไม่ดี หากมีการนำข้อมูลมาใช้โดยลำพังคนเดียวอาจทำให้ตอบปัญหาผิดพลาด

ปัญหาที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นว่าจริง ถูกต้อง แต่ผู้เรียนไม่เชื่อว่าจริง ยังไม่สอดคล้องกับความคิดของผู้เรียน

ปัญหาที่อาจมีคำตอบ หรือแนวทางการแสวงหาคำตอบได้หลายทางครอบคลุมการเรียนรู้ที่กว้างขวางหลากหลายเนื้อหา

เป็นปัญหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน

เป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาคำตอบของปัญหาได้ทันที ต้องมีการสำรวจ ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล หรือทดลองดูก่อน จึงจะได้คำตอบ ไม่สามารถคาดเดา หรือทำนายได้ง่ายๆ ว่าต้องใช้ความรู้อะไร ยุทธวิธีในการสืบเสาะหาความรู้เป็นอย่างไร หรือคำตอบ หรือผลของความรู้เป็นอย่างไร

เป็นปัญหาที่ส่งเสริมความรู้ด้านเนื้อหา ทักษะ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา

4.1.4 การเตรียมตัวของครูก่อนการจัดการเรียนรู้

1 ศึกษาหลักสูตร เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจจุดประสงค์ของหลักสูตร ตลอดจนตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ต่างๆอย่างละเอียดและสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางตามเป้าหมายการเรียนรู้ได้

2 วางแผนผังการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่จะสอน โดยครูต้องหาความรู้ที่เชื่อมโยงกับเนื้อเรื่องในการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ คือมีการออกแบบกิจกรรมด้วยตนเอง ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ชุมชนเพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ออกแบบกิจกรรมใช้สื่อให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ทันกับคำตอบของเด็ก และเชื่อมโยงกับสิ่งที่เด็กเรียนรู้ โดยเน้นออกแบบกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการรายวิชา

3 ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างรัดกุมให้รายละเอียดการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน คือ ไม่ว่าครูท่านใดอ่านแผนการจัดการเรียนรู้แล้วสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนดังกล่าวได้

4 ครูผู้สอนสอบถามความต้องการในการเรียนและสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน ครูจะต้องสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนและถามความต้องการของนักเรียนว่าอยากเรียนอะไรในปี การศึกษานั้นเพื่อสำรวจความต้องการของผู้เรียนไว้เป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องระหว่างหลักสูตรและความต้องการของนักเรียน เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับนักเรียนมากขึ้น

4.1.5 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

สำหรับคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานนี้ ได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยโครงการพัฒนา

โรงเรียนต้นแบบและภาคที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มูลนิธิศตศรี-ศฤษดี วงศ์ (มสส.) โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1 ทดสอบความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะสอนก่อนเรียน เพื่อจะได้ทราบความรู้พื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลในเรื่องดังกล่าว และเป็นแนวทางในการออกแบบหรือปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนด้วย

2 ให้ความรู้เบื้องต้นก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐานจะนำไปสู่การเรียนรู้ของเด็กในกิจกรรมที่ต้องลงมือปฏิบัติ ดังนั้น ครูจึงต้องอธิบายเนื้อหาคร่าวๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจในเบื้องต้น

3 เปิดโอกาสให้เด็กเสนอสิ่งที่อยากเรียนรู้ โดยให้เด็กเขียนถึงสิ่งที่ตนเองอยากเรียนรู้ และสิ่งที่ตนเองเรียนรู้มาแล้ว สิ่งที่เด็กอยากเรียนรู้อาจเป็นปัญหาในชีวิตประจำวัน หรือปัญหาของชุมชน หรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกกำหนดขึ้นในชั้นเรียน ที่เด็กช่วยกันคิดและอยากลงมือปฏิบัติ

4 แบ่งกลุ่มเด็กในการทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กรู้จักวางแผนคือ ให้เด็กรู้จักกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยการทำปฏิทินการเรียนรู้ตามความต้องการในการเรียนของตน วิธีการดังกล่าวเพื่อให้เด็กรู้หน้าที่ของตนเองและในขณะเดียวกันสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ตนเองและเพื่อนในกลุ่มได้

5 สร้างกติกาในการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน เพื่อให้เด็กรู้จักเคารพในเงื่อนไขและกติกาที่กำหนดขึ้น โดยทุกคนในชั้นเรียนจะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม

6 ให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติได้กิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง โดยครูจะคอยเป็นผู้แนะนำ ตอบคำถามและสังเกตเด็กขณะทำกิจกรรม

7 ครูให้เด็กสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรมและให้เด็กได้นำเสนอผลงานของตน โดยครูเป็นผู้คอยสนับสนุนให้เกิดการนำเสนอที่หลากหลายรูปแบบและเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ไม่จำกัดแนวคิดในการนำเสนอ

8 ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของเด็ก จากผลงานและพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกขณะร่วมกิจกรรม โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอนเป็นหลัก

4.1.6 การประเมินผลการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานควรจะมีการประเมินผลตามสภาพจริง มีการกำหนดเป้าหมายที่มีความสัมพันธ์ในการประเมิน ได้แก่ 1) ควรทำความเข้าใจด้าน กระบวนการที่เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของ ผู้เรียน และ 3) สิ่งที่ได้รับจากเนื้อหาวิชา โดยทำการประเมินดังนี้

1 การประเมินตามสภาพจริง เป็นการวัดผลหรือประเมินผลการปฏิบัติงานของ นักเรียนโดยตรงผ่านชีวิตจริง เช่น การดำเนินการด้านการสืบสวน ค้นคว้า การร่วมมือกันทำงาน กลุ่มในการแก้ปัญหา การวัดผลจากการปฏิบัติงานจริง เป็นต้น

2 การสังเกตอย่างเป็นระบบ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการประเมินผลใน ด้านทักษะกระบวนการของผู้เรียนในขณะที่เรียน ผู้สอนต้องมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ ชัดเจน เช่น การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์นั้น ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ ได้แก่ การ สร้างปัญหาหรือคำถาม การสร้างสมมติฐาน การระบุตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม การอธิบายแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการประเมินผลสมมติฐานบนพื้นฐานของข้อมูล ที่ดี

4.1.7 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานครูผู้สอนจะทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ของ ผู้เรียน คอย ให้คำปรึกษา กระตุ้นให้ผู้เรียนเอาความรู้เดิมที่มีอยู่มาใช้และเกิดการเรียนรู้โดยการตั้ง คำถาม ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งเป็นผู้ประเมินทักษะของผู้เรียนและ กลุ่ม พร้อมให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาตนเอง

4.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning)

4.2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.2 จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.3 ลักษณะและประเภทของโครงการ

4.2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.6 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.7 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

4.2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบโครงการ

นักการศึกษาหลายท่านรวมทั้งสถาบันหลายแห่งได้ให้ความหมายของโครงการไว้ สรุปได้ดังนี้

จูไรรัตน์ คนคล่อง (จูไรรัตน์ คนคล่อง, 2545) กล่าวว่า โครงการหมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาข้อมูลตามความถนัดและความสนใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ โดยการวางแผน ออกแบบ และลงมือปฏิบัติสร้างผลงานอย่างมีกระบวนการตามลำดับขั้นตอน และดำเนินการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล จนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

เพชร วังศ์ประไพโรจน์ (เพชร วังศ์ประไพโรจน์, 2545a) กล่าวว่า โครงการ เป็นการ ทำกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือผลงานที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองได้การแนะนำ ปรีกษาของครู ดังนั้น โครงการจึงเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสนใจอยากรู้คำตอบจึงได้วางแผน โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ ในการปฏิบัติ เพื่อให้โครงการนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ครูจึงต้องเป็นผู้กระตุ้นความคิด ความกระหายใคร่รู้ของผู้เรียน เป็นผู้ให้กำลังใจคอยชี้แนะ เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำงาน ตลอดทั้งติดตามผล ประเมินผลโครงการด้วย

วิสุทธิ กล้าหาญ (วิสุทธิ กล้าหาญ, 2545) กล่าวว่า โครงการเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้จากการคิดวางแผนไว้ล่วงหน้า ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2545) กล่าวว่า โครงการเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ ใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ หรือค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้หรือสงสัยด้วยวิธีการต่างๆ อย่างหลากหลาย

มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร (มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร, 2546) ได้กล่าวว่า โครงการเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น รู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ รู้จักคิดริเริ่ม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ คือ การจัดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เรียน เหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงได้เรียนรู้วิธีแก้ปัญหา รู้จักการทำงานอย่างมีระบบรู้จักวางแผนในการทำงาน ฝึกการคิดวิเคราะห์ และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สุเมธดา งามชัด (สุเมธดา งามชัด, 2548) ได้ให้ความหมายของโครงการว่าเป็นวิธีการสอนที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลายมุ่งเน้นหัวข้อ เรื่องที่นักเรียนสนใจมากกว่าตัวภาษาโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเนื้อหา วิธีการศึกษาค้นคว้า การแบ่งงาน ตลอดจนรูปแบบชิ้นงานอันเป็นผลผลิตสุดท้ายของกระบวนการที่นักเรียนได้ทำข้อตกลงกันไว้ นอกจากนี้ การสอนแบบนี้ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ภาษาและทักษะที่เรียนมาแล้วมาปรับใช้ในการดำเนินงานเป็นการนำภาษาไปใช้ในชีวิตจริง

แคทซ์ และ ชาร์ด Katz. & Chard (แคทซ์และชาร์ด Katz and Chard, 1994) กล่าวว่า การสอนโครงการ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งในหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ โดยครุร่วมพิจารณาว่า มีคุณค่าในการเรียนรู้ โครงการ มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสติปัญญา ความสามารถในการวิเคราะห์ต่าง ๆ ทักษะทางสังคม เน้นกระบวนการทำงานร่วมกัน

เบอร์แมน Berman. 1997 (เบอร์แมน (Berman. 1997) อ้างใน กฤษฎา คูหาเรื่องรอง, 2553) อ้างถึงใน กฤษฎา คูหาเรื่องรอง, 2553) กล่าวถึง โครงการงาน เป็นการเรียนรู้โดยการเน้นลงมือปฏิบัติส่งผลต่อการเรียนรู้จริงตลอดชีวิต ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีเรียน กลายเป็นนักรวบรวมและจัดการกับข้อมูลความสามารถในการแก้ปัญหา และตัดสินใจในการคิดวิเคราะห์ กระบวนการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนก่อให้เกิดความท้าทายในการเรียนรู้

สรุปได้ว่า โครงการงานหมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจ สงสัย และต้องการ หาคำตอบ โดยการศึกษาค้นคว้า สืบค้นจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ตามระดับความสามารถ มีการวางแผน อย่างละเอียด พร้อมลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนด เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบและองค์ความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเองโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และอำนวยความสะดวก

4.2.2 จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบโครงการงาน

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการงาน มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบโครงการงาน (เพชร วังศ์ประไพโรจน์, 2545b) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของโครงการงาน ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ และประสบการณ์ปฏิบัติงานตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามระเบียบวิธีการวิทยาศาสตร์ โดยรู้จักสังเกต รู้จักตั้งคำถาม ตั้งสมมุติฐานได้
4. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
5. รู้จักสรุปและทำความเข้าใจกับสิ่งที่ค้นพบ
6. เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน และเห็นคุณค่าของการใช้กระบวนการแก้ปัญหาอันเป็นการสร้างลักษณะนิสัย จิตพิสัยให้เกิดกับผู้เรียน

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการงาน ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของตนเองในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพลังความอยากรู้อยากเห็น
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจว่าจะทำอะไร กับใคร อย่างไร และเสริมสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่เขาต้องการค้นหาคำตอบ
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วังนา พิพัฒน์ทศพล (วังนา พิพัฒน์ทศพล, 2546) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายการสอนแบบโครงการมุ่งให้ผู้เรียนได้

1. พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเลือกหัวข้อและวิธีการดำเนินการด้วยตนเอง
2. เชื่อมโยงองค์ความรู้กับชีวิตจริง โดยนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้หรือปฏิบัติจริง
3. พัฒนาความรับผิดชอบ โดยให้เสรีภาพในการคิดและการทำ กำหนดภาระงานและการดำเนินงานเอง

กิตติชัย สุธาสิโนบล (กิตติชัย สุธาสิโนบล, 2546c) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบโครงการว่ามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีทักษะพื้นฐานในการติดต่อสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ โดยเน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง อย่างมีความสุข
2. เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง อย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งสามารถนำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้
3. เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจตนเอง ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัด และความต้องการของตนเอง
4. เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทักษะทางสังคม จริยธรรมเพื่อค้นคว้าหาคำตอบอย่างนักแสวงหาความรู้ สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบโครงงาน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเลือกหัวข้อ และวิธีการดำเนินการด้วยตนเอง นำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง และพัฒนาความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการดำเนินงาน

4.2.3 ลักษณะและประเภทของโครงงาน

ลักษณะการเรียนรู้แบบโครงงาน

การสอนแบบโครงงาน มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้แบบโครงงานไว้ดังนี้ (สุพล วังสินธุ์, 2543)

1. เป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ สงสัย ต้องการหาคำตอบ
2. เป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการ มีระบบ ครอบคลุมกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องใช้ความสามารถหลายด้าน
3. เป็นการบูรณาการการเรียนรู้
4. มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง
5. มีการศึกษาอย่างลุ่มลึกด้วยวิธีการและแหล่งข้อมูลอย่างหลากหลาย
6. เป็นการแสวงหาความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง
7. มีการนำเสนอโครงงานด้วยวิธีการที่เหมาะสม ในด้านกระบวนการและผลงานที่พบ
8. ข้อค้นพบ สิ่งค้นพบ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นฤมล ยุตาคม (นฤมล ยุตาคม, 2543) กล่าวว่า ลักษณะของการเรียนรู้โดยการทำโครงงานคือ

1. เป็นงานที่พัฒนาจากงานเดิม
2. บูรณาการสาขาวิชาต่าง ๆ และทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

3. ใช้ทักษะการทำงานร่วมมือกันเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา การต่อรอง และทักษะระหว่างบุคคลอื่นๆ

4. ให้ผู้เรียนทำงานเป็นอิสระ

5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความรู้ความสามารถในสถานการณ์ใหม่ และแตกต่างออกไปภายนอกห้องเรียน

6. ให้ผู้เรียนเลือกเรื่องที่ทำโครงการ และวางแผนการทำงานเอง

7. ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และข้อมูลที่มีความสำคัญกับตัวเอง

8. ทำให้ได้ผลงานที่ชัดเจน

9. จัดให้มีการประเมินตามสภาพจริงโดยตนเอง โดยเพื่อน และโดยครู

วจิณา พิพัฒน์ทศพล (วจิณา พิพัฒน์ทศพล, 2546) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของโครงการว่า ลักษณะเด่นของโครงการตามที่คณะของนักการศึกษาหลายคนเห็นตรงกัน มีดังนี้

1. มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้เนื้อหามากกว่าเป้าหมายด้านภาษา เฉพาะภาษาใดภาษาหนึ่ง

2. มีลักษณะมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แม้ครูผู้สอนจะมีบทบาทในการสนับสนุน และเสนอแนะตลอดกระบวนการ

3. มีลักษณะเป็นการร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากกันและกัน

4. นำไปสู่การบูรณาการที่แท้จริง ทั้งด้านทักษะและกระบวนการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงภาระงานในชีวิตจริง

5. จะสิ้นสุดหรือจบลงด้วยผลงานในตอนท้าย ซึ่งสามารถให้คนอื่น ได้รับรู้ มีส่วนร่วมได้ ทำให้โครงการเป็นสิ่งที่มีความหมายที่แท้จริง ทั้งยังมีการปรับกระบวนการระหว่างดำเนินการ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดความคล่องแคล่ว และความถูกต้องชัดเจนในแต่ละช่วงของการทำโครงการ

6. เป็นสิ่งที่จูงใจ กระตุ้น และท้าทาย มีผลดีต่อการสร้างความเชื่อมั่น การรู้คุณค่าของตนเอง และความอิสระในการดูแลตนเองควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางภาษา การเรียนรู้เนื้อหา และความ สามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน

สรุปได้ว่า ลักษณะการสอนแบบโครงงาน เป็นการเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด วางแผน ปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจ ด้วยการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน โดยอาศัยกระบวนการทำงาน กิจกรรมต่าง ๆ และมีการประเมินกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง

ประเภทของโครงงาน

จากการศึกษาเอกสาร โครงงาน นักการศึกษาได้แบ่งประเภทของโครงงานไว้ดังนี้

ธัญญ์ฐ ชาวเหนือและวัฒนาพร ระวังทุกข์ (ธัญญ์ฐ ชาวเหนือและวัฒนาพร ระวังทุกข์, 2543) ได้แบ่งประเภทของโครงงานตามสาระการเรียนรู้ได้ 2 ประเภท คือ

1. โครงงานตามสาระการเรียนรู้ เป็น โครงงานที่ใช้เนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นพื้นฐานในการทำโครงงาน โดยมีการบูรณาการความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมเข้าด้วยกัน
2. โครงงานตามความสนใจ เป็น โครงงานที่ผู้เรียนสามารถกำหนดขึ้นมาตามความสนใจ และความถนัด โดยการนำเอาความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ (ธัญญ์ฐ ชาวเหนือ, 2543) ได้จำแนกประเภทของโครงงานตามลักษณะ

การดำเนินงาน เป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

1. โครงงานประเภทสำรวจข้อมูล รวบรวมข้อมูล
2. โครงงานประเภทศึกษาค้นคว้า
3. โครงงานประเภททดลอง
4. โครงงานประเภทสิ่งประดิษฐ์

อุดมศักดิ์ ฐานะกิจรุ่งเรือง (อุดมศักดิ์ ฐานะกิจรุ่งเรือง, 2543c) กล่าวว่าประเภทของโครงการสามารถแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. โครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูล (Survey Research Project) โครงการประเภทนี้เป็นการศึกษาหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติในแต่ละสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลด้านต่าง ๆ แล้วนำมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ และนำเสนออย่างมีระบบ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ในเรื่องดังกล่าวนั้น ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. โครงการประเภททดลอง (Experimental Research Project) ขั้นตอนการทำโครงการประเภทนี้จะต้องมีการกำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐานการกำหนดตัวแปร การกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะการออกแบบการทดลอง ดำเนินการทดลองเพื่อหาคำตอบของปัญหา หรือตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ แปรผล สรุปผล อภิปรายผลการทดลอง และการให้ข้อเสนอแนะการทำโครงการประเภททดลองนี้ ในบางครั้งอาจจำเป็นต้องทำการทดลองเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ เบื้องต้นเสียก่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลบางประการมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดรายละเอียด ต่าง ๆ ของการศึกษาค้นคว้าจริง

3. โครงการประเภทการพัฒนาหรือการประดิษฐ์ (Developmental Research Project/Invention Research Project) เป็นการประยุกต์ทฤษฎีและหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาหรือสร้างประดิษฐ์อุปกรณ์ เครื่องมือใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จากการสังเกต วิเคราะห์เครื่องมือเครื่องใช้หรือวิธีการในการจัดการต่าง ๆ แล้วพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่า หรือเป็นสิ่งริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ หรือแบบจำลองทางความคิด

4. โครงการประเภทการสร้างทฤษฎีหรือการอธิบาย (Theoretical Research Project) เป็นการนำเสนอทฤษฎีแนวคิดใหม่ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากแนวความคิดเดิม ซึ่งต้องอาศัยข้อมูล หรือทฤษฎีสันับสนุน ดังนั้นผู้ที่ทำโครงการประเภทนี้ต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี และต้องศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง จึงไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา

ลัดดา ภู่เกียรติ (ลัดดา ภู่เกียรติ, 2544a) ได้แบ่งประเภทของโครงการออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. โครงการงานด้านวิทยาศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้
  - 1.1 โครงการงานประเภทสำรวจ (Survey research project)
  - 1.2 โครงการงานประเภททดลอง (Experimental research project)
  - 1.3 โครงการงานประเภทสิ่งประดิษฐ์ (Developmental research project)
  - 1.4 โครงการงานประเภทการสร้างทฤษฎีหรือการอธิบาย (Theoretical research project)
2. โครงการงานทั่วไป

การที่จะให้นักเรียนทำกิจกรรมโครงการ เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน ครูจะต้องสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ รวมทั้งมีทักษะในการทำงานให้เป็นระบบเสียก่อน ซึ่งในการทำโครงการขั้นแรกของเด็ก ๆ ควรจะมาจากความสนใจของเขาที่ต้องการคำตอบในปัญหาค้างคาใจที่ยังไม่รู้ และเป็นการฝึกกระบวนการในการแสวงหาคำตอบด้วยวิธีคิดของเขาเอง โดยที่ครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำเท่านั้น ซึ่งโครงการแบ่งทั่วไปออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 โครงการงานตามความสนใจ โครงการงานประเภทนี้เป็นโครงการที่ค่อนข้างกว้างมากเพราะความสนใจของเด็ก ๆ จะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของเขา ซึ่งจะเป็นไปตามหัวข้อในเรื่องใดหรือสิ่งใดที่เด็ก ๆ เขามีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าอย่างเจาะลึก เพื่อต้องการคำตอบในสิ่งที่สงสัยหรือยังไม่แน่ชัดแล้วต้องพิสูจน์ให้มีความชัดเจนมากขึ้น

2.2 โครงการงานตามสาระการเรียนรู้ เป็นเนื้อหาสาระในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มักจะเป็นเนื้อหาที่เด็ก ๆ ต้องเรียนอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องการขยายความรู้ให้กว้างออกไปในเชิงลึกกว่าเดิม เพราะการเรียนในห้องเรียนค่อนข้างมีเวลาที่จำกัด ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมโครงการมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละเนื้อหาวิชา โดยให้นักเรียนได้เลือกเรื่องที่สนใจในเนื้อสาระของหลักสูตรที่จำเป็นต้องเรียนรู้ หรือเป็นเรื่องที่ครูและนักเรียนได้มีข้อตกลงร่วมกันว่า น่าจะศึกษาด้วยวิธีทำโครงการ หรือกลุ่มครูผู้สอนในวิชาต่าง ๆ มาปรึกษากันว่าหน่วยการเรียนรู้เรื่องใดบ้างที่สามารถใช้หลักสูตรบูรณาการในระหว่างวิชาได้ โดยไม่ต้องเรียนซ้ำซ้อนในแต่ละวิชาอีกในเรื่องเดียวกัน แต่จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยการทำโครงการเชิงบูรณาการระหว่างวิชา

เริงชัย จงพิพัฒนสุข (เริงชัย จงพิพัฒนสุข, 2543) ได้จำแนกโครงการงานเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. โครงการงานสำรวจข้อมูล จุดประสงค์เพื่อสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังศึกษาหรืองานที่กำลังทำสำหรับนำมาพัฒนาปรับปรุงส่งเสริมให้กว้างขวาง ได้ผลดียิ่งขึ้น
2. โครงการงานศึกษาค้นคว้า จุดประสงค์เพื่อแสวงหาความรู้จากแหล่งวิชาการต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด สำนักงาน สถาบัน หรือผู้รู้ในสาขานั้นๆ โดยตรงเป็นการฝึกฝนหาแนวทางในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำมาเทียบเคียงกับความรู้ที่ได้โดยตรงจากตำรา หรือรายงานเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งการทดลอง เพื่อค้นหาหรือตรวจสอบ กฎ หลักทฤษฎี และข้อเท็จจริง
3. โครงการงานสร้างหรือพัฒนาชิ้นงาน จุดประสงค์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จากการสังเกตว่าการที่เครื่องมือเครื่องใช้ หรือกลวิธีในการจัดการต่างๆ แล้วพัฒนา หรือสร้างขึ้นใหม่เพื่อสนองความต้องการทางสังคม และความรู้ความสามารถที่มีอยู่หรือที่ได้รับจากบทเรียนการพัฒนาหรือสร้างชิ้นงานนี้มักจะเกิดขึ้นหลังจากทำโครงการงานสำรวจเสร็จข้อมูล และโครงการงานศึกษาทดลองค้นคว้ามามาก่อน

จิราภรณ์ ศิริทวี (จิราภรณ์ ศิริทวี, 2542a) ได้จำแนกโครงการงานออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. โครงการงานประเภทสำรวจ โครงการงานประเภทนี้ไม่กำหนดตัวแปร การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจเป็นการสำรวจในภาคสนามหรือในธรรมชาติ หรือนำมาศึกษาในห้องปฏิบัติการนอกจากนี้การสำรวจรวบรวมข้อมูลอาจบังชี้ที่มาของปัญหาเพื่อนำไปศึกษาทดลองต่อ
2. โครงการงานประเภททดลอง เป็นโครงการงานที่มีลักษณะการออกแบบทดลอง เพื่อศึกษาผลของตัวแปรหนึ่งโดยควบคุมตัวแปรอื่น ๆ
3. โครงการงานประเภทสังเคราะห์ โครงการงานประเภทนี้เป็นการประดิษฐ์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เครื่องมือ เครื่องใช้ หรืออุปกรณ์เพื่อใช้สอยต่าง ๆ สิ่งประดิษฐ์อาจคิดขึ้นมาใหม่ หรือปรับปรุงจากของเดิม มีการกำหนดตัวแปรที่จะศึกษาและทดลองประสิทธิภาพของงานด้วย
4. โครงการงานประเภทพัฒนาผลงาน โครงการงานประเภทนี้เป็นการศึกษาเพื่อ คิดค้นหรือพัฒนาชิ้นงานให้สามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นหรือมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สำนักงานพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตการศึกษา 1 (2543 : 27-29) ได้แบ่งโครงการงานออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. โครงการงานที่เป็นการสำรวจ รวบรวมข้อมูล โครงการประเภทนี้เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจนั้นมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีระบบเพื่อให้เห็นถึงลักษณะหรือความสัมพันธ์ของเรื่องดังกล่าวได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. โครงการงานที่เป็นการค้นคว้าทดลอง โครงการประเภทนี้เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะโดยการออกแบบโครงการในรูปแบบของการทดลอง เพื่อศึกษาว่าตัวแปรหนึ่งจะมีผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษาอย่างไรบ้างด้วยการควบคุมตัวแปรอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษาไว้

3. โครงการงานที่เป็นการศึกษาความรู้ทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดใหม่ โครงการประเภทนี้เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความรู้ทฤษฎี หลักการแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยังไม่มีใครคิดมาก่อนหรือขัดแย้งหรือขยายจากของเดิมที่มีอยู่แล้วซึ่งความรู้ทฤษฎีหลักการ หรือแนวคิดที่เสนอต้องผ่านการพิสูจน์อย่างมีหลักการหรือวิธีการที่น่าเชื่อถือ ตามกติกาข้อตกลงที่กำหนดขึ้นมาเอง หรืออาจใช้กติกาหรือข้อตกลงเดิมมาอธิบาย ข้อความรู้ ทฤษฎีหลักการ แนวคิดใหม่ก็ได้

4. โครงการงานประเภทสิ่งประดิษฐ์ โครงการที่มีวัตถุประสงค์ คือการนำความรู้ ทฤษฎี หลักการ หรือแนวความคิดใหม่มาประยุกต์ใช้โดยประดิษฐ์เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียน การทำงาน หรือควรรใช้สอยอื่น ๆ

สมวงษ์ แปลงประสพโชค และคณะ (สมวงษ์ แปลงประสพโชค และคณะ, 2545) ได้จำแนกโครงการงานออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. งานศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentation projects)
2. งานศึกษาจากเอกสารและการทดลอง (Documentation /Experimentation projects)
3. งานทดลอง (Experimentation projects)

วิมลศรี สุวรรณรัตน์ (วิมลศรี สุวรรณรัตน์, 2542) โครงการแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. โครงการงานที่สร้างความรู้และทักษะ
2. โครงการงานที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์สิ่งของ

3. โครงการงานเกี่ยวกับการสำรวจ

4. โครงการงานที่เกี่ยวกับทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ชั้นสูง

สรุปได้ว่า ประเภทของโครงการงาน แบ่งโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ โครงการงานตามความสนใจ และโครงการงานตามสาระการเรียนรู้ และแบ่งตามลักษณะการดำเนินการตามความถนัดและความสนใจ สามารถออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ โครงการงานประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูลโครงการงานประเภททดลอง โครงการงานประเภทสิ่งประดิษฐ์ และโครงการงานประเภทการสร้างทฤษฎีหรือการอธิบาย

4.2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการงาน

การเรียนรู้แบบโครงการงาน มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษอยู่หลายคำ คือ Project Work, Project method, Project Portfolio, Project-Based Learning และ Project-Based Instruction บรูซซี สิริมหาสาร (บรูซซี สิริมหาสาร, 2546) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการทำโครงการงานเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีรากฐานมาจากแนวคิดในการให้การศึกษาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey 1859-1952) นักปรัชญาและนักการศึกษาชาวอเมริกันและแนวคิดการศึกษาแบบพัฒนาการ (Progressive Education) ซึ่งเชื่อว่า การศึกษาเป็นการสร้างประสบการณ์ชีวิตที่ต่อเนื่องโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่เกิดจากการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้โดยการทำโครงการงานจึงมีความสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามความต้องการในการประกอบอาชีพในอนาคต การเรียนรู้โดยการทำโครงการงานอาจใช้เป็นกิจกรรมเสริม หรือกิจกรรมการเรียนรู้หลักก็ได้ สิ่งสำคัญ คือ การใช้ปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตจริง ซึ่งจำเป็น ต้องใช้ทักษะต่าง ๆ ในการทำงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และผู้เรียนจะได้ฝึกหัดพัฒนาและใช้ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำโครงการงาน (นฤมล ยุตาคม, 2543)

สรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบโครงการงานนั้น เป็นการเน้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยได้เรียนในสิ่งที่เขาสนใจ อยากรู้คำตอบ ได้ใช้วิธีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ หลากหลายรูปแบบ ได้ใช้ความรู้ ความเข้าใจจากเรื่องต่าง ๆ ที่เรียนมาเพื่อหาคำตอบ และสุดท้ายผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่สำหรับตนเองขึ้นมา กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนกระทำ ได้รับการแนะนำ ปรีกษา ดูแลจากครูผู้สอน ดังนั้นครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติความ

ต้องการ ความสนใจ พัฒนาการ และความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ

4.2.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

ขั้นตอนการทำโครงการเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญขั้นตอนหนึ่งที่ทำให้ผู้ทำโครงการต้องคำนึงถึงให้มาก เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยนำความรู้ และประสบการณ์ที่ตนเองมีมาใช้ในการทำโครงการนั้น ๆ ได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนในการทำโครงการดังนี้

ขั้นที่ 1 การคิดและเลือกหัวข้อโครงการ

ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนจะต้องคิดและเลือกหัวเรื่องของโครงการด้วยตนเองว่าอยากจะศึกษาอะไร ทำไมจึงอยากศึกษา หัวเรื่องของโครงการมักจะได้มาจากปัญหา คำถาม หรือความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของผู้เรียนเอง หัวเรื่องของโครงการควรเฉพาะเจาะจงและชัดเจน (อุดมศักดิ์ ณะกิจรุ่งเรือง, 2543c) ผู้เรียนต้องเป็นผู้คิดและเลือก หรือกำหนดปัญหา เรื่องราวที่ต้องการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งเกิดจากความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง หรือกลุ่มของตน (กิตติชัย สุธาสิโนบล, 2546b) นักเรียนคิด และเลือกหัวข้อโครงการด้วยตนเอง หัวข้อโครงการได้มาจากปัญหา คำถาม หรือความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของนักเรียน และหัวข้อโครงการมีความเฉพาะเจาะจง สามารถสืบได้ถึงเนื้อหาของ โครงการที่จะทำ (บุรชัย ศิริมหาสาคร, 2546a) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาและเลือกหัวข้อที่ตนสนใจ เช่น การอภิปราย การใช้สื่อกรณีตัวอย่าง ชั่วๆ ให้ความสงสัย อยากรู้อยากหาคำตอบ นำข้อสงสัยมากำหนดเป็นหัวข้อของโครงการ (ธัญญณัฐ ชาวเหนือ, 2543) เรื่องที่ทำโครงการต้องเป็นเรื่องที่ผู้ทำโครงการสนใจจริง ๆ ในระยะเริ่มต้นจึงไม่ควรกำหนดเป็นรายวิชา แต่จะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ที่นักเรียนอยากศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบ โดยมุ่งไปที่กระบวนการในการแสวงหาความรู้จากการหาวิธีการในการแก้ปัญหาที่นั้น ๆ และพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ให้ครอบคลุมเสียก่อนว่าเพียงพอหรือไม่ในการทำโครงการนั้นๆ (ลัดดา กุเกียรติ, 2544a)

สรุปได้ว่า การคิดและเลือกหัวข้อโครงการ คือ ขั้นตอนที่นักเรียนจะมีบทบาทในการสำรวจความสนใจของตนเองโดยสังเกตและศึกษาข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือชุมชน ติดตาม

ข่าวสารบ้านเมือง หรือคิดเชื่อมโยงจากเรื่องที่เรียนเพื่อเลือกเรื่องที่สนใจศึกษาเพิ่มเติมที่มีความเป็นไปได้ในการดำเนินการศึกษา และคัดเลือกเพื่อร่วมงานในกรณีที่เป็นการทำงานกลุ่ม ครูมีบทบาท เป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการทำโครงการ และสามารถคิดประเด็นการศึกษาเพื่อทำโครงการได้

ขั้นที่ 2 การวางแผน

ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียนต้องวางแผนการทำโครงการ จะรวมถึงการเขียนเค้าโครงของโครงการ ซึ่งต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรัดกุม รอบคอบไม่สับสน แล้วนำเสนอต่อผู้สอนหรือครูที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบก่อนดำเนินการขั้นตอนต่อไปการเขียนเค้าโครงของโครงการ โดยทั่วไปเขียนเพื่อแสดงแนวคิด แผนงาน และขั้นตอนการทำโครงการ ซึ่งควรประกอบด้วย ชื่อโครงการ ชื่อผู้ทำโครงการ ชื่อที่ปรึกษาโครงการ หลักการ และเหตุผลของโครงการ จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินงาน/ขั้นตอนการดำเนินงาน แผนปฏิบัติงาน ผลที่คาดว่าจะได้รับ (อุดมศักดิ์ ชนะกิจรุ่งเรือง, 2543a) มีการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อโครงการที่ผู้เรียนเลือกศึกษาหรือกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรม ระยะเวลาดำเนินการ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ หรือการฝึกทักษะที่จำเป็นในการทำโครงการเพิ่มเติมให้กับผู้เรียน (ชัยบุญรัฐ ชาวเหนือ, 2543) ขั้นตอนในการเขียนแผนงานซึ่งต้องคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอย่างไรในช่วงเวลาใด โดยการเขียนเป็นโครงร่างหรือเค้าโครงเสนอครูที่ปรึกษา โดยทั่วไปแล้วในการเขียนแผนการทำโครงการนั้นจะประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ ชื่อโครงการ ชื่อผู้ทำโครงการ ชื่อครูที่ปรึกษาโครงการ ที่มาและความสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของโครงการที่จะทำการศึกษา สมมติฐานของการศึกษา วิธีดำเนินงาน ประโยชน์หรือผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำโครงการ และเอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (ลัดดา ภูเกียรติ, 2544a) ขั้นตอนของการจัดทำโครงร่างของโครงการ เปรียบเสมือนพิมพ์เขียว ซึ่งประกอบด้วย ชื่อโครงการ ชื่อผู้จัดทำหรือคณะผู้จัดทำ ชื่อโรงเรียน ชื่อครูที่ปรึกษา ประเภทของโครงการ ความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของโครงการ สมมติฐาน (ถ้ามี) ผลที่คาดว่าจะได้รับ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า เอกสารอ้างอิง / แหล่งค้นคว้า วิธีการศึกษาค้นคว้า วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ระยะเวลาในการดำเนินงานงบประมาณ (กิตติชัย สุชาติโนบล, 2546b) และการวางแผนการทำโครงการ เป็นการคิดวิธีการทำงานตลอดโครงการไว้ล่วงหน้า เป็นการมองภาพตลอดแนวว่าจะต้องทำอะไรก่อน-หลังตามลำดับงานที่กำหนด จากนั้น

จึงทำเป็นโครงร่างของโครงการไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแผนในการกำกับติดตามของตนเอง และเพื่อเสนอให้ครูผู้สอน หรือครูที่ปรึกษาอนุมัติโครงการก่อนปฏิบัติจริง (บุรชัย ศิริมหาสาคร, 2546a)

สรุปได้ว่า การวางแผน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะมีบทบาทในการเป็นผู้วางแผนการทำงาน โดยปรึกษากับเพื่อนร่วมงาน เกี่ยวกับประเด็นปัญหาและขอบเขตในการศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาเพื่อให้เกิดความรอบรู้ รวมทั้งทำการออกแบบการศึกษา ครูจะมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริม และให้คำปรึกษานักเรียน โดยใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดในเรื่องที่ศึกษา

ขั้นที่ 3 การดำเนินงาน

ขั้นตอนนี้ ผู้เรียนต้องพยายามทำตามแผนงานที่วางไว้ เตรียมวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ให้พร้อมปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบ คำนึงถึงความประหยัด และความปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ว่าได้ทำอะไร ไปบ้าง ได้ผลอย่างไร มีปัญหาและข้อคิดเห็นอย่างไร พยายามบันทึกให้เป็นระเบียบและครบถ้วน (อุดมศักดิ์ ฐนะกิจรุ่งเรือง, 2543c) ผู้เรียนดำเนินการตามแผนที่วางไว้โดยมีครูผู้สอนดูแลให้คำปรึกษา แนะนำ หรือช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการได้สำเร็จ (ชัยญญัฐ ชาวเหนือ, 2543) การดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้แล้ว โดยการปฏิบัติตามขั้นตอนที่เขียนไว้ในโครงร่าง หรือเค้าโครงที่ผ่านการเห็นชอบของครูที่ปรึกษาแล้ว ผู้ทำโครงการจะต้องกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานอย่างละเอียด ชัดเจน เป็นขั้นตอน ระบุระยะเวลาของการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนทุกขั้นตอน และจะต้องปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่ได้วางไว้ (ลัดดา ภูเกียรติ, 2544a) ผู้เรียนปฏิบัติตามกิจกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมโดยควรระลึกอยู่เสมอว่าความสำเร็จของโครงการควรอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเปิดกว้างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัด หากใช้ผลการทดลองหรือสิ่งที่ได้คาดหวังซึ่งต่างตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ (กิตติชัย สุชาติโนบล, 2546a) ผู้จัดทำโครงการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนที่ได้เขียนไว้ในโครงร่างของโครงการ โดยมีครูที่ปรึกษาคอยเสนอแนะและให้กำลังใจเพื่อให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการทำโครงการว่า ดำเนินการได้ถูกต้องแล้ว (บุรชัย ศิริมหาสาคร, 2546d)

สรุปได้ว่า การดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนมีบทบาทในการเป็นผู้ทำการศึกษา โดยสร้างหรือจัดหาเครื่องมือสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลตามแผนที่

กำหนด จุดบันทึกข้อมูล และร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการทำงานในกลุ่มหรือครูเป็นระยะ ครูจะมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่นักเรียน ในการจัดหาและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ดำเนินการติดต่อ ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การทำโครงการของนักเรียนดำเนินไปอย่างราบรื่น

ขั้นที่ 4 การเขียนรายงาน โครงการงาน

การเขียนรายงานโครงการงาน เป็นวิธีสื่อความหมายวิธีหนึ่งที่จะให้ผู้อื่นได้เข้าใจถึงแนวคิดวิธีการดำเนินงาน ผลที่ได้ ตลอดจนข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการนั้น การเขียนโครงการควรใช้ภาษาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย ชัดเจน และครอบคลุมประเด็นสำคัญ ๆ ทั้งหมดของโครงการ (อุดมศักดิ์ ฐนะกิจรุ่งเรือง, 2543c)

สรุปผล การปฏิบัติว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ผู้เรียนได้รับประโยชน์อะไรจากการทำโครงการบ้าง มีปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร (ธัญญฉัฐ ชาวเหนือ, 2543) การเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของการรายงานเป็นเอกสารเพื่อขยายผลให้ผู้อื่นได้ทราบและเข้าใจถึงแนวคิด วิธีการศึกษาค้นคว้า และสิ่ง que การศึกษานั้นว่ามีผลเป็นอย่างไรบ้างรวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการนั้น โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน สั้นตรงไปตรงมา และครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ซึ่งมีหัวข้อดังนี้ ชื่อโครงการ ชื่อผู้ทำโครงการ ชื่อครูปรึกษาบทคัดย่อ ที่มาและความสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินการ ผลของการศึกษาค้นคว้า สรุปผลของการศึกษาค้นคว้า ข้อเสนอแนะเอกสารอ้างอิง และกิตติกรรมประกาศ (ศักดิ์ ภูเกียรติ, 2544b) ขั้นตอนที่นักเรียน ต้องเขียนรายงานเพื่อนำเสนอผลงานของตน รายงานโครงการควรประกอบด้วย ชื่อโครงการ ชื่อผู้ทำโครงการ ชื่อครูที่ปรึกษา ประเภทของโครงการ บทคัดย่อ ความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของโครงการ สมมติฐาน(ถ้ามี) ผลที่คาดว่าจะได้รับ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า อุปกรณ์ในการศึกษาค้นคว้าวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผลการศึกษาค้นคว้า การสรุปผล การอภิปรายผล ประโยชน์ และข้อเสนอแนะตลอดจนบรรณานุกรม (กิตติชัย สุชาติโนบล, 2546a)

สรุปได้ว่า การเขียนรายงานโครงการงานเป็นการสื่อให้ผู้อื่นได้เข้าใจแนวคิด วิธีการดำเนินงาน ผลที่ได้ ตลอดจนข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการนั้น การเขียนควรเขียนให้ครอบคลุม อ่านง่าย ชัดเจน ตรงไปตรงมา

ขั้นที่ 5 การนำเสนอโครงการ

ขั้นตอนนี้คือ ขั้นการนำเสนอผลงาน เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำโครงการเป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจถึงผลงานนั้น การนำเสนอผลงานอาจทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับประเภทของโครงการ เนื้อหา เวลา ระดับของผู้เรียน เช่น การแสดง บทบาทสมมติ การเล่าเรื่อง การเขียนรายงาน สถานการณ์จำลอง การสาธิต การจัดนิทรรศการ สิ่งสำคัญคือพยายามทำให้การแสดงผลงานนั้นดึงดูดความสนใจของผู้ชม มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และมีความถูกต้องของเนื้อหา (อุดมศักดิ์ ฐานะกิจรุ่งเรือง, 2543c) การนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการในรูปแบบต่าง ๆ ตามลักษณะของงาน ซึ่งอาจจะมีนำเสนอเฉพาะภายในชั้นเรียน ภายในโรงเรียน หรือภายนอกโรงเรียน ในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม รูปแบบการนำเสนอผลงานสามารถนำเสนอได้หลายรูปแบบ เช่น การรายงานด้วยเอกสาร การเล่าสู่กันฟัง นำเสนอในการประชุม การจัดนิทรรศการ การแสดงละคร ฯลฯ (ชัยญณัฐ ชาวเหนือ, 2543) การนำเสนอโครงการเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการทำโครงการ หลังจากที่ได้ศึกษา และหาวิธีการในการแก้ปัญหาที่อยากรู้ และได้ผลออกมาแล้ว ต้องการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา/ทดลองนั้นมาเล่าให้ผู้อื่นได้รับรู้ รับทราบ ซึ่งผู้ทำโครงการต้องคิดรูปแบบของการนำเสนอเองโดยการเขียนในรูปแบบรายงานเป็นเอกสาร หรือรายงานปากเปล่า หรือจัดนิทรรศการ ผลงานบางชิ้นอาจมีวัสดุประกอบการรายงาน ซึ่งจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับโครงการนั้น ๆ ด้วยผลงานที่จะนำเสนอต่อชุมชนอาจทำในรูปแบบของแผนโครงการ โดยมีหัวข้อสำคัญที่จะนำเสนอและเขียนบรรยายในแผนโครงการ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้ ชื่อผู้จัดทำ ชื่อที่ปรึกษาที่มาของโครงการ ชื่อโครงการ ปัญหาที่ต้องการศึกษา สมมติฐาน (ถ้ามี) วิธีดำเนินการ (ถ้ามีรูป)

ประกอบด้วยจะดีมาก) ผลการทดลอง สรุปผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งแผนโครงการต้องประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านหลังและด้านข้าง 2 ด้าน ส่วนด้านหน้าเปิดให้ผู้ชมสามารถชมผลงานได้สะดวกแพ่งทั้ง 3 ด้านใช้ติดภาพ แผนภูมิ คำอธิบาย หากมีสิ่งประกอบอื่นๆ ของโครงการก็ให้จัดวางบนโต๊ะระหว่างแพ่งทั้ง 3 ด้าน หรืออาจติดบนแผงได้ตามความเหมาะสม แผนโครงการควรมีขนาดยาว 120 เซนติเมตร สูง 60 เซนติเมตร และกว้างด้านละ 60 เซนติเมตร เพื่อให้สามารถพับเก็บได้เรียบร้อย (ลัดดา กุ่เกียรติ, 2544c) ขั้นตอนนี้เป็นการเผยแพร่ผลงานของผู้เรียนออกสู่สาธารณชน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป มักนิยมจัดเป็นนิทรรศการ โดยอาจจัดในงานวันสำคัญต่างๆ อาทิเช่น สัปดาห์วิทยาศาสตร์ วันภาษาไทย งานประจำปีของโรงเรียนงาน

ส่งเสริมวิชาการ โดยทั่วไปผู้เรียนมักจัดทำแผนโครงการ (กิตติชัย สุชาติโนบล, 2546a) และเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับทราบและนำผลของโครงการไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำโครงการต่อเนื่องเพื่อต่อยอดความรู้ในเรื่องเดิมหรือความรู้เรื่องใหม่ และเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (บุรชัย ศิริมหาสาคร, 2546b)

สรุปได้ว่า การนำเสนอโครงการ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำเสนอผลการศึกษา โดยศึกษาวิธีการนำเสนอผลงาน และเลือกรูปแบบการนำเสนอผลงานที่เหมาะสมมีการเตรียมการนำเสนอผลงานและนำเสนอผลงานในหัวข้อต่าง ๆ รวมทั้งกระบวนการศึกษาผลที่ได้จากการศึกษาและทำการประเมินผลการทำโครงการด้วยตนเอง ครูมีบทบาทในการให้คำปรึกษา ตรวจสอบและให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการเลือกวิธีการนำเสนอผลงานและการนำเสนอผลงาน

4.2.6. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

การประเมินโครงการของนักเรียนเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เนื้อหาสาระกระบวนการทำงาน คุณภาพของโครงการ ทักษะในการสื่อสารในการนำเสนอผลงานโครงการของนักเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูและนักเรียนได้ทราบปัญหาอุปสรรคในการทำงาน แล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาโครงการในครั้งต่อไป ซึ่งมีนักการศึกษาได้เสนอแนวทางการประเมินการสอนแบบโครงการ ดังนี้

อุดมศักดิ์ ธนะกิจรุ่งเรือง (อุดมศักดิ์ ธนะกิจรุ่งเรือง, 2543b) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการควรใช้การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ทำไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ยึดพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกเป็นสำคัญ
3. เน้นการพัฒนาตนเองและการประเมินตนเอง
4. ให้ความสำคัญในการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
5. มีการเก็บข้อมูลระหว่างปฏิบัติได้ทุกบริบท (Context) ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และชุมชน
6. อยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์ในชีวิตจริง เอื้อต่อการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ชีวิตจริง

7. เน้นคุณภาพของผลงาน ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ความสามารถของผู้เรียน
8. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง เช่น ใช้ข้อมูลในการสังเคราะห์ อธิบายสรุปเป็นกฎทั่วไป ตั้งสมมติฐาน สรุป และแปลผลเป็นต้น
9. วัดปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน ไม่เครียด
10. สนับสนุนการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบร่วมกัน

สุพิน ดิษฐสกุล (สุพิน ดิษฐสกุล, 2543) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการตัดสินใจที่สะท้อนสิ่งที่นักเรียนได้ปฏิบัติขณะที่มีการเรียนรู้ร่วมกัน ต้องเป็นการประเมินตามสภาพจริง และมีการประเมินที่หลากหลาย สิ่งที่ต้องประเมินได้แก่

1. กระบวนการทำงาน (Process)
2. ผลผลิตในขั้นสุดท้าย (Product)
3. การนำเสนองาน (Performance task)

ลัดดา ภู่เกียรติ (ลัดดา ภู่เกียรติ, 2544a) กล่าวว่า การประเมินโครงการ ครูผู้สอนควรมีกรอบแนวทางในการประเมินเป็น 4 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

1. จะประเมินอะไร สิ่งที่ประเมินจากโครงการของผู้เรียน ครูควรทำการประเมินงานทั้งหมดเริ่มตั้งแต่การเลือกเรื่อง เนื้อหาสาระ กระบวนการในการทำงาน กระบวนการเรียนรู้ การแสดงออกถึงสิ่งที่เป็ความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม รวมไปถึงผลงานหรือชิ้นงานที่ได้จากการทำโครงการนั้น ๆ

2. จะประเมินเมื่อใด การประเมินควรมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ โดยประเมินตามสภาพจริง ซึ่งอาจแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ประเมินตอนเริ่มต้นโครงการ ประเมินระหว่างการทำโครงการ และประเมินหลังจากโครงการเสร็จสิ้นลงแล้ว

3. จะประเมินจากอะไร/โดยวิธีใด วิธีการที่จะใช้การประเมินได้แก่ การตรวจจากผลงาน ชิ้นงาน เอกสาร รายงาน แบบบันทึกต่าง ๆ เช่น แบบสังเกตพฤติกรรม แบบวัดความรู้สึกความพึงพอใจในการทำโครงการ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการทำงานของกลุ่มเพื่อน รวมทั้งการทดสอบ

ในด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน เพิ่มสะสมงานหรืออื่นๆ ที่เป็นร่องรอยหลักฐานที่สามารถวัดได้จริงเป็นต้น

4. จะประเมินโดยใคร การประเมินที่ดีควรเป็นการประเมินที่ครอบคลุมจากทุกคนที่เกี่ยวข้องทั้งตัวนักเรียนเอง เพื่อน ๆ ในกลุ่มที่ทำงานด้วยกัน เพื่อนคนอื่น ๆ ครู/อาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง

กิตติชัย สุชาติโนบล (กิตติชัย สุชาติโนบล, 2546b) ได้กล่าวว่า การประเมินผลโครงการจึงต้องวัดให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการวัด โดยให้ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ อาจใช้เกณฑ์ใหญ่ๆ 3 เกณฑ์ อันได้แก่การวางแผนการทำงาน กระบวนการทำงาน ความสำเร็จของโครงการ โดยกำหนดสัดส่วนของคะแนนตามความเหมาะสม

บุรชัย ศิริมหาสาคร (บุรชัย ศิริมหาสาคร, 2546c) กล่าวถึง การประเมินผลโครงการ มีจุดเน้นดังนี้

1. เน้นการประเมินผลโครงการทั้งระบบ การทำโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ระยะเวลาต่อเนื่องยาวนานพอสมควร เป็นกิจกรรมที่ทำเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการ ดังนั้นการประเมินผลโครงการต้องมีวิธีการที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ คือ ต้องประเมินกระบวนการหรือขั้นตอนการทำโครงการทั้ง 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การคิดและเลือกหัวข้อโครงการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน (โครงร่างของโครงการ)

ขั้นที่ 3 การดำเนินงาน (ปฏิบัติการโครงการ)

ขั้นที่ 4 การเขียนรายงานโครงการ

ขั้นที่ 5 การนำเสนอโครงการ

ขั้นที่ 6 การพัฒนาโครงการ

นอกจากการประเมินกระบวนการทำโครงการแล้ว ต้องประเมินผลสำเร็จของโครงการควบคู่กันไปด้วยโดยใช้การประเมินผลตามทฤษฎีเชิงระบบ ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ระยะ คือ

1.1 ปัจจัยนำเข้า Input คือ การประเมินก่อนทำโครงการ

1.2 กระบวนการ Process คือ การประเมินขณะทำโครงการ

1.3 ผลผลิต Output หรือ Product คือ การประเมินผลสำเร็จของโครงการ

2. เน้นการประเมินผู้เรียนในทุกด้าน การทำโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพในทุกด้าน ได้แก่ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ดังนั้นการประเมินผลโครงการต้องประเมินให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน

3. เน้นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง ใช้การประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการของตนเอง และเน้นการประเมินตามสภาพจริง คือประเมิน โดยบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการ เช่น เพื่อนนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกตการสัมภาษณ์ การตรวจรายงาน โครงการ และผลงานการประดิษฐ์ การทดสอบความรู้ และการนำเสนอโครงการ

สรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการ เป็นกระบวนการตัดสินที่จะสะท้อนสิ่งที่นักเรียนได้ปฏิบัติขณะที่มีการเรียนรู้ร่วมกัน ต้องเป็นการประเมินตามสภาพจริง และมีการประเมินที่หลากหลายครอบคลุมทุกกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรมตามแผน และผลสำเร็จของงาน ซึ่งในการประเมินนั้นควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมิน เช่น ครูที่ปรึกษานักเรียนเอง กลุ่มเพื่อน และผู้ปกครอง

4.1.7 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

จิราภรณ์ ศิริทวี (จิราภรณ์ ศิริทวี, 2542b) กล่าวถึงสิ่งที่นักเรียนได้รับประโยชน์จากการทำโครงการ คือ

1. ความรู้ในเนื้อหาวิชานั้นๆ
2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
3. ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4. ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการแก้ปัญหา

5. เจตคติที่ดีต่อการศึกษา

6. คุณสมบัติทางบวกอื่น ๆ ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเองความมีวินัย ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น

อุดมศักดิ์ ชนะกิจรุ่งเรือง (อุดมศักดิ์ ชนะกิจรุ่งเรือง, 2543b) กล่าวถึงประโยชน์ของโครงการ ดังนี้

1. กิจกรรมโครงการเหมาะกับการศึกษาในยุคข้อมูลข่าวสาร
2. เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ได้เต็มที่
3. เกิดความรู้จริง ซึ่ง ได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการทดลอง ปฏิบัติ ค้นคว้า
4. สามารถใช้ความรู้ได้หลายด้าน (หลายมิติ)
5. เกิดปัญญาเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
6. ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
7. ผู้เรียน ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และเกิดภาคภูมิใจที่ทำงานสำเร็จ
8. ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานจากการเรียนรู้
9. ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นนักค้นคว้า (นักวิทยาศาสตร์)

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ, 2545) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ดังนี้

1. เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ปฏิบัติจริง คิดเอง ทำเองอย่างละเอียดรอบคอบ อย่างเป็นระบบ
2. ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาข้อมูล สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการในการทำงาน
4. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้เครื่องมือ ทักษะการเคลื่อนไหวทางกาย

5. ผู้เรียน ได้ฝึกกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้
6. ผู้เรียน ได้ฝึกความเป็นประชาธิปไตย คือการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการยอมรับในความรู้ ความสามารถซึ่งกันและกัน
7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
8. ผู้เรียน ได้ฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่น การสังเกต การจดบันทึกข้อมูลการเก็บข้อมูล อย่างเป็นระบบ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง ความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างมีแผน
9. ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผล รู้จักพึ่งพาตนเอง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
10. ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำความรู้ ความคิดหรือแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิต หรือในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการทำโครงการนั้นมีประโยชน์ ดังนี้ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา การเรียนรู้ ด้วยการศึกษาค้นคว้า เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองส่งเสริมกระบวนการคิด กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Social Service)

- 4.3.1 ความหมายการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- 4.3.2 แนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- 4.3.3 องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- 4.3.4 กระบวนการการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- 4.3.5 รูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

4.3.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการสะท้อนความเชื่อที่ว่า การศึกษาต้องเชื่อมโยงกับสำนักทางสังคม และการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลมากที่สุด คือการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมาย (ชวลา เวชยันต์, 2544a) สอดคล้องกับแนวคิดของ Freire ในการสร้างจิตสำนึกหรือความตระหนักต่อปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนแนวคิดปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) หรือปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ของ Dewey ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนจากการลงมือกระทำ (Learning by Doing) หรือได้รับประสบการณ์จริง (Experience)

National and Community Service Act of 1990 (Root, 1997) ของสหรัฐอเมริกา ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นประสบการณ์ด้านการศึกษา โดยที่นักเรียน เรียนรู้และพัฒนาตนเอง อาศัยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในประสบการณ์การรับใช้ที่มีการจัดเตรียมอย่างดี เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และมีความเชื่อมโยงความร่วมมือทั้งของโรงเรียนและชุมชน รวมถึงการบูรณาการเข้าในหลักสูตรวิชาการของนักเรียน และมีการจัดเวลาที่แน่นอน เพื่อให้นักเรียนสามารถคิด พูด และเขียน เกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนได้กระทำและเห็น ระหว่างที่ลงมือทำกิจกรรมนอกจากนั้น ยังให้โอกาสนักเรียนได้ประยุกต์ใช้ทักษะและความรู้ใหม่ๆ ที่ได้เรียน ในสถานการณ์จริงในชุมชนของเขา และส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยให้นักเรียนเรียนรู้นอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียน และช่วยให้มีพัฒนาการของความสำนึกในการสนใจผู้อื่นด้วย

คูเปอร์ (Cooper Mark, 1996) ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า “เป็นวิธีการที่รวมการสอน การเป็นพลเมืองดี ความรู้วิชาการ ทักษะ และค่านิยม เข้าด้วยกัน เป็นการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา โดยการนำบทเรียนจากประสบการณ์ในการทำงานรับใช้สังคม ทั้งระดับอุดมศึกษามัธยมศึกษา และประถมศึกษา เป็นกลวิธีสอนที่สำคัญและยังมีประโยชน์สำหรับโครงการนอกโรงเรียนด้วย”

เอลิซ อังจาก (กิตติยา ผากงคำ, 2551b) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการเรียนรู้จากการสอนในวิชาต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับการรับใช้สังคมและการรับใช้สังคมและการศึกษาในรายวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นการเสริมซึ่งกันและกัน ทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม คือปรัชญาพัฒนาการนิยมของ จอห์น ดิวอี้ การมีการตอบโต้ระหว่างความรู้และทักษะในการปฏิบัติการ และประสบการณ์รับ

คิลลี่ Kinsley 1997 อ้างจาก (กิตติยา ผาทองคำ, 2551b) ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า “ เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่นำนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามาอยู่ในกระบวนการ ระบุความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ตั้งหัวข้อ และสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยกัน”

อีริกสัน Ericson 1997 อ้างจาก (กิตติยา ผาทองคำ, 2551b) กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า “เป็นเทคนิคการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงการรับใช้ชุมชนอย่างแท้จริง และบูรณาการกับผลทางด้านวิชาการ”

ไวน์เคิล Weigert (Weigert, 1998) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนทำกิจกรรมการรับใช้สังคม อันเนื่องมาจากความต้องการหรือปัญหาของชุมชนอย่างมีความหมาย สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา ซึ่งมีการเตรียมการอย่างเป็นระบบ และบูรณาการในรายวิชาด้วยการไตร่ตรองจากการกระทำและการเรียนรู้ และงานที่ต้องทำนี้ต้องได้รับการวัดและประเมินทั้งด้านวิชาการและการรับใช้สังคม

ฮาคาร์วี, เบนสัน (Ira Harkavy Lee Benson, 1998) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีของจอห์น ดิวอี้ ซึ่งมาแทนที่ของเพลโต ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาและสังคม ทฤษฎีนี้สนับสนุนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม คือการสะท้อนความคิดที่จะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อว่า บุคคลจะเรียนได้ดีเมื่อเขามีส่วนร่วมในการสร้างจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่ครอบคลุมกิจกรรมการเรียน ผู้เรียนทุกคนสามารถสร้างความรู้ได้และจุดมุ่งหมายพื้นฐานคือการพัฒนาความสุขของมนุษย์

โรดท์ และคณะ (อ้างใน ชาวลา เวชยันต์, 2544) ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า “เป็นรูปแบบการสอน ที่วางแผนอย่างชัดเจนในการบูรณาการการเรียนรู้ทางวิชาการกับการรับใช้ชุมชนเข้าด้วยกัน”

เวด (Rahima C Wade, 2010) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเป็นการบูรณาการการบริการที่มีความหมายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจนเกิดเป็นความรู้ทางวิชาการจากการสะท้อนความคิด จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการรับใช้ชุมชน และจะทำให้พลเมืองมีความกระตือรือร้นซึ่งเป็นผลที่ได้ทำกิจกรรมรับใช้ชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม มีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนทุกระดับอายุ จะเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถ

ในตนเองให้กับผู้เรียนซึ่งทางโรงเรียนจะต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและทำให้เกิดประสิทธิภาพโดยการตอบสนองสังคม ผู้เรียนจะใช้ความสามารถในตนเองช่วยแก้ปัญหาในสังคม ประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยการรับใช้ชุมชนเกิดจากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ฝึกประสบการณ์และสะท้อนความคิดจากประสบการณ์การรับใช้สังคมจากชุมชน โครงการการรับใช้สังคมต้องจัดการให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ชีวิตจริงได้กิจกรรมของชุมชนจะทำให้ผู้เรียนได้ติดต่อกับประชาชนที่หลากหลายและได้ทำงานจนเกิดการพัฒนาสังคมและพัฒนาตนเอง

สมาคมอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา (AAHE, 1998) อ้างจาก (กิตติยา ผาภงคำ, 2551a) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นวิธีการที่นักเรียนเรียนรู้และพัฒนา อาศัยการกระทำรับใช้สังคมที่มีการวางแผนอย่างดีเป็นการจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยที่มีความสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษาขั้นสูง และกับชุมชน การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบในการเป็นพลเมืองดี เป็นการบูรณาการและส่งเสริมหลักสูตรทางวิชาการที่นักเรียนเรียน และเวลาที่เตรียมไว้สำหรับการพิจารณาไตร่ตรองเกี่ยวกับประสบการณ์การรับใช้สังคม

ศักดิ์ชัย นิรัญทวีและคณะ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวีและคณะ, 2544) อธิบายความหมายของการรับใช้สังคมว่า คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการประยุกต์หรือออกแบบให้นำเนื้อหาของบทเรียนมาจัด โครงการที่เชื่อมโยงกับปัญหาในชีวิตจริงของชุมชน หรือเป็นการเชื่อมโยงปัญหาจากในชุมชนมาสู่บทเรียน และในบางโอกาสอาจเป็นการนำนักเรียนออกไปทำกิจกรรมในชุมชนโดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในหลักสูตร

ทิสนา แคมมณี (ทิสนา แคมมณี, 2545) กล่าวว่าไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) เป็นการดำเนินการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีประสบการณ์ในการรับใช้สังคม ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีการสำรวจความต้องการของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน และวางแผนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ลงมือปฏิบัติการใช้สังคมตามแผน และนำประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับมาพิจารณาไตร่ตรอง จนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอด หลักการหรือสมมติฐานต่างๆ ซึ่งสามารถนำไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับเนื้อหาของบทเรียน ด้วยการให้ผู้เรียนได้ศึกษาความต้องการหรือปัญหาของชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้พร้อมทั้งได้เรียนรู้จากการลงมือช่วยเหลือสังคม

4.3.2 แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคมพัฒนาจากแนวคิดด้านการศึกษา ดังนี้

1.แนวคิดด้านการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ เน้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) ดิวอี้ ให้แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนว่า การเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียนในการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ต้องทำให้นักเรียนปฏิบัติสัมพันธ์ โดยตรงกับประสบการณ์จริง “ระบบการศึกษาต้องเป็นกระบวนการเจริญเติบโต มีเป้าหมายในทุกขั้นตอนถึงความสามารถที่จะต้องส่งเสริมให้พัฒนาขึ้น” ในหนังสือเรื่องประชาธิปไตยและการศึกษา จอห์น ดิวอี้ กล่าวว่า “เนื่องจากการศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องของการบอกเล่า แต่เป็นกระบวนการสร้างอย่างมีชีวิตชีวา” (Dewey 1962) แนวคิดของ ดิวอี้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้เรียนลงมือกระทำเอง และเชื่อว่าประสบการณ์มีความสำคัญมาก ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เขาเห็นว่า ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นเรื่องทางกายภาพ และสังคมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ ดังนั้น ประสบการณ์จึงสามารถเรียนรู้และแบ่งปันกันได้ ในส่วนของพื้นฐานด้านปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีแนวคิดหลักและการจัดหลักสูตรและการสอนดังนี้ (วิบูลย์ ไทวณะบุตร, 2533 อ้างใน (ชวลา เวชยันต์, 2544b)

1.1 แนวคิดหลัก เน้นการพัฒนาปัจเจกบุคคล เชื่อว่าคนมีความดี ความงามและความสามารถ พร้อมทั้งจะพัฒนาตน คือยึดหลักสังขการแห่งตน (Self-Actualization) มีความเชื่อว่าการศึกษาคือชีวิต (Education is Life) คือคนต้องพัฒนาตน ตลอดชีวิตและเชื่อในหลักประชาธิปไตยและหลักการทางวิทยาศาสตร์ หลักสูตรยึดผู้เรียนและประสบการณ์เรียนรู้เป็นศูนย์กลาง หลักสูตรจึงมีลักษณะยืดหยุ่น เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการของตน เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา บทบาทผู้สอน เป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา ส่วนผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน การสอน

1.2 กิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยและวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ โดยเน้นกระบวนการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) และลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการกระทำเป็นแนวคิดที่สำคัญของปรัชญาพัฒนาการนิยมนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม จึงแสดงให้เห็นว่าปรัชญาพัฒนาการนิยาม และแนวคิดด้านการศึกษาของจอห์น คิวอี้ เป็นรากฐานและแนวคิดสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม รวมถึงบทบาทของครูและผู้เรียนด้วย

2. แนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Consciousness) ของ เปาโล แฟร์ร ได้แสดงความคิดเห็นว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมจิตสำนึก (Consciousness) และการกระทำของมนุษย์จะสัมพันธ์กับจิตสำนึกของเขาเสมอเพราะมนุษย์รู้ว่าเขาสามารถเปลี่ยนสภาพแวดล้อมของตนได้ มนุษย์เป็นผู้กระทำสามารถปรับตนให้เข้ากับโลกสามารถปรับโลกให้เข้ากับวิถีชีวิตของตน มีสำนึกเรื่องเวลาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตจึงมีประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการสืบทอดตลอดมา ถึงกระนั้นมนุษย์ก็ถูกกำหนดโดยประวัติศาสตร์ เช่นกัน แต่มนุษย์สามารถไตร่ตรองพิจารณา ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและดัดแปลงให้ดีขึ้น วิธีการที่จะนำไปสู่การมีจิตสำนึกของการวิพากษ์วิจารณ์ คือการกระตุ้นด้วยเทคนิคการสนทนาเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่การตั้งคำถามและอภิปรายโต้แย้งความคิดซึ่งกันและกัน วิพากษ์วิจารณ์ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้ความหมายที่สมบูรณ์และที่สุดจะทำให้เกิดความตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นต้นเหตุและสิ่งที่เป็นผลซึ่งเปาโล แฟร์ร เรียกว่า กระบวนการจิตสำนึก (Consciousness) กระบวนการจิตสำนึกนี้ ต้องอาศัยวิจารณ์อย่างลึกซึ้งพิจารณาแนวความคิดและเหตุผลที่มาของสิ่งต่างๆ จะใช้เพียงสติปัญญาอย่างเดียวไม่ได้ ต้องเป็นการผสมผสานระหว่างการลงมือกระทำและความคิดใคร่ครวญ (Freire, 1998) วิธีการสอนแบบสร้างจิตสำนึก ของเปาโล แฟร์รมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ

2.1 การเข้ารหัส (Codification) เป็นขั้นที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ ที่เป็นจริงแก่ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับชีวิตและสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง โดยใช้วิธีเสนอสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง โดยใช้วิธีเสนอสถานการณ์ด้วยวาจา รูปสเกตซ์ รูปถ่าย และอื่นๆ

2.2 การถอดรหัส (Decoding) ได้แก่การถอดความหมายจากสถานการณ์ที่เสนอในขั้นแรก ด้วยการสนทนาระหว่างครูกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ให้เห็นความหมายในแง่มุมต่างๆ

2.3 การวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องมีการคิดวิพากษ์วิจารณ์ เป็นการสนทนาแบบภาษาง่ายๆ สำหรับทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความตระหนักและมองเห็นปัญหาในสังคมที่เขาดำรงชีวิต ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งที่เป็นปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง ต้องมีการเตรียมขั้นพื้นฐาน 2 ประการคือการสำรวจคำที่ชาวบ้านใช้กันทั่วไปและการนำคำต่างๆ ที่ได้พบมาสร้างเป็นสื่อต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน (ศักดา ปรารักษ์ประทานพร, 2539)

การนำหลักการกระบวนการสร้างสำนึกของเปาโล แฟร์ร มาใช้ในการเรียนด้วยการรับใช้สังคม โดยใช้การสนทนาวิพากษ์วิจารณ์ มาอยู่ในกระบวนการไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านการใช้ความคิด การปรับเปลี่ยนจิตใจสำนึกให้มีความตระหนักในการรับใช้สังคม เนื่องจากการใช้ประสบการณ์จริง เป็นการกระทำควบคู่ไปกับการไตร่ตรอง

3. แนวคิดปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ของ Brameld (1971)

การศึกษาเชิงปฏิรูปนิยม ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยม ซึ่งเห็นพ้องทุกอย่างในด้านการเรียนการสอน ยกเว้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม โดยมองเห็นว่า “ การศึกษาเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะช่วยแก้ไข้ปัญหาของสังคม ” ดังนั้นจึงมีทัศนะทางการศึกษาดังนี้

จุดหมายของการศึกษา

1. ใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารการศึกษา กระจายความรับผิดชอบไปสู่ท้องถิ่น ให้คนในท้องถิ่นได้แก้้ปัญหาของตน เพื่อให้มีความเสมอภาคและเป็นธรรม
2. ปรับปรุงและพัฒนาสังคม โดยให้การศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาและแก้ไข้ปัญหาสังคม
3. มุ่งสร้างระเบียบสังคมใหม่บนรากฐานของประชาธิปไตย
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสังคมควบคู่กับตนเอง

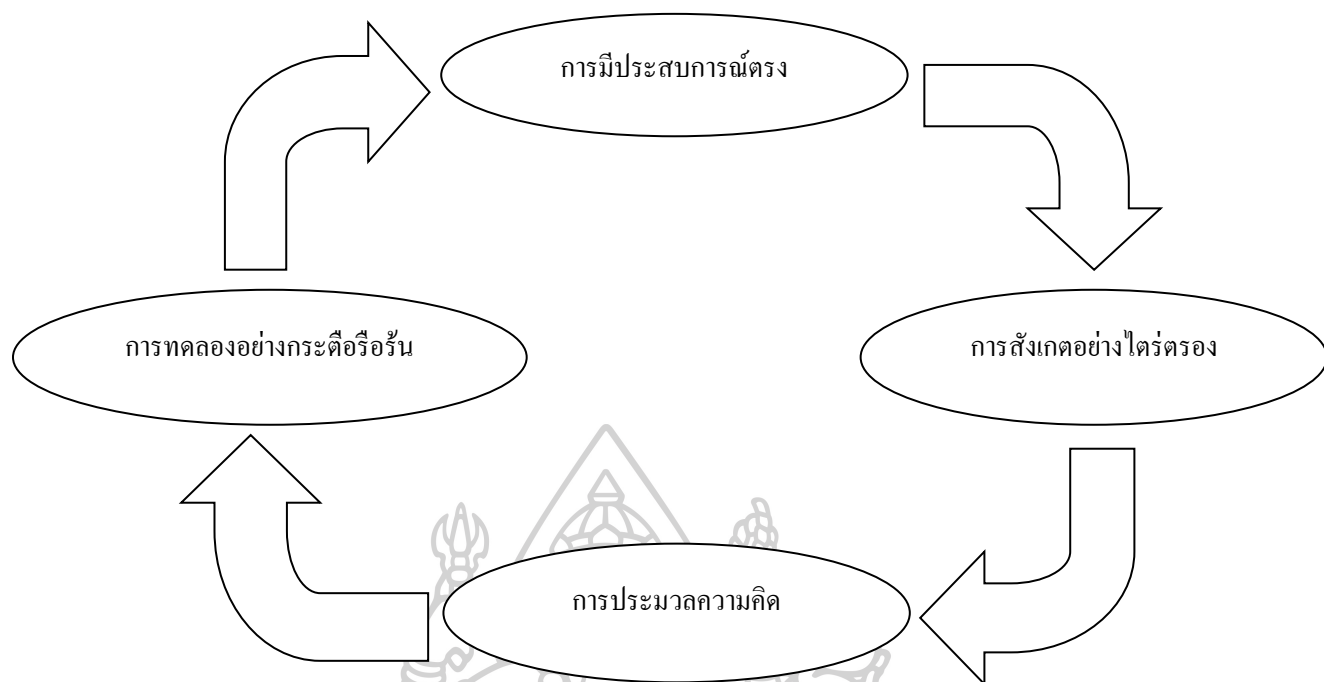
หลักสูตร เน้นสังคมเป็นหลัก ให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพสังคม และวิธีการแก้ไข้ปัญหาสังคม สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างฉลาด รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งค่านิยม วัฒนธรรม ขนบประเพณี เพื่อเด็กจะได้อยู่ในสังคมที่เป็นสุข

การเรียนการสอนมุ่งให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการกระทำ และรู้จักการแก้ปัญหา โดยครูจะเป็นผู้เสนอกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงหน้าที่ต่อสังคม ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปรายโต้แย้งตามแนวทางประชาธิปไตย โดยที่ผู้สอนจะเป็นผู้ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย เป็นนักแก้ปัญหา และสนใจในเรื่องของสังคม (Brameld อ้างอิงใน Deighton , 1971)

เมื่อได้พิจารณาถึงการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพความต้องการและปัญหาของชุมชนที่เป็นเป้าหมาย แล้วจึงดำเนินการเพื่อบรรเทาหรือแก้ไขปัญหานั้นๆ อันเป็นที่สอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมที่เน้นถึงบทบาทของการศึกษาต้องช่วยสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ดังนั้นปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมจึงเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้โดยการใช้สังคม

4. แนวคิดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning) ของเดวิด คอลบ์ (David Kolb, 1984 อ้างอิงใน Brooks-Harris and Stock-ward pp.8-13) นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ ในหนังสือ ชื่อ Experiential Learning : Experience as the Source of Learning and Development โดยนำแนวความคิดพื้นฐานมาจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการของเลวิน และการฝึกอบรม และเชื่อมโยงกับงานของ จอห์น ดิวอี้ และจิม พิวเอเจอร์ จุดเน้นที่สำคัญของรูปแบบการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ คือวงจรการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย

1. การมีประสบการณ์ตรง (Concrete Experience)
2. การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation)
3. การประมวลความคิดรวบยอด (Abstract Conceptualization)
4. การทดลองอย่างกระตือรือร้น (Active Experimentation)

ภาพที่ 3 วงจรการเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ของเดวิด คอลบ์
ที่มา: (ชวลา เวชยันต์, 2544c)

จากวงจรการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์นี้ ผู้เรียนก้าวเข้าสู่วงจรด้วยการทำงานในสังคมหรือการทำงานในที่ทำงานจริงๆ และใช้ประสบการณ์นั้นเป็นพื้นฐานในการไตร่ตรองด้วยการบันทึกหรือการอภิปราย หลังจากนั้น ผู้สอนจะช่วยแนะนำให้ผู้เรียนวิเคราะห์การไตร่ตรองของตน และสังเคราะห์ออกมาเป็นความคิดรวบยอด และนำไปทดสอบใหม่ ซึ่งจะเกิดเป็นวงจรต่อเนื่องไป อีก สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้อาศัยประสบการณ์เกิดผลอย่างแท้จริง คือ การดำเนินการครบวงจรการเรียนรู้ทุกองค์ประกอบ

จากการศึกษาแนวความคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์สังคม การปรับเปลี่ยนจิตสำนึก การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการกระทำจริง และการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน

4. 3.3 องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ไวเกอร์ท Weigert (Weigert, 1998; อ้างใน ชวลา เวชยันต์, 2544) ได้สรุปถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่สำคัญไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนเป็นผู้จัดการรับใช้สังคมอย่างมีความหมาย หมายถึงกิจกรรมรับใช้สังคมที่ ทำนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม กิจกรรมนั้นมีคุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชน กิจกรรม จะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของชุมชนจึงไม่สามารถกำหนดเวลาที่แน่นอนได้
2. การรับใช้สังคมต้องเป็นความต้องการที่จำเป็นของชุมชนที่แท้จริงไม่ใช่เป็นสิ่งที่ ผู้เรียน ไปสร้างความต้องการขึ้นมาเอง
3. การรับใช้สังคมต้องเป็นความต้องการจากสมาชิกของชุมชน ชุมชนเป็นผู้แสดง ความต้องการให้เกิดกิจกรรมการรับใช้สังคมในรูปแบบที่ชุมชนต้องการ โดยคำนึงถึงความสามารถ ทักษะ เจตคติและการเตรียมการของผู้เรียนและการเตรียมการของผู้เรียน
4. กิจกรรมรับใช้สังคมมาจากจุดประสงค์ของรายวิชาที่เรียนของผู้เรียนผู้สอน จะต้องตั้งจุดประสงค์ของรายวิชาและบูรณาการกิจกรรมการรับใช้สังคมให้สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของสิ่งที่เรียน ในการตั้งจุดมุ่งหมายของรายวิชาจึงต้องสำรวจสภาพชุมชนก่อน เพื่อ นำมาออกแบบหลักสูตรรายวิชาให้เหมาะสมกับชุมชน
5. กิจกรรมรับใช้สังคมบูรณาการอยู่ในงานตามจุดประสงค์ของรายวิชาต้องให้ โอกาสผู้เรียนได้สะท้อนความคิดจากกิจกรรมการรับใช้สังคม ว่าได้ผลตามจุดประสงค์ของรายวิชา หรือไม่ อย่างไร เช่น ให้เขียนรายงาน การอภิปราย การนำเสนอผลงาน การรับใช้สังคม จึงเป็นส่วน หนึ่งของงานในรายวิชา
6. การวัดผลในการรับใช้สังคมต้องวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับ จุดประสงค์ของรายวิชา คือต้องวัดผลการเรียนรู้ไม่ใช่วัดการรับใช้สังคม วัดผลการแสดงออกถึง การเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเป็นผลมาจากการทำกิจกรรมรับใช้สังคม การวัดผลและการประเมินผล ผู้สอนกับชุมชนจะร่วมมือกัน

4.3.4 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

มีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้ (สุริน คล้ายรามัญ, 2544)

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขอบเขตของชุมชน ผู้เรียนต้องกำหนดขอบเขตชุมชนให้ชัดเจน แล้ววาดภาพของชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำหนดองค์ประกอบทั้งหมดของชุมชนได้ และสามารถร่วมมือกับสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ได้อย่างดีและเพื่อความชัดเจนในการรับรู้เกี่ยวกับชุมชนนั้น

ขั้นตอนที่ 2 หาความต้องการจำเป็นหรือปัญหาที่สำคัญของชุมชน โดยการสำรวจอภิปรายกับคนในชุมชนและศึกษาจากวิธีต่างๆ แล้วเลือกปัญหาที่สำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดนโยบายสาธารณะที่จะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่และจะเกิดผลในทางที่เกิดประโยชน์

ขั้นตอนที่ 4 วางแผนปฏิบัติการสำหรับการรับใช้สังคม

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนความคิดและประเมินผล ผู้เรียนต้องประเมินผลโครงการและเมืงการเรียนรู้ของตนเองด้วย

4.3.5 รูปแบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

รูปแบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมีรูปแบบดังนี้ (ชวลา เวชยันต์, 2544: 39)

1 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี Close up Foundation และ Constitutional Rights Foundation Chicago ในเมืองลอสแอนเจลิส ได้พัฒนาโครงการสอนสังคมศึกษากับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Active Citizenship Today : ACT) โดยมีขั้นตอนนำเสนอ ดังต่อไปนี้

1.1 การเตรียมการ

การระบุชุมชนของผู้เรียน

การสำรวจชุมชน สภาพและปัญหา

การเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

การสำรวจปัญหาที่เลือกในรายละเอียด

การเตรียมทักษะที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการดำเนินการ

1.2 การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ

ศึกษาตัวนโยบายหรือกฎหมาย

ผลกระทบจากนโยบาย หรือกฎหมายนั้น

นำเสนอนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

1.3 การปฏิบัติกิจกรรม

วางแผนปฏิบัติการ

ลงมือกระทำกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้

การไต่ตรอง ประเมินและกิจกรรมแสดงผลงาน

กำหนดกิจกรรมและเวลาในการไต่ตรอง

ทำการพิจารณาไต่ตรองในแต่ละขั้นตอนด้วยการ เขียนบันทึก รายงาน
ปากเปล่า สนทนา อภิปราย การเขียนรายงานสรุป

ประเมินผลในแต่ละขั้นตอนสรุปและนำเสนอกิจกรรมรับใช้สังคมและ
บทเรียนที่เรียนรู้และประชาสัมพันธ์นำผลงานออกแสดง

1.4 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม เดล์ฟ
มินท์ซ และ สจิวต์ (Delve.I Ceclillia Suzanne D. Mintz Greig M Stewart, 1990) นำเสนอรูปแบบ
การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อพัฒนาจริยธรรม มีขั้นตอน 3 ขั้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีโอกาสครั้งแรกที่
ประสบกับเหตุการณ์หรือโอกาสต่างๆ ด้วยความรู้สึกที่ตื่นเต้นเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้อื่นประสบ และ
ผู้เรียนพยายามมองหาโอกาสที่จะให้ความช่วยเหลือ หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีอารมณ์เข้า
มามีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือปัญหาของชุมชน

2. การแจกแจง (Clarification) หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มศึกษาโอกาสต่างๆและ ตัดสินใจว่าจะสามารถทำอะไรได้บ้าง ในกิจกรรมที่รับใช้สังคม หลังจากที่เขามีประสบการณ์พร้อม กับเพื่อนๆ ผู้เรียนจะสามารถแจกแจงและแยกแยะสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับตนเองได้

3. การตระหนัก (Realization) หมายถึง ในขั้นนี้ผู้เรียนจะเริ่มตระหนักว่า ประสบการณ์การรับใช้สังคมมีความหมายอย่างไรสำหรับตนเองและสามารถมุ่งความสนใจไปยัง บุคคลหรือปัญหาที่ประสบอย่างชัดเจน และมีความมั่นใจมากขึ้นในความเชื่อของตน

4.4 การจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (Reflective Learning)

4.4.1 ความหมายการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

4.4.2 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

4.4.3 กระบวนการการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

4.4.4 รูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

4.4.1 ความหมายการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

การสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Reflection) หมายถึง กระบวนการคิดไตร่ตรอง ทบทวน (Reflective Thinking) พินิจวิเคราะห์และพิจารณาสิ่งต่างๆอย่างรอบคอบโดยใช้สติและมี สมาธิ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน (Reflective Practice) ช่วยให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงงาน และการแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.4.2 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

องค์ประกอบที่สำคัญของการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ กระบวนการทาง ปัญญาและความรู้สึกนึกคิด (Intellectual and Affective Dimensions) โดยหัวใจของการสะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ที่ประสบการณ์ของบุคคลที่มีสิ่งเร้าให้เกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่อประสบการณ์ นั้นสิ่งเร้าดังกล่าวอาจจะเป็นสิ่งที่ทำให้แปลกใจ (Surprise) หรือสิ่งที่ทำให้ไม่สบายใจ (Discomfort)

รวมไปถึงความรู้สึกทางบวก และสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่างๆ (Positive or Obstructing Feeling) ซึ่งกระบวนการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลเชื่อมโยงความรู้สึกไปสู่ประสบการณ์ และพยายามที่จะอธิบายถึงสิ่งที่เกิดขึ้น เปรียบเทียบ หาเหตุผล พร้อมทั้งมีการประเมินการกระทำของตนเอง ดังนั้น สะท้อนจึงเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์หนึ่งไปสู่อีกประสบการณ์หนึ่งต่อไป

การสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดหรือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดและตัดสินใจที่จะเชื่อหรือกระทำใดๆ บนพื้นฐานของการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างมีเหตุผล ดังนั้น การฝึกสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเป็นการพัฒนาศักยภาพทางปัญญาที่ส่งผลให้มีการปฏิบัติและการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของพุทธศาสนาที่กล่าวถึง การคิดไตร่ตรองหรือการคิดทบทวนอย่างมีเหตุผล เป็นหลักพุทธธรรมที่มีมาเป็นเวลายาวนานและสามารถนำมาใช้เป็นวิธีการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี โดยนักปรัชญาเรียกว่า วิธีแห่งปัญญา

การนำวิธีการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่มีการปฏิบัติเป็นฐาน (Practice-based Instruction) ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงการบริการกับการเรียนรู้ได้ (Service Learning) เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและเปิดโอกาสให้วิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินสิ่งที่ปฏิบัติรวมทั้งได้รับข้อเสนอแนะในการปฏิบัติครั้งต่อไป

4.4.3 รูปแบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

การเรียนการสอนที่ส่งเสริมการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การเขียนบันทึก (Journal Writing) การสนทนา (Dialogue) การวิเคราะห์อุบัติการณ์ (Incident Analysis) การอ่านงานเขียนอย่างพินิจพิเคราะห์ (Reading With Reflection) การเขียนบัตรคำ (Talking Cards/ Index Cards) การเขียนแผนผังความคิด (Reflection Mapping) การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจ (Decision-Making Analysis) การสนทนาโต๊ะกลม (Reflection Roundtables) กระบวนการกลุ่มแบบหมวกหกใบ (Six Hats) นอกจากนี้ยังมีอีกหลากหลายวิธี ซึ่งบางวิธีใช้สำหรับการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในตัวบุคคล หรือการส่องสะท้อนตนเอง (Self Reflection /

Individual Reflection) บางวิธีใช้สำหรับทำเป็นคู่ (Reflection with Partners) หรือทำเป็นกลุ่มเล็ก (Reflection in Small Groups and Teams)

4.4.4 กระบวนการการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

กระบวนการเรียนรู้โดยการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของ กิบส์ (Gibbs G, 1998) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้

1. การบรรยาย (Description) เป็นการบรรยายว่า อะไรเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการบรรยายที่เกิดจากความรู้สึกที่กำลังเผชิญกับสถานการณ์นั้น
2. ความรู้สึก (feelings) เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน โดยการสะท้อนการคิดจากการสังเกตความรู้สึก และการรับรู้ เรามีปฏิกิริยาอย่างไร หรือรู้สึกอย่างไรกับอุบัติการณ์ สถานการณ์หรือประเด็นแนวคิดนั้น เช่น การขาดความมั่นใจ ความกลัว ความสับสนในการปฏิบัติงาน เป็นต้น
3. การประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินวิเคราะห์ประสบการณ์ร่วมกันว่าเป็นไปในทางดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับอุบัติการณ์ สถานการณ์ หรือประเด็นแนวคิดนั้น แล้วนำสิ่งที่ให้คุณค่ามาใช้ในการตัดสินใจ
4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์โดยภาพรวม โดยใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยในการมองว่า สถานการณ์นี้เป็นอย่างไร
5. การสรุป (General conclusions) เป็นการสรุปความคิดรวบยอดจากการวิเคราะห์โดยใช้เหตุและผล หรือสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงการสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยในการสรุป
6. การวางแผนปฏิบัติในอนาคต (Personal action plans) การวางแผนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาตนเอง ถ้าหากสถานการณ์นี้เกิดขึ้นอีก เราจะทำอะไรที่แตกต่างไปจากเดิมบ้าง มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม

5.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม

5.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

5.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม ปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม

จินตนา วิไลชนม์ (จินตนา วิไลชนม์, 2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยม และเพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยม ผลการวิจัยค้นพบว่า การนำแผนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้กระบวนการกระจำง่า่านิยมไปทดลองใช้สามารถทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น เนื่องมาจากการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านการสร้างและพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมไปถึงการออกแบบกิจกรรมที่คำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ มีความเหมาะสมกับวัยนักเรียน นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูคอยแนะนำ ส่งเสริมให้ใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มในการแสวงหาความรู้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจากสถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ครูคัดเลือกมาให้ศึกษาทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น

ณพัชร ประพันธ์พจน์และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (ณพัชร ประพันธ์พจน์และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2559) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงาน บริษัท ยูนิลีเวอร์ ไทย โฮลดิ้ง จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายความรับผิดชอบต่อสังคม กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม การรับรู้และทัศนคติเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ของพนักงานบริษัท ยูนิลีเวอร์ ไทย โฮลดิ้ง จำกัด การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ พนักงานระดับผู้จัดการ พนักงานระดับ หัวหน้างานและพนักงานระดับปฏิบัติการ จำนวน 6 คน และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนาความเพื่อแนวทางการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมที่เหมาะสมกับองค์กรต่อไป ผลการศึกษาพบว่า บริษัทฯ มีนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมที่ชัดเจนครอบคลุมในหลายด้าน นโยบายที่พร้อมจะโตไปกับชุมชนโดยลดผลกระทบ สนับสนุนสุขภาพที่ดี มุ่งเน้นโภชนาการของเด็กๆ และครอบครัว มีรูปแบบกิจกรรม 4 ประเภท ได้แก่ การตลาดเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาดังคม การบริจาคเพื่อการกุศล การอาสาช่วยเหลือชุมชน และการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม บริษัทได้สร้างการรับรู้สองช่องทางคือ การประชาสัมพันธ์ผ่านอีเมลของพนักงาน และการประชาสัมพันธ์ทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ต่างๆ พนักงานสามารถรับรู้ผ่านการประชาสัมพันธ์ทางอีเมลของพนักงานมากที่สุด พนักงานระดับผู้จัดการและพนักงานระดับหัวหน้างานมีทัศนคติในเชิงบวกเกี่ยวกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมพนักงานระดับปฏิบัติการมีทัศนคติในเชิงลบเกี่ยวกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมพนักงาน พนักงานมีส่วนร่วม 3 กระบวนการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา

ภิรมย์ ลีกุล (ภิรมย์ ลีกุล, 2559) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม และวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยัน ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 300 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบบ

มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก มี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วม แก้ไขปัญหาในสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อสังคม การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม 2. ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ที่พัฒนามาจากองค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้หลักและ 19 ตัวบ่งชี้ย่อย 3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

โกเมท จันทรสมโกชน์ และภรณี หลาวทอง (โกเมท จันทรสมโกชน์ และภรณี หลาวทอง, 2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ประจำปีการศึกษา 2554 จำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาอยู่สาขาวิชาระบบสารสนเทศ สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการบัญชีและอื่นๆ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว เกี่ยวกับให้ความใส่ใจดูแลและมีความห่วงใยในสมาชิกทุกคน ของครอบครัว และด้านความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ เกี่ยวกับปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองที่ดี โดยพกบัตร ประจำตัวประชาชน ใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน เกี่ยวกับให้ความเคารพ และให้เกียรติเพื่อนทุกคนด้วยความจริงใจ ด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา เกี่ยวกับยกย่อง เชิดชูเกียรติอาจารย์และ ภาควุมิใจในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน เกี่ยวกับเข้าร่วมและช่วยงานในการจัดกิจกรรมประจำปีของชุมชน เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา ฯลฯ อยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ สาขาวิชา ต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อีกทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน และด้านความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ไม่

แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับการศึกษา และระดับชั้นปีต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 5 ด้าน

มินตรา ศักดิ์ดี (มินตรา ศักดิ์ดี, 2558) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมศีล 5 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน (บุเรงนอง จักรมณี, 2556) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมศีล 5 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนก่อนและหลังการเข้าร่วม โปรแกรมฯ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมระหว่างนิสิตที่เข้าร่วม โปรแกรมฯ กับนิสิตที่ไม่ได้เข้าร่วม โปรแกรมฯ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตเพื่อเข้าร่วม โปรแกรมฯ งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองกลุ่มทดลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ลงทะเบียนในภาคปลายในรายวิชา 01387101: ศิลปะการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน โดยเข้าร่วม โปรแกรม 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) โปรแกรมศีล 5 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม 2) แบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม 3) แบบบันทึกการเรียนรู้ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อ โปรแกรมฯ และต่อผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติใช้ Non Parametric Statistics (The Wilcoxon Matches Pairs Signed Rank Test และ The Mann -Whitney U Test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ภายหลังจากทดลองนิตกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม สูงกว่าก่อนเข้าร่วม โปรแกรมศีล 5 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 2) ภายหลังจากทดลองนิตกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัด โปรแกรมศีล 5 เพื่อพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านิตกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นว่า การเข้าร่วม โปรแกรมศีล 5ฯ ช่วยให้นิสิตมีการพัฒนาพฤติกรรมมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม การเสียสละต่อส่วนรวม และการปฏิบัติ ตามหลักคุณธรรมซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ และของโลกต่อไป โดยนิตสามารถเข้าร่วมกิจกรรมโดยบ่อย ครั้งตามสะดวก นิสิตมีอัตราการเติบโตของการรับรู้ผ่าน Social Media เพิ่มมากขึ้นก็มีที่มากที่สุด ด้านองค์ประกอบที่เหมาะสม มีดังนี้ 1) “การออกค่าย” เป็นรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม 2) ควรจัดกิจกรรมช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ 3) นิสิตสามารถสนับสนุนงบประมาณได้ไม่เกิน 100 บาท 4) ใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ ประธานสโมสร

นิสิต และผ่านสื่อ Social Media โดยสามารถกำหนดรูปแบบกิจกรรมได้ว่าต้องมีการดำเนินงาน 2 ขั้นตอนคือ 1) ให้ความรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยอาศัยองค์ประกอบการเกิดความตั้งใจ ด้านความยินดีเข้าร่วมกิจกรรม และความคาดหวังต่อกิจกรรมที่สนุกสนาน ตลอดจนประชาสัมพันธ์ ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ ปรธานสโมสรนิสิต และผ่านสื่อ Social Media ประกอบกับปัจจัยด้านความรู้เดิมที่มีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้หลักการสร้างสื่อกิจกรรมที่จะต้องมีความบันเทิง ความสนุกสนาน ความตื่นเต้น และความท้าทาย ร่วมกับการนำขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตอันประกอบด้วยภาระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตน การมีน้ำใจ ช่วยเหลือ เกื้อกูลคนรอบข้าง การให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย และการมีจิตสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ต้องจัดกิจกรรมให้นิสิต ตั้งแต่แรกเข้าศึกษาและมีการย้ำประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่เสมอ

บุเรงนอง จักรมูณี (บุเรงนอง จักรมูณี, 2556) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นิสิตชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษา ฤดูร้อน ปีการศึกษา 2555 มีคะแนนแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคมต่ำ และสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 12 คน เข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญา จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การปรับพฤติกรรมทางปัญญา แบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม แบบบันทึกการเรียนรู้ของนิสิต และแบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อ โปรแกรม 5 และต่อผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าสถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test ผลวิจัยพบว่า 1) ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมฯ นิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) นิสิตกลุ่มทดลองมีความเห็นว่า การเข้าร่วมปรับพฤติกรรมทางปัญญาช่วยให้นิสิตรู้จักพิจารณาและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมในด้านต่างๆ อันเกิดจากการขาดความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถคิดปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ดีขึ้นได้ มีความตั้งใจ และมุ่งมั่นในการทำมาดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากยิ่งขึ้น ทำให้นิสิตมองเห็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

วันวิสาข์ อินทร์บำรุง (วันวิสาข์ อินทร์บำรุง, 2556b) ได้ศึกษาการให้ความหมายและที่มีของความหมาย รูปแบบ และการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอาสาสมัครมูลนิธิ

กิจกรรมวิทยาศาสตร์ทางทะเลและการอนุรักษ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้วิธีวิทยาของการสร้างทฤษฎีฐานราก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้ความหมายและที่มาของความหมาย รูปแบบและการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอาสาสมัครมูลนิธิกิจกรรมวิทยาศาสตร์ทางทะเลและการอนุรักษ์ ผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชนและสังคม การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับบริษัท การพัฒนาอย่างยั่งยืน การทำบุญตามหลักศาสนาและการดูแลและช่วยเหลือสังคม ที่มีของความหมายของอาสาสมัครเกิดจากการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน สำนึกและความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รูปแบบและการดำเนินกิจกรรมของอาสาสมัคร คือ การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม การตลาด เพื่อมุ่งเน้นแก้ปัญหาสังคม การบริจาคเพื่อการกุศล การอาสาช่วยเหลือชุมชน ดังนั้นมูลนิธิกิจกรรมวิทยาศาสตร์ทางทะเลและการอนุรักษ์ มีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้อาสาสมัครและชุมชนมีศักยภาพในการทำงานร่วมกันควบคู่กับการตระหนักและเกิดจิตสำนึกในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนต่อไป (จิตรกร อุณาพรหม, 2559)

เอกญา แววกักดี (เอกญา แววกักดี, 2555) ได้ศึกษารูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคมที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนตามรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคมที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคมที่สร้างขึ้นกับนักศึกษาที่เรียนจากการสอนปกติ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคมที่สร้างขึ้นกับนักศึกษาที่เรียนจากการสอนปกติ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความรับผิดชอบต่อสังคม 5) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคมที่สร้างขึ้น โดยดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา ได้ดำเนินการทดลองแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษารูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคมที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ประเมินประสิทธิภาพ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ 10 คน ตอนที่ 2 การพัฒนาบทเรียนตามรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคมที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการสอนเชิง

บูรณาการเครือข่ายสังคมที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มจากประชากร จำนวน 121 คน ได้จำนวน 2 ห้องเรียน เป็นกลุ่มควบคุม คือ นักศึกษาที่เรียนจากการสอนปกติ จำนวน 30 คนและกลุ่มทดลองคือ นักศึกษาที่เรียนบทเรียนตามรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคม จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคมและแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนบทเรียนตามรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์ สถิติทดสอบ paired samples t-test สถิติทดสอบ t-test samples independent และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการหาประสิทธิภาพบทเรียนตามรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคมที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม มีประสิทธิภาพ 88.52/87.41 ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 จุดมุ่งหมาย (Aim) ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ความสามารถของผู้เรียน และเป้าหมายในการเรียน องค์ประกอบที่ 2 การเข้าถึง (Accessibility) ประกอบด้วย การเข้าถึงเนื้อหาและเครือข่ายสังคม องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรม (Activities) ประกอบด้วย การสร้างกิจกรรมเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 การประเมิน (Assessment) ประกอบด้วย การประเมินผล การแสดงและการแบ่งปัน 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อสังคม หลังเรียนระหว่างนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน 4) คะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามีความสัมพันธ์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0 5) ความพึงพอใจในการใช้บทเรียนตามรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.11 อยู่ในระดับมาก

5.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม

จิตรกร อุณาพรหม (จิตรกร อุณาพรหม, 2559) ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการหลักปรัชญาคิดเป็นที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความมีวินัยใน

ตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสกลนคร 2559 มีวัตถุประสงค์ 1) พัฒนาคู่มือการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการหลักปรัชญาคิดเป็น ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ความมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ดัชนีประสิทธิผล 2) เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ 3) เพื่อเปรียบเทียบวินัยในตนเอง 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ และ 5) เพื่อเปรียบเทียบผลการคิด วิเคราะห์ ความมีวินัยในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์สูง ปานกลาง และต่ำ เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ จากคู่มือการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการหลักปรัชญาคิดเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา กศน. ตำบลเซียงเครือ ที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 25 คนได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จากประชากร จำนวน 458 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) คู่มือการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดและการวิเคราะห์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบวัดสถานการณ์การมีวินัยในตนเอง และ 5) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล ค่าสถิติทดสอบที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) คู่มือการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการหลักปรัชญาคิดเป็น ที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความมีวินัยในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสกลนคร มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.75 แสดงว่านักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนมีค่าเท่ากับร้อยละ 57.75 2) การวิเคราะห์การมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนรู้จากคู่มือการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการหลักปรัชญาคิดเป็น มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ ความมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน (สูง ปานกลาง และต่ำ) เมื่อได้รับการเรียนรู้จากคู่มือ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณร่วมทางเดียวและการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว สรุปได้ว่า 1) นักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ปานกลาง และต่ำ ส่วนนักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ปานกลางจะมีการวิเคราะห์สูงกว่านักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ 3) นักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ปานกลาง และต่ำ ความมีวินัยใจตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

กมล แสงบุญ (กมล แสงบุญ, 2559) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านคิดเป็น ทำเป็น ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอนพยอม โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียน การสอนของโรงเรียนบ้านคอนพยอม โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการคิดเป็น ทำเป็น ของนักเรียนบ้านคอนพยอม โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน ข้าราชการครู จำนวน 7 คน นักเรียน จำนวน 31 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 7 คนและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 55 คน ดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน 2556 ถึง กันยายน 2556 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการพรรณนาเชิงเนื้อหา และเปรียบเทียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลได้แยกข้อมูลออกเป็นตาราง และการสนทนากลุ่ม ตามตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านคอนพยอม โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\mu = 4.14$) และคุณลักษณะที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน อันเป็นผลเนื่องมาจากสภาพการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.19$) 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการคิดเป็น ทำเป็น ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอนพยอม โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ประเด็นคำถามการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและข้อมูลสารสนเทศ ที่บ่งชี้คุณภาพของผู้เรียนพบว่า นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการที่โรงเรียนจัดทำขึ้นสามารถคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น โดยดูผลจากการจัดกิจกรรม โครงการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และผู้บริหาร ข้าราชการครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันดำเนินงาน การพัฒนา

5.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ

บุญถม บุตรมา (บุญถม บุตรมา, 2557) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งผลต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของดัชนีประสิทธิผล 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของ

นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 5) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน สูง ปานกลาง ต่ำ) หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลสาสน์สิทธิ์อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ นักเรียน 30 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) แบบวัดความรับผิดชอบ 3) แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Manova) การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมพหุคูณ (Mancova) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Anova) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (Ancova)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.43/80.67 มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 0.50, 0.51 และ 0.54 ตามลำดับ

2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.ความรับผิดชอบของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กัลยา ศรีมหันต์ (กัลยา ศรีมหันต์ และจิริยา อินทนา, 2559) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริงร่วมกับการสะท้อนคิดเพื่อให้ผู้เรียนให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริง (Authentic Learning) ร่วมกับการสะท้อนคิด(Reflection Thinking) เพื่อให้ผู้เรียนให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 ฝึกภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 หอผู้ป่วยกุมาร 2 ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการดูแลสุขภาพได้ตรงตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการสอดคล้องกับแนวคิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้น สิ่งสำคัญคือ การออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) ควบคู่กับการสอนแบบสะท้อนคิด กล่าวคือผู้สอนจะต้องเป็นผู้สะท้อนคิด (Reflection) ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยน ทักษะคิดและมุมมองของตนเองจากมุมมองเดิมที่มุ่งเน้นการศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องโรค เป็นการศึกษาและทำความเข้าใจโรคควบคู่กับบริบทชีวิตของผู้รับบริการแต่ละราย ทั้งนี้เนื่องจากในสภาพชีวิตจริงของผู้รับบริการ ไม่ได้มีแต่โรคเพียงอย่างเดียวที่ต้องดูแล แต่มีภาระหน้าที่ มีเงื่อนไขและมีข้อจำกัดในชีวิตอีกมากมาย ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมดูแลสุขภาพของตนเอง ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า การสอนโดยการสะท้อนคิด (Reflection) นอกจากจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแล้ว ยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ ฝึก การมองในด้านชีวิตควบคู่กับ โรค และพบว่า การจะสอนให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนทักษะคิดและมุมมองของตนเอง

ดังกล่าวนี้ ผู้สอนสามารถสอนได้ในทุกขั้นตอนของการสอนภาคปฏิบัติ เมื่อไรที่ผู้สอนมองเห็นข้อมูลที่สะท้อนว่าผู้เรียนไม่เข้าใจผู้รับบริการ ก็สามารถหยิบยกประเด็นต่างๆเหล่านั้นมาสะท้อนคิด (Reflection) ให้กับผู้เรียนได้ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนได้มองเห็นความคิดของตนเองในทันที เกิดเป็นมุมมองใหม่ที่เข้าใจผู้รับบริการมากขึ้น นำไปสู่การวางแผนดูแลสุขภาพผู้รับบริการที่ตรงตามปัญหา สอดคล้องกับข้อจำกัดในชีวิตของผู้รับบริการ และที่สำคัญเป็นการดูแลผู้รับบริการบนพื้นฐานความเข้าใจอย่างแท้จริง นอกจากนี้ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตบริการ ด้านการคิดวิเคราะห์ และด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาพยาบาลในวิชาต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ประสิทธิผลเกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คุณเดือน เขียวเหลือง (คุณเดือน เขียวเหลือง, 2558) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาล สำหรับนักศึกษาพยาบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในปัจจุบัน และศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเรื่องกระบวนการของการสะท้อนคิดที่มีความสำคัญและจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาล สำหรับนักศึกษาพยาบาล 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิด เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล 4) ประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล

การวิจัยมีขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) ศึกษาความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในปัจจุบัน และศึกษากระบวนการสะท้อนคิดที่มีความสำคัญและจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล ขั้นตอนที่ 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการ

เรียนรู้และเอกสารประกอบการเรียนรู้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและทดลองนำร่องเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบ กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง จำนวน 16 คน ขั้นตอนที่ 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ จำนวน 31 คน ขั้นตอนที่ 4) สัมมนาเพื่อประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า

1.ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลทั้ง 5 ขั้นตอน คือ 1) การระบุประเด็นปัญหาทางจริยธรรม 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) การวิเคราะห์ทางเลือก 4)การตัดสินใจเลือกและนำไปปฏิบัติ และ 5) การประเมินผลลัพธ์ มีปัญหาอยู่ในระดับมากควรเสริมสร้างแก่นักศึกษาพยาบาล กระบวนการสะท้อนที่มีความสำคัญจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลมี 7 ขั้นตอน

2.รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบดังนี้คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4)กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นการสะท้อนคิดตามขั้นตอน 7 ขั้นตอน คือ 1) อธิบายสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น 2) อธิบายความรู้ลึกต่อสถานการณ์ 3) บอกแนวคิด/หลักการ/ความเชื่อที่สนับสนุนการกระทำ 4) เปิดใจรับฟังความคิดเป็น/ทางเลือกที่หลากหลาย 5) จัดลำดับความคิด/หาข้อสรุปรวมอย่างเป็นเหตุเป็นผล 6) นำข้อสรุปไปปฏิบัติ 7)สะท้อนคิดการเรียนรู้/ประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างจากเดิม ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ พบว่า การจัดกิจกรรมตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบสามารถเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาล และทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดพฤติกรรมการสะท้อนคิด

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นพบว่า 1) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวิชาจริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพพยาบาล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักศึกษามีความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีพฤติกรรมการสะท้อนคิดโดยรวมอยู่ในระดับดี และ 4) อาจารย์และ

นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตที่ได้รับจากรูปแบบมีความเหมาะสม

ปารมี ศิริบุตกุล (ปารมี ศิริบุตกุล, 2558) ได้ศึกษาอิทธิพลของการปฏิบัติงานแบบสะท้อนคิดและความสามารถด้านการนิเทศที่มีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนิสิตนักศึกษาครู โดยมีการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เป็นตัวแปรส่งผ่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุแบบส่งผ่าน โดยมีตัวแปรการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างการปฏิบัติงานแบบสะท้อนคิดและความสามารถด้านการนิเทศที่มีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงของการปฏิบัติงานแบบสะท้อนคิดและความสามารถด้านการนิเทศที่มีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาครู และอิทธิพลทางอ้อมที่มีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนผ่านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ไปยัง ตัวอย่างวิจัย คือ นิสิตที่อยู่ในช่วงฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 353 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับเพื่อวัด 4 ตัวแปร ได้แก่ การปฏิบัติสะท้อนคิด ความสามารถในการนิเทศ ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และความสามารถในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยมีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.812-0.918 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์ลีสเรล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นิสิตมีการปฏิบัติงานแบบสะท้อนคิดระดับปานกลาง ($M = 3.36$) ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และความสามารถด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนระดับปานกลางค่อนข้างมาก ($M = 3.74, 3.80$ ตามลำดับ) ส่วนความสามารถในการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนิสิตอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.37$) 2) โมเดลเชิงสาเหตุแบบส่งผ่านบางส่วนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติ ไค-สแควร์ = 40.930 $df = 30$ $p = 0.085$ $GFI = 0.979$ $AGFI = 0.954$ $RMSEA = 0.033$ โดยการปฏิบัติงานแบบสะท้อนคิดและความสามารถด้านการนิเทศมีอิทธิพลทางตรงต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนด้วยขนาด 0.041 และ 0.018 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ด้วยขนาด 0.306 และ 0.563 ตามลำดับ ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสามารถด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ร้อยละ 77.

สาริศา บุญแจ่ม (สาริศา บุญแจ่ม, 2558) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และแบบการบริการสังคม เรื่องสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และแบบการบริการสังคม เรื่อง สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และจิตสาธารณะ ที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และการบริการสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และแบบการบริการสังคม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนบ้านหนองปล้อง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 18 คน ซึ่งเป็นการเลือกมาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จำนวน 3 แผน แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และแบบการบริการสังคม จำนวน 3 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ และแบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1.ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ได้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จำนวน 3 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเวลา 9 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละแผน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ 5) ขั้นประเมินผล

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และแบบการบริการสังคม ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ได้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และแบบการบริการสังคม จำนวน 3 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเวลา 9 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละแผน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ 5) ขั้นประเมินผล และแบบการบริการสังคม จำนวน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นปฏิบัติการ และ 3) ขั้นผลสะท้อนกลับ

สิริวรรณ จรัสวิวัฒน์ (สิริวรรณ จรัสวิวัฒน์, 2557a) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาและเพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตฝึกปฏิบัติการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษาที่ 2553 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น คือนิสิตฝึกปฏิบัติการสอนหลักสูตรการศึกษาระดับชั้น (5 ปี) จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการนำร่อง คือ นิสิตฝึกปฏิบัติการสอนหลักสูตรการศึกษาระดับชั้น (5 ปี) จำนวน 20 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรคือ นิสิตฝึกปฏิบัติการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ปีการศึกษา 2553 จำนวน 110 คน วิชดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ที่พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยการวิจัยเชิงพัฒนาประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การสำรวจปัญหาและวิเคราะห์ความต้องการ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้เพื่อประเมินหลักสูตรวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย การหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยอาศัยการแจกแจง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีองค์ประกอบของหลักสูตร คือ ความเป็นมาของหลักสูตรฝึกอบรมหลักการของหลักสูตรฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม ผลการตรวจสอบคุณภาพเท่ากับ .07 และผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชุด กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าการดำเนิน โครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ด้านปฏิกริยามีความเหมาะสมในระดับมากในทุกด้าน ด้านการเรียนรู้พบว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสะท้อนคิดหลังฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสะท้อนคิดก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านพฤติกรรมพบว่าผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีการปฏิบัติเป็นประจำ

และปฏิบัติบ่อยครั้งด้านผลลัพธ์ พบว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อผลการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการสอนในระดับมาก

กฤษณา ขำปากพลี (กฤษณา ขำปากพลี, 2557b) ได้ศึกษาผลการใช้การบันทึกเชิงสะท้อนคิดที่มีต่อพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียนวิจัยการศึกษา: การวิจัยเชิงทดลองแบบผสมวิธี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิธีการเก็บข้อมูลผู้เรียนด้วยการบันทึกเชิงสะท้อนคิดในวิชาวิจัยการศึกษาสำหรับผู้สอนและผู้เรียนใช้ในการพัฒนาตนเอง 2) เพื่อวิเคราะห์ผลการใช้วิธีการบันทึกเชิงสะท้อนคิดที่มีต่อพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียนวิจัยการศึกษา วิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบผสมวิธี (Mixed Methods Experimental Research) ตัวอย่างวิจัย ได้แก่ นิติตปริญาตรี ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2557 รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จำนวน 96 คน การศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มการทดลอง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มใช้บันทึกเชิงสะท้อนคิดตลอดการทดลอง (กลุ่ม R) กลุ่มใช้บันทึกเชิงสะท้อนคิดระยะหลัง (กลุ่ม N+R) และกลุ่มที่ไม่ใช้บันทึกเชิงสะท้อนคิด (กลุ่ม N) แบบการวิจัยเป็นการศึกษาสามกลุ่มวัด 5 ครั้งแบบอนุกรมเวลา เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนของนิสิตครูมีค่าความเที่ยงระหว่าง 0.83 – 0.87 แบบสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียน และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบวัดซ้ำ (Analysis of Covariance : ANCOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) วิธีการเก็บข้อมูลผู้เรียนโดยใช้บันทึกเชิงสะท้อนคิดที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียม กำหนดข้อมูลต้องการให้ผู้เรียนบันทึก และออกแบบแบบบันทึกข้อมูลความยาว 1 หน้ากระดาษ ขึ้นเก็บข้อมูล ชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้เรียนให้เห็นประโยชน์ของการบันทึก วิธีการบันทึก และช่วงเวลาในการส่งแบบบันทึก โดยสามารถบันทึกได้ในท้ายชั่วโมงหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนหรือส่งในวันเวลาที่กำหนด ขึ้นการใช้ประโยชน์จากข้อมูล ผู้สอนอ่านผลการบันทึกของผู้เรียนที่สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนักรู้ในตนเอง การพัฒนาตนเอง และทักษะการเรียนวิจัย ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่ม และนำข้อมูลของผู้เรียนมาปรับปรุงการสอนของผู้สอน 2) ผลการวิจัยพบว่าความตระหนักรู้ในตนเอง การพัฒนาตนเอง และทักษะการเรียนวิชาวิจัยการศึกษาของผู้เรียนกลุ่ม R และกลุ่ม N+R มีค่าใกล้เคียงกัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงการทดลอง ส่วนกลุ่ม N มีการเปลี่ยนแปลงไม่สม่ำเสมอในแต่ละช่วงเวลา โดยภาพรวมจากผลการวัดครั้งที่ 4-5 พบว่ากลุ่ม R และกลุ่ม N+R มีทักษะการเรียนวิชาวิจัยการศึกษาสูงกว่ากลุ่ม N อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 และพฤติกรรมผู้สอนมีค่าเฉลี่ยในกลุ่ม R และกลุ่ม N+R สูงกว่ากลุ่ม N อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

สังฆธรรม พรทวีกุล, ศรีนทิพย์ รักษาสัตย์, ชีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ (สังฆธรรม พรทวีกุล, 2557) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนการคิดไตร่ตรองของนักศึกษาครู มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนการคิด ไตร่ตรองเพื่อพัฒนากระบวนการคิดไตร่ตรองของนักศึกษาครู โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาครู วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 90 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้การ วิจัยเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึก และการสนทนากลุ่ม ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การตีความ และ หาข้อสรุป ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนมีดังนี้ 1. เป้าหมาย แนวคิดและหลักการของรูปแบบการเรียนการสอน 2. ความสัมพันธ์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 2.1 ขั้นตอนการสอนหรือกิจกรรมสำคัญมี ดังนี้ 1) ทบทวนชวนคิด 2) เสริมสร้างประสบการณ์ 3) เลือกแนวทางปฏิบัติ 4) นำเสนอ แลกเปลี่ยน 5) สะท้อนย้อนคิดและผลของการพัฒนาการคิดไตร่ตรองของนักศึกษา ครู 2.2 ระบบปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 2.3 หลักการตอบสนองในการเรียนรู้ของผู้เรียน 2.4 ระบบสนับสนุนที่จะช่วยหรือส่งเสริมให้รูปแบบเป็นไปตามเป้าหมาย 3. แนวทาง ในการประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนการสอน 4.การกำหนดผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม 5.การกำหนดแนวทางการประเมิน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนการคิดไตร่ตรองนั้นสามารถพัฒนา นักศึกษาครู โดยแสดงให้เห็นพฤติกรรมทางความคิดที่แสดงออกทางความสามารถดังนี้ 1) ความสามารถในการสะท้อนย้อนคิดต่อการกระทำและความคิดที่มีต่อประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม 2) ความสามารถในการกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ตามในการ พัฒนาได้อย่างเหมาะสม โดยอาศัยความรู้ความ เชื่อในการตัดสินใจบนแนวทางของหลักฐานเชิงประจักษ์ 3) ความสามารถในการสร้างทางเลือก และข้อสันนิษฐานที่ดีในการดำ เนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา และ4) ความสามารถในการสร้างข้อสรุปตามแนวทางของหลักฐานนั้นอย่างสร้างสรรค์

กนก จันทรา (กนก จันทรา, 2556) ได้ศึกษาเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา และความรับผิดชอบต่อ

สังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 49 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 25 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาแบบปกติ ใช้เวลาในการทดลอง 17 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.818 และแบบวัดพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสังคม เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความสามารถในการแก้ปัญหา สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความรับผิดชอบต่อสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เชษฐา แก้วพรม (เชษฐา แก้วพรม, 2556) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาลด้วยการเขียนบันทึกการเรียนรู้ในรายวิชาการสอนและการให้คำปรึกษา ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนคิด Reflection) ว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ ซึ่งขั้นตอนต่างๆที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เหล่านั้น จะประกอบไปด้วยการคิดทบทวน ประสบการณ์ การตรวจสอบความรู้สึกของตนเอง การประเมินผลกระทบของเหตุการณ์ การค้นหาความรู้หรือทางเลือกเพิ่มเติม และการวางแผนดำเนินการ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของ บลูม (Bloom's Taxonomy) นอกจากนี้ยังได้ให้มีข้อคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications framework for Higher Education: TQF) ว่าการสอนโดยใช้การสะท้อนคิดถือเป็นทักษะทางปัญญา (Cognitive skills) ที่อาจารย์พยาบาลควรตระหนักและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาควบคู่กับการพัฒนาความรู้และทักษะทางการพยาบาล

การดี สงวนศิลป์ (การดี สงวนศิลป์, 2554) ได้ศึกษาความสามารถในการตัดสินใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) โดยนักเรียนร้อยละ 70 มีความสามารถในการตัดสินใจร้อยละ 70 ขึ้นไป และ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยให้นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 70 ขึ้นไป

การศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาวิจัยโดยมีรูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (One – Shot Case study) กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5/1 จำนวน 34 คน ในโรงเรียนโนนสัง วิทยาคาร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สาระที่ 2 หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมจำนวน 9 แผน แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลในค่าเฉลี่ยร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวัดความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สาระ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้รูปแบบการสอนและปัญหาเป็นฐาน (PBL) พบว่าจำนวนนักเรียนร้อยละ 79.25 มีความสามารถในการตัดสินใจร้อยละ 70 ขึ้นไปซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือนักเรียนร้อยละ 70 มีความสามารถในการตัดสินใจร้อยละ 70 ขึ้นไป

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้รูปแบบการสอนแบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) พบว่านักเรียนจำนวนร้อยละ 82.35 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 70 ขึ้นไปซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือนักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

5.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม ปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ

Suzanne (Suzanne Carrington Radha Iyer, 2011) ได้ศึกษาการบริการสังคมในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษาความเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับการจัดการศึกษาปัจจุบัน พบว่าการบริการสังคมในระดับอุดมศึกษาในประเทศออสเตรเลียเป็นวิธีการสอนแบบบูรณาการ โดยการนำเอารูปแบบการเรียนการสอนของ (Deleuze and Guattari) 1987 พบว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูมีมากมายและต่อเนื่อง ข้อมูลจากงานบันทึกผลการสะท้อนคิดของนักศึกษาวิชาชีพครูมีส่วนสำคัญที่จะบอกถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์อย่างไรที่จะได้รับความรู้และความตระหนักต่อความต้องการของสังคม รวมถึงจริยธรรม การศึกษานี้ได้รวมถึงการพิจารณาความต้องการการบริการสังคมอย่างบูรณาการในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครู

Tosada (Tosada. (2011: 284) อ้างในปาริชาติ ประเสริฐสังข์, 2556) ได้พัฒนาตะหนักในความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับอุดมศึกษาประเทศเปอร์โตริโก กรณีมหาวิทยาลัยซากราโดโตราซอน (The University Del Sagrado Corazon: USC) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจประสบการณ์ของนักศึกษาในการเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม และนักศึกษาจะเรียนรู้อะไรจากประสบการณ์ในบริบทของการเรียนรู้โดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (CBSL) ที่มหาวิทยาลัย USC ในเปอร์โตริโก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ มีผู้มีส่วนร่วมจำนวน 16 คน แบบสำรวจรายการและการวิเคราะห์เอกสาร ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม

ข้อมูลส่วนแรกที่ปรากฏคือ USC ความรับผิดชอบต่อสังคมช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ มีรูปแบบพื้นฐานคือการจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นกรอบงานของสถาบันเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม นักวิจัยได้ระบุส่วนประกอบหลัก 5 ส่วนด้วยกันคือ USC เป็นส่วนประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องของบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมโดย 1) สร้างวิชาปรัชญาทางการศึกษา เป็นวิชาบังคับ 2) สร้างความเข้าใจให้กับนักศึกษาและผู้บริหารมหาวิทยาลัย 3) เลือกวิธีการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เช่น CBSL (ใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริการสังคม) 4) เลือกกิจกรรม

ทางการศึกษาที่ได้ผลดีเช่น การสร้างบทบาทหน้าที่ของพลเมืองและ 5) พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัย

ส่วนที่ 2 ที่ปรากฏคือ ความต้องการของนักศึกษาที่จะเรียนคืออะไร นักวิจัยได้ให้ความสำคัญไว้ 3 ประการ คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ คือ ต้องการได้รับความสำเร็จในชีวิตมีความรับผิดชอบต่อสังคมและจัดให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงคุณธรรมและการศึกษาทิศทางของการเมืองในประการแรก เรื่องคุณธรรมและความเข้าใจในบทบาทการเมือง นักวิจัยได้กำหนดให้นักศึกษาเขียนกิตติกรรมประกาศเพื่อยกย่องบุคคลตัวอย่างในสังคม ซึ่งเป็นความต้องการที่แท้จริงของสังคมเปอร์โตริโก และ ความรับผิดชอบต่อสังคมในประการที่สอง เรื่องคุณธรรมสังคมและคุณธรรมการเมือง นักวิจัยได้ให้นักศึกษาเลือกเรียนตามความสมัครใจโดยยกตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือผู้ที่น่านับถือ และเปิดใจ รับคุณค่าของผู้อื่น เช่น ความต้องการได้รับสวัสดิภาพ ความยุติธรรม และความซื่อสัตย์ และประการที่สาม ทักษะที่สำคัญสำหรับคุณธรรมและบทบาทหน้าที่พลเมือง นักศึกษาเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม การบูรณาการความรู้เชิงทฤษฎีเข้าด้วยกันกับการปฏิบัติและการคิดวิเคราะห์ นักวิจัยใช้ความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของพลเมืองเปอร์โตริโก ความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้กระตุ้นพฤติกรรมให้เห็นคุณค่าของคุณธรรมและสุดท้าย นักวิจัยได้นำเอาความสำคัญของบทบาทหน้าที่พลเมืองมาสร้างเป็นกิจกรรมควบคู่กันกับการเรียนการสอน เช่น การกระทำบางสิ่งสำหรับสังคมอื่นและการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมพลเมืองอย่างต่อเนื่องและติดต่อกัน (อ้างอิงใน ปารีชาติ ประเสริฐสังข์ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู)

Chirstine (Christine Inez celio, 2011) ได้ศึกษาผลของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ศึกษาเจตคติต่อพลเมืองเป็นรายบุคคล ได้ทำการศึกษาผลของการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ซึ่งเป็นคำที่ใช้ทั่วไปในหลักสูตรการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมและการฝึกประสบการณ์วิชาการ ซึ่งเขาได้เสนอแนะว่า การมีส่วนร่วมของนักศึกษาเป็นการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ภายนอกห้องเรียนที่เกิดความรู้อันแข็งแกร่งกับประสบการณ์ของโลกแห่งความเป็นจริงของการเรียนการสอนโดยการบริการชุมชน ตัวอย่างของการจัดการเรียนการสอนเช่น การบูรณาการหลักสูตรของมหาวิทยาลัยซึ่งหลายแห่งได้ให้ความสำคัญ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม

ช่วยให้นักศึกษาเกิดความสามารถของตน เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีเจตคติที่หลากหลาย และเกิดเจตคติเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนที่ดีขึ้น

ผลที่ปรากฏเหล่านี้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ภาคสนามให้ความเห็นว่า ประสบการณ์มีความจำเป็นในการประเมินผลที่ดีของโปรแกรมการเรียนการสอน โดยอาศัยประสบการณ์ การประเมินผลต้องการให้เห็นถึงความแกร่งของระเบียบวิธีวิจัยเช่น การใช้เครื่องมือวัดที่น่าเชื่อถือและมีการประเมินผลก่อนเรียน นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential learning) ส่วนมากงานวิจัยภาคสนามมุ่งเน้นไปที่การบริการสังคมหรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ งานวิจัยนี้จึงเน้นให้เห็นถึงประโยชน์ของการบริการสังคม เปรียบเทียบกับการฝึกประสบการณ์วิชาการและหลักสูตรไม่ได้มุ่งความสำคัญไปที่การบริการแต่ไม่มีประสบการณ์เป็นองค์ประกอบ งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าข้อเสนอแนะที่ช่วยให้เกิดการปฏิบัติอย่างได้ผล เช่น การมีส่วนร่วมของนักศึกษา การสะท้อนคิดสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดี แต่ระเบียบวิธีวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดในการค้นพบคือ ในการสร้างระเบียบวิธีวิจัยที่เคร่งครัดโดยการประเมินผลจากมหาวิทยาลัยทั่วไปเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะมีผลต่อการแปลความหมายของข้อมูล การศึกษานี้ได้เปรียบเทียบและนำเสนอผลการประเมินทั่วไปสำหรับการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ของมหาวิทยาลัย จำนวน 2 แห่ง เปรียบเทียบกัน คือ มหาวิทยาลัยโลโยลา (Loyola University) ชิคาโก ใน อิลลินอยส์ และ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ในแคลิฟอร์เนีย หลังจากการนำเสนองานวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขด้วยการประเมินเชิงสำรวจ โดยใช้วิทยาเขตของศูนย์ อิลลินอยส์ เครือข่ายของมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยจำนวน 43 แห่ง เพื่อสร้างความมุ่งมั่นในการให้บริการสังคมกับทุกคนในมหาวิทยาลัยโดยการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริการสังคม ในปัจจุบันการจกาดรศึกษาจะประเมินผลของความแตกต่างในด้านหลักสูตร (การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ หรือการตัดสินใจในการบริการอย่างเดี่ยว หรือประเมินทั้งสองอย่างควบคู่กัน) ผลลัพธ์ที่ได้คือความรู้ที่ได้จากการบริการสังคม การรับรู้ความสามารถของบุคคล ความรับผิดชอบต่อสังคม เจตคติที่หลากหลายและเจตคติเกี่ยวกับสถาบันและการเรียนรู้้อย่างไรก็ตามวิทยานิพนธ์นี้มีข้อเสนอแนะถึงผลของการวิจัยเพื่อนำไปปฏิบัติ 2 ประเด็นด้วยกันคือวิธีสะท้อนผลความคิดและการจัดการศึกษาโดยเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย อังไฉ (ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, 2556)

Phillips (Phillips, 2011b) ได้ทำการศึกษาการบูรณาการการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการบริการสังคมกรณีศึกษาการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและความรู้สึกของความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการบริการสังคม วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาผลของการบริการสังคมในระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องและเพื่อช่วยให้นักศึกษามีผลการเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและพัฒนาความรู้สึกที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น เป้าหมายที่สำคัญคือสถาบันหลักของนักศึกษาและชุมชนภายนอก การวิจัยได้อธิบายถึงความคาดหวังของนักศึกษาในการบริการสังคม โดยวัดค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับวัตถุประสงค์รายวิชา และการทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพลเมือง อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ยังได้แสดงให้เห็นว่าการบริการสังคมเป็นการบูรณาการเนื้อหาวิชากับการจัดกิจกรรมโดยทั่วไปเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนเมื่อเปรียบเทียบกับหลักสูตรที่ไม่ได้มีการบริการสังคมที่ครบวงจร การสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่ความหมายของประสบการณ์ในการเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลายและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง การบริการสังคมส่งเสริมความรู้สึกที่ต่อเนื่องกับชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่ และผลจากการจัดวิธีการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมผลคือการรับรู้ของนักศึกษابرร่ววัตถุประสงค์ของหลักสูตร นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของการศึกษานี้คือสถาบันในระดับอุดมศึกษาสามารถนำเอาวิธีการดังกล่าวไปใช้กับการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เพื่อบูรณาการสิ่งที่นักศึกษาสนใจเข้ากับเนื้อหาในหลักสูตรหรือรายวิชา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีวิธีการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การออกแบบงานวิจัย 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องมือการวิจัย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) ขั้นตอนการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การออกแบบงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research & Development) โดยการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องและสมบูรณ์

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บข้อมูลใน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และระยะที่ 2 การทดลองและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ประชากร ได้แก่

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาศึกษาศาสตร์ และครุศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2559 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล จำนวน 12 แห่ง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล จำนวน 19 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 43 แห่ง รวมทั้งสิ้น 74 แห่ง (ข้อมูลการจัดแบ่งประเภทสถาบันอุดมศึกษาของ สกอ. WWW.MUA.GO.TH/PR_WEB/MUA ณ เดือน กรกฎาคม 2558)

2. ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่า และผู้ใช้นิตินิตในมหาวิทยาลัยรัฐบาล จำนวน 12 แห่ง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล จำนวน 19 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 43 แห่ง รวมทั้งสิ้น 74 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (SIMPLE RANDOM SAMPLING) ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน ประเภทละ 4 แห่ง ซึ่งอยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2559 รวม 12 แห่ง 316 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 มหาวิทยาลัยรัฐบาล คือ 1) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 38 คน 2) มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 22 คน 3) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 50 คน และ 4) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 25 คน รวม 135 คน

1.2 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล คือ 1) มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 26 คน 2) มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 21 คน 3) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 21 คน และ 4) มหาวิทยาลัยเกษตร จำนวน 25 คน รวม 93 คน

1.3 มหาวิทยาลัยเอกชน คือ 1) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จำนวน 16 คน 2) มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล จำนวน 22 คน 3) มหาวิทยาลัยคริสเตียน จำนวน 25 คน และ 4) มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 25 คน รวม 88 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1. แบ่งมหาวิทยาลัยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มมหาวิทยาลัยรัฐบาล (12) กลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล (19) และกลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชน (43) รวมกันทั้งสิ้น 74 สถาบัน

2. ได้คัดเลือกตัวแทนแต่ละสถาบันออกเป็นออกเป็น กลุ่ม 3 สาขา คือ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาขาศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3. สุ่มตัวอย่างจากแต่ละมหาวิทยาลัย โดยการหยิบฉลาก (ดังแสดงในตาราง)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนการส่วมตัวอย่าง นักศึกษาจำแนกตามประเภทของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชา

มหาวิทยาลัยรัฐบาล			มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ			มหาวิทยาลัยเอกชน		
มหาวิทยาลัย	สาขา	จำนวน	มหาวิทยาลัย	สาขา	จำนวน	มหาวิทยาลัย	สาขา	จำนวน
ศรีนครินทรวิ โรฒ	วิทยาศาสตร์	38	มหิดล	วิทยาศาสตร์	26	คริสเตียน	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	25
ศิลปากร	ศึกษาศาสตร์	22	นเรศวร	ศึกษาศาสตร์	21	วงษ์เชาวลิตกุล	ศึกษาศาสตร์	22
มหาสารคาม	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	50	จุฬาลงกรณ์	อักษรศาสตร์	21	ธุรกิจบัณฑิต	รัฐประศาสนศา สตร์	16
สงขลานครินทร์	มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	25	เกษตรศาสตร์	ศิลปศาสตร์และ วิทยาศาสตร์	25	หาดใหญ่	ศึกษาศาสตร์	25
	รวม	135		รวม	93		รวม	88

2. ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม จำนวน 21 คน บุคลากรที่จัดกิจกรรม จำนวน 19 คน ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม จำนวน 8 คน ศิษย์เก่า จำนวน 12 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 6 คน จากมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน รวมทั้งสิ้น 66 คน (ดังแสดงในตาราง)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนการกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามประเภทของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรัฐบาล						มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ						มหาวิทยาลัยเอกชน						รวม
ที่ปรึกษ	บุคลากร	ผู้บริหาร	ศิษย์เก่า	ผู้ใช้บัณฑิต	รวม	ที่ปรึกษา	บุคลากร	ผู้บริหาร	ศิษย์เก่า	ผู้ใช้บัณฑิต	รวม	ที่ปรึกษา	บุคลากร	ผู้บริหาร	ศิษย์เก่า	ผู้ใช้บัณฑิต	รวม	
11	5	3	3	1	23	4	3	2	4	3	16	6	11	3	5	2	27	66

3. สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประเภทละ 1 แห่ง รวม 3 มหาวิทยาลัย ตัวแทนมหาวิทยาลัยของรัฐบาล ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตัวแทนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และตัวแทนของมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีปทุม รวมทั้งสิ้น 22 คน

เกณฑ์ในการคัดเลือกมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) มีดังนี้

1. มหาวิทยาลัยมีนโยบาย พันธกิจ และแผนในการส่งเสริมและพัฒนาความ
รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

2. มหาวิทยาลัยมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความ
รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำนวนมาก หรือ โดดเด่น

3. มหาวิทยาลัยมีบุคลากร นักศึกษา ได้รับรางวัลหรือเกียรติบัตรเกี่ยวกับการทำ
กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

4. มหาวิทยาลัยมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความชำนาญ ในการจัดกิจกรรม/
โครงการ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ระยะที่ 2 การทดลองและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความ
รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ประชากร ได้แก่

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขา
ศึกษาศาสตร์และสาขาครุศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล
จำนวน 12 แห่ง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล จำนวน 19 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน
จำนวน 43 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2559

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี ที่ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive
Sampling) จำนวน 24 คน

โดยใช้วิธีคัดเลือกดังนี้

1. เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในหมวด วิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งยังไม่ผ่าน
การพัฒนากิจกรรมทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

2. เป็นนักศึกษาที่มีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมยังไม่มาก

3. เป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

3.3 เครื่องมือการวิจัย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1

1.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะในกาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบแบ่งเป็น 1-5 ระดับ ดังนี้

(Likert scale)

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วย

ระดับ 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ระดับ 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ระดับ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

และมีเกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย ในช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

(ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์, 2542)

4.21 – 5.00 มีผลมากที่สุด

3.41 – 4.20 มีผลมาก

2.61 – 3.40 มีผลปานกลาง

1.81 – 2.60 มีผลน้อย

1.00 – 1.80 มีผลน้อยที่สุด

แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผ่านการตรวจสอบค่า Index of item objective congruence (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ดังภาคผนวก) ได้ค่าคะแนน 0.80 แล้วนำไปทดลองใช้กับ นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ผู้ใช้บัณฑิต และ ศิษย์เก่า จำนวน 45 คน จากมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีและมหาวิทยาลัยศรีปทุม ได้ค่า $r=0.955$

1.2 แบบสัมภาษณ์ สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยแบบสัมภาษณ์ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้ผ่านการตรวจสอบประเด็นและการปรับปรุงภาษาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ดังภาคผนวก)

ตอนที่ 2 ออกแบบพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 15 สัปดาห์และแบบประเมินกิจกรรม

2.1 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบร่างแผนกิจกรรมและแบบประเมิน จำนวน 5 คน (ดังภาคผนวก) แบบวัดค่าดัชนีด้านวัตถุประสงค์กับวิธีการจัดกิจกรรม (ITEM-OBJECTIVE CONGRUENCY INDEX : IOC) ได้ค่า 0.96 นำแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือและกิจกรรมมาพัฒนาปรับปรุง

2.2 ทดลองแผนกิจกรรมและแบบประเมิน กับนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 42 คน

2.3 นำแผนกิจกรรมมาพัฒนา ปรับปรุง และวิเคราะห์แบบประเมิน

ตอนที่ 3

3.1 นำแผนกิจกรรมและแบบประเมิน ไปใช้กับกลุ่มทดลอง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน

ตอนที่ 4

4.1 แบบตรวจสอบและประเมินผลข้อมูล จากผู้แทนชุมชน จำนวน 9 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้ค่ามากที่สุด (ดังภาคผนวก)

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage : %) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) จากแบบสอบถามสภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม และใช้สถิติ t-test วิเคราะห์ผลการทดลอง กิจกรรมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลเนื้อหา จากการสัมภาษณ์ ข้อมูลภาคสนามและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน

3.5 ขั้นตอนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการวิจัยและพัฒนา(R&D) มาใช้ ซึ่งมีขั้นตอนวิจัย 4 ระยะต่อเนื่องกันไป คือ R1 D1 R2 D2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Research :R1)

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ (Development:D1)

ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ (Research:R2)

ระยะที่ 4 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ (Development:D2)

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Research :R1)

เป็นการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการศึกษาภาคสนาม แล้วนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาสังเคราะห์เอกสาร เพื่อที่จะนำไปใช้ในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย ในระยะที่ 1

ในระยะนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคม (ปรัชญาพัฒนาการนิยม และปรัชญาคิดเป็น) และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นแนวคิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active learning) ซึ่งได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) 2) แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-based Learning)

3) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Social Service) และ 4) การจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (Reflective learning)

ขั้นที่ 2 ศึกษาภาคสนาม โดยลงพื้นที่ศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) มหาวิทยาลัยมหิดล 3) มหาวิทยาลัยคริสเตียน และ 4) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ จำนวน 4 มหาวิทยาลัย คือ 1) มหาวิทยาลัยศิลปากร 2) มหาวิทยาลัยนเรศวร 3) มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล และ 4) มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

3. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และ 4) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน ประจำปีการศึกษา 2559

2. ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต จาก 1) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ 3) มหาวิทยาลัยศรีปทุม ที่ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ (Purposive Sampling) ตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ขั้นที่ 3 สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการศึกษาจากภาคสนาม ด้วยวิธีสังเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ (Development :D1)

เป็นการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย ระยะที่ 2

ในระยษะนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการ เป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 4 ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยนำผลการศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะ มาเป็นพื้นฐานร่วมกับ ปรัชญาพิพัฒนาการนิยม ปรัชญาคิดเป็น แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมและ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ 4 ด้าน คือ 1) การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงาน 3) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และ 4) การจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

ชั้นที่ 5 พัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยปรับ ประเด็นจากแบบวัดทักษะชีวิต และแบบวัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ชั้นที่ 6 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาและแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพและค่าดัชนีด้านวัตถุประสงค้กับ วิธีการจัดกิจกรรม (Item-Objective Congruency Index : IOC) มีค่า 0.96

ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ (Research :R2)

เป็นการนำเอากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา ชั้นปีที่1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คนและประเมินผล กิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย ระยะที่ 3

ในระยษะนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 7 ทดลองกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษากับกลุ่มทดลองที่เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน โดยมีการวัดก่อนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้

ชั้นที่ 8 ประเมินผลหลังการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ระยะที่ 4 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ (Development : D2)

เป็นการนำผลของการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ทดลองแล้ว มาปรับปรุงประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 9 ประมวลข้อมูลจากผลการทดลอง ภาคสนาม และนำผลมาจัดเวทีในพื้นที่ชุมชนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจาก บุคคลสำคัญ (Key persons) จำนวน 9 คน (ภาคผนวก) เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้และจัดทำรายงานผลการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน (ภาคผนวก) ตรวจสอบและประเมินผลกิจกรรม (Connoisseurship) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 10 สรุปรายงานผล

สรุปการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีวิธีการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ 1) การออกแบบงานวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา 2) กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 408 คน และนักศึกษากลุ่มทดลอง 24 คน รวมทั้งสิ้น 432 คน ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 3) เครื่องมือการวิจัย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแผนการจัดกิจกรรม 4) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ t-test วิเคราะห์ผลการทดลองกิจกรรม และ 5) ขั้นตอนการวิจัย 10 ขั้นคือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร 2) ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษา สภาพปัญหา และความต้องการ 3) สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการศึกษาจากภาคสนาม ด้วยวิธีสังเคราะห์เนื้อหา 4) ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) พัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม 6) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 7) ทดลองกิจกรรมการเรียนรู้ 8) ประเมินผลกิจกรรม 9) จัดเวทีในชุมชน เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบและประเมินผล 10) สรุปรายงานผล

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับอุดมศึกษา” มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ได้แก่

- 1) เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับอุดมศึกษา
- 2) เพื่อออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับอุดมศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีที่กำหนดและนำผลของการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยจำแนกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับอุดมศึกษา (ตารางที่ 1 – 9)

ตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้ จำแนกข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

ชั้นที่ 1 ผลการออกแบบกิจกรรม

ชั้นที่ 2 ผลการทดลองกิจกรรม

ชั้นที่ 3 ผลการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรม

ตอนที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความ
 รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษาจำแนกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผล
 การศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
 ของมหาวิทยาลัย (ตารางที่ 1 - 8) และ 2) ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความ
 รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best
 practice)

1.ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปจำแนกตาม สถานภาพ ชั้นปี เพศ ช่วงอายุ ระดับ
 การศึกษา มหาวิทยาลัยที่สังกัด คณะที่สังกัด และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม

ลำดับ	ข้อมูลส่วนบุคคล	รวม (n=382)	
		รวม (N = 382)	ร้อยละ
1	สถานภาพ		
1)	นักศึกษา	316	83
2)	อาจารย์ผู้สอน	21	5
3)	บุคลากรของมหาวิทยาลัย	19	5
4)	ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย	8	2
5)	ศิษย์เก่า	12	3
6)	ผู้ใช้บัณฑิต	5	1
7)	ไม่ระบุ	1	1
	รวม	382	100
2	นักศึกษาชั้นปี		
1)	1	82	21
2)	2	69	18
3)	3	99	26
4)	4	53	14

ลำดับ	ข้อมูลส่วนบุคคล	รวม (n=382)	
		รวม (N = 382)	ร้อยละ
5)	5	12	3
6)	อื่นๆ ไม่ระบุชั้นปี	67	18
	รวม	382	100
3	เพศ		
1)	ชาย	119	31
2)	หญิง	263	69
	รวม	382	100
4	ช่วงอายุ		
1)	ต่ำกว่า 25 ปี	318	83
2)	25 - 30 ปี	35	9
3)	31 - 40 ปี	16	4
4)	41 - 50 ปี	9	2
5)	50 ปี ขึ้นไป	4	1
	รวม	382	100
5	การศึกษา		
	5.1 วุฒิการศึกษาสูงสุด		
1)	ปริญญาตรี	346	91
2)	ปริญญาโท	20	5
3)	ปริญญาเอก	14	4
4)	อื่นๆ ไม่ระบุ		
	รวม	382	100
	5.2 มหาวิทยาลัยที่สังกัด		
1)	มหาวิทยาลัยรัฐบาล	243	64
2)	มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล	25	7

ลำดับ	ข้อมูลส่วนบุคคล	รวม (n=382)	
		รวม (N = 382)	ร้อยละ
3)	มหาวิทยาลัยเอกชน	114	29
	รวม	382	100
	5.3 คณะที่สังกัด/เคยสังกัด		
1)	สายวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี	138	36
2)	สายศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์	100	26
3)	สายมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์	94	25
4)	อื่นๆ	34	9
5)	ไม่ระบุ	16	4
	รวม	382	100
6	ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม		
1)	มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม	277	72
2)	ไม่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม	102	27
3)	อื่นๆ ไม่ระบุ	3	1
	รวม	382	100

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา จำนวน 316 (คิดเป็นร้อยละ 83) โดยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 จำนวน 99 (คิดเป็นร้อยละ 26) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง จำนวน 263 (คิดเป็นร้อยละ 69) โดยช่วยอายุส่วนใหญ่มีน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 318 (คิดเป็นร้อยละ 83) ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 346 (คิดเป็นร้อยละ 91) ซึ่งส่วนใหญ่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐบาล จำนวน 243 (คิดเป็นร้อยละ 64) โดยส่วนใหญ่สังกัดสายวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี จำนวน 138 (คิดเป็นร้อยละ 36) และโดยส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม จำนวน 277 (คิดเป็นร้อยละ 72)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ จำแนกตาม มหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และ มหาวิทยาลัยเอกชน

มหาวิทยาลัย	สภาพ ปัญหา ความต้องการ ความรับผิดชอบต่อสังคม							รวม ค่าเฉลี่ย
	ค่า	ความ หมายความ รับผิดชอบต่อ สังคมของ นักศึกษา	คุณลักษณะ ความ รับผิดชอบต่อ สังคมของ นักศึกษา	สภาพการณ์ ในปัจจุบัน เกี่ยวกับ ความ รับผิดชอบต่อ สังคม ของ นักศึกษา	ปัญหา เกี่ยวกับ ความ รับผิดชอบต่อ สังคม ของ นักศึกษา	เป้าหมาย การพัฒนา ความ รับผิดชอบต่อ สังคม ของ นักศึกษา	วิธีการ พัฒนา ความ รับผิดชอบต่อ สังคม ของ นักศึกษา	
		ข้อ 1-14	ข้อ 15-28	ข้อ 29-36	ข้อ 37-42	ข้อ 43-57	ข้อ 58-73	
มหาวิทยาลัย รัฐบาล (n=161)	ค่าเฉลี่ย	4.19	4.17	3.88	3.94	4.22	4.24	4.11
	S.D	0.71	0.73	0.73	0.88	0.72	0.71	0.75
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก
มหาวิทยาลัย ในกำกับ ของรัฐบาล (n=107)	ค่าเฉลี่ย	4.32	4.31	3.92	3.95	4.3	4.29	4.18
	S.D	0.7	0.69	0.73	0.84	0.67	0.67	0.72
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก
มหาวิทยาลัย เอกชน (n=114)	ค่าเฉลี่ย	4.2	4.17	3.96	3.91	4.12	4.15	4.09
	S.D	0.68	0.68	0.79	0.83	0.74	0.74	0.74
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
รวม	ค่าเฉลี่ย	4.24	4.22	3.92	3.93	4.21	4.23	4.12
	S.D	0.7	0.7	0.75	0.85	0.71	0.71	0.74
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก

จากตารางที่ 4 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$; S.D.= 0.74) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$; S.D.= 0.70) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านวิธีการพัฒนา

ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.23$; S.D. = 0.71) ส่วนด้านสภาพการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.92$; S.D.= 0.75)

ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามใน “มหาวิทยาลัยรัฐบาล” ความหมายคุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$; S.D.= 0.75) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$; S.D. = 0.71) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านเป้าหมายการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.22$; S.D. = 0.72) ส่วนด้านสภาพการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.88$; S.D.= 0.73)

ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามใน “มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล” ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$; S.D.= 0.72) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.32$; S.D.= 0.70) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.31$; S.D. = 0.69) ส่วนด้านสภาพการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.92$; S.D.= 0.73)

ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามใน “มหาวิทยาลัยเอกชน” ความหมายคุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$; S.D.= 0.74) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$; S.D.= 0.68) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.17$; S.D. = 0.68) ส่วนด้านปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.96$; S.D.= 0.79)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคม						ค่าเฉลี่ยรวม
		ความหมาย ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา	คุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา	สภาพการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา	ปัญหาเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา	เป้าหมายการพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา	วิธีการพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา	
นักศึกษา (n=316)	ค่าเฉลี่ย	4.21	4.22	3.98	3.92	4.22	4.25	4.13
	SD	0.77	0.74	0.75	0.87	0.72	0.71	0.76
	ระดับ	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก
อาจารย์ (n=21)	ค่าเฉลี่ย	4.23	4.21	3.75	3.63	3.98	4.03	3.97
	SD	0.73	0.73	0.79	0.82	0.78	0.7	0.76
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
บุคลากร (n=19)	ค่าเฉลี่ย	4.06	4.05	3.5	3.91	4.29	4.06	3.98
	SD	0.86	0.8	0.84	0.94	0.78	0.91	0.85
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก
ผู้บริหาร (n=8)	ค่าเฉลี่ย	4.26	4.31	3.39	3.77	4.22	4.1	4.01
	SD	0.81	0.84	0.87	0.97	0.87	0.89	0.87
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก
ศิษย์เก่า (n=12)	ค่าเฉลี่ย	3.97	4.08	3.5	3.57	3.96	3.76	3.81
	SD	0.84	0.83	0.68	0.92	0.9	0.83	0.83
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ผู้ใช้บัณฑิต (n=5)	ค่าเฉลี่ย	4.26	4.2	3.45	4.2	4.13	4.15	4.07
	SD	0.91	0.86	0.81	0.76	0.7	0.83	0.81
	ระดับ	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
รวม	ค่าเฉลี่ย	4.19	4.21	3.92	3.9	4.21	4.21	4.11

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคม						ค่าเฉลี่ยรวม
		ความหมาย รับผิดชอบ ต่อสังคม ของ นักศึกษา	คุณลักษณะ ความ รับผิดชอบ ต่อสังคม ของ นักศึกษา	สภาพการณ์ ในปัจจุบัน เกี่ยวกับ ความ รับผิดชอบ ต่อสังคม ของ นักศึกษา	ปัญหา เกี่ยวกับ ความ รับผิดชอบ ต่อสังคม ของ นักศึกษา	เป้าหมาย การพัฒนา ความ รับผิดชอบ ต่อสังคม ของ นักศึกษา	วิธีการ พัฒนา ความ รับผิดชอบ ต่อสังคม ของ นักศึกษา	
(n = 382)	รวม							
	SD	0.78	0.75	0.78	0.88	0.74	0.73	0.78
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก

จากตารางที่ 5 ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.11$; S.D.= 0.78) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณลักษณะ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ทั้ง 3 ประเด็น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.73) ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.74) และ ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.75) ตามลำดับ) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ความหมาย ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$; S.D.= 0.78) ส่วนปัญหาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.90$; S.D.= 0.88) ตามลำดับ

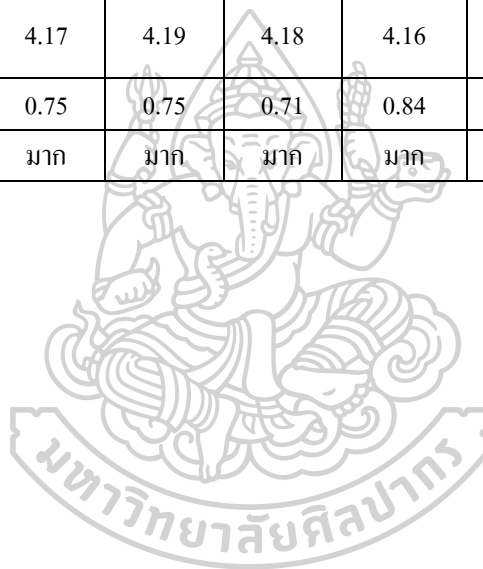
นอกจากนี้หากพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.13$; S.D.= 0.76) รองลงมา คือ กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$; S.D.= 0.81) ส่วนกลุ่มศิษย์เก่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.81$; S.D.= 0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ ความหมาย จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา														ค่าเฉลี่ยรวม
		ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	
นักศึกษา (n = 316)	ค่าเฉลี่ย	3.93	4.37	4.34	4.28	4.21	4.22	4.2	4.21	4.01	4.2	4.3	4.13	4.28	4.2	4.21
	SD	1.27	0.63	0.68	0.63	0.73	0.74	0.68	0.81	0.76	0.7	0.67	0.77	0.7	0.74	0.77
	ระดับ	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก
อาจารย์ (n = 21)	ค่าเฉลี่ย	3.9	4.38	4.33	4.33	4.19	4.14	4.33	4.1	4.24	4.33	4.24	4.1	4.29	4.29	4.23
	SD	1.22	0.59	0.66	0.66	0.75	0.85	0.66	0.77	0.62	0.58	0.7	0.77	0.56	0.64	0.73
	ระดับ	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
บุคลากร (n=19)	ค่าเฉลี่ย	4.53	4.26	4.21	3.89	3.74	3.79	3.84	3.84	3.84	4.11	4.26	4.26	4.26	3.95	4.06
	SD	0.82	0.78	0.77	0.64	1.02	0.95	0.87	0.87	0.74	0.72	0.85	0.85	0.85	0.69	0.86
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก
ผู้บริหาร (n = 8)	ค่าเฉลี่ย	4.5	4.38	4.38	4.25	4.5	4.25	4.38	3.38	3.88	4.13	4.38	4.5	4.38	4.38	4.26
	SD	0.76	0.74	0.74	0.71	0.53	0.46	0.74	1.41	0.99	1.13	0.74	0.53	0.74	0.52	0.81
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	ปานกลาง	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
ศิษย์เก่า (n = 12)	ค่าเฉลี่ย	4	4	4.42	3.75	3.67	4.17	3.75	4.25	3.75	4.17	3.92	3.75	4.17	3.83	3.97
	SD	0.85	0.74	0.67	0.97	0.65	0.72	0.97	0.75	0.87	0.58	0.9	0.97	0.83	1.11	0.84
	ระดับ	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ผู้ใช้	ค่าเฉลี่ย	4	4.8	4.6	4.2	4	4	4	3.6	3.8	4.2	4.8	4.8	4.4	4.4	4.26

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา														ค่าเฉลี่ยรวม
		ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	
บัณฑิต (n = 5)	SD	1.73	0.45	0.55	0.84	0.71	0.71	1	1.34	1.1	1.1	0.45	0.45	0.89	0.55	0.91
	ระดับ	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
รวม (n = 382)	ค่าเฉลี่ยรวม	3.97	4.36	4.34	4.25	4.17	4.19	4.18	4.16	4	4.2	4.29	4.14	4.27	4.18	4.19
	SD	1.25	0.64	0.68	0.65	0.75	0.75	0.71	0.84	0.76	0.7	0.69	0.78	0.71	0.74	0.78
	ระดับ	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มาก

ประเด็น/คำถาม	
1.	เป็นคุณธรรมแบบหนึ่ง
2.	เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและพัฒนาได้
3.	เป็นเรื่องหน้าที่ของบุคคลต่อตนเองและส่วนรวม
4.	การลงมือปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม
5.	การมีส่วนร่วมของบุคคลกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
6.	การสร้างความสำเร็จก้าวหน้าแก่ตนเองและผู้อื่น
7.	เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา พัฒนาสังคม
8.	เกิดจากความสมัครใจ
9.	เกิดจากการสนับสนุนส่งเสริมของผู้เกี่ยวข้องคือนักศึกษา
10.	เกิดจากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
11.	เกี่ยวข้องกับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
12.	เป็นหน้าที่ของนักศึกษา
13.	เป็นการช่วยเหลือสังคมตามความสามารถ
14.	เป็นเรื่องของการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีทางสังคม

จากตารางที่ 6 ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.19$; S.D.= 0.78) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและพัฒนาได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$; S.D.= 0.64) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นเรื่องหน้าที่ของบุคคลต่อตนเองและส่วนรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$; S.D. = 0.68) และมีระดับมากที่สุดของทุกกลุ่มผู้ตอบคำถาม ส่วนความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณธรรมแบบหนึ่ง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.97$; S.D.= 1.25) ตามลำดับ

นอกจากนี้หากพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของนักศึกษาและกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.26$; S.D.= 0.81) ($\bar{X} = 4.26$; S.D.= 0.91) รองลงมา คือ กลุ่มอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$; S.D. = 0.68) ส่วนกลุ่มศิษย์เก่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.97$; S.D.= 0.84) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ คุณลักษณะ จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	: ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา														ค่าเฉลี่ยรวม
		ข้อ 15	ข้อ 16	ข้อ 17	ข้อ 18	ข้อ 19	ข้อ 20	ข้อ 21	ข้อ 22	ข้อ 23	ข้อ 24	ข้อ 25	ข้อ 26	ข้อ 27	ข้อ 28	
นักศึกษา (n = 316)	ค่าเฉลี่ย	4.33	4.28	4.13	4.09	4.16	4.23	4.13	4.18	4.21	4.23	4.26	4.3	4.32	4.26	4.22
	SD	0.67	0.7	0.85	0.82	0.73	0.72	0.77	0.76	0.72	0.69	0.7	0.69	0.71	0.71	0.74
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
อาจารย์ (n = 21)	ค่าเฉลี่ย	4.48	4.33	4.14	3.9	4.05	4	4.14	4.19	4.24	4.33	4.33	4.29	4.24	4.29	4.21
	SD	0.51	0.66	0.73	0.94	0.92	0.84	0.79	0.68	0.77	0.58	0.66	0.64	0.7	0.64	0.73
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
บุคลากร (n=19)	ค่าเฉลี่ย	4.42	4.16	3.79	4.05	3.95	4.16	3.68	4.11	4.11	4.05	4	4.05	4.16	4.05	4.05
	SD	0.59	0.67	0.69	0.76	0.69	0.67	0.65	0.72	0.91	0.89	0.79	0.83	1.04	0.94	0.8
	ระดับ	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ผู้บริหาร (n = 8)	ค่าเฉลี่ย	4.25	4.25	4	4	4.25	4.25	4.63	4.63	4.38	4.25	4.25	4.38	4.63	4.25	4.31
	SD	1.16	0.89	0.93	1.07	0.71	0.89	0.52	0.52	1.06	0.89	0.89	0.74	0.74	0.89	0.84
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	: ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา														ค่าเฉลี่ยรวม
		ข้อ 15	ข้อ 16	ข้อ 17	ข้อ 18	ข้อ 19	ข้อ 20	ข้อ 21	ข้อ 22	ข้อ 23	ข้อ 24	ข้อ 25	ข้อ 26	ข้อ 27	ข้อ 28	ข้อ 15-28
		ที่สุด	ที่สุด			ที่สุด	ที่สุด	ที่สุด	ที่สุด	ที่สุด	ที่สุด	ที่สุด	ที่สุด	ที่สุด	ที่สุด	
ศิษย์เก่า (n = 12)	ค่าเฉลี่ย	4.33	4.33	3.83	3.92	3.92	4.25	4	4	4.17	4.25	3.92	4.17	3.92	4.08	4.08
	SD	0.89	0.65	1.11	0.9	1.16	0.62	0.74	0.95	0.72	0.75	0.79	0.72	0.9	0.79	0.83
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ผู้ใช้บัณฑิต (n = 5)	ค่าเฉลี่ย	4.8	4.8	3.6	3.2	4	3.6	4.2	4.4	4.4	4.4	4.2	4.6	4.6	4	4.2
	SD	0.45	0.45	1.14	0.84	0.71	1.14	0.84	0.55	0.55	0.89	1.1	0.55	0.55	1	0.86
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก
รวม (n = 382)	ค่าเฉลี่ยรวม	4.34	4.29	4.09	4.06	4.14	4.2	4.11	4.18	4.21	4.23	4.24	4.29	4.3	4.24	4.21
	SD	0.68	0.69	0.85	0.84	0.75	0.73	0.77	0.75	0.74	0.7	0.71	0.7	0.73	0.73	0.75
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก

ประเด็น/คำถาม	
15.	การมีวินัยในตนเอง
16.	การเห็นคุณค่าในตนเอง
17.	การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
18.	การช่วยเหลือผู้ปกครอง
19.	การเคารพสิทธิของเพื่อน
20.	การให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกต้อง
21.	การช่วยเหลือกิจการงานของคณะและสถาบันการศึกษา
22.	การช่วยรักษาชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาในทางที่ถูกต้อง
23.	การช่วยรักษาสมบัติของสถาบันการศึกษา
24.	การให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม
25.	การช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมตามหน้าที่และความสามารถตน
26.	การรักษาสมบัติส่วนรวม
27.	การปฏิบัติตามกฎหมายและเป็นพลเมืองที่ดี
28.	การรักษาสิ่งแวดล้อม

จากตารางที่ 7 คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.75) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วยการมีวินัยในตนเอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.34$; S.D.= 0.68) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและเป็นพลเมืองที่ดี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$; S.D. = 0.73) ส่วน ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วยการช่วยเหลือผู้ปกครอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.06$; S.D.= 0.84) ตามลำดับ

นอกจากนี้หากพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.31$; S.D.= 0.84) รองลงมา คือ กลุ่มนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X} = 4.22$; S.D. = 0.74) ส่วนกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.05$; S.D.= 0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ สภาพการณ์ปัจจุบัน จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคมสภาพการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา								รวม ค่าเฉลี่ย ข้อ 29- 36
		ข้อ 29	ข้อ 30	ข้อ 31	ข้อ 32	ข้อ 33	ข้อ 34	ข้อ 35	ข้อ 36	
นักศึกษา (n = 316)	ค่าเฉลี่ย	3.94	4.05	3.95	3.97	3.99	3.93	4.05	4.02	3.98
	SD	0.79	0.73	0.75	0.75	0.76	0.77	0.71	0.74	0.75
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
อาจารย์ (n = 21)	ค่าเฉลี่ย	3.86	3.52	3.67	3.76	3.9	3.76	3.86	3.67	3.75
	SD	0.73	0.87	0.8	0.89	0.89	0.83	0.73	0.66	0.79
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
บุคลากร (n=19)	ค่าเฉลี่ย	3.11	3.21	3.42	4.05	3.74	3.74	3.53	3.21	3.5
	SD	1.02	0.69	0.88	0.69	0.78	0.64	0.6	0.83	0.84
	ระดับ	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	ปาน กลาง	มาก
ผู้บริหาร (n = 8)	ค่าเฉลี่ย	2.88	3.25	3.38	4	3.25	3.38	3.63	3.38	3.39
	SD	0.99	0.71	0.92	0.76	0.71	1.06	0.74	0.92	0.87
	ระดับ	ปาน กลาง	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง	มาก	ปาน กลาง	ปาน กลาง
ศิษย์เก่า (n = 12)	ค่าเฉลี่ย	3.83	3.5	3.25	3.5	3.42	3.67	3.58	3.25	3.5
	SD	0.72	0.67	0.62	1	0.51	0.65	0.67	0.45	0.68
	ระดับ	มาก	มาก	ปาน กลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	ปาน กลาง	มาก
ผู้ใช้ บัณฑิต (n = 5)	ค่าเฉลี่ย	3.6	3.2	3.4	3.8	3.2	3.4	3.8	3.2	3.45
	SD	1.34	1.3	0.55	0.45	0.84	0.55	0.84	0.45	0.81
	ระดับ	มาก	ปาน	ปาน	มาก	ปาน	ปาน	มาก	ปาน	มาก

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคมสภาพการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา								รวม
		ข้อ	ข้อ	ข้อ	ข้อ	ข้อ	ข้อ	ข้อ	ข้อ	ข้อ 29-
		29	30	31	32	33	34	35	36	36
			กลาง	กลาง		กลาง	กลาง		กลาง	
รวม (n = 382)	ค่าเฉลี่ย	3.86	3.93	3.87	3.95	3.93	3.88	3.98	3.91	3.92
	SD	0.84	0.78	0.78	0.76	0.78	0.78	0.72	0.77	0.78
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก

ประเด็น/คำถาม	
29.	นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคม
30.	สนใจที่จะพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเองให้มีมากขึ้น
31.	เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น
32.	มหาวิทยาลัยมีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา
33.	มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่เพียงพอต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา
34.	มหาวิทยาลัยมีการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียน กิจกรรมนอกหลักสูตร หรือกิจกรรมใดๆ ที่เพียงพอต่อการส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคม
35.	นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา
36.	ในภาพรวมนักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมเพียงพอสำหรับสถานการณ์ในสังคมปัจจุบัน

จากตารางที่ 8 สภาพการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.92$; S.D.= 0.78) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัจจุบันนักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.98$; S.D.= 0.72) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$; S.D. =

0.76) ส่วนปัจจุบันนักศึกษาที่มีความรับผิดชอบที่เพียงพอต่อสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.86$; S.D.= 0.84) ตามลำดับ

นอกจากนี้หากพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.98$; S.D.= 0.75) รองลงมา คือ กลุ่มอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.75$; S.D. = 0.79) ส่วนผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.39$; S.D.= 0.87) ตามลำดับ

ประเด็น/คำถาม	
37.	มีปัญหาหรือความไม่เหมาะสมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
38.	เกิดจากความรู้สึกว่าตนเองไม่เกี่ยวข้องกับสังคม
39.	มหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดนโยบายแผนพัฒนาที่ชัดเจน
40.	ส่งผลกระทบต่อสังคมหลายมิติ
41.	เป็นปัญหาวิกฤติในปัจจุบัน
42.	จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

จากตารางที่ 9 ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.90$; S.D.= 0.88) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.06$; S.D.= 0.82) เป็นลำดับแรกรองลงมาคือ ปัญหาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาส่งผลกระทบต่อสังคมหลายมิติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$; S.D. = 0.85) ส่วนนักศึกษาในปัจจุบันมีปัญหาหรือความไม่เหมาะสมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและปัญหาด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเกิดจากความรู้สึกว่าตนเองไม่เกี่ยวข้องกับสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.81$; S.D.= 0.90) ($\bar{X} = 3.81$; S.D.= 0.95) ตามลำดับ

นอกจากนี้หากพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$; S.D.= 0.76) รองลงมา คือ กลุ่มนักศึกษา มีคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.92$; S.D. = 0.87) ส่วน ศิษย์เก่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.57$; S.D.= 0.92) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ เป้าหมายการพัฒนา จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านเป้าหมายการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา															ค่าเฉลี่ยรวม
		ข้อ 43	ข้อ 44	ข้อ 45	ข้อ 46	ข้อ 47	ข้อ 48	ข้อ 49	ข้อ 50	ข้อ 51	ข้อ 52	ข้อ 53	ข้อ 54	ข้อ 55	ข้อ 56	ข้อ 57	
นักศึกษา (n = 316)	ค่าเฉลี่ย	4.28	4.28	4.22	4.21	4.18	4.28	4.15	4.21	4.18	4.14	4.22	4.23	4.31	4.27	4.28	4.22
	SD	0.67	0.66	0.76	0.78	0.71	0.68	0.74	0.76	0.77	0.71	0.68	0.68	0.69	0.71	0.7	0.72
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
อาจารย์ (n = 21)	ค่าเฉลี่ย	4.1	4	3.86	3.81	3.81	4.05	4	4.14	3.95	3.81	3.95	4.05	4.1	4.14	3.95	3.98
	SD	0.7	0.77	0.79	0.81	0.81	0.74	0.89	0.85	0.8	0.75	0.8	0.8	0.7	0.79	0.74	0.78
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
บุคลากร (n=19)	ค่าเฉลี่ย	4.58	4.47	4.26	4.32	4.26	4.21	3.95	4.05	4.21	4	4.26	4.32	4.42	4.42	4.58	4.29
	SD	0.67	0.6	0.64	0.73	0.78	0.83	0.83	0.83	0.89	0.97	0.91	0.73	0.59	0.59	0.59	0.78
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
ผู้บริหาร (n = 8)	ค่าเฉลี่ย	4.38	4.5	4.13	4	4.38	4.38	4	4.38	4	4.13	4.13	4.25	4.25	4.38	4	4.22
	SD	1.06	0.76	0.83	1.31	0.74	0.74	1.07	0.74	1.07	0.83	0.83	0.71	0.89	0.74	1.07	0.87
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านเป้าหมายการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา															ค่าเฉลี่ยรวม
		ข้อ 43	ข้อ 44	ข้อ 45	ข้อ 46	ข้อ 47	ข้อ 48	ข้อ 49	ข้อ 50	ข้อ 51	ข้อ 52	ข้อ 53	ข้อ 54	ข้อ 55	ข้อ 56	ข้อ 57	ข้อ 43-57
		ที่สุด	ที่สุด			ที่สุด	ที่สุด		ที่สุด				ที่สุด	ที่สุด	ที่สุด		
ศิษย์เก่า (n = 12)	ค่าเฉลี่ย	4	4.08	3.67	3.75	4.08	4	3.58	4.17	3.83	3.83	3.92	4.25	4.08	3.92	4.17	3.96
	SD	0.74	0.9	0.98	0.97	1	0.95	1.08	0.72	0.94	0.94	0.9	0.62	0.9	1.16	0.72	0.9
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก
ผู้ใช้บัณฑิต (n = 5)	ค่าเฉลี่ย	4.6	4.6	4	4	4.2	4.2	4.2	4.4	4	3.8	3.8	3.8	4.4	4	4	4.13
	SD	0.55	0.55	1	0.71	0.45	0.45	0.84	0.55	0.71	0.84	0.84	1.1	0.55	0.71	0.71	0.7
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก
รวม (n = 382)	ค่าเฉลี่ยรวม	4.28	4.27	4.18	4.17	4.16	4.26	4.11	4.2	4.15	4.1	4.19	4.22	4.3	4.26	4.26	4.21
	SD	0.69	0.67	0.77	0.8	0.73	0.7	0.78	0.76	0.79	0.74	0.71	0.7	0.7	0.73	0.71	0.74
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก

ประเด็น/คำถาม	
43.	การมีวินัยในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงาน
44.	การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบที่มีคุณค่าในตนเอง
45.	การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
46.	การช่วยเหลืองานผู้ปกครอง
47.	การเคารพสิทธิของเพื่อน
48.	การให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกต้อง
49.	การช่วยเหลืองานของมหาวิทยาลัย
50.	การรักษาชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย
51.	การรักษาทรัพย์สินสมบัติของมหาวิทยาลัย
52.	การร่วมกันแก้ปัญหาสังคม
53.	การช่วยเหลือกันในสังคม
54.	การช่วยกันดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม
55.	การปฏิบัติตามกฎหมาย
56.	การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและธรรมชาติ
57.	การช่วยหรือร่วมมือสร้างสิ่งแวดลอมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

จากตารางที่ 10 เป้าหมายการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เป้าหมายการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.74) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักศึกษาควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคมด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.30$; S.D.= 0.70) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ นักศึกษาควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองด้วยการมีวินัยในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$; S.D. = 0.69) ส่วน นักศึกษาควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคมด้วยการร่วมกันแก้ปัญหาสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.10$; S.D.= 0.74 ตามลำดับ

นอกจากนี้หากพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$; S.D.= 0.76) รองลงมา คือ กลุ่มนักศึกษาและกลุ่มผู้บริหาร มีคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.22$; S.D. = 0.72)

($\bar{X}$ = 4.22 ; S.D. = 0.87) ส่วน ผู้ใช้บัณฑิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
($\bar{X}$ = 4.13 ; S.D.= 0.70) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับของความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับ วิธีการพัฒนา จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านวิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา																ค่าเฉลี่ยรวม
		ข้อ 58	ข้อ 59	ข้อ 60	ข้อ 61	ข้อ 62	ข้อ 63	ข้อ 64	ข้อ 65	ข้อ 66	ข้อ 67	ข้อ 68	ข้อ 69	ข้อ 70	ข้อ 71	ข้อ 72	ข้อ 73	ข้อ 58-73
นักศึกษา (n = 316)	ค่าเฉลี่ย	4.23	4.28	4.2	4.28	4.18	4.26	4.2	4.22	4.26	4.26	4.2	4.25	4.29	4.29	4.28	4.36	4.25
	SD	0.71	0.71	0.74	0.66	0.73	0.68	0.7	0.73	0.71	0.75	0.72	0.69	0.71	0.68	0.71	0.67	0.71
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
อาจารย์ (n = 21)	ค่าเฉลี่ย	4.14	4	4.1	4	4	3.9	4.1	4.05	4.24	4.19	3.9	3.81	3.9	4.05	4.1	3.95	4.03
	SD	0.73	0.77	0.83	0.71	0.63	0.77	0.62	0.59	0.62	0.81	0.77	0.75	0.77	0.67	0.54	0.59	0.7
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
บุคลากร (n=19)	ค่าเฉลี่ย	4.26	4.05	4	3.95	3.84	3.95	3.79	3.95	4.11	4.05	3.95	4.32	4.21	4.05	4.11	4.32	4.06
	SD	0.85	1.1	0.92	0.94	0.93	0.94	0.89	0.89	1.02	1	0.89	0.73	0.83	0.76	0.72	0.8	0.91
	ระดับ	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก
ผู้บริหาร (n = 8)	ค่าเฉลี่ย	4.25	4.13	4.13	3.88	4	3.75	3.88	4.38	4.13	4.25	4.13	4.13	4.13	4.13	4.25	4.13	4.1
	SD	0.71	0.83	0.83	1.13	0.76	1.04	1.25	0.52	0.99	0.89	0.83	0.83	0.99	1.13	0.71	1.13	0.89

บุคคลที่เกี่ยวข้อง	ค่า	ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านวิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา																	ค่าเฉลี่ยรวม
		ข้อ 58	ข้อ 59	ข้อ 60	ข้อ 61	ข้อ 62	ข้อ 63	ข้อ 64	ข้อ 65	ข้อ 66	ข้อ 67	ข้อ 68	ข้อ 69	ข้อ 70	ข้อ 71	ข้อ 72	ข้อ 73	ข้อ 58-73	
		มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	
ศิษย์เก่า (n = 12)	ค่าเฉลี่ย	3.83	3.67	3.83	3.83	3.67	3.5	3.42	3.92	3.83	4	3.58	3.92	3.75	3.75	3.75	3.92	3.76	
	SD	0.72	0.89	0.94	0.72	0.49	0.67	1.16	0.9	1.03	0.74	0.67	0.79	0.87	0.97	0.87	0.9	0.83	
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	
ผู้ใช้บัณฑิต (n = 5)	ค่าเฉลี่ย	4.4	4.4	4.4	4.2	3.8	4	3.8	4.2	4.4	4.4	3.6	3.8	4	4.2	4.2	4.6	4.15	
	SD	0.55	0.55	0.89	0.84	0.45	0.71	1.1	1.3	0.89	0.89	1.14	0.84	1	0.84	0.84	0.55	0.83	
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	
รวม (n = 382)	ค่าเฉลี่ยรวม	4.21	4.23	4.17	4.22	4.13	4.18	4.14	4.19	4.24	4.24	4.14	4.21	4.24	4.25	4.25	4.32	4.21	
	SD	0.72	0.75	0.77	0.71	0.73	0.73	0.76	0.74	0.74	0.77	0.74	0.71	0.74	0.72	0.72	0.7	0.73	
	ระดับ	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	

ประเด็น/คำถาม	
58.	ควรจัดกระบวนการ การมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
59.	เปิดโอกาสให้มีเสรีภาพในการคิดและวิพากษ์วิจารณ์
60.	ส่งเสริมให้คนมีการประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเองอย่างต่อเนื่อง
61.	ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการหาคำตอบ
62.	เน้นกิจกรรมการแก้ปัญหา
63.	ใช้วิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบองค์ความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง
64.	จัดการเสวนาและอภิปรายปัญหาสังคมด้วยการใช้เหตุผล
65.	มุ่งศึกษาความต้องการและแก้ปัญหาของชุมชน
66.	ใช้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยเหตุและผล
67.	ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
68.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้โครงงาน มีการวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนด
69.	ใช้ตัวแบบที่ดีเป็นแบบอย่าง
70.	เปิดโอกาสในการทำกิจกรรมรับใช้สังคม
71.	สร้างเนื้อหาการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับปัญหาของชุมชน สังคม
72.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ลงมือช่วยเหลือสังคม
73.	สร้างความตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

จากตารางที่ 11 วิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.73) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรสร้างความตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.32$; S.D.= 0.70) เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับปัญหาของชุมชน สังคมและควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ลงมือช่วยเหลือสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$; S.D. = 0.72) ($\bar{X} = 4.25$; S.D. = 0.72) ส่วน การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรเน้นกิจกรรมการแก้ปัญหา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.13$; S.D.= 0.73 ตามลำดับ

นอกจากนี้หากพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$; S.D.= 0.71) รองลงมา คือ กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.15$; S.D. = 0.83) ส่วน ศิษย์เก่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.76$; S.D.= 0.83) ตามลำดับ

สรุปในภาพรวมของการศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษา จำนวน 316 คน ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 66 คน คน จากมหาวิทยาลัยของรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน รวมทั้งสิ้น 382 คน

ผลของการศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในประเด็นย่อย ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกตาม มหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$; S.D.= 0.74) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$; S.D.= 0.70)

ในประเด็นย่อย ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต ในภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.11$; S.D.= 0.78) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณลักษณะ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ทั้ง 3 ประเด็น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.73) ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.74) และ ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.75) ตามลำดับ)

ส่วนประเด็นย่อยรายชื่อที่เป็นเรื่อง 1) ความหมาย ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.19$; S.D.= 0.78) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความรับผิดชอบต่อ

สังคมของนักศึกษาเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและพัฒนาได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$; S.D.= 0.64) 2) คุณลักษณะ ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.75) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ประกอบด้วยการมีวินัยในตนเอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.34$; S.D.= 0.68) 3) สภาพการณ์ปัจจุบัน ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพการณ์ปัจจุบัน เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.92$; S.D.= 0.78) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัจจุบันนักศึกษามีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.98$; S.D.= 0.72) 4) ปัญหา ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัญหา เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.90$; S.D.= 0.88) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักศึกษายในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการ ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.06$; S.D.= 0.82) 5) เป้าหมายการพัฒนา ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เป้าหมาย การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.74) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคมด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.30$; S.D.= 0.70) 6) วิธีการพัฒนา ระดับความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิธีการพัฒนาความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$; S.D.= 0.73) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาคควรสร้างความตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.32$; S.D.= 0.70)

2. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice)

จากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับ 1) อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม 2) บุคลากรที่จัดกิจกรรม 3) ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม 4) ศิษย์เก่า และ 5) ผู้ใช้บัณฑิต ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล จำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล จำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยศรีปทุม รวมทั้งสิ้น 22 คน ได้ผลดังนี้

1. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในสังคมไทย นักศึกษายังขาดจิตสำนึกหรือยังมีน้อยในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะนักศึกษาที่เข้ามาเรียนในปีแรก จากการสัมภาษณ์ พบว่า การจัดการศึกษาทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรยังไม่ส่งเสริมที่จะทำให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะความรู้สึกรักของการเป็นพลเมือง ดังนั้นสถาบันการศึกษาต้องให้ความสำคัญและช่วยพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าว

2. ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา

นักศึกษาไม่มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม แยกตัวเองออกจากสังคม ทำให้ไม่มีจิตสำนึกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

การที่นักศึกษาไม่เห็น โจทย์ปัญหาที่แท้จริงเพราะไม่เคยลงไปสัมผัสกับของจริงในพื้นที่ผลที่ตามมาคือไม่สนใจที่จะแก้ปัญหา

การทำกิจกรรมในพื้นที่ โดยเฉพาะกิจกรรมจิตอาสา ทำให้เกิดความรู้สึก การเป็นผู้ทำให้ ผู้ให้ อยู่เหนือผู้ได้รับบริการหรือผู้ได้รับ ซึ่งความจริงต้องทำให้เกิดความเข้าใจ ว่า นี่คือการร่วมมือกัน มิใช่ ใครอยู่เหนือใคร

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเน้น ไปสู่การประกอบวิชาชีพ ไม่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองในแง่ความเป็นอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

3. ความต้องการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา

นักศึกษาควรจะได้รับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเอง ในการสร้างจิตสำนึก ไปสู่การปฏิบัติเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ปัญหาการขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม เป็นปัญหาของทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม มิใช่คนใดคนหนึ่ง

ความรับผิดชอบต่อสังคม มีองค์ประกอบในการพัฒนา 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา และความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม ที่ตนเองอาศัยอยู่

การพัฒนาตนเองของนักศึกษาต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางสังคมที่จัดขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมการช่วยเหลือคนใจชุมชนที่อยู่ในชนบทห่างไกลหรือผู้ขาดโอกาสทางสังคม

4. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

การสร้างให้ นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาต้องทำให้เกิดความตระหนักว่า ปัญหาสังคมเป็นเรื่องของทุกคน ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วม การแก้ปัญหาทำได้ไม่ยากและทำได้ กระบวนการสร้างควรรับผิดชอบต่อสังคม ต้องทำให้สนุก และเป็นกิจกรรมที่ต้องการทำด้วยความสมัครใจ ท้ายสุดต้องทำให้เกิดความรู้สึกที่ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง ด้านความรู้ ทักษะคิดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วม เท่าเทียมกัน ทำงานร่วมกัน ไม่ใช่ช่วยเหลือกัน มีเวทีที่เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น

โดยสรุปการจัดสภาพกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในสังคมไทย การจัดการศึกษาในหลักสูตรและนอกหลักสูตรยังไม่ทำให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในปีแรกๆ ซึ่งสถาบันการศึกษาต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าว ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษาไม่มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่สนใจที่จะแก้ปัญหา กิจกรรมจิตอาสาทำให้เกิดความรู้สึก การเป็นผู้ทำให้ อยู่เหนือผู้ได้รับการ และการจัดการเรียนการสอนเน้นการประกอบวิชาชีพ ไม่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมต้องทำให้นักศึกษาตระหนักว่าเป็นปัญหาของทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม การแก้ปัญหาทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยผ่านกระบวนการกิจกรรมทางสังคมที่ สนุก ร่วมมือกัน เท่าเทียมกัน เป็นไปด้วยความ

สมัครใจ แสดงความคิดเห็นได้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเอง ความรู้ ทักษะและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้ จำแนกข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

ชั้นที่ 1 ผลการออกแบบกิจกรรม

ชั้นที่ 2 ผลการทดลองกิจกรรม

ชั้นที่ 3 ผลการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรม จำแนกเป็น 2 ระยะ คือ การจัดเวทีชุมชนและการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ชั้นที่ 1 ผลการออกแบบกิจกรรม

สรุปจากการสังเคราะห์ สภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย เชียงปริมาณและเชิงคุณภาพ (ข้อ 1 และ 2) เพื่อนำมา ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยพิจารณาจากปรัชญาและแนวคิด 1) ปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) 2) ปรัชญาคิดเป็น (Khit pen) 3) แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และ 4) การจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active learning) 4 ลักษณะ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) การจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อรับใช้สังคม (Social-service learning) และการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (Reflective learning) นำมาบูรณาการจัดทำร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาเชิงแนวคิด ทฤษฎี ประกอบด้วย

1.1 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Concept and Theory)

1.2 ปรัชญาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism)

1.3 ปรัชญาคิดเป็น (Khit pen) ของ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์

1.4 แนวคิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active learning) ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 4 ลักษณะร่วมกัน ได้แก่

1. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) 2) การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) 3) การจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อรับใช้สังคม (Social-service learning) 4) การจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (Reflective learning)

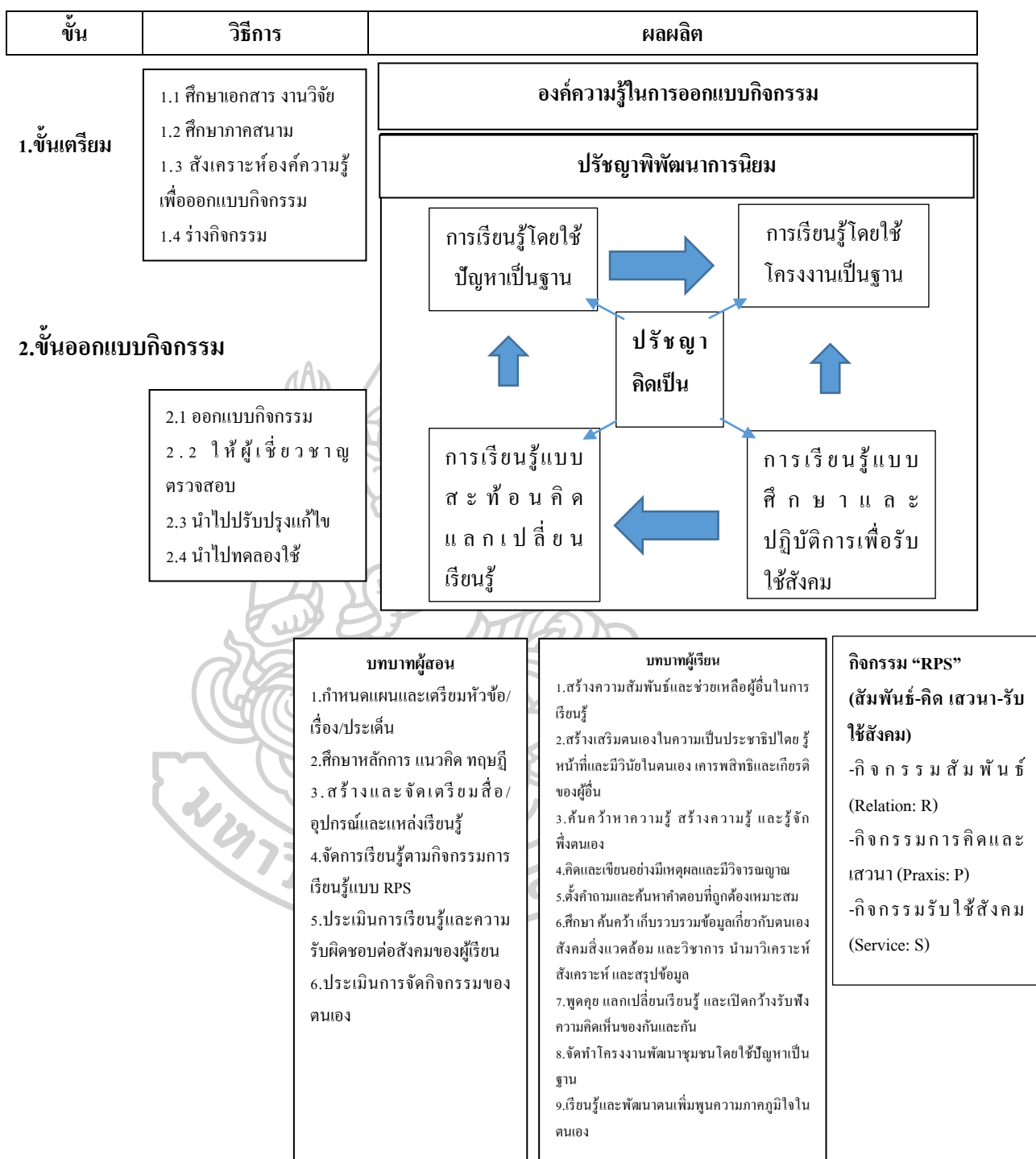
2. การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จากการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งหมด 404 คน ประกอบด้วย

นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 316 คน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 66 คน จากมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน รวมไปถึงการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต จากมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) จำนวน 22 คน ซึ่งผลการวิเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญได้ว่า ในสภาพการณ์ปัจจุบันนักศึกษาโดยรวมยังมีความรับผิดชอบต่อสังคมน้อย ด้วยสภาพการใช้ชีวิตและบริบททางสังคมที่ไม่สามารถเชื่อมโยงชีวิตกับสังคมได้ ในด้านความต้องการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเห็นว่า มีความจำเป็นในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำชีวิตลงไปสัมพันธ์และเรียนรู้ปัญหาพร้อมทั้งหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมจริง โดยมีรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการปฏิบัติการในชุมชน มีการศึกษาปัญหาและคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

3. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

จากการศึกษาเชิงแนวคิด ทฤษฎี ร่วมกับการศึกษา สภาพ ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 รูปแบบการพัฒนากิจกรรม

ภาพที่ 4 รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม
 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

3.2 ลักษณะกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรม 3 แบบ ได้แก่ กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation: R) กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis: P) กิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) หรือ เรียกชื่อย่อว่า “RPS” (สัมพันธ์-คิดเสวนา-รับใช้สังคม) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 12 กิจกรรมการเรียนรู้ “RPS” (สัมพันธ์-คิด เสวนา-รับใช้สังคม)

ประเภทกิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	ลักษณะ	วิธีการ	สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้
กิจกรรมแบบที่ 1 “กิจกรรมสัมพันธ์” (Relation: R)	1. ความสัมพันธ์ที่ดีและการช่วยเหลือผู้อื่น 2. ความเป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียนรู้หน้าที่และมีวินัยในตนเอง เคารพสิทธิและเกียรติของผู้อื่น 3. ค้นคว้าหาความรู้ สร้างความรู้ และรู้จักพึ่งตนเอง	เป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน ที่เน้นความสัมพันธ์ที่ดีและการช่วยเหลือผู้อื่น มีความเป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียนรู้หน้าที่และมีวินัยในตนเอง เคารพสิทธิและเกียรติของผู้อื่น ตลอดจนสามารถค้นคว้าหาความรู้ สร้างความรู้ และรู้จักพึ่งตนเอง	โดยใช้วิธีการสำคัญ คือ 1. กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group process) 2. การกำหนดข้อตกลงและแนวปฏิบัติที่ดีในการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกัน 3. การพัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และนักปฏิบัติ (Community of Practice: COP)	1. สัญญาการเรียนรู้ (Learning Contact) 2. แนวปฏิบัติชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice Guideline)
กิจกรรมแบบที่ 2 “กิจกรรมการคิดและเสวนา” (Praxis: P)	1. ความสามารถทางการคิดอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ 2. ความสามารถในการเขียนที่ส่งเสริมและสะท้อนวิจารณญาณ 3. ความสามารถในการตั้งคำถามที่ดี และการค้นหาคำตอบที่ถูกต้องเหมาะสม 4. ความสามารถในการศึกษา ค้นคว้า เก็บ	เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดและเขียนอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณที่ดี โดยเน้นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้มีการซักถาม พุดคุย แลกเปลี่ยน และเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน	โดยใช้วิธีการสำคัญ คือ 1. เปิดโอกาสให้มีการซักถาม พุดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน 2. นำเสนอตัวอย่างกรณีศึกษา (Case study) ตัวแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ และบทบาทสมมติ (Role play) 3. กำหนดโจทย์ ปัญหา	1. กรณีศึกษา 2. ตัวแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3. การกำหนดบทบาทสมมติ (Role play) 4. ใบงานต่างๆ และการมอบหมาย

ประเภทกิจกรรม	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	ลักษณะ	วิธีการ	สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้
	<p>รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อม และวิชาการ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ และ/หรือแก้ปัญหา</p> <p>5.ความสามารถในการสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน</p>		<p>สถานการณ์ และสร้างประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนให้เกิดการศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อม และวิชาการ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปข้อมูล เพื่อเรียนรู้และ/หรือแก้ปัญหาได้จริง</p>	
<p>กิจกรรมแบบที่ 3 “กิจกรรมรับใช้สังคม” (Service: S)</p>	<p>1.การจัดทำโครงงานพัฒนาชุมชน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน</p> <p>2.การเรียนรู้และพัฒนาตนร่วมกับผู้อื่นในการรับใช้สังคม</p> <p>3.ความภาคภูมิใจในตนเอง</p>	<p>เป็นการจัดทำโครงงานพัฒนาชุมชน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เน้นบทบาทของตนเองที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม การทำงานให้สังคม และมีการร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งพัฒนาคุณค่าความเป็นมนุษย์</p>	<p>1.ศึกษาชุมชนตัวอย่าง</p> <p>2.สำรวจพื้นที่ชุมชนที่ต้องการพัฒนาและศึกษาทำความเข้าใจสภาพการณ์ ปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน</p> <p>3.วิเคราะห์ จัดทำโครงงานเพื่อแก้ปัญหา โดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไขแผนงาน</p> <p>4.ประเมินผลโครงงานและการเรียนรู้ส่วนตัวและร่วมกัน</p>	<p>1.แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ชุมชน ตัวอย่าง</p> <p>2.แหล่งปฏิบัติการ ได้แก่ ชุมชนที่คัดเลือก</p> <p>3.ตัวอย่างโครงงานที่ประสบความสำเร็จ</p> <p>4.ใบประเมินโครงงานและประเมินตนเอง</p>

การนำแผนการพัฒนากิจการทดลองไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 15 สัปดาห์ (42 คน) หลังจากนั้นได้มีการสรุปผลและปรับปรุงแผน เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง ที่เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน โดยมีรายละเอียดของแผน ดังนี้

3.3 แผนกิจกรรมการทดลอง 15 สัปดาห์

ตารางที่ 13 แผนกิจกรรมการทดลอง 15 สัปดาห์ : แผนการพัฒนากิจการการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ขั้นที่	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน	ระยะเวลา
1.	เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียน	- ปฐมนิเทศ -แนะนำโครงการและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน	- แนะนำตัว / ความสนใจ / ความรู้สึก -ทัศนคติ ของผู้เรียน รายบุคคลเกี่ยวกับชุมชน สังคม - การแสดงความสามารถพิเศษ -แลกเปลี่ยนเรียนรู้	-เกม -ใบงาน -แบบบันทึก	-ผลของใบงาน -บันทึกความประทับใจ -สังเกตการณ์มีส่วนร่วม การแสดงออกระหว่างผู้เรียน	2 ชม.
2-3	1.เพื่อให้ความรู้เรื่องความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม (SR) 2.เพื่อให้ความรู้เรื่องเป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการในภาพรวมของการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมSR	-ความรู้ทั่วไป ความสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม -เป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมSR	-เล่าประสบการณ์ SR ที่มีต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา และ ต่อชุมชน สังคม	-วิดีโอ/ PTT Model แนวคิดการพัฒนา SR ในมหาวิทยาลัย -PTT ตัวอย่าง ขั้นตอน วิธีการในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมSR	-แบบสอบถาม ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับSR เป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการของกิจกรรม	6 ชม.
4.	เพื่อให้ความรู้แนวคิด ปัญหา	-หลักการคิดเป็นเกี่ยวกับปัญหาและวิธีการค้นพบ	-สรุปแนวคิด คิดเป็นนำเสนองานกลุ่ม	-VDO ตัวอย่างคนในชุมชนที่	ใบงาน -สรุปแบบจำลอง	3 ชม.

ขั้นที่	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน	ระยะเวลา
	คิดเป็น 2.เพื่อให้ความรู้ ทั่วไปเกี่ยวกับ ข้อมูลชุมชน การ เขียนใบสำรวจ ชุมชน	ปัญหา -ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ ชุมชน/ แนะนำชุมชน / ข้อมูลชุมชน/การเขียน แบบสำรวจชุมชน	-จำลองวิธีการค้นหา ปัญหาด้วยแนวคิด คิด เป็น -ฝึกเขียนแบบสำรวจ ชุมชน	ใช้แนวคิด คิด เป็น มาใช้ใน การดำเนินชีวิต -PTT ข้อมูล ชุมชนในด้าน ต่างๆ เช่น อาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี ภูมิ ปัญหาท้องถิ่น ฯลฯ	วิธีการค้นหา ปัญหาด้วย แนวคิด คิดเป็น -แบบสำรวจ ชุมชน	
5-7	เพื่อศึกษาชุมชน ตัวอย่างที่ประสบ ความสำเร็จ เกี่ยวกับกิจกรรม SR	-แนวคิดการสร้าง กิจกรรม SR	-ลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อศึกษาดูงานใน ชุมชน 1 หรือ 2 -มอบหมายให้เขียน สรุปกิจกรรมของ ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับ SR	-ลงพื้นที่ชุมชน -แผนพับ แนะนำชุมชน/ วีดิทัศน์ -ใบงาน	สรุปผลประเด็น กิจกรรมชุมชนที่ เกี่ยวกับ SR	9 ชม.
	เพื่อศึกษาข้อมูล ชุมชน บริบท สภาพ ปัญหา ความ ต้องการ ของ ชุมชน	-ข้อมูลทั่วไป บริบท สภาพปัญหาในชุมชน	สำรวจชุมชน -ศึกษาสภาพการณ์ -ศึกษาปัญหาตามที่ กลุ่มสนใจ -การนำเสนอบริบท ชุมชนและสภาพ ปัญหาที่พบ	-ใบงาน	สรุปผล -สภาพปัญหาใน ชุมชนที่กลุ่ม สนใจ	12 ชม.
	เพื่อวิเคราะห์สภาพ ปัญหาในชุมชน	-วิเคราะห์ปัญหาตาม หลักการ “คิดเป็น” -สรุปปัญหาที่ต้องการ	-แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง ครู / นศ. -นำเสนอให้ชุมชนมี ส่วนร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้	PPT/ จัด สัมมนาใน ชุมชน -ใบงานการ วิเคราะห์ผล การเรียนรู้ตาม ปรัชญาคิดเป็น	-ผลการแสดง ความคิดเห็น การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ที่เกิดจาก การจัดสัมมนา การจัดสัมมนา กลุ่ม ที่มี ครู นศ. คนในชุมชน -นศ.ได้ปัญหาที่	3 ชม.

ขั้นที่	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน	ระยะเวลา
					กลุ่มสนใจ จาก ผลการวิเคราะห์ ผ่านหลักการคิด เป็น	
8.	1.เพื่อให้รู้ วิธีการ ขั้นตอน การจัดทำ รูปเล่มรายงาน โครงการ 2.เตรียมการ นำเสนอ โครงการ	-วิธีการ ขั้นตอน การ จัดทำ และการเขียน รายงานโครงการ -เทคนิคการนำเสนอ โครงการ	-ฝึกการเขียนรูปเล่ม รายงาน -ตรวจสอบการ นำเสนอ	- PPT /รูปแบบ การเขียน โครงการ ส่วนที่ 1 รายละเอียด โครงการ ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับ โครงการ ส่วนที่ 3 วิธีการ ดำเนินงาน	แบบประเมินการ เขียนโครงการ	6 ชม.
9.	เพื่อลงปฏิบัติ กิจกรรมตาม โครงการที่กำหนด	กิจกรรมตามโครงการที่ เกี่ยวข้องกับ รับผิดชอบต่อสังคม ตามแต่ละกลุ่ม	ปฏิบัติกิจกรรมตาม แผน โครงการที่ เกี่ยวกับ รับผิดชอบต่อสังคม ในชุมชน	วัสดุ/อุปกรณ์ และเครื่องมือ ในการจัด กิจกรรม	-ความสำเร็จ ปัญหา และ ข้อเสนอแนะ ใน การจัดทำ โครงการ	6 ชม.
10.	เพื่อนำเสนอ กระบวนการและ โครงการในชุมชน	-กระบวนการจัดทำ โครงการ -โครงการ	-นำเสนอโครงการ ตามขั้นตอนการจัดทำ โครงการผ่าน กระบวนการคิดเป็น -แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม - ครู นศ. และตัวแทน ชุมชน เข้าร่วมรับฟัง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้	-PPT ขั้นตอน การจัดกิจกรรม -เอกสาร โครงการที่ เกี่ยวข้องกับ ความ รับผิดชอบต่อ สังคม	แบบประเมิน กิจกรรม -เนื้อหา วิธีการนำเสนอ บุคลิกภาพและ การตอบคำถาม	3 ชม.
11.	1.เพื่อให้ให้นักศึกษา ถอดบทเรียนการ	-แนวคิดการถอดบทเรียน และการสะท้อนคิด	-จัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้	ภาพ วีดีโอ ใน การจัดทำ	-สรุปผลกิจกรรม -การแลกเปลี่ยน	3 ชม

ขั้นที่	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน	ระยะเวลา
	เรียนรู้ โดยมี ครู นศ.และชุมชน 2.เพื่อสรุปผลการ เรียนรู้และ ปรับปรุงพัฒนา	แลกเปลี่ยนเรียนรู้		กิจกรรมและ ประสบการณ์ที่ ได้รับ	ประสบการณ์ เรียนรู้ของทุกๆ ฝ่าย และการสะท้อน คิดแลกเปลี่ยน เรียนรู้	
12.	1.เพื่อรายงานผล ตามหลักการเขียน โครงการ	- <u>ส่วนที่ 4</u> สรุปผลและประ โยชน์ต่อ ตนเอง ครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ชุมชนและสังคม	-ประชุมกลุ่ม เขียน โครงการ สรุป ตาม แผนที่กำหนด	แบบรายงาน	-เล่มรายงาน โครงการที่ เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	3
						รวม 45 ชม.

สรุปผลการออกแบบกิจกรรม

ผลการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา พิจารณาจากปรัชญาพัฒนาการนิยม ปรัชญาคิดเป็น แนวคิดความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ นำมาออกแบบร่วมกับข้อมูล การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จัดทำร่าง และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย กิจกรรม 3 แบบ ได้แก่ กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation : R) กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis : P) กิจกรรมรับใช้สังคม (Service : S) หรือ เรียกชื่อย่อว่า “RPS” (สัมพันธ์-คิด เสวนา-รับใช้สังคม) หลังจากนั้นนำชุดกิจกรรมมาออกแบบแผนกิจกรรม ที่มีรายละเอียด ทางด้าน วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ การประเมินผล จำนวน 45 ชั่วโมง เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็น นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขต ราชบุรี จำนวน 24 คน

ขั้นที่ 2 ผลการทดลองกิจกรรม

การทดลองกิจกรรมในภาพรวม ในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation: R) กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis: P) กิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) ที่ออกแบบ ร่วมกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ปรัชญาพัฒนาการ ปรัชญาคิดเป็น แนวคิดการเรียนรู้เชิง ปฏิบัติการ จำนวน 45 ชั่วโมง ใช้ทดลองกับกลุ่มนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน สรุปผลการทดลอง กิจกรรมได้ ดังนี้

กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation : R) เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เรียนและการสร้าง บรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ โดยให้นักศึกษาเล่นเกมผึ่งแผ่กรัง คือการเปลี่ยนการพบปะพูดคุยกัน เพื่อให้รู้จักซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นให้เล่าประวัติของตนเองหน้าชั้นเรียน แต่ละคนเล่า ความสามารถพิเศษของตนเองพร้อมกับประสบการณ์ที่เกี่ยวกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม มีการซักถาม ถึงความสนใจ การเข้าร่วม รายละเอียดกิจกรรม ปัญหาและสิ่งที่ได้รับการเข้าร่วม กิจกรรม ผลของกิจกรรมทำให้นักศึกษา รู้จักกันมากขึ้น บางคนที่ไม่เคยรู้จักกัน ในเชิงลึก ก็เริ่ม สนทนสนมกัน กล่าวพูดคุย มีความเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีในการทำงานร่วมกันในอนาคต

กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis : P) เพื่อให้ นักศึกษาสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ ความรู้สึก ทักษะที่มีต่อกิจกรรม ซึ่งมีอยู่ในทุกช่วงของการจัดกิจกรรม เช่น ในช่วงของการศึกษา งานชุมชนที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม นักศึกษาได้พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคุณ จิตติวรรษ สุขพ่วง เจ้าของไร่สุขพ่วง ถึงประวัติ แนวคิด ที่มาของการทำ เกษตรแบบพึ่งตนเอง การลงพื้นที่ศึกษาสภาพปัญหาชุมชน ที่ ไร่แสนชมพู และ ศูนย์การเรียนรู้ ไทย-รามัญ ก็ได้พูดคุย ตั้งคำถาม เกี่ยวกับ ประวัติ สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ของเกษตรกรในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมไปถึงการทำงานร่วมกันในกลุ่มซึ่งต้อง คิด กิจกรรมโครงการ ออกแบบการนำเสนอ ฯลฯ ผลของกิจกรรมทำให้นักศึกษามีทักษะสะท้อนผล การเรียนรู้ แนวคิดการทำเกษตรแบบพึ่งตนเอง การเห็นปัญหาของเกษตรกรในการประกอบอาชีพ ปัญหาการเลี้ยงไส้เดือน ปัญหาการให้น้ำ ปุ๋ย ปัญหา ฯลฯ และการทำโครงการที่สามารถช่วยเหลือ ชาวบ้าน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เห็นปัญหาของชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับตนเอง เช่น การใช้สารเคมี ในการปลูกสับปะรด มีผลต่อสุขภาพของผู้บริโภค

กิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) นักศึกษาสามารถจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหา จำนวน 6 โครงการ ดังนี้ 1) โครงการการออกแบบสายพานลำเลียงสับปะรด 2)โครงการเครื่องปั่น ปลา กุ้ง หอย สำหรับทำหมักปุ๋ยอินทรีย์ 3)โครงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับกล้วย สับปะรด 4) โครงการคอน โดมินิยมเลี้ยงไส้เดือนที่สามารถปรับอุณหภูมิและความชื้น 5)โครงการ โครงสร้าง โรงเลี้ยงไหมที่ปรับอุณหภูมิและความชื้น 6)โครงการการให้ปุ๋ยกับน้ำในท่อเดียวกัน ผลของ กิจกรรม เริ่มต้นจากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหาและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาที่พบให้กับคนใน ชุมชน สิ่งหนึ่งที่นักศึกษาค้นพบคือ ตัวเขาเองเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เป็นอยู่ เช่น ผลผลิตทางการเกษตร ที่ใช้สารเคมีหรือผลผลิตไม่ได้คุณภาพ ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค ตัว นักศึกษาเอง มีความรู้ ความสามารถช่วย แก้ปัญหาให้กับบุคคล ชุมชนได้ จึงมีการคิดสร้างโครงการ เพื่อแก้ปัญหาโดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความสนใจ ความสามารถที่มีอยู่

อนึ่ง กิจกรรมสัมพันธ์ กิจกรรมการคิดและเสวนา และกิจกรรมรับใช้สังคม (RPS) สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกกิจกรรม ไม่ได้มีการเรียงลำดับ ในช่วงของการจัดกิจกรรมการทดลอง เช่น กิจกรรมสัมพันธ์ (R) สามารถเกิดขึ้นได้ในช่วงลงหาข้อมูลในชุมชน (S) หรือ กิจกรรมการคิดและ การเสวนา (P) สามารถเกิดขึ้นได้ในช่วงกิจกรรมสัมพันธ์(R) หรือ ในช่วงการปฏิบัติกิจกรรมรับใช้ สังคม (S)

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ ชั้นปี ผลการเรียน คณะที่สังกัด และประสบการณ์การทำกิจกรรม ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี

ลำดับ	ข้อมูลส่วนบุคคล	รวม (n=24)	
		รวม (n = 24)	ร้อยละ
1	เพศ		
1)	ชาย	14	58.33
2)	หญิง	10	41.67
	รวม	24	100
2	ระดับชั้น		
1)	ชั้นปีที่ 1	24	100
	รวม	24	100
3	ผลการเรียน		
1)	ต่ำกว่า 2.00	3	12.50
2)	2.00-2.50	12	50.00
3)	2.51-3.00	3	12.50
4)	3.01-3.50	4	16.67
5)	3.51-4.00	2	8.33
	รวม	24	100
4	สถานภาพ		
1)	ผู้นำในการจัดกิจกรรม	0	0
2)	นักศึกษาทั่วไป	24	100
	รวม	24	100

จากตารางที่ 14 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาผู้ชาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 และผู้หญิง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละร้อย ผลการเรียนส่วนใหญ่เกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.00-2.50 คิดเป็นร้อยละ 50.00 ในด้านสถานภาพของการเป็นผู้นำกิจกรรมยังไม่มี คิดเป็นร้อยละร้อย

ตารางที่ 15 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา		Pre Test		Post Test		Different Mean	t	p
		Mean Pre-Test	S.D. Pre-Test	Mean Post -Test	S.D. Post-Test			
1	ความรับผิดชอบต่อตนเอง	2.34	0.37	4.37	0.33	2.03	-18.83*	0.00
2	ความรับผิดชอบต่อครอบครัว	3.04	0.47	4.38	0.38	1.34	-10.57*	0.00
3	ความรับผิดชอบต่อเพื่อน	3.08	0.42	4.15	0.44	1.07	-8.43*	0.00
4	ความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา	1.94	0.40	4.10	0.41	2.16	-17.01*	0.00
5	ความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม	2.03	0.59	4.31	0.45	2.29	-15.16*	0.00
ค่าเฉลี่ยรวม		2.46	0.34	4.25	0.28	1.79	-18.86*	0.00

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 15 การทดลองก่อนจัดกิจกรรม และ หลังจัดกิจกรรมพบว่า พบว่าค่าผลการทดสอบหลังจัดกิจกรรมมีค่า P น้อยกว่า 0.05 ทุกด้าน แสดงว่ามี การทดสอบนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัด
กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายข้อ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา		Pre Test		Post Test		Different Mean	t	p
		Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest			
ความรับผิดชอบต่อตนเอง								
1	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญ ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	2.71	0.55	4.79	0.42	2.08	-15.61*	0.00
2	ข้าพเจ้าเป็นคนตรงต่อ เวลา	2.67	0.57	4.42	0.97	1.75	-7.00*	0.00
3	ข้าพเจ้าส่งงานที่ได้รับ มอบหมายตามกำหนด	2.13	0.85	4.33	0.64	2.21	-10.18*	0.00
4	ข้าพเจ้าร่วมกิจกรรม ในกิจกรรมต่างๆของ ชั้นเรียน	2.50	0.66	4.38	0.71	1.88	-9.70*	0.00
5	ข้าพเจ้าไม่ทุจริตใน การสอบ	2.42	0.72	4.46	0.72	2.04	-9.24*	0.00
6	ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าของ การตรงต่อเวลา	2.25	0.74	4.54	0.66	2.29	-10.78*	0.00
7	ข้าพเจ้ามีความ ภาคภูมิใจที่ได้ ช่วยเหลือเพื่อนด้าน การเรียน	1.96	0.96	3.88	1.08	1.92	-6.65*	0.00
8	ข้าพเจ้าทำกิจกรรมที่มี ประโยชน์ต่อผู้อื่น	2.29	0.46	4.29	0.69	2.00	-12.56*	0.00
9	ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้เข้า มาเรียนในสถานศึกษา แห่งนี้	2.00	0.78	3.96	0.81	1.96	-8.86*	0.00
10	ข้าพเจ้ามุ่งมั่นในการ	2.46	0.59	4.63	0.50	2.17	-12.23*	0.00

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา	Pre Test		Post Test		Different Mean	t	p
	Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest			
รักษาระดับผลการ เรียน							
ค่าเฉลี่ยรวม	2.34	0.37	4.37	0.33	2.03	-18.83*	0.00

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 16 การทดลองก่อนจัดกิจกรรม และหลังจัดกิจกรรมในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง พบว่า ค่าผลการทดสอบหลังจัดกิจกรรมมีค่า P น้อยกว่า 0.05 ทุกข้อ แสดงว่ามีการทดสอบนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัด
กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายข้อ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา		Pre Test		Post Test		Different Mean	t	p
		Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest			
ความรับผิดชอบต่อครอบครัว								
11	ข้าพเจ้าตอบแทน บุญคุณของพ่อแม่ด้วย การตั้งใจเรียน	2.92	0.88	4.54	0.59	1.63	-7.26*	0.00
12	ข้าพเจ้าใช้จ่ายเงินอย่าง ประหยัด	2.96	1.12	4.79	0.51	1.83	-7.05*	0.00
13	ข้าพเจ้ารักษาชื่อเสียง ของครอบครัวด้วยการ ประพฤติดี มีศีลธรรม	2.96	0.81	4.46	0.66	1.50	-6.66*	0.00
14	ข้าพเจ้าสร้างความ สามัคคีให้เกิดขึ้นใน ครอบครัว	2.58	0.88	4.08	0.83	1.50	-6.23*	0.00
15	ข้าพเจ้าตระหนักและ ระลึกถึงบุญคุณของ บรรพบุรุษอยู่เสมอ	2.71	1.00	4.21	0.98	1.50	-4.71*	0.00
16	ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆของ ครอบครัว	3.00	0.66	4.08	0.83	1.08	-4.66*	0.00
17	ข้าพเจ้าช่วยเหลือ ผู้ปกครองทุกครั้งเมื่อ มีโอกาส	2.96	0.81	4.42	0.72	1.46	-6.26*	0.00
18	ข้าพเจ้าทำงานอย่าง เต็มกำลังตามที่ ครอบครัวมอบหมาย	2.96	0.75	4.04	0.86	1.08	-4.38*	0.00

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา		Pre Test		Post Test		Different Mean	t	p
		Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest			
ความรับผิดชอบต่อครอบครัว								
19	ข้าพเจ้าช่วยประหยัด การใช้น้ำและไฟฟ้าใน ครอบครัว	3.63	0.50	4.63	0.65	1.00	-6.28*	0.00
20	ข้าพเจ้าช่วยเหลือ ดูแล ความปลอดภัยให้กับ คนในบ้าน	3.71	0.62	4.50	0.93	0.79	-3.80*	0.00
ค่าเฉลี่ยรวม		3.04	0.47	4.38	0.38	1.34	-10.57*	0.00

*p < 0.05

จากตารางที่ 17 การทดลองก่อนจัดกิจกรรม และหลังจัดกิจกรรม ในด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่าค่าผลการทดสอบหลังจัดกิจกรรมมีค่า P น้อยกว่า 0.05 ทุกข้อ แสดงว่ามีการทดสอบนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

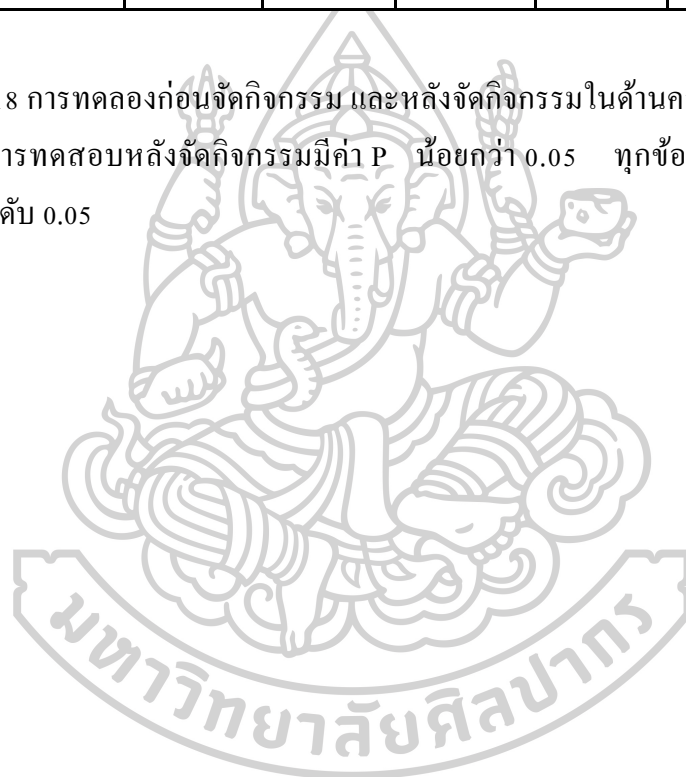
ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายข้อ ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา		Pre Test		Post Test		Different Mean	t	p
		Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest			
ความรับผิดชอบต่อเพื่อน								
21	ข้าพเจ้าไม่เข้าไปก้าวก่ายเรื่องส่วนตัวของเพื่อน	3.08	0.83	3.96	1.08	0.88	-2.95*	0.01
22	เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าไม่โยนความผิดให้เพื่อน	3.54	0.66	4.50	0.83	0.96	-5.47*	0.00
23	ข้าพเจ้าไม่รื้อค้นของใช้ส่วนตัวของเพื่อน	3.33	0.57	4.17	0.57	0.83	-6.41*	0.00
24	ข้าพเจ้าทำกับเพื่อนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	3.00	0.72	4.21	0.59	1.21	-6.35*	0.00
25	ข้าพเจ้ารักษาความลับของเพื่อน	3.33	0.48	4.29	0.55	0.96	-5.82*	0.00
26	ข้าพเจ้าตักเตือนเพื่อนเมื่อทำผิดกฎระเบียบของสถาบันการศึกษา	3.54	0.66	4.42	0.72	0.88	-4.14*	0.00
27	ข้าพเจ้าประสานให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างเพื่อนต่อเพื่อน	3.25	0.68	4.13	0.95	0.88	-3.60*	0.00
28	ข้าพเจ้าดูแลเอาใจใส่เมื่อเพื่อนไม่สบาย	2.13	0.85	3.79	1.25	1.67	-5.00*	0.00
29	ข้าพเจ้าทำกับเพื่อนช่วยกันทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย	2.46	0.83	3.92	1.14	1.46	-4.16*	0.00

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา		Pre Test		Post Test		Different Mean	t	p
		Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest			
ความรับผิดชอบต่อเพื่อน								
30	ข้าพเจ้าให้อภัยเมื่อ เพื่อนทำผิด	3.13	0.68	4.08	0.88	0.96	-4.70*	0.00
ค่าเฉลี่ยรวม		3.08	0.42	4.15	0.44	1.07	-8.43*	0.00

*p < 0.05

จากตารางที่ 18 การทดสอบก่อนจัดกิจกรรม และหลังจัดกิจกรรมในด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน พบว่าค่าผลการทดสอบหลังจัดกิจกรรมมีค่า P น้อยกว่า 0.05 ทุกข้อ แสดงว่ามีการทดสอบนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายข้อ ด้านความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา		Pre Test		Post Test		Different Mean	t	p
		Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest			
ความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา								
31	ข้าพเจ้าจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับเพื่อนนักศึกษา	2.38	0.58	4.17	0.82	1.79	-8.60*	0.00
32	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นอยู่เสมอ	1.88	0.68	4.29	0.91	2.42	-8.39*	0.00
33	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือในการประหยัดน้ำ ไฟฟ้าของมหาวิทยาลัย	2.25	0.85	4.67	0.64	2.42	-11.63*	0.00
34	ข้าพเจ้าแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย	1.67	0.76	3.54	1.35	1.88	-4.97*	0.00
35	ข้าพเจ้าพูดจาด้วยคำพูดที่สุภาพอ่อนโยน	1.58	0.72	3.54	1.18	1.96	-6.58*	0.00
36	ข้าพเจ้าไม่ก่อการทะเลาะวิวาท ภายในภายนอกมหาวิทยาลัย	2.25	0.74	4.29	0.81	2.04	-9.24*	0.00
37	ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยเหลืองานของ	1.67	0.82	4.00	0.83	2.33	-8.74*	0.00

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา	Pre Test		Post Test		Different Mean	t	p	
	Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest				
ความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา								
	มหาวิทยาลัย							
38	ข้าพเจ้าดูแล รักษา ความสะอาดให้กับ มหาวิทยาลัย	2.13	0.80	4.13	0.90	2.00	-7.83*	0.00
39	ข้าพเจ้าช่วยประหยัด พลังงานภายใน มหาวิทยาลัย	2.38	0.82	4.63	0.58	2.25	-12.29*	0.00
40	ข้าพเจ้ารักษาของใช้ สาธารณประโยชน์ที่ เป็นของมหาวิทยาลัย ให้ใช้งานได้	1.88	0.85	4.13	0.99	2.25	-8.31*	0.00
41	ข้าพเจ้าใช้งานของใช้ ส่วนรวมที่เป็นของ มหาวิทยาลัยให้ถูกวิธี	1.83	0.76	3.88	1.04	2.04	-7.69*	0.00
42	ข้าพเจ้าใช้ของที่เป็น สมบัติส่วนรวมของ มหาวิทยาลัยแล้วก็จะ เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย	1.46	0.72	4.00	0.78	2.54	-10.56*	0.00
	ค่าเฉลี่ยรวม	1.94	0.40	4.10	0.41	2.16	-17.01*	0.00

*p < 0.05

จากตารางที่ 19 การทดลองก่อนจัดกิจกรรม และหลังจัดกิจกรรมในด้าน ความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา พบว่าค่าผลการทดสอบหลังจัดกิจกรรมมีค่า P น้อยกว่า 0.05 ทุกข้อ แสดงว่าการทดสอบนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ย ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่า *t-test* เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกรายข้อ ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา	Pre Test		Post Test		Differen t Mean	t	p	
	Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest				
ความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม								
43	ข้าพเจ้าเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน	1.46	0.59	3.83	1.09	2.38	-9.35*	0.00
44	ข้าพเจ้าคอยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลที่อาจเป็นภัยต่อสังคม	1.63	0.77	4.08	1.18	2.46	-8.01*	0.00
45	ข้าพเจ้ารักษาความสะอาดพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน	2.25	0.85	4.46	0.59	2.21	-11.61*	0.00
46	ข้าพเจ้าช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนตามโอกาส	1.96	0.86	4.08	1.06	2.13	-8.25*	0.00
47	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน	2.08	0.83	4.42	0.72	2.33	-12.47*	0.00
48	ข้าพเจ้าไม่ทำลายสิ่งของสาธารณะในชุมชน	2.00	0.93	4.38	0.58	2.38	-12.60*	0.00
49	ข้าพเจ้าช่วยทำความสะอาดของใช้ส่วนรวมในชุมชน	2.38	0.65	4.54	0.66	2.17	-11.02*	0.00

ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา		Pre Test		Post Test		Differen t Mean	t	p
		Mean PreTest	S.D. PreTest	Mean Post Test	S.D. PostTest			
ความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม								
50	ข้าพเจ้าประพฤติตน เป็นพลเมืองดี	2.08	0.83	4.42	0.72	2.33	-12.47*	0.00
51	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎ จราจรอย่างเคร่งครัด	2.04	0.91	4.38	0.58	2.33	-12.47*	0.00
52	ข้าพเจ้าไม่ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่น	2.38	0.65	4.54	0.66	2.17	-11.02*	0.00
ค่าเฉลี่ยรวม		2.03	0.59	4.31	0.45	2.29	-15.16*	0.00

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 20 การทดลองก่อนจัดกิจกรรม และหลังจัดกิจกรรมในด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม พบว่าค่าผลการทดสอบหลังจัดกิจกรรมมีค่า P น้อยกว่า 0.05 ทุกข้อ แสดงว่ามีการทดสอบนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงคุณภาพ

จากการทดลองกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม กับนักศึกษา กลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน ใช้เวลาในการทดลอง 15 สัปดาห์ ซึ่งสามารถสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ได้ดังนี้

1.กิจกรรมการเรียนรู้ : สร้างความสัมพันธ์

ลักษณะกิจกรรมเป็น การแนะนำตัว เล่าประวัติของตนเอง ประสพการณ์ในการทำกิจกรรมที่ผ่านมา ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น ชุมชน สังคม การแสดง

ความสามารถพิเศษ รวมไปถึงเรื่องราวความประทับใจของเพื่อนๆร่วมชั้นเรียน ในช่วงทำมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลกิจกรรมที่ทำให้เกิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ในภาพรวมนักศึกษาทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ให้ความร่วมมืออย่างดี สนุกกับกิจกรรม รู้สึกเป็นกันเอง คำพูดเรื่องราวต่างๆ พูดออกมาจากจิตใจ มีความเป็นกันเองมากขึ้น มีบรรยากาศประชาธิปไตย การรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อเพื่อน

กิจกรรมการเล่าประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น ชุมชน สังคม นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นว่า เป็นกิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่ดี ได้เรียนรู้ ที่จะออกไปช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและถ้ามีโอกาสจะเข้าร่วมกิจกรรมแบบนี้อีก กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชน สังคม

กิจกรรมการแสดงความคิดเห็นเรื่องราวความประทับใจของเพื่อนๆร่วมชั้นที่ผ่านมา ทำให้ นักศึกษาลำดับที่ 6 ได้แสดงความคิดเห็นว่า “แต่ละคนมีความสามารถที่ตนไม่เคยรู้มาก่อน มีความหลากหลายมาก โดยเฉพาะการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น อยากทราบว่าครอบครัวคิดอย่างไรกับการส่งเสริมให้ลูกๆทำกิจกรรมในลักษณะนี้ และนำภูมิใจแทนที่บ้านของเขาและโรงเรียนที่อบรม สั่งสอนเขา” กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต่อสถาบันการศึกษา

3.กิจกรรมการเรียนรู้ : แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม

ลักษณะกิจกรรม เป็นการตั้งคำถามเพื่อนำเสนอประเด็น ความหมาย ความสำคัญ และวิธีสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย นักศึกษาแสดงความคิดเห็นผ่านการบันทึกในแผ่นกระดาษแล้วนำมาสรุปประเด็นหน้าชั้นเรียน รวมไปถึงให้นักศึกษาเล่าประสบการณ์จากการทำความเข้าใจประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้ง 5 ด้านว่า ได้มีการปฏิบัติอย่างไร และนักศึกษาทุกคนจะช่วยกันส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของเราได้อย่างไร

ผลกิจกรรม จากการระดมสมอง สรุปว่าความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่ต้องปฏิบัติต่อกัน ถ้าไม่ปฏิบัติสังคมจะไม่ก้าวหน้าเพราะไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนวิธีการสร้างให้เกิดขึ้นคือ ต้องทำตัวให้แบบอย่างต่อคนรอบข้าง ตั้งแต่การสร้างความรู้

รับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับ ตนเอง คนในครอบครัว เพื่อน และคนอื่นๆ ในสังคม กิจกรรมดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา และต่อชุมชน สังคม

4.กิจกรรมการเรียนรู้ : กระบวนการจัดการเรียน การสอน

ลักษณะกิจกรรม เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอน การจัดกิจกรรม ซึ่งต้องมีการศึกษาดูงาน ลงพื้นที่ชุมชนหาข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพปัญหา สร้างโครงการเพื่อแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับตัวนักศึกษาเองรวมไปถึงชาวบ้านในชุมชน

ผลกิจกรรม มีนักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า “อยากเรียนวิชาในลักษณะนี้ ไม่อยากอยู่ในห้องซึ่งมีอาจารย์มาบรรยาย อยากออกแบบสร้างโครงการเพื่อแก้ปัญหาให้ชาวบ้าน ก่อนเข้ามาศึกษาในสถาบันแห่งนี้เคยทำกิจกรรมแบบนี้ หลังจากนั้นไม่ได้ทำอีกเลย วิชานี้น่าสนุก อยากเรียน” (นักศึกษาลำดับที่ 11 และ 13) นอกจากนี้มีนักศึกษาได้สะท้อนว่า “พวกเราออกไปช่วยเหลือชาวบ้านในละแวกนี้ ชาวบ้านเขารู้สึกดีต่อมหาวิทยาลัย เมื่อก่อนผมออกไปทานข้าว แม่ค้าถามว่า ในมหาวิทยาลัยเขาทำอะไรกันบ้าง นอกจากสอนหนังสือให้กับพวกผม” ถ้าได้ออกไปจริงๆ แล้วทำสำเร็จ ผมก็ภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่ออกไปช่วยชาวบ้านครับ (นักศึกษาลำดับที่ 12) กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสถาบันการศึกษา และต่อชุมชน สังคม

5.กิจกรรมการเรียนรู้ : ใช้ชีวิตอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ

ลักษณะกิจกรรมวิทยากร ได้มาเล่าประสบการณ์ชีวิตที่ประสบความสำเร็จ จากการประกอบอาชีพทำไร่อ้อย การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดี มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ หลังจากนั้นมีการพูดคุยระหว่างวิทยากรกับนักศึกษาและสะท้อนผลการเรียนรู้

ผลกิจกรรม นักศึกษาได้สรุปว่า พื้นฐานลำดับแรกที่ทำให้วิทยากรประสบความสำเร็จ คือ การมีวินัยในตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเวลา การใช้จ่ายเงินที่หามาได้ และการแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอด้วยการอ่านหนังสือ เข้าร่วมสัมมนา อบรม ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้ จากการสะท้อนผลการเรียนรู้จากวิทยากรมาสู่ตนเอง สรุปได้ว่า ณ เวลานี้ทุกคนมาถึงจุดนี้ได้ก็เพราะการมีวินัยในการศึกษาหาความรู้ แต่ในปัจจุบัน โลกเปลี่ยนแปลงเร็วมากคงต้องเพิ่มสิ่งเหล่านี้ให้มีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ มีนักศึกษาลำดับที่ 16) สะท้อนว่า “การมีวินัยเป็นเรื่อง

สำคัญและต้องอบรมสั่งสอนมาตั้งแต่เด็กๆ ถ้าพ่อแม่ไม่เอาใจใส่ ดูแล พวกเราคงเรียนหนังสือมาไม่ได้ถึงวันนี้....ต้องขอบคุณคุณพ่อคุณแม่ให้มากๆ” และมีนักศึกษาลำดับที่ 20) ตั้งคำถามกับวิทยากรว่า “คุณลุงคะ นอกจากผลสำเร็จที่ได้จากการประกอบอาชีพมีรายได้ ลูกๆประสบความสำเร็จแล้ว คุณลุงคิดว่า ยังมีอย่างอื่นอีกไหมคะ....มีครับ สิ่งที่ผมภูมิใจมากที่สุดคือ ผมได้นำสิ่งที่ผมทำแล้วประสบความสำเร็จส่งต่อไปยังคนอื่นๆที่มาศึกษาดูงานกับผมหรือเชิญผมไปพูดให้คนอื่นๆฟัง ขอขอบคุณคุณลุง หนูรู้สึกดีจริงๆที่ได้มีโอกาสมาคุยกับคุณลุงในวันนี้ ในอนาคตถ้าหนูมีอะไรดีๆ ก็คงจะต้องส่งต่อไปให้กับทุกๆคนรอบข้าง คงไม่เก็บไว้คนเดียวค่ะ” กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อชุมชน สังคม

6.กิจกรรมการเรียนรู้ : ประโยชน์สุขของคนในแผ่นดิน

ลักษณะกิจกรรม ชมวิดิทัศน์ เรื่องประโยชน์สุขของคนในแผ่นดิน

ผลกิจกรรม ในภาพรวมนักศึกษาได้สะท้อนสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ปฏิบัติช่วยเหลือคนในพื้นที่ยากจนด้วยความกล้าหาญและเสียสละ เป็นแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเขาเอง ในการที่จะลงชุมชนเพื่อเข้าไปช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่

“สิ่งที่ในหลวงทำเป็นแบบอย่างให้หนูได้ดำเนินตามและรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำ เป็นแรงบันดาลใจให้มากๆ” (นักศึกษาลำดับที่ 2)

“ชาวบ้านถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ มีความคิดเห็นต่างจากการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ในหลวงท่านรู้และเข้าใจว่า ปัญหาที่แท้จริง คือ ความยากจนของชาวบ้าน....ในหลวงไปสร้างโรงเรียนให้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคน และต่อมาก็คือการใช้ความรู้แก้ปัญหาความยากจน ... หนูว่าการเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของชาวบ้านเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหา และถ้าเราจะช่วยเหลือชาวบ้านต้องหาวิธีทำให้เห็นปัญหาที่แท้จริงของเขาให้ได้” (นักศึกษาลำดับที่ 16) กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม

7.กิจกรรมการเรียนรู้ : ไร้สุขพ่วงกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ลักษณะกิจกรรม เป็นการศึกษาดูงานแบบอย่างการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและประสบความสำเร็จไร้สุขพ่วง อ.จงบึง จ.ราชบุรี
ระยะเวลา 1 วัน

ผลกิจกรรม ทำให้นักศึกษามีแรงบันดาลใจและเชื่อมั่นว่า หลักการดังกล่าวสามารถนำมาใช้ได้จริงเขาสามารถเรียนรู้และลงมือทำได้ โดยมีนักศึกษาสะท้อนว่า “บ้านผมอยู่ราชบุรี ผมไม่เคยคิดว่าสิ่งเหล่านี้ จะทำได้และประสบความสำเร็จ ตอนนี้ผมเห็นแล้วว่าสามารถทำได้ ผมจะนำแนวทางเหล่านี้กลับไปใช้ในครอบครัวผม เช่น เลี้ยงไก่ไว้กินไข่, การปลูกผักไว้กินเอง, ขุดบ่อปลาเลี้ยงปลา, เพาะเห็ดขายเพื่อเป็นรายได้ ฯลฯ” (นักศึกษาลำดับที่ 15)

“จุดเริ่มต้นการคิดนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้คือการไม่มีรายได้ สิ่งที่ทำคือลดรายจ่ายด้วยวิธีกินอยู่ บนพื้นฐานการปลูกทุกอย่าง... ปลูกทุกอย่างที่กิน หนุชอบนะเพราะสิ่งที่คิดถึงอันดับแรกคือ ไม่อยากเป็นเป็นภาระให้กับคนในครอบครัว หลังจากนั้นก็ทำทุกอย่างที่ตั้งอยู่บนฐานของการพึ่งพาตัวเอง” (นักศึกษาลำดับที่ 3) กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อ ตนเอง และครอบครัว

8.กิจกรรมการเรียนรู้ : ศึกษาสภาพปัญหาในชุมชน

ลักษณะกิจกรรม การลงพื้นที่เพื่อศึกษา เรียนรู้สภาพปัญหาของชาวบ้าน เห็นสภาพปัญหาจริง ได้พูดคุย ซักถาม ทำให้นักศึกษาสรุปปัญหาได้และอยากช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองสร้างโครงการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยลงพื้นที่ 2 แห่ง คือ 1.ศูนย์การเรียนรู้ อยู่เย็นเป็นสุข วิถีไทยรามัญ ต.บ้านวังตะเคียน อ.จอมบึง จ.ราชบุรี และบ้านไร่แสนชมพู อ.บ้านคา จ.ราชบุรี

ผลกิจกรรม เห็น ได้จากการสรุปปัญหาและเกิดการคิด โครงการที่กลุ่มตนเองสนใจเพื่อแก้ปัญหา “อาจารย์ครับ ถ้าไม่ได้มาเห็นคงคิดอะไรไม่ออก ได้เห็นปัญหาของเขาจริงๆ เขาเดือนร้อน อยากแก้ปัญหาแต่ยังทำไม่ได้ คิดว่า กลุ่มพวกเราสร้างโครงการแก้ปัญหาให้เกษตรกรได้” จากกลุ่มที่สนใจออกแบบการดำเนินสิ่งประดิษฐ์ (นักศึกษาลำดับที่ 2,3,4และ5)

“ชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์ นกยกองจัดการบริหารส่วนตำบล อีกหลายคน เขาตั้งใจมา พูดคุย ให้ข้อมูล เขาตั้งใจมากและหวังว่าพวกเราจะช่วยแก้ปัญหาให้เขาได้ ดีใจครับที่ได้มีโอกาสช่วยชาวบ้านในนาม มจร.” (นักศึกษาลำดับที่ 7) กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อ สถาบันการศึกษา และชุมชนสังคม

9.กิจกรรมการเรียนรู้ : โครงการเพื่อสังคม

ลักษณะกิจกรรม การจัดทำโครงการ โดยแบ่งเป็นกลุ่มๆละ3-4 คน นักศึกษาต้องวางแผน แบ่งหน้าที่ แต่ละคนมีส่วนของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ แล้วนำแต่ละส่วนมารวมกันเพื่อทำ ให้เป็น 1 โครงการ

ผลกิจกรรม แต่ละคนต้องเข้าใจภาพรวมของโครงการ ใน 1 โครงการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน เช่น โครงการสร้างเครื่องปั้นเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนที่ 1 ออกแบบตัวเครื่องและระบบความปลอดภัย ส่วนที่ 2 ออกแบบวัสดุที่จะสร้าง ส่วนที่ 3 ออกแบบใบตัด ส่วนที่ 4 ส่วนต้นทุนการผลิต ซึ่งนักศึกษาต่อละคนต้อง ค้นคว้าหาข้อมูล สร้างโมเดล ประกอบขึ้นเป็น 1 โครงการ ต้องมีการ ประชุม หรือ ทำงานเป็นทีม นัดเวลาในการทำงาน คุยกับอาจารย์ที่ปรึกษา ฯลฯ ผลของกิจกรรมมี นักศึกษาสะท้อนว่า

“ ต้องใช้เวลามากในการค้นคว้า ประชุมกันหลายรอบ แต่เพื่อนๆ ทุกคนก็พร้อมลุยทำงาน ทุกคน ช่วยกัน ไม่เอาเปรียบกัน” (นักศึกษาลำดับที่ 18)

“จากหลักปรัชญาคิดเป็น การทำงานต้องมีข้อมูล 3 อย่างคือ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลเชิงวิชาการ แรกๆ ที่เราทำงานไม่ก้าวหน้าเพราะกลุ่มเรามีแต่ข้อมูลที่พวกเรา คิดเอากับข้อมูลของชาวบ้านในชุมชน แต่ในช่วงทำโครงการต้องใช้ข้อมูลเชิงวิชาการเยอะมาก ผม ว่าดีนะครึ่งช่วงที่เรากลไปพบชาวบ้านเราจะได้อาข้อมูลเหล่านี้เล่าให้เขาฟัง และแนะนำหลักการ ทำงานผ่านแนวคิดนี้ด้วย” (นักศึกษาลำดับที่ 24)

“ดีแล้วครับ การนำเสนอโครงการ อาจารย์ เพื่อนๆ จะ ได้ช่วยกัน ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุง ช่วงที่ เรานำโครงการงานลงไปคุยให้ชาวบ้านฟัง งานจะได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเขาจะได้นำไปใช้งานได้ จริง” (นักศึกษาลำดับที่ 10)กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อน และชุมชน สังคม

10.กิจกรรมการเรียนรู้ : นำเสนอโครงการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ลักษณะกิจกรรม นำเสนอโครงการการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มค้นพบปัญหา นำไปสู่การ สร้างโครงการ และนำเสนอผลงานที่สร้างขึ้น ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์และเพื่อนนักศึกษา

ผลกิจกรรม นักศึกษาแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอโครงการของตนเอง โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็นส่วนๆ ตามที่แต่ละคนรับผิดชอบ และสรุปผลการเรียนรู้ โดยมีอาจารย์เพื่อนต่างกลุ่ม ร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็น ตอบข้อซักถาม โดยมีการสะท้อนผลที่นำไปสู่การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

“การทำโครงการต้องคิดถึงปัญหาของชาวบ้านเป็นหลัก ในที่สุดต้องแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้ กว่าจะถึงวันนี้ กลุ่มเราได้ ลงพื้นที่ วางแผน แบ่งงาน ค้นคว้าหาข้อมูล ในแต่ละส่วน แล้วนำมารวมกัน ทุกคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบในส่วนของตนเอง งานสำเร็จได้เพราะเราร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกัน” (นักศึกษาลำดับที่ 13)

“ผมสนุกกับงานที่จัดทำ สามารถตอบคำถามได้อย่างมั่นใจ และ มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ได้ลงมือทำมาตั้งแต่ต้นภาคการศึกษา” (นักศึกษาลำดับที่ 14) กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อชุมชนสังคม

11.กิจกรรมการเรียนรู้ : เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ลักษณะกิจกรรม นำโครงการที่จัดทำขึ้น ไปนำเสนอในชุมชนและรับฟังความคิดเห็นจากเจ้าของปัญหา เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงให้ใช้งานได้จริง หลังจากนั้นนักศึกษา ชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ได้สะท้อนผลการเรียนรู้ จากกิจกรรม ดังกล่าว

ผลการเรียนรู้ นักศึกษาได้นำเสนอโครงการ โดยมีชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง ร่วมรับฟัง และพูดคุยซักถาม โดยมีการสะท้อนประเด็นการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

“วันนี้ นำโมเดลมาเสนอ รู้สึกดีมากๆเลยครับ จะได้เอาสิ่งที่เราคิด ทำ ที่เริ่มต้นจากการคุยกันเมื่อคราวเข้ามาหาข้อมูลกับคุณลุง คุณป้า มานำเสนอว่า งานของกลุ่มเราเป็นยังไงบ้าง คุณป้า คุณลุงจะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงสิ่งที่กำลังทำอยู่ พวกเรามีความรู้ไม่มาก แต่อยากช่วยจริงๆ ครับ” (นักศึกษาลำดับที่ 13) “ หนูมานำเสนองานวันนี้ เมื่อคืนนอนไม่หลับเลย กลัวมาพูดแล้วพูดได้ไม่ดี เสียชื่อเสียง มจธ.ค่ะ แต่เราก็เตรียมตัวมาพร้อมที่สุด” (นักศึกษาลำดับที่ 22)

“คิด สร้างทำโครงการมา 1 ภาคการศึกษา อยากช่วยชาวบ้านในชุมชน แต่เบื้องหลัง การสร้าง พวกเราได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่ละคนมีความหลากหลาย มีความสามารถที่แตกต่าง แต่ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันคือสร้างโครงการจากปัญหาที่พวกเขาพบและนำมาลงมือช่วยแก้ปัญหาชาวบ้าน”

นักศึกษาในกลุ่มโครงการออกแบบโรงเรียนเลี้ยงไส้เดือน) กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา และต่อชุมชน สังคม

12.กิจกรรมสะท้อนคิด การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ลักษณะกิจกรรม สะท้อนคิดการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ครั้งที่ 1-15 รวมจำนวน 45 ชั่วโมง

ผลกิจกรรม มีนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 24 คน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ณ ห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี ผลการสะท้อนคิดที่พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีดังนี้

ในภาพรวม กระบวนการเรียนรู้สามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 5 ด้าน คือ ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษาและ ต่อชุมชน สังคม โดยส่วนที่ได้รับความนิยม คือ ต่อตนเอง รองลงมาคือ ต่อสังคม และต่อเพื่อน ต่อสถาบัน ต่อครอบครัวตามลำดับ ดังมีตัวอย่างเช่น

“การทำงานเพื่อสังคม บริการชุมชน ผลของการเรียนรู้ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของพวกเรา อันดับแรกคือ การแก้ปัญหาให้กับคนในชุมชน ส่วนพวกเราได้เรียนรู้วิธีการทำงาน เช่น การวางแผน การหาข้อมูล การลงพื้นที่ การแบ่งงานกันทำ สิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้เราได้พัฒนาตนเองในหลายๆด้าน เช่น การมีวินัยเรื่องเวลา การทำงานเป็นทีม การค้นคว้าหาข้อมูลให้ครบถ้วน (นักศึกษาลำดับที่ 20)

“วันไหนพอกับแม่ มาหาหนูที่หอพัก หนูจะพาเข้าไปในชุมชน ไปดูตัวอย่างการทำเกษตรแบบพอเพียง หนูคิดว่าที่บ้านนำแนวคิดเหล่านี้ไปใช้ได้” (นักศึกษาลำดับที่ 22)

“การทำโครงการทำให้เรารู้จักกันมากยิ่งขึ้น สนุกกันมากขึ้น เพราะเรา อยู่ด้วยกัน กินด้วยกัน ทำงานด้วยกัน ตอนนี้ มีเพื่อนใหม่เยอะขึ้นกว่าเก่า คิดว่าต่อไป จะตั้งชมรมอาสาพัฒนาช่วยเหลือชุมชน” (นักศึกษาลำดับที่ 3)

“คุณลุง คุณป้าดีใจที่ผมเข้าไปออกแบบโรงเรียนเลี้ยงไหมให้ท่าน ผมดีใจและภูมิใจที่ได้มีโอกาส นำความรู้ที่ไม่เคยคิดเลยว่าจะเอามาช่วยท่านได้ ดีใจจริงๆ ครับ” (นักศึกษาลำดับที่ 9) กิจกรรม

ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา ต่อชุมชนและสังคม

โดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ใช้รูปแบบกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation: R) เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลดีในการทำงานร่วมกันในอนาคต 2) กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis: P) เพื่อให้ให้นักศึกษาสะท้อนความสิ่งที่ได้เรียนรู้ ความรู้สึก ทศนคติที่มีต่อกิจกรรม ซึ่งมีอยู่ในทุกช่วงของการจัดกิจกรรม และ 3) กิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถ กำหนดปัญหา จัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน ผลของกิจกรรม เริ่มต้นจากการสร้างความสัมพันธ์ ลงพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหาและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาที่พบให้กับคนในชุมชน สิ่งหนึ่งที่นักศึกษาค้นพบคือ ตัวเขาเองเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เป็นอยู่ ตัวนักศึกษาเอง มีความรู้ ความสามารถช่วย แก้ปัญหาให้กับบุคคลชุมชนได้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความสนใจ ความสามารถที่มีอยู่ กิจกรรมเหล่านี้ สามารถส่งเสริมพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาได้ ครบ 5 ด้านคือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา ต่อชุมชนและสังคม

ขั้นที่ 3 ผลการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

3.1 การจัดเวทีชุมชน

3.2 ผลการประเมินการพัฒนากิจกรรมของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1 การจัดเวทีชุมชน การจัดเวทีในพื้นที่ชุมชนของผู้ให้ข้อมูลหลักระหว่างการจัดทำแผนพัฒนา กิจกรรมของกลุ่มทดลอง ซึ่งมีสาระสำคัญ ในส่วนโครงการ ดังนี้

สำหรับเวทีในพื้นที่ชุมชน ถูกจัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มนักศึกษาได้นำเสนอโครงการ จำนวน 2 โครงการ คือ 1) การออกแบบโรงเรียนเลี้ยงไหม 2) การสร้างโรงเรียนควบคุมอุณหภูมิเพื่อเลี้ยงไส้เดือนทำปุ๋ยไส้เดือน โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ได้แก่ หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ ผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ ผู้นำทางด้านการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ เกษตรกรผู้เลี้ยงไหม เกษตรกรผู้เลี้ยงไส้เดือน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนคณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครชุมชน และเกษตรผู้สนใจพัฒนาอาชีพ รวมทั้งสิ้น 9 คน

วิธีดำเนินการ โดยให้นักศึกษานำเสนอโครงการ ประมาณ 20 นาทีต่อกลุ่ม หลังจากนั้นมีการพูดคุยซักถาม เมื่อจบการนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนได้ให้คำแนะนำดังนี้

1. ส่วนโครงการ

- การสร้างและออกแบบต้องคำนึงถึงต้นทุนเป็นหลัก เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของเกษตรกร
- โครงการที่เริ่มตั้งแต่ เข้ามาในชุมชน หาข้อมูล คิดสร้าง เป็นแนวคิดที่ดีที่จะทำให้เกษตรกรประหยัดเวลา และทรัพยากร
- โครงการมีความเป็นไปได้ที่เกษตรกรจะนำมาพัฒนาต่อยอด และขอให้กลุ่มนักศึกษาที่ต้องการเข้ามาช่วยพัฒนาต่อยอดทำงานร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของตัวนักศึกษาเองและประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร
- โครงการที่พัฒนาขึ้นในกรณีที่ยังไม่สามารถจัดทำให้ใช้ประโยชน์ได้จริง ต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การเรียนรู้หรือหน่วยงานราชการ สนับสนุนให้จัดทำเป็นงานต้นแบบให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานและให้ผู้สนใจนำไปเป็นแนวทางปรับปรุง พัฒนางานที่ตนเองกำลังทำอยู่
- ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนรู้สึกดีใจที่นักศึกษาเข้ามาช่วยพัฒนาอาชีพ
- มีการสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษากับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาต่อยอดในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้ของนักศึกษาในปีต่อไป

2. การรับรู้และสะท้อนคิดของนักศึกษาที่ทำกิจกรรม

- เกิดความภาคภูมิใจที่สามารถนำความรู้มาช่วยพัฒนาอาชีพให้ชาวบ้านได้
- สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษา มหาวิทยาลัยกับชุมชน
- สร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

3.2 ผลการประเมินการพัฒนากิจกรรมของผู้ทรงคุณวุฒิ

การประเมินการพัฒนากิจกรรม มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็น

1. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ RPS (แนวคิด ทฤษฎี กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีดำเนินการ)
2. ร่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้
3. แผนการจัดการเรียนรู้ (ประเภทกิจกรรม เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ ลักษณะกิจกรรม วิธีการ สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้)
4. ผลการทดลองกิจกรรมการเรียนรู้แบบ RPS โดยมีค่าเฉลี่ยและระดับ ผลการพัฒนากิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดและผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับ ผลการพัฒนากิจกรรม

ด้าน	รายละเอียดคำถาม	X	SD	ระดับการประเมิน
วัตถุประสงค์	การศึกษา สภาพ ปัญหา และความ ต้องการ	4.29	0.76	มากที่สุด
	การออกแบบและพัฒนากิจกรรม	4.57	0.53	มากที่สุด
ที่มาและวิธีการพัฒนา กิจกรรม	การศึกษาเชิงแนวคิด ทฤษฎี	4.57	0.53	มากที่สุด
	การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ	4.43	0.98	มากที่สุด
การออกแบบกิจกรรม	ขั้นตอน	4.29	0.76	มากที่สุด
	วิธีการ	4.29	0.76	มากที่สุด
	ผลผลิต	4.29	0.76	มากที่สุด
การดำเนินกิจกรรม	ประเภทกิจกรรม	4.57	0.53	มากที่สุด
	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	4.43	0.53	มากที่สุด
	ลักษณะกิจกรรม	4.29	0.76	มากที่สุด
	วิธีการ	4.14	0.90	มาก
	สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้	4.29	0.49	มากที่สุด
แผนการจัดกิจกรรม	สถานที่	4.43	0.79	มากที่สุด
	ขั้นตอน	4.29	0.76	มากที่สุด
	ระยะเวลา	4.43	0.53	มากที่สุด
ผลการดำเนินกิจกรรม	กิจกรรมสัมพันธ์ (RELATION: R)	4.29	0.76	มากที่สุด
	กิจกรรมการคิดและเสวนา (PRAXIS: P)	4.29	0.49	มากที่สุด
	กิจกรรมรับใช้สังคม (SERVICE: S)	4.29	1.11	มากที่สุด
ผลการเปรียบเทียบ คะแนน ก่อน (Pretest) และ หลัง (Posttest) การดำเนิน กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้วัด	4.29	0.76	มากที่สุด
การนำมาใช้ประโยชน์	นำมาใช้พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา	4.29	0.76	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.35	0.71	มากที่สุด

จากตารางที่ 21 ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่านในภาพรวมพบว่า มีระดับ มากที่สุด

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิยังให้ข้อเสนอ ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลมาปรับปรุงแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1) ในด้านวัตถุประสงค์ มีความเห็นว่า ครอบคลุมตามแนวคิดการทำงานวิจัยแบบ (Research & Development) 2) ที่มาและวิธีการพัฒนากิจกรรม ใช้แนวคิด/ที่ต้องลงมือปฏิบัติจริง/เรียนรู้สังคม/การแก้ปัญหา 3) การออกแบบกิจกรรม ให้ใช้หลักการคิดเป็น เป็นแนวทางเพื่อที่นักศึกษา จะมีข้อมูลรอบด้านและตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในช่วงการศึกษาสภาพปัญหาในชุมชน ควรให้ เวลาและหาวิธีที่จะทำให้พบปัญหาที่แท้จริง เพื่อนำมาสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน 4) การดำเนิน กิจกรรม เปิดโอกาสให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ใน ส่วนของกิจกรรมเสวนาควรทำให้เกิดการคิดนอกกรอบ สามารถสร้างกิจกรรมที่หลากหลาย ตามความ ถนัด ความสนใจของผู้เรียน ควรควรเป็น ผู้ชี้แนะ กิจกรรมการเรียนรู้ทุกกระบวนการให้ผู้เรียนคิดเอง หาคำตอบเอง 5) แผนกิจกรรม ควรจัดทำกว้างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้นำใช้ได้ทั้งในและนอก หลักสูตร และแนวทางที่จะนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย 6) ผลการดำเนินกิจกรรม ควรเพิ่ม ให้มีการติดตามผลหลังจากเสร็จสิ้น โครงการอีก 4 สัปดาห์เพื่อดูความคงอยู่ความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา 7) ผลการเปรียบเทียบคะแนน ก่อน (Pretest) และ หลัง (Posttest) การดำเนินกิจกรรม ควรเพิ่มให้มีการประเมินผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเพื่อทำให้เห็นว่าสามารถนำไปใช้งานได้จริงใน ชุมชน 8) การนำมาใช้ประโยชน์ ปัจจุบันสังคม ไทยต้องการสร้างให้คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยสามารถเริ่มต้นจากตัวเองและทำเรื่องใกล้ๆตัว 9) ข้อเสนอแนะอื่นๆ ควรออกแบบ โครงสร้างหลักในการพัฒนากิจกรรมเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม และนำมาเป็นแนวทางให้ใช้ได้กับกลุ่มเป้าหมาย ในหลายระดับ เช่น นักเรียน บุคลากร นอกจากนี้ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น Facebook กลุ่ม Line เพื่อสะดวกในการ ทำงานร่วมกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research & Development) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา 2) เพื่อออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งนำเสนอวิธีการดำเนินการ วิจัย ผลสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีสาระสำคัญ ดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย รูปแบบการวิจัย (Research Design) เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research & Development) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดย แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Research :R1) ระยะที่ 2 การ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ (Development: D1) ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ (Research: R2) ระยะที่ 4 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ (Development: D2)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ประกอบด้วย 1) นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 316 คน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัด กิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 66 คน จากมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของ รัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 382 คน 2) ผู้ที่เกี่ยวข้องจากมหาวิทยาลัย ที่มีวิธี ปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ได้แก่ อาจารย์ ที่ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่า และผู้ใช้ บัณฑิต จำนวน 26 คน จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) และ มหาวิทยาลัยศรีปทุม 3) กลุ่มทดลอง คือนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน

เครื่องมือ (Research tools) ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม (Questionnaire 2) แบบ สัมภาษณ์ (Structure Interview) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่า Index of item objective congruence (IOC) แล้วนำไปทดลองใช้กับ นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัด

กิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ผู้ใช้บัณฑิต และ ศิษย์เก่า จำนวน 45 คน จากมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีและมหาวิทยาลัยศรีปทุม ได้ค่า $r=0.955$ 3) แผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบโดยนำผลการศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ข้อเสนอแนะ มาเป็นพื้นฐานร่วมกับปรัชญาพัฒนาการนิยม ปรัชญาคิดเป็น แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะ 3 ส่วน ได้แก่กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation: R) กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis: P) กิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน หลังจากนั้นได้นำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ภาควิชาการศึกษา ตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 42 คน ระยะเวลา 15 สัปดาห์ หลังจากนั้นได้มีการสรุปผลและปรับปรุงแผน เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง ที่เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสอบถาม ส่งทางไปรษณีย์และประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย จำนวน 408 ชุด และได้คืนมาครบคิดเป็นร้อยละ 100 2) แบบสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง และ 3) แผนกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 45 ชั่วโมง 15 ครั้ง โดยมี 4 กิจกรรมหลักคือ การสร้างความสัมพันธ์ การศึกษาสภาพปัญหา การจัดทำโครงการ การสะท้อนคิด โดยมีการสังเกตสะท้อนการเรียนรู้ การนำเสนอผลงาน และจัดนิทรรศการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ร่วมกัน การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage : %) ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และค่า t-test 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ สัจเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีที่กำหนดและนำผลของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยจำแนกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 ผลการออกแบบกิจกรรม ชั้นที่ 2 ผลการทดลองกิจกรรม และชั้นที่ 3 ผลการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรม

ตอนที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษาจำแนกเป็น 2 ส่วน คือ

1 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย 12 แห่ง

2 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

1 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย

1.1 ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ในภาพรวม จำแนกตาม มหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$; S.D.= 0.74) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$; S.D.= 0.70) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านวิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.23$; S.D. = 0.71) ส่วนด้านสภาพการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.92$; S.D.= 0.75)

1.2 ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบต่อสังคมในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.11$; S.D.= 0.78) หากพิจารณาเป็นรายชื่อของคุณลักษณะ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ทั้ง 3 ประเด็นอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้หากพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายพบว่า กลุ่มนักศึกษา กลุ่มศิษย์เก่า กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

สรุปการศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีประเด็นย่อยได้แก่ ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ ผลของการศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการพบว่าโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากและมากที่สุด ส่วนประเด็นย่อย ดังนี้ 1) ความหมาย ได้ให้นิยามว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและพัฒนาได้ 2) คุณลักษณะ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วยควมมีวินัยในตนเอง 3) สภาพการณ์ปัจจุบัน นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา 4) ปัญหา นักศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น 5) เป้าหมายการพัฒนา นักศึกษาควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคมด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย 6) วิธีการพัฒนา คือควรสร้างความตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ได้ผล ดังนี้

2.1 สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาในสังคมไทย นักศึกษายังขาดจิตสำนึกเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม การจัดการศึกษาทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรยังไม่ส่งเสริมที่จะทำให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะความรู้สึกรักของการเป็นพลเมืองของสังคม

2.2 ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา นักศึกษาแยกตัวเองออกจากสังคม ไม่มีความรู้สึว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนักศึกษาไม่เคยลงไปสัมผัสกับปัญหาจริงในพื้นที่ชุมชน การทำกิจกรรมจิตอาสา ทำให้เกิดความรู้สึกรัก การเป็นผู้ทำให้ ผู้ให้อยู่เหนือผู้ได้รับบริการ การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นการประกอบวิชาชีพ ไม่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

2.3 ความต้องการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา นักศึกษาควรจะได้รับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางสังคม โดยเฉพาะการช่วยเหลือคนในชุมชนในชนบทห่างไกลหรือผู้ที่ขาดโอกาสทางสังคม โดยทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพราะปัญหาสังคมเป็นปัญหาของทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม การพัฒนามี 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา และความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม ที่ตนเองอาศัยอยู่

2.4 ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา กระบวนการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องสนุก เท่าเทียม ทำงาน ร่วมกัน และทำด้วยความสมัครใจ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ความรู้ ทักษะและ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทุกคนมีส่วนร่วม มีเวทีที่เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น

โดยสรุปการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ การจัดการศึกษาในหลักสูตร และนอกหลักสูตรยังไม่ทำให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะนักศึกษาที่ เข้ามาศึกษาในปีแรกๆ ซึ่งสถาบันการศึกษาต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าว ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษาไม่มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่สนใจ ที่จะแก้ปัญหา กิจกรรมจิตอาสาทำให้เกิดความรู้สึก การเป็นผู้ทำให้ อยู่เหนือผู้ได้รับบริการ และการ จัดการเรียนการเรียนรู้เน้นการประกอบอาชีพ ไม่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองเพื่ออยู่ร่วมกับ ผู้อื่นในสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมต้องทำให้นักศึกษา ตระหนักว่าเป็นปัญหาของทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม การแก้ปัญหาทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วน ร่วม โดยผ่านกระบวนการกิจกรรมทางสังคมที่ สนุก ร่วมมือกัน เท่าเทียมกัน เป็นไปด้วยความ สมัครใจ แสดงความคิดเห็นได้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเอง ความรู้ ทักษะและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

โดยสรุป ตอนที่ 1 การศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ผลของการศึกษา สภาพ ปัญหา และความ ต้องการพบว่าโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากและมากที่สุด ประเด็นย่อย ด้าน 1) ความหมาย นิยามว่า เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและพัฒนาได้ 2) คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อ สังคมประกอบด้วยการมีวินัยในตนเอง 3) สภาพการณ์ปัจจุบัน นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม 4) ปัญหา นักศึกษาจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความ รับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น 5) เป้าหมายการพัฒนา ควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคมด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย 6) เป้าหมายการพัฒนา คือควรสร้างความตระหนักในตนเองว่า เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ส่วนผลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องจากมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สรุปได้ว่า นักศึกษายังขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคม ไม่เคยสัมผัสปัญหาจริง การจัดการเรียนการสอนเน้นการประกอบอาชีพ ไม่เน้นการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น นักศึกษาควรจะได้รับการพัฒนาผ่าน

กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางสังคม เช่นการช่วยเหลือคนในชุมชน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องสนุก ทำเทียม ทำงานร่วมกัน และทำด้วยความสมัครใจ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ความรู้ ทักษะและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทุกคนมีส่วนร่วม มีเวทีที่เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 2 ผลการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ผลการออกแบบกิจกรรม การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พิจารณาจากปรัชญาพัฒนาการนิยม ปรัชญาคิดเป็น แนวคิด ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ นำมาออกแบบร่วมกับ ข้อมูลการศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จัดทำร่าง และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ ประกอบด้วยกิจกรรม 3 แบบ ได้แก่ กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation: R) กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis: P) กิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) หรือ เรียกชื่อย่อว่า “RPS” (สัมพันธ์-คิด เสวนา-รับใช้ สังคม) แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบร่างแผนกิจกรรมและแบบประเมิน จำนวน 5 คน นำแบบ ประเมินคุณภาพเครื่องมือและกิจกรรมมาพัฒนา ปรับปรุง โดยทดลองแผนกิจกรรมและแบบ ประเมิน กับนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร จำนวน 42 คน

ชั้นที่ 2 ผลการทดลองกิจกรรม

2.1 ผลการทดลองกิจกรรมในภาพรวม กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation: R) กิจกรรมการ คิดและเสวนา (Praxis: P) และกิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) ใช้ทดลองกับกลุ่มนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน สรุปผลการทดลองกิจกรรมได้ ดังนี้

กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation: R) ผลของกิจกรรมทำให้นักศึกษา รู้จักกันมากขึ้น บางคน ที่ไม่เคยรู้จักกัน ในเชิงลึก ก็เริ่มสนิทสนมกัน กล้าพูดคุย มีความเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดี ในการทำงานร่วมกันในอนาคต

กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis: P) ผลของกิจกรรมทำให้นักศึกษามีทักษะสะท้อน ผลการเรียนรู้ แนวคิดการทำเกษตรแบบพึ่งตนเอง การเห็นปัญหาของเกษตรกรในการประกอบ อาชีพ ปัญหาการเลี้ยงไส้เดือน ปัญหาการให้น้ำ ปุ๋ย ปัญหา ฯลฯ และการทำโครงการที่สามารถ ช่วยเหลือชาวบ้าน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เห็นปัญหาของชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับตนเอง เช่น การ ใช้สารเคมีในการปลูกสับปะรด มีผลต่อสุขภาพของผู้บริโภค

กิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) ผลของกิจกรรม เริ่มต้นจากการลงพื้นที่เพื่อศึกษา ปัญหาและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาที่พบให้กับคนในชุมชน สิ่งหนึ่งที่นักศึกษาค้นพบคือ ตัว เขาเองเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เป็นอยู่ เช่น ผลผลิตทางการเกษตร ที่ใช้สารเคมีหรือ ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค ตัวนักศึกษาเอง มีความรู้ ความสามารถช่วย แก้ปัญหาให้กับบุคคล ชุมชนได้ จึงมีการคิดสร้าง โครงการเพื่อแก้ปัญหาโดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความ สนใจ ความสามารถที่มีอยู่

2.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t-test ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อ สังคมของนักศึกษา ภาพรวมและจำแนกรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.3 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงคุณภาพ มี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมเกี่ยวกับ 1) การสร้างความสัมพันธ์ นักศึกษาทุกคนเข้าร่วม กิจกรรมด้วยความตั้งใจ ให้ความร่วมมืออย่างดี สนุกกับการทำกิจกรรม คำพูดเรื่องราวต่างๆ พูด ออกมาจากจิตใจ มีความเป็นกันเองมากขึ้น มีบรรยากาศประชาธิปไตย การรับฟังความคิดเห็นและ ความรับผิดชอบต่อกันและกันส่วนการเล่าประสบการณ์และความประทับใจทำให้เกิดความ ภาคภูมิใจ สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน สังคม 2) แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมสรุปว่าความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหน้าที่ของทุกๆ คน ในสังคมที่ต้องปฏิบัติต่อกัน ส่วนวิธีการสร้างคือ ต้องทำตัวให้แบบอย่างต่อคนรอบข้าง ตั้งแต่การ สร้างความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นกับ ตนเอง คนในครอบครัว เพื่อน และคนอื่นๆ ในสังคม 3) กระบวนการจัดการเรียน การสอน นักศึกษาต้องการเรียนรู้การออกแบบ โครงการเพื่อแก้ปัญหา ร่วมกับชาวบ้าน มีการลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง เกิดความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของ มหาวิทยาลัยที่ออกไปพัฒนาชุมชน 4) ใช้ชีวิตอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ เรียนรู้จากวิทยากร ต้นแบบว่าความสำเร็จเกิดจากการมีวินัยในตนเอง การแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอด้วยการอ่าน หนังสือ เข้าร่วมสัมมนา อบรม ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้ ผล สะท้อนจากการเรียนรู้ของวิทยากรมาสู่การพัฒนาตนเอง 5) ประโยชน์สุขของคนในแผ่นดิน นักศึกษาได้สะท้อนสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ ปฏิบัติช่วยเหลือคนในพื้นที่ยากจนด้วย ความกล้าหาญและเสียสละ เป็นแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจในการที่จะลงพื้นที่ชุมชนเพื่อ ช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ขาด โอกาส 6) ไร้สุขพ่วงกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง นักศึกษามีแรงบันดาลใจและเชื่อมั่นว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมา ประยุกต์ใช้ได้จริง สามารถเรียนรู้และลงมือทำได้ 7) ศึกษาสภาพปัญหาในชุมชนนักศึกษาสรุป ปัญหาและเกิดกระบวนการคิด ดำเนินการจัดทำโครงการที่กลุ่มตนเองสนใจเพื่อแก้ปัญหาที่

สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน 8) โครงการเพื่อสังคมนักศึกษาเรียนรู้การทำงานเป็นทีม การประชุมกลุ่ม ค้นคว้า หาข้อมูล โดยนำแนวทางหลักปรัชญาคิดเป็นมาใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง 9) นำเสนอโครงการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักศึกษานำเสนอโครงการ โดยแบ่งการนำเสนอ ตามที่แต่ละคนรับผิดชอบ มีการสะท้อนผลการเรียนรู้ในเรื่องการให้ความสำคัญกับปัญหาของชาวบ้าน การลงพื้นที่ วางแผน แบ่งงาน ค้นคว้าหาข้อมูล ความสำเร็จของงานที่เกิดจากการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ความภาคภูมิใจที่งานประสบความสำเร็จ สามารถแก้ปัญหาให้ชาวบ้านได้ 10) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักศึกษามีความภาคภูมิใจที่ได้นำความรู้มาช่วยเหลือชาวบ้านและการเป็นตัวแทนของสถาบัน การทำงานที่ได้เรียนรู้พื้นที่ ชาวบ้านและเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน และ 11) การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษากระบวนการเรียนรู้สามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 5 ด้าน คือ ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษาและ ต่อชุมชน สังคม โดยส่วนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ต่อตนเอง รองลงมาคือ ต่อสังคม และต่อเพื่อน ต่อสถาบัน ต่อครอบครัว

โดยสรุป ผลของกิจกรรม เริ่มต้นจากการสร้างความสัมพันธ์ ลงพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหา และจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาที่พบให้กับคนในชุมชน สิ่งหนึ่งที่นักศึกษาค้นพบคือ ตัวเขาเองเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เป็นอยู่ ตัวนักศึกษาเอง มีความรู้ ความสามารถช่วย แก้ปัญหาให้กับบุคคล ชุมชนได้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความสนใจ ความสามารถที่มีอยู่ กิจกรรมเหล่านี้สามารถส่งเสริม พัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาได้ ครบ 5 ด้านคือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา ต่อชุมชนและสังคม

3. ผลการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรม ผลการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ 1) การจัดเวทีชุมชน นักศึกษานำเสนอโครงการ 2 โครงการ คือ 1) การออกแบบโรงเรือนเลี้ยงไหม 2) การสร้างโรงเรือนควบคุมอุณหภูมิเพื่อเลี้ยงไส้เดือนทำปุ๋ย ซึ่งมีข้อวิพากษ์เสนอแนะจากเวที ด้วยความชื่นชม เริ่มจากในการสร้างออกแบบ ต้องคำนึงถึงต้นทุนเป็นหลัก เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของเกษตรกร เป็นแนวคิดที่ดีที่จะทำให้เกษตรกรประหยัดเวลา และทรัพยากรมีความเป็นไปได้ที่เกษตรกรจะนำมาพัฒนาต่อยอด และมีส่วนร่วมกับนักศึกษาและเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ 2) ผลการประเมินการพัฒนากิจกรรมของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เกี่ยวกับประเด็น 1) วัตถุประสงค์ 2) ที่มาและวิธีการพัฒนากิจกรรม 3) การออกแบบกิจกรรม 4) การดำเนินกิจกรรม 5) แผนการจัดกิจกรรม 6) ผลการดำเนินกิจกรรม 7) ผลการเปรียบเทียบคะแนน ก่อน (Pretest) และ หลัง (Posttest) การดำเนินกิจกรรม และ 8) การนำมาใช้ประโยชน์ ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมพบว่า มีระดับ มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา สภาพ ปัญหา และความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในประเด็น ความหมาย คุณลักษณะ สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา เป้าหมาย และวิธีการ จำแนกตาม มหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน และจำแนกตาม นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม ผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ศิษย์เก่าและผู้รับบัณฑิต โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ได้ให้นิยามว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและพัฒนาได้ซึ่งเป็นเรื่องหน้าที่ของบุคคลต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลสรุปการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจากมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศว่าความรับผิดชอบต่อสังคมคือหน้าที่ที่ต้องกระทำในฐานะของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งแตกต่างกับจิตอาสา ซึ่งจะทำหรือไม่ทำก็ได้ อยู่ที่ความสมัครใจ ความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถสร้างและพัฒนาได้โดยเริ่มต้นจากตัวเอง เช่นการมีวินัยในตัวเอง เป็นต้น ในส่วนการให้ความหมายว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและพัฒนาได้นั้น สอดคล้อง กับ (บุเรงนอง จักรมูณี, 2556) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมทางปัญญา ที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต ศรีราชา พบว่าการเข้าร่วมปรับพฤติกรรมทางปัญญาช่วยให้นิสิตรู้จักพิจารณาและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมในด้านต่างๆ อันเกิดจากการขาดความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถคิดปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ดีขึ้นได้ มีความตั้งใจ และมุ่งมั่นในการทำความดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากยิ่งขึ้น ทำให้นิสิตมองเห็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหน้าที่ของบุคคลต่อตนเองและส่วนรวมสอดคล้องกับสรุปสาระการประชุมวิชาการเรื่อง การพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยบนเส้นทางมหาวิทยาลัยกับความรับผิดชอบต่อสังคม University Social Responsibility, USR ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม - ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) ที่ได้สรุปไว้ว่าวิกฤตปัญหาในสภาพสังคมปัจจุบันเป็นปัญหาที่ทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคม ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นคือเป็นหน้าที่ของมนุษย์ เป็นความจำเป็นต่อการอยู่รอดของภาคธุรกิจ เป็นความจำเป็นของสถานศึกษาในฐานะผู้ผลิต

บัณฑิต เป็นจิตสำนึกที่ต้องปลูกฝังให้หยั่งรากฝังลึก ก่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตน และถือเป็นภาระหน้าที่ของทุกคนในสังคม

ด้านสภาพการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ซึ่งสรุปได้ว่าสภาพการณ์ปัจจุบัน นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับที่มาก ซึ่งสอดคล้องผลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจากมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศว่า ถึงแม้ว่านักศึกษาจะมีกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมจิตอาสาหรือความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นจำนวนมากแต่นักศึกษาก็กังไม่เข้าใจความหมายในสิ่งเหล่านี้ เห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นการขอความร่วมมือ หรือทำเพื่อต้องการคะแนน โดยไม่ได้กระทำด้วยความสมัครใจ สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรยังไม่ส่งเสริมที่จะทำให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะความรู้สึกรับรู้ของการเป็นพลเมือง ซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญและสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริม ซึ่งสอดคล้อง (Tosada. (2011: 284) อ้างในปวีชาติ ประเสริฐสังข์, 2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการตระหนักรู้ในความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับอุดมศึกษาประเทศเปอร์โตริโก กรณีมหาวิทยาลัยซากราโด โดราซอน (The University Del Sagrado Corazon : USC) ผลพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนการสอน โดยอาศัยประสบการณ์ มีรูปแบบพื้นฐานคือการจัดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นกรอบงานของสถาบันเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและการนำเอาความสำคัญของบทบาทหน้าที่พลเมืองมาสร้างเป็นกิจกรรมควบคู่กันกับการเรียนการสอน

ด้านปัญหาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา สรุปได้ว่าในปัจจุบันนักศึกษาจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากให้มากขึ้น สอดคล้องกับผลสรุปการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจากมหาวิทยาลัย ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษาไม่มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่สนใจที่จะแก้ปัญหา กิจกรรมจิตอาสาทำให้เกิดความรู้สึก การเป็นผู้ทำให้ อยู่เหนือผู้ได้รับบริการ และการจัดการเรียนการเรียนรู้เน้นการประกอบวิชาชีพ ไม่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับรายงานสถานการณ์ ปัญหาของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ของศูนย์วิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่าปัญหาที่สำคัญสำหรับเด็ก เยาวชน ที่จำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วนมี 9 ปัญหา คือ ปัญหา ยาเสพติด พฤติกรรมฟุ้งเฟ้อ ขาดวินัยและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่ให้ความสำคัญของการศึกษา มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ขาดคุณธรรม จริยธรรม ไม่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ก่ออาชญากรรม ครอบครัแตกแยก และปัญหาการค้ำมนุษย์ ปัญหาเหล่านี้ถูกนำมาใช้เป็นประเด็นสัมมนาในเวที ปัญหาเด็ก

เยาวชน : ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม และปัญหาชาติ ของคณะกรรมการ การพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา โดยคณะอนุกรรมการเด็กและเยาวชน (16 กันยายน 2556 ห้องประชุมคณะกรรมการ 307-308 ชั้น 3 อาคารรัฐสภา) และสอดคล้องกับบทสรุปปัญหาของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีทั้งปัญหาสาเหตุ การแต่งกาย ล้อแหลม การใช้ชีวิตร่วมกันฉันท์สามี-ภรรยา การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในสถาบันหรือกับสถาบันอื่น (พระบำรุง ปณญาพโล (โพธิ์ศรี), 2554)

เป้าหมายและวิธีการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่เห็นความสำคัญว่าเป้าหมาย คือต้องทำให้นักศึกษาตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นส่วนร่วมหนึ่งของสังคมและ เสนอวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ที่สร้างเนื้อหาเชื่อมโยงกับปัญหาของชุมชน กิจกรรมการรับใช้สังคม ซึ่งสอดคล้องกับการประชุมนำเสนอแนวคิดการสร้างบัณฑิตอุดมคตินุ่นใหม่ที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ University Social Responsibility, USR ในประเด็นการเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างบัณฑิตที่มีคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องพัฒนาเป็นลำดับ 5 ระดับคือ 1) Individual Social Responsibility (ISR) 2) Children Social Responsibility (CSR-1) 3) Corporate/Citizen Social Responsibility (CSR-2) 4) City Social Responsibility (CSR-3) และ 5) Country Social Responsibility (CSR-4) โดยมีแนวทางหลากหลาย เช่น สนับสนุนกิจกรรมรับใช้สังคม สร้างเวทีและโอกาสในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ Project Based Learning, PBL, Service Learning และสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความต้องการของสังคม

ส่วนข้อเสนอแนะการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ควรให้นักศึกษาออกแบบ คิดด้วยตัวเอง มีความหลากหลาย สนุก เริ่มต้นจากกิจกรรมที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น ความรับผิดชอบต่อการเรียน การมีวินัยในการใช้ชีวิต การสร้างคุณค่าให้ตนเอง ครอบครัว มีจิตใจช่วยเหลือผู้อื่น เคารพสิทธิ์ กฎหมาย สามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงจากสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ค้นหาปัญหาที่แท้จริง เห็นวิธีการแก้ปัญหา การสร้างเครือข่ายที่ทำให้ทุกคนเห็นว่าตนเองมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มนตรี วงษ์รักษ์, 2556) ศึกษาเรื่องสื่อกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าร่วมกิจกรรมที่จะพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมต้องเป็นไปด้วยความยินดี สมัครใจ และมีความคาดหวังต่อกิจกรรมที่สนุกสนาน ต้องให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและที่สำคัญต้องจัดกิจกรรมตั้งแต่แรกเข้าศึกษา

การออกแบบแผนพัฒนากิจกรรม RPS

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา พิจารณาจากปรัชญาพิพัฒนาการนิยม ปรัชญาคิดเป็น แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ นำมาออกแบบร่วมกับข้อมูลการศึกษา สภาพ ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จัดทำร่าง และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยกิจกรรม 3 แบบ ได้แก่ กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation: R) กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis: P) กิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) หรือ เรียกชื่อย่อว่า “RPS” (สัมพันธ์-คิด เสวนา-รับใช้สังคม) ซึ่งสอดคล้องกับ บทสรุป การประชุมนำเสนอแนวคิดการสร้างบัณฑิตอุดมคตินุรักษ์ใหม่ที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษ ที่ ๒๑ ในประเด็น การสร้างบัณฑิตที่มีคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องมีแนวทาง หลากหลาย สนับสนุนกิจกรรมรับใช้สังคม สร้างเวทีและโอกาสในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม และ ใช้วิธีจัดการเรียนรู้แบบ Project Based Learning, PBL, Service Learning และสร้างเนื้อหาการ เรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความต้องการของสังคม

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำปรัชญาคิดเป็นมาใช้เพื่อเป็นฐานในการพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมและการใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ พบว่าสอดคล้องกับ (จิตรกร อุณา พรหม, 2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการหลัก ปรัชญาคิดเป็นที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความมีวินัยในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสกลนคร 2559 มี ผลพบว่า คู่มือการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการหลักปรัชญาคิดเป็น ที่ส่งผลต่อการคิด วิเคราะห์ ความมีวินัยในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสกลนคร มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.75 นอกจากนี้ กระบวนการเรียนรู้คิดเป็น ยังสอดคล้องกับ (กมล แสงบุญ, 2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ ด้านคิดเป็น ทำเป็น ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคอนพยอม โดยใช้หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านคิดเป็น ทำเป็น ของ นักเรียน โดยใช้ประเด็นคำถามการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและข้อมูลสารสนเทศ บ่งชี้คุณภาพของผู้เรียนพบว่า นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ ตาม โครงการที่โรงเรียนจัดทำขึ้นสามารถคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

การออกแบบแผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดเชิงปฏิบัติการที่ประกอบไปด้วย Problem Based – Learning, Project Based Learning, Social Service – Learning และ Reflective – Learning ซึ่งสอดคล้องกับ (กนก จันทรา, 2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถในการแก้ปัญหา และรับผิดชอบต่อสังคม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้โครงงานเป็นฐาน สอดคล้องกับ (บุญถม บุตรมา, 2557) ที่ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งผลต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานวิทยาศาสตร์โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการลงศึกษาสภาพจริงในชุมชน การสะท้อนคิดซึ่งมีอยู่ทุกช่วงของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาสะท้อนผลการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเองและประเด็นอื่นๆในการพัฒนางาน ซึ่งสอดคล้องกับ (กัลยา ศรีมหันต์ และจิริยา อินทนา, 2559) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริงร่วมกับการสะท้อนคิดเพื่อให้ผู้เรียนให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ พบว่าผลการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมแนวคิดการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์นั้น สิ่งสำคัญคือ การออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ควบคู่กับการสอนแบบสะท้อนคิด นอกจากนี้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดยังส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆที่เป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ (ดุจเดือน เขียวเหลือง, 2558) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่ากระบวนการสะท้อนคิดที่มีความสำคัญ จำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาลและ (สิรวรรณ จรัสรวีวัฒน์, 2557b) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าพฤติกรรมพบว่าผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และ (กฤษณา ขำปากพลี, 2557a) ได้ศึกษาผลการใช้การบันทึกเชิงสะท้อนคิดที่มีต่อพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียน พบว่า ความตระหนักรู้ในตนเอง การ

พัฒนาตนเอง และทักษะการเรียนรู้วิชาวิจัย ของผู้เรียนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตลอดช่วงการทดลอง และ(สังขธรรม พรทวีกุล, 2557) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนการคิดไตร่ตรองของ นักศึกษาคู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนการคิดไตร่ตรองนั้นสามารถพัฒนา นักศึกษาคู โดยมีพฤติกรรมทางความคิดที่แสดงออกทางความสามารถ 1) การสะท้อนคิดต่อการ กระทำและความคิดที่มีต่อประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม 2) การกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ใน การพัฒนาได้อย่างเหมาะสม โดยอาศัยความรู้ความ เชื่อในการตัดสินใจบนแนวทางของหลักฐาน เชิงประจักษ์ 3) การสร้างทางเลือก และข้อสันนิษฐานที่ดีในการดำ เนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนา 4) การสร้างข้อสรุปตามแนวทางของหลักฐานนั้นอย่างสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดการบริการสังคม สอดคล้องกับ Chirstine (2011: 82) ได้ศึกษาผลของการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ศึกษา เจตคติต่อพลเมืองเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอน โดย การบริการสังคม ช่วยให้นักศึกษาเกิดความสามารถของตน เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีเจตคติที่ หลากหลาย และเกิดเจตคติเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนที่ดีขึ้น นอกจากนี้ (Phillips, 2011a) ได้ทำการศึกษาการบูรณาการการเรียนในห้องเรียนกับการบริการสังคมกรณีศึกษาการ ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและความรู้สึกของความ รับผิดชอบต่อสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการบริการสังคมวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้เพื่อ ศึกษาผลของการบริการสังคมในระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องและเพื่อช่วยให้นักศึกษามีผลการ เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและพัฒนาความรู้สึกที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ผล จากการจัดวิธีการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม คือการรับรู้ของนักศึกษารับรู้วัตถุประสงค์ ของหลักสูตร นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นและ(ภิรมย์ ลีกุล, 2558) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าตัว บ่งชี้ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วม แก้ไขปัญหาในสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อสังคม การจัดการศึกษาให้มี คุณภาพต่อสังคม นอกจากนี้การออกแบบกิจกรรมที่เน้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ ประเด็นการรับใช้ สังคม สอดคล้องกับ (วันวิสาข์ อินทร์บำรุง, 2556a) ได้ศึกษาการให้ความหมายและที่มาของ ความหมาย รูปแบบ และการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอาสาสมัครมูลนิธิ กิจกรรมวิทยาศาสตร์ทางทะเลและการอนุรักษ์ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบและการดำเนินกิจกรรม ของอาสาสมัคร คือ การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม การตลาด เพื่อมุ่งเน้นแก้ปัญหา สังคม การบริจาคเพื่อการกุศล การอาสาช่วยเหลือชุมชน ดังนั้นมูลนิธิกิจกรรมวิทยาศาสตร์ทาง ทะเลและการอนุรักษ์ มีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ทำให้อาสาสมัครและชุมชนมีศักยภาพในการทำงานร่วมกันควบคู่กับการตระหนักและเกิดจิตสำนึกในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนต่อไป

ผลกิจกรรม

กลุ่มทดลอง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่า t-test ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ภาพรวมและจำแนกรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

กิจกรรมสัมพันธ์ทำให้นักศึกษารู้จักกันมากขึ้น สนับสนุนกัน กล่าวพูดคุย มีความเป็นกันเอง ซึ่งเป็นผลดีต่อการทำงานร่วมกัน กิจกรรมการคิดและเสวนาทำให้นักศึกษามีทักษะสะท้อนผลการการทำงานร่วมกัน การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กิจกรรมรับใช้สังคม นักศึกษาผู้ศึกษาตัวเองเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เป็นอยู่ นักศึกษามีความรู้ ความสามารถช่วย แก้ปัญหาให้กับบุคคล ชุมชนได้ โดยสรุปในภาพรวมนักศึกษารวมกลุ่มทำความรู้จักกัน สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนร่วมกัน โดยลงพื้นที่ศึกษาสภาพปัญหาในชุมชน จัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา ค้นคว้าหาข้อมูล ประชุม วางแผน สะท้อนคิดในการพัฒนาโครงการและการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง อันนำไปสู่สร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของตัวเองทั้ง 5 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ (มินตรา ศักดิ์ดี, 2558) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมศีล 5 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน พบว่ารูปแบบกิจกรรมที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของนิสิตทุกคน ใช้กระบวนการกลุ่มและตัวแบบที่ดี สร้างแรงจูงใจด้วยกิจกรรมที่สนุก การสร้างความตระหนักด้วยคำถามเชิงวิเคราะห์เพื่อการแลกเปลี่ยนและสะท้อนคิด สร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกา เงื่อนไขกิจกรรมและการประเมินพฤติกรรม

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ในการนำไปสู่การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นกิจกรรมที่นำเสนอประเด็นความหมาย ความสำคัญ และวิธีสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นผ่านการบันทึกในแผ่นกระดาษแล้วนำมาสรุปประเด็นหน้าชั้นเรียน รวมไปถึงการให้นักศึกษาสะท้อนคิดเกี่ยวกับการทำความเข้าใจประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้ง 5 ด้านว่า ได้มีการปฏิบัติอย่างไร และนักศึกษาทุกคนจะช่วยกันส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของเราได้อย่างไร ผลของกิจกรรม สรุปว่าความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่ต้องปฏิบัติต่อกัน ถ้าไม่ปฏิบัติสังคมจะไม่น่าอยู่เพราะไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ส่วนวิธีการสร้างให้เกิดขึ้นคือ ต้องทำตัวให้แบบอย่างต่อคนรอบข้าง ตั้งแต่การสร้างความรู้ รับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับ ตนเอง คนในครอบครัว เพื่อน และคนอื่นๆ ในสังคม กิจกรรมดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา และ ต่อชุมชน สังคม ซึ่งสอดคล้องกับ (พรทิพย์ ชื่นแสงชัย, 2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้และระดับการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงาน โรงไฟฟ้าราชบุรี ที่พบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับ ความหมาย ขอบเขต รูปแบบ และประโยชน์ ในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมแก่ทุกคนในองค์กร จะกระตุ้นให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้ทุกคนในองค์กรมีจิตสำนึกที่ดีและนำไปสู่การมีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้แบบอย่างที่ดีในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ลักษณะกิจกรรมที่ได้เห็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน ที่นำไปสู่การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้นักศึกษา มีแรงบันดาลใจ ที่จะให้แบบอย่างเหล่านี้เป็นตัวแบบในการดำเนินชีวิต และทำให้ชีวิตมีความหมายต่อการดำรงอยู่ เช่นการที่จะประสบความสำเร็จได้ต้องเริ่มต้นจากการมีวินัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ นักศึกษาสามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้อง (สรยา คงดิษ, 2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานบริษัทผลิตภัณฑ์ พบว่า การมีตัวแบบที่ดี การสนับสนุนทางสังคมจากหัวหน้างาน การรับรู้ นโยบายความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้แบบบริการสังคม กิจกรรม การลงพื้นที่เพื่อศึกษา เรียนรู้สภาพปัญหาของชาวบ้าน เห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ได้พูดคุย ชักถามกับผู้ประสบปัญหา ทำให้นักศึกษาสรุปปัญหาและหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองสร้างโครงการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว กิจกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อ สถาบันการศึกษา และชุมชนสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ (พันธ์ทิพย์ เหล่าหาโลตร, 2551) ที่ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการรับใช้สังคมมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิจกรรมเวทีการเรียนรู้ การนำโครงการในชุมชนและรับฟังความคิดเห็นจากเจ้าของปัญหา เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงให้ใช้งาน ได้จริงหลังจากนั้นนักศึกษา ชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง อาจารย์ได้สะท้อนผลการเรียนรู้ จากกิจกรรม ผลการเรียนรู้ นักศึกษาได้นำเสนอ โครงการ โดยมิ ชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง ร่วมรับฟัง และพูดคุยชักถาม มีการสะท้อนประเด็นการพัฒนาความรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคมของนักศึกษาซึ่งได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา และต่อชุมชน สังคม ซึ่งสอดคล้องกับสรุปสาระการประชุมวิชาการเรื่อง การพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยบนเส้นทางมหาวิทยาลัยกับความรับผิดชอบต่อสังคม University Social Responsibility, USRระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม – ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ ว่าควรสร้างโอกาสในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมและสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนานักศึกษาทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย

โดยสรุป ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ใช้รูปแบบกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมสัมพันธ์ (Relation: R) เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลดีในการทำงานร่วมกันในอนาคต 2) กิจกรรมการคิดและเสวนา (Praxis: P) เพื่อให้นักศึกษาสะท้อนความสิ่งที่ได้เรียนรู้ ความรู้สึก ทศนคติที่มีต่อกิจกรรม ซึ่งมีอยู่ในทุกช่วงของการจัดกิจกรรม และ 3) กิจกรรมรับใช้สังคม (Service: S) เพื่อให้นักศึกษาสามารถ กำหนดปัญหา จัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน ผลของกิจกรรม เริ่มต้นจากการสร้างความสัมพันธ์ ลงพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหาและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาที่พบให้กับคนในชุมชน สิ่งหนึ่งที่นักศึกษาค้นพบคือ ตัวเขาเองเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาที่เป็นอยู่ ตัวนักศึกษาเอง มีความรู้ ความสามารถช่วย แก้ปัญหาให้กับบุคคลชุมชนได้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความสนใจ ความสามารถที่มีอยู่ กิจกรรมเหล่านี้ สามารถส่งเสริมพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาได้ ครบ 5 ด้านคือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา ต่อชุมชนและสังคม

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.เชิงนโยบายและการบริหาร

1.ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายการพัฒนากิจกรรมและการทำงานร่วมกันกับภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและสังคม เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน

2.ผลการวิจัยสภาพการณ์จัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่ายังอยู่ในระดับที่ไม่มากนัก ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาสังกัดมหาวิทยาลัยเอกชนให้เพิ่มมากขึ้น

2.เชิงวิชาการ

1.ควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ทั้งในและนอกหลักสูตรให้มีการเรียนรู้ด้วยวิธีลงมือปฏิบัติจริงจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เพื่อเชื่อมโยงตัวเองกับสังคม

2.พัฒนาผู้สอนให้เป็นต้นแบบที่ดีในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและแสดงบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่มีความสามารถในการส่งเสริมผู้เรียนด้านการเรียนรู้ปัญหา การพัฒนาโครงการและการสะท้อนคิดที่อยู่บนฐานของการปฏิบัติจริง

3.กระบวนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ต้องเริ่มต้นจาก การเข้าไปศึกษาเรียนรู้ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ชุมชน และสร้างกระบวนการในการแก้ปัญหาพร้อมกับผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ชุมชน รวมไปถึงการถอดบทเรียน การสะท้อนคิด ผลการเรียนรู้ของตัวเองและปัญหาของสังคมที่ถูกแก้ไข

3.เชิงปฏิบัติการ

1.ควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้แนวคิด Active Learning เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมสู่การปฏิบัติจริง

2.เจือใจแห่งความสำเร็จ การนำเสนอไปใช้ควรพิจารณา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ของกลุ่มเป้าหมาย สัดส่วนจำนวนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน แหล่งค้นคว้าข้อมูลที่สนับสนุนการเรียนรู้ สภาพของชุมชนและเครือข่าย

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

1.พัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา เกิดขึ้นได้อย่างไร และมีปัจจัยองค์ประกอบอะไรที่สนับสนุนให้เกิดผลสัมฤทธิ์

2.การนำเสนอกิจกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่มีความหลากหลาย สาขาและวิชาชีพ เช่น กลุ่มสายมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

3.ให้มีการวิจัยเชิงทดลองแผนกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเสี่ยงในระดับมัธยมหรืออาชีวศึกษากลุ่มที่มีความแตกต่างในช่วงวัย

รายการอ้างอิง

- Barna, C. V., .R. Epure, M., and Baicu C, . (2010). *Developing university social responsibility: A Model for the challenges of the new civil society* . (Vol. 2 January 2010).
- Carter V. Good. (Ed.) (1973). New York: McGraw-Hill Book. .
- Christine Inez celio. (2011). *The Effect of Paticipation in Experiential Learning Programs on Personal and Civic Attitudes*. (Doctor of Philosophy Program in Clinical Psychology.).
- Cooper Mark. (1996). What is Service Learning Retrieved from Available from : <http://cfs.ColoradoEdu/Sl/what-is-sl.html>
- Delve.I Ceclillia Suzanne D. Mintz Greig M Stewart. (1990). *Community Service as velues Education*. Sanfrancico Jossy bass.
- Gibbs G. (1998). *Learning by doing: A guide to teaching and learning methods*. Oxford: Further Education Unit Oxford.
- Ira Harkavy Lee Benson. (1998). *New Directions for Teaching and Learning. De-Platonizing and Democratizing Education as the Bases of Service Learning*University of Pennsylvania. *Spring 1998 Volume, 73*.
- Phillips. (2011a). *Integrating Service Learning Into the Classroom: Examining the Extent to Which Students Achieve Course Objective and a Sense of Civic Responsibility by engaging in Service Learning*. (Doctor of Education), Edgewood College.
- Phillips. (2011b). *Integrating Service Learning Into The Classroom; Examining the Extent to Which Students Achieve Course Objectives and a Sense of Civic Responsibility by engaging in service learning*. (Doctor of Education), Edgewood College.
- Rahima C Wade. (2010). *Community Service Learning and the Social Studies Curriculum: Challenges to Effective Practice*. The Teacher Educator. *Published Online: 20 Jan 2010, Volume 29, 1994 - Issue 4, 197-202*.
- Root, S. C. (1997). *School-Based Service* Retrieved from Washington D.C. : :
- Suzanne Carrington Radha Iyer. (2011). *Service-Learning Within Higher Education: Rhizomatic Interconnections Between University And The Real World*. (Doctor of Philosophy in the Steinhardt School of Culture), New York University.

Toreman F. (2011). *Responsibility Education of Teacher candidates* (Vol. 11 January 2011).

Tosada. (2011: 284) อ่างในปาริชาติ ประเสริฐสังข์. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (47)

Weigert. (1998). *Academic Service Learning : Its meaning and velevance acadamic service learning*. Sanfrancico Jossy bass.

กนก จันทร์. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความรับผิดชอบต่องสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่5. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

กมล แสงบุญ. (2559). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านคิดเป็น ทำเป็น ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนพยอม โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. (บริหารจัดการการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล. (2532). การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อความรับผิดชอบต่อคุณิสรปริญญาศรีสาขาสังคมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามการรับรู้ของคุณิสร. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). สารานุกรมการศึกษาดลอดชีวิต เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร คุรุสภา ลาดพร้าว.

กรมสามัญศึกษา. (2529). แนวปฏิบัติตามโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั่วประเทศ. กรุงเทพมหานคร: กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

กฤษณา ขำปากพลี. (2557a). ผลการใช้การบันทึกเชิงสะท้อนคิดที่มีต่อพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียน. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฤษณา ขำปากพลี. (2557b). ผลการใช้การบันทึกเชิงสะท้อนคิดที่มีต่อพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียนวิจัยการศึกษา: การวิจัยเชิงทดลองแบบผสมวิธี. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 No 4 เดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ.2558

กัลยา ศรีมหันต์ และจิริยา อินทนา. (2559). รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริงร่วมกับการสะท้อนคิดเพื่อให้ผู้เรียนให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์. Retrieved from สถาบันพระบรมราชชนก ราชบุรี

- กิตติชัย สุชาติโนบล. (2546a). โครงการงาน (*Project Approach*). ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- กิตติชัย สุชาติโนบล. (2546b). โครงการงาน: การจัดการกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็ก. ราชบุรี: โรงพิมพ์ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- กิตติชัย สุชาติโนบล. (2546c). โครงการงาน: การจัดการกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็ก. ราชบุรี: โรงพิมพ์ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- กิตติยา ผาทองคำ. (2551a). ผลของการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม ที่มีต่อความตระหนักในการรับใช้สังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโปนแพง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสกลนคร เขต 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กิตติยา ผาทองคำ. (2551b). ผลของการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม ที่มีต่อความตระหนักในการรับใช้สังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโปนแพง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- โกเมท จันทสมโภชน์ และภรณ์ หลาวทอง. (2558). วามรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์. วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร ฉบับพิเศษ, ประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 5.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education). [Press release]
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556, ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม – ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖). สรุปการประชุมวิชาการเรื่องการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยบนเส้นทางมหาวิทยาลัยกับความรับผิดชอบต่อสังคม *University Social Responsibility, USR* วันที่ 31 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม 2556 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ.
- คณะอนุกรรมการ. (2526a). คู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มสมาคม มูลนิธิ และกลุ่มพัฒนากำลังคน. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- คณะอนุกรรมการ. (2526b). คู่มือปลูกฝังค่านิยม กลุ่มนักบริหาร กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มพัฒนา กำลังคน. กรุงเทพมหานคร: การฟิคอาร์ท.
- แคทซ์และชาร์ด Katz and Chard. (1994). การสอนแบบโครงการ. Retrieved from

<https://socialgirl.wordpress.com/%E0%B9%81%E0%B8%99%E0%B8%B0%E0%B8%99%E0%B8%B3%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%8A%E0%B8%B2/>

- จรูญ สุภาพ. (2521). การศึกษาเชิงวิเคราะห์อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ของนายอำเภอในการบริหารสุขาภิบาล. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์จิรา มูลเมือง. (2535). การเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคม ของนิสิตนักศึกษาต่างสาขาวิชา. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
- จิตรกร อุณาพรหม. (2559). การพัฒนาคู่มือการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน บูรณาการหลักปรัชญาคิดเป็นที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความมีวินัยในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองสกลนคร บทคัดย่อ. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต การวิจัยและพัฒนาการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จินตนา วิไลชนม์. (2560). การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้กระบวนการกระจายอำนาจค่านิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม., ปีที่ 12 ฉบับที่ 3.
- จิราภรณ์ สิริทวี. (2542a). โครงการทางเลือกใหม่ของการสร้างปัญญาชน. วารสารวิชาการ, ปีที่ 2 ฉบับที่ 8 2542, 35.
- จิราภรณ์ สิริทวี. (2542b). โครงการทางเลือกใหม่ของการสร้างปัญญาชน. วารสารวิชาการ., ปีที่ 2 ฉบับที่ 8 2542, 35.
- จุไรรัตน์ คนคลอง. (2545). การศึกษาความสามารถคิดแก้ปัญหาและค่านิยมในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเด็กที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสอนแบบโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่น. (การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง และคณะ. (2554). ผลกระทบของนโยบายรัฐบาลต่อการปลูกฝังจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 13 ฉบับที่ 12 73-91.
- ชรัยีนาดิ จิตต์บรรเทา. (2554). การพัฒนาระบบการให้คำปรึกษานิสิตนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร, . ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,.
- ชวลา เวชยันต์. (2544a). การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการ-

- เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (ปริญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวาลา เวชยันต์. (2544b). การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ปริญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวาลา เวชยันต์. (2544c). การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (ปริญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. (2542). สถิติพื้นฐาน : พร้อมตัวอย่างการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม *MINITAB* *SPSS* และ *SAS* (พิมพ์ครั้งที่ 4 ปรับปรุง ed.). ขอนแก่น : ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชุตินา ไชยสิทธิ์. (2554). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชษฐา แก้วพรม. (2556). การพัฒนาทักษะสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาลด้วยการเขียนบันทึกการเรียนรู้ในรายวิชาการสอนและการให้คำปรึกษาทางสุขภาพ. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี, 24(2), 12-20.
- ณพัชร ประพันธ์พจน์และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2559). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานบริษัท ยูนิลีเวอร์ ไทยโซลดิ้ง จำกัด *Veridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน 2559.
- คุณเดือน เขียวเหลือง. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทางการพยาบาล สำหรับนักศึกษาพยาบาล. (การศึกษาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- คุณิต อุทิสพงษ์. (2547). การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- ทองอยู่ แก้วไทรสะ และจันทร์ ชุ่มเมืองปัก. (2550). คิดเป็น : เพื่อนเรียนรู้สู่นาคต วารสารกศน.เพื่อนเรียนรู้, มีนาคม 2550 12-16.
- ทิสนา แฉมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ชัยญ์รัฐ ชาวเหนือ. (2543). การกำหนดโครงการสำหรับนักเรียนตามรายวิชาภาษาไทยในหลักสูตรมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการ, มิถุนายน 2543 ปีที่ 3 ฉบับที่ 6, 63.

ชัยญ์รัฐ ชาวเหนือและวัฒนาพร ระงับทุกข์. (2543). การกำหนดโครงการสำหรับนักเรียนตามรายวิชาภาษาไทยในหลักสูตรมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการ., ปีที่ 3 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2543, 59-62.

นฤมล บุตาคม. (2543). การเรียนรู้โดยการทำโครงการ (Project-Based Learning). วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 36.

บุญถม นุตระมา. (2557). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการวิทยาศาสตร์ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุเรงนอง จักรมุณี. (2556). ผลของโปรแกรมศิลปะ 5 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุรชัย สิริมหาสาคร. (2546a). เทคนิคการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ กรุงเทพมหานคร: บิ๊ก พอยท์.

บุรชัย สิริมหาสาคร. (2546b). เทคนิคการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ กรุงเทพมหานคร: บิ๊ก พอยท์.

บุรชัย สิริมหาสาคร. (2546c). เทคนิคการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ กรุงเทพมหานคร: บิ๊ก พอยท์.

บุรชัย สิริมหาสาคร. (2546d). เทคนิคการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ก พอยท์.

บุรชัย สิริมหาสาคร. (2546e). เทคนิคการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ก พอยท์.

เบอร์แมน (Berman. 1997) อ่างใน กฤษฎา คูหาเรืองรอง. (2553). การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบโครงการและแบบวัฏจักรการเรียนรู้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- ประยูรท์ จันทรโอชา. (2560). การขับเคลื่อน *Thailand 4.0* ในภาคใต้ Retrieved from ศูนย์ประชุม
นานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่:
- ปรีชา การสะอาด. (2547). การวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา),
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, บัณฑิตวิทยาลัย
- ปารมี ตีรบุลกุล. (2558). อิทธิพลของการปฏิบัติงานแบบสะท้อนคิดและความสามารถด้านการนิเทศที่
มีต่อการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนิสิตนักศึกษาครู โดยมีการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์
เป็นตัวแปรส่งผ่าน นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา วารสาร
อิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา, *OJED, Vol.10, No.4, 2015.*
- ปาริชาติ ประเสริฐสังข์. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู. (วิทยานิพนธ์ ปร.ด. นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้), มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- พยงค์ จูทา. (2555). สภามหาวิทยาลัยกับการพัฒนาการอุดมศึกษา. Retrieved from
http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=26647&Key=news_research
- พรทิพย์ ชื่นแสงชัย. (2556). การรับรู้และระดับการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม
ของพนักงานโรงไฟฟ้าราชบุรี. (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระบำรุง ปญญาพล (โพธิ์ศรี). (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เขตบางกอกใหญ่กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พันธ์ทิพย์ เหล่าหาโคตร. (2551). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้าง
ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.
- เพชร วรงค์ประไพโรจน์. (2545a). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน. วารสารศึกษาศาสตร์, 1
(1) ตุลาคม 2544 - มกราคม 2545, 42.
- เพชร วรงค์ประไพโรจน์. (2545b). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน. วารสารศึกษาศาสตร์, 1
(1) ตุลาคม 2544 - มกราคม 2545, 42.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2542). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ:
คอมแพคท์พรีนซ์.
- ภาวดี สงวนศิลป์. (2554). การศึกษาความสามารถในการตัดสินใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สารระที่ 2 หน้าทีพลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตใน

สังคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ 5 ปีที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2554.

ภิรมย์ ลีกุล. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ปรัชญาคุณุภิบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา), มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภิรมย์ ลีกุล. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์, ปีที่ 27 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2559.

มนตรี วงษ์รัศมี. (2556). สื่อกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร. (นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสาร), มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร. (2546). โครงการ : บูรณาการได้หลากหลาย. วารสารการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 26 7 เมษายน, 37-42.

มินตรา สักดีดี. (2558). ผลของโปรแกรมคิด 5 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โยชิน มานะบุญ. (2554). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับผู้ประกอบการ : การศึกษาแบบพหุกรณี. (ครุศาสตรคุณุภิบัณฑิต).

เริงชัย จงพิพัฒนสุข. (2543). คู่มือผู้ประกอบการและครู: การเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.

ลัดดา ภู่เกียรติ. (2544a). โครงการงานเพื่อการเรียนรู้หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา ภู่เกียรติ. (2544b). โครงการงานเพื่อการเรียนรู้หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา ภู่เกียรติ. (2544c). โครงการงานเพื่อการเรียนรู้หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณารด โมลีเอรี. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดคุณลักษณะศึกษาของลิกโคนาเพื่อเสริมสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพด้านความรับผิดชอบต่อของนักศึกษาสายอาชีพและเทคโนโลยี. (คุณุภิบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิจิตร พิพัฒน์ทศพล. (2546). การเรียนรู้จากการทำโครงการ (Project-Based Learning). วารสาร การศึกษา, ปีที่ 26 ฉบับที่ พฤษภาคม 30.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กรุงเทพมหานคร: แอล ทีเพรส.
- วันวิสาข์ อินทร์บำรุง. (2556a). การให้ความหมายและที่มาของความหมาย รูปแบบ และการดำเนิน กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอาสาสมัครมูลนิธิกิจกรรมวิทยาศาสตร์ทางทะเลและ การอนุรักษ์. Retrieved from
- วันวิสาข์ อินทร์บำรุง. (2556b). การให้ความหมายและที่มาของความหมาย รูปแบบ และการดำเนิน กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอาสาสมัครมูลนิธิกิจกรรมวิทยาศาสตร์ทางทะเลและ การอนุรักษ์. Retrieved from
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา, . กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วิมลศรี สุวรรณรัตน์. (2542). โครงการวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2560). บทความการวิเคราะห์ลักษณะของคนไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ประเทศ. Retrieved วันที่ 28 ธันวาคม 2560
[HTTP://WWW.WANGCHAN.GO.TH/BK/BK24.PDF](http://www.wangchan.go.th/bk/bk24.pdf)
- วิสุทธิ กล้าหาญ. (2545). จินตนาการกับการเรียนรู้แบบโครงการ. วิชาการ, 5 ตุลาคม 2545, 2-3.
- ศักดิ์ ประรงค์ประทานพร. (2539). ความคิดทางการศึกษาของเปาโล แฟร์ร กรุงเทพมหานคร คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวีและคณะ. (2544). รายงานการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม. Retrieved from กรุงเทพมหานคร:
- สมวงษ์ แปลงประสพโชค และคณะ. (2545). กิจกรรมส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สรยา คงดิษ. (2555). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานที่มีความรับผิดชอบต่อ สังคมของพนักงานบริษัทผลิตรถยนต์. (ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. ประยุกต์), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สังธรรม พรทวีกุล, ศ. ร., ชีรชัย เนตรนอมศักดิ์. (2557). รูปแบบการเรียนการสอนการคิดไตร่ตรอง ของนักศึกษาครู สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รมยสาร, ปีที่ 12 ฉบับที่ 1
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร บริษัทพิมพ์ดี.

- สาริตา บุญแจ่ม. (2558). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และแบบการบริการสังคมเรื่องสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน พ.ศ. 2558, 1-2.
- สาวิตริ แสงศิลป์ และ นีออน พิณประดิษฐ์. (2551). บทบาทครอบครัวและการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น(ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม - ธันวาคม 2551).
- สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. (2547). การศึกษานอกโรงเรียน: การประกันโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ:รังษีการพิมพ์.
- สิรารวรรณ จรัสรวีวัฒน์. (2557a). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน (คุษฎีนิพนธ์ (กศ.ค.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิรารวรรณ จรัสรวีวัฒน์. (2557b). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (การศึกษาคุษฎีบัณฑิต), คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุคนธ์ สิ้นขวานนท์ และคณะ. (2545). การจัดการกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์.
- สุพล วงสินธุ์. (2543). การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ. วารสารวิชาการ, 3 เมษายน 2543, 12.
- สุพิน ดิษฐสกุล. (2543). การเรียนรู้ด้วยวิธีทำโครงการ (Collaborative Project-Based Learning). วิชาการ 15 กันยายน-ธันวาคม 2543, 54.
- สุเมธตา งามชัด. (2548). ผลของการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการที่มีต่อความสามารถด้านการคิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมปีที่ 4) โรงเรียนบ้านหลุบคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต. (ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม.), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2552). การสอนความรับผิดชอบต่อสังคม. วารสารการศึกษาไทย, 6 ตุลาคม 2552, 21-27.
- สุริน คล้ายรามัญ. (2544). การพัฒนากระบวนการอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้เจตคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนที่เป็นสตรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). 21 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาระบบความคิด. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- อัจฉรา ไชยอุปถัมภ์. (2550). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนิสิตนักศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อ๋างใน ชวลา เวชยันต์. (2544). การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (ปริญาญครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต).
- อ๋างใน ศิรินันท์ วรรณทนกิจ. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบของตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบคาโนนิคอล. (ปริญาญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุดมศักดิ์ ณะกิจรุ่งเรือง. (2543a). โครงการ. วารสารวิชาการ., ปีที่ 3 มิถุนายน 2543, 18-19.
- อุดมศักดิ์ ณะกิจรุ่งเรือง. (2543b). โครงการ. วารสารวิชาการ, ปีที่ 3, 6 มิถุนายน 2543., 20-24.
- อุดมศักดิ์ ณะกิจรุ่งเรือง. (2543c). โครงการ. วารสารวิชาการ., ปีที่ 3 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2543, 20.
- อุ๋นตา นพคุณ. (2528). แนวคิดทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและการพัฒนาชุมชนเรื่อง คิดเป็น. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- เอกญา แววกักดี. (2555). รูปแบบการสอนเชิงบูรณาการเครือข่ายสังคมที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (ม.ป.ท.), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก ก

- 1.รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สภาพ ปัญหา และความ ต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา
- 2.รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และแบบประเมินความ เหมาะสมของร่างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา (กิจกรรม RPS)
- 3.รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
- 4.รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงแผนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
- 5.รายชื่อบุคคลสำคัญ (Key persons) ที่ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมภายใน ชุมชน
- 6.รายนามนักศึกษากลุ่มทดลอง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สภาพ ปัญหา และความ ต้องการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน
1	อาจารย์สำเนียง เพชรจอม	นักกิจกรรม / นักวิชาการอิสระ
2	ดร.ขวัญดาว กล่ำรัตน์	นักกิจกรรมชุมชน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นครปฐม
3	ดร.นันทวัฒน์ ภัทรกรนนท์	นักวิชาการศึกษาตลอดชีวิต ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต ม.ศิลปากร
4	รศ.ดร.สมคิด พรหมจ้อย	นักวิชาการวัดผล สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2.รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และแบบประเมินความเหมาะสมของร่างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา (กิจกรรมRPS)

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน
1	ดร.ศิริลักษณ์ ตรีสินธุ์	นักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
2	ผศ. ดร. ดวงรักษ์ นันทวิสารกุล	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
3	ผศ. ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4	ดร.ธีระพงษ์ บุศรากุล	คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
5	ดร.ขวัญดาว กล่ำรัตน์	นักกิจกรรมชุมชน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นครปฐม

3. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความ
รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน
1	ผศ.ดร.จริยาภรณ์ รุจิโมระ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2	ดร.ธีระพงษ์ บุศรากุล	สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม
3	ดร. ณัฐสุดา เต้พันธ์	คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4	ดร.ปรกรณ์กิตติ ม่วงประสิทธิ์	ภาควิชาอนุบาลศึกษา วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
5	ผศ.ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงแผนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน
1	ผศ.ดร.สามชาย ศรีสันต์	วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ป๋วยอึ้งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2	รศ.ดร.กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
3	ผศ.ดร.ประกาศ ปานเจียง	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
4	บาทหลวง ผศ.ดร.วัชศิลป์ กฤษเจริญ	วิทยาลัยแสงธรรม
5	อ.สุรพล ธรรมร่มดี	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี
6	ผศ.ดร.มนัสนันท์ หัตถศักดิ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7	ผศ.एमОР เจียรมาศ	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

5. รายชื่อบุคคลสำคัญ (Key persons) ที่ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมภายในชุมชน

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน
1	นายชล เล็กโล่ง	นักคิดที่ประสบความสำเร็จทางด้านอาชีพ ครอบครัว เจ้าของฟาร์มเห็ด บ้านวังตะเคียน อ.จอมบึง จ.ราชบุรี
2	นางละออ รัตนานนท์	เจ้าของฟาร์มเลี้ยงไหม บ้านวังตะเคียน อ.จอมบึง จ.ราชบุรี
3	นางสาวอำไพ ลือสุขประเสริฐ	เจ้าของฟาร์มไส้เดือน บ้านวังตะเคียน อ.จอมบึง จ.ราชบุรี
4	นายสำเร็จ ชื่นใจ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ม.3 ต.วังตะเคียน มาในฐานะตัวแทนกรรมการชุมชน
5	นายสาโรจน์ ทองหุ้ม	หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสุขวิถีไทย ไทย-รามัญ บ้านวังตะเคียน อ.จอมบึง จ.ราชบุรี
6	นายไกรวุฒิ โกยทรัพย์	เจ้าของฐานการเรียนรู้โรงสีข้าวขนาดเล็ก และฐานการเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ บ้านวังตะเคียน
7	นายจารึก ลือสุขประเสริฐ	เจ้าของฟาร์มไส้เดือน บ้านวังตะเคียน อ.จอมบึง จ.ราชบุรี
8	นางสาวอมรพิมล พิทักษ์	ผู้จัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสุขวิถีไทย ไทย-รามัญ บ้านวังตะเคียน อ.จอมบึง จ.ราชบุรี
9	นายนวน พรหมยอดสุข	เกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จในการทำ สวนมะม่วง อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี

6.รายชื่อศึกษากลุ่มทดลอง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตราชบุรี จำนวน 24 คน

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล
1	นายบุรินทร์ การชังค์
2	นางสาวกฤติยา มั่นเจริญ
3	นางสาวกนกวรรณ ยืนยั้ง
4	นายนิติภูมิ เวชกิจ
5	นายวรมศ สุ่มมาตย์
6	นายภูติท เป้านอก
7	นางสาวอรินัญญา โรจน์เรืองฤทธิ์
8	นางสาวชนัญดา อาจขาว
9	นายณัฐดนัย น้อยแก้ว
10	นางสาวพิมพ์ใจ ตะวงษ์ษา
11	นายธนภัทร แก้วใส
12	นายเสกฐวุฒิ สุวรรณรักษา
13	นายอภิวิชญ์ ช่วยศรีสวัสดิ์
14	นายพีณัฐ ชัยพรเฉลิม
15	นางสาวลัทธิกา เกื้อบุญ
16	นางสาว ปริญญา ก้องเจริญสุข
17	นางสาวกัลยา ภูเกตุ
18	นายเชาว์วุฒิ ธิติธรรมมงคล
19	นายศวัตน์ ทิพย์อานนท์
20	นางสาวแพรวา ตั้งภาคภูมิ
21	นายวรมศ สามารถ
22	นางสาวอรุณศรี สุวรรณเทศ
23	นายปัญญา ไพชำนาญ
24	นายพัฒนา อุ่นยิ่งเจริญ

ภาคผนวก ข

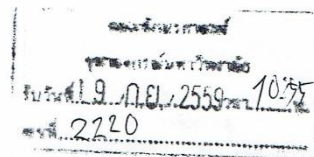
1. ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล
2. หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบประเมินค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้อง (IOC)
3. หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัยกิจกรรมการเรียนรู้
4. หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
5. หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้

1. ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล จากมหาวิทยาลัยรัฐบาล มหาวิทยาลัย
ในกำกับรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเอกชน เพื่อตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ของ
สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังนี้

ลำดับ	ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	ตำแหน่งงานของบุคลากร ที่ขออนุญาต	กลุ่มตัวอย่าง
1	มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ	คณบดีคณะวิทยาศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ● นักศึกษา ● อ.ที่ปรึกษากิจกรรม ● บุคลากรในการจัด กิจกรรม ● ผู้บริหาร ● ผู้ใช้บัณฑิต ● ศิษย์เก่า
2	มหาวิทยาลัยศิลปากร	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	
3	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	
4	มหาวิทยาลัยมหิดล	คณบดีคณะวิทยาศาสตร์	
5	มหาวิทยาลัยนเรศวร	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	
6	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	คณบดีคณะอักษรศาสตร์	
7	มหาวิทยาลัยคริสเตียน	คณบดีวิทยาศาสตร์สุขภาพ	
8	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	
9	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	คณบดีคณะรัฐประศาสน ศาสตร์	
10	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	คณบดีคณะสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์	
11	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณบดีคณะศิลปศาสตร์และ วิทยาศาสตร์	
12	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ ล 1๗๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

26 สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอดความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน คณบดี คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา" มีความประสงค์
จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม นุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอดความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้ง ผู้บริหาร อาจารย์
ที่ปรึกษา กิจกรรม นุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลให้แก่ศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ค ๑๙๙

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

26 สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน : คณบดี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806. นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา" มีความประสงค์
จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากร ในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้ง ผู้บริหาร อาจารย์
ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากร ในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลให้แก่ศึกษาค้นคว้าด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 0520.107(นฐ) พิ ๑๗๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

26 สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอดความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806. นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา " มีความประสงค์
จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอดความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้ง ผู้บริหาร อาจารย์
ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไขยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ ล.๓๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

26 สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน คณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา" มีความประสงค์
จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้ง ผู้บริหาร อาจารย์
ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ฉ.๗๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

26 สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอดความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806. นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่องานของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา" มีความประสงค์
จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า
เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอดความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้ง ผู้บริหาร อาจารย์
ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ พิ ๑๙๙

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

26 สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน **นายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย**

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา " มีความประสงค์ จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากร ในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดแจ้ง ผู้บริหาร อาจารย์ ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากร ในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลให้แก่บัณฑิตศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

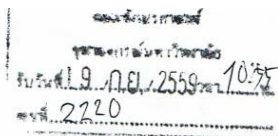
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ค.ศ.น

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

26 สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน คณบดี คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาดลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา " มีความประสงค์ จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้ง ผู้บริหาร อาจารย์ ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพบูลย์ศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

2. หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบประเมินค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้อง (IOC) และแบบประเมินความเหมาะสมของร่างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ที่ สธ 6806 (น.จ.) / 1๐๑๑		บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
14 กุมภาพันธ์ 2560		
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย		
เรียน ดร.ศิริลักษณ์ ศรีสินธุ์		
ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา"		
ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์		
จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง		
ขอแสดงความนับถือ		
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไทวิทยศิริธรรม) รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย		
สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย นครปฐม โทร.034-218790		

ที่ ศร 6806 (นศ.) / 1๑๐1

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

14 กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงรักษ์ นันทวิสารกุล

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาด้านชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้
ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพเวทย์ศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร.034-218790

ที่ ศธ 6806 (นส) ๑๑๑

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

ด้วย นายสุรพันธ์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้
ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 6806 (นศ) 1003

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

14 กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ธีระพงศ์ บุศรากุล

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโทผู้บังคับ
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา"

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้
ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยศ ไพวิทย์ศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 6806 (ค.ศ.) 1003

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

14 กุมภาพันธ์ 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ขวัญดาว กล่ำรัตน์

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่องานของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้
ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

3. หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัยกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมี มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยศรีปทุม มีนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม ผู้บริหาร ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 10๖1

โทร.034-218788 ต่อ 11-12
วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

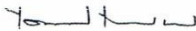
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี/รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
เรียน ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา/อ.ที่ปรึกษากรรมการ

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและศิลปวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอตกลงเครื่องมือวิจัยกับผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม อาจารย์ที่
ปรึกษากรรมการ บุคลากรที่จัดกิจกรรม นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้
นักศึกษาดังกล่าวได้ขอตกลงเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โทร.034-218788 ต่อ 11-12
ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 1404 วันที่ 7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอลงความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ด้วย นายสุรศักดิ์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาศลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัด กิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้งผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรในการจัดกิจกรรม นักศึกษา และศิษย์เก่า ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลให้แก่ศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โทร.034-218788 ต่อ 11-12
ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ ๒๐๖1 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอลดลงเครื่องมือวิจัย

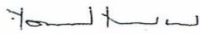
เรียน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ด้วย นายสุรศักดิ์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาศาสตร์และการพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอลดลงเครื่องมือวิจัยกับผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม อาจารย์ที่
ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้
นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพฑูริกรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 10๖1

โทร.034-218788 ต่อ 11-12
วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอลดลงเครื่องมือวิจัย

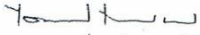
เรียน ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ด้วย นายสุรศักดิ์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชา การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอลดลงเครื่องมือวิจัยกับผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 1๕๖1

โทร.034-218788 ต่อ 11-12
วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

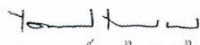
เรียน รองคณบดีกิจกรรมนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

ด้วย นายสุรรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและการพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอตกลงเครื่องมือวิจัยกับผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม อาจารย์ที่
ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้
นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ ศบ 0520.107(นฐ)/ 1๕๖1

โทร.034-218788 ต่อ 11-12
วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอลดลงเครื่องมือวิจัย

เรียน **นายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)**

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาดอลดชีวิตและการพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอลดลงเครื่องมือวิจัยกับผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ ๒๖๖

โทร.034-218788 ต่อ 11-12
วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอลดลงเครื่องมือวิจัย

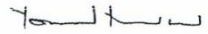
เรียน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและศิลปวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอลดลงเครื่องมือวิจัยกับผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม อาจารย์ที่
ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในกรณี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้
นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 1๕๖1

โทร.034-218788 ต่อ 11-12
วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอลดลงเครื่องมือวิจัย

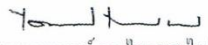
เรียน ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ด้วย นายสุรนต์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและการพัฒนาบุคลิก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอลดลงเครื่องมือวิจัยกับผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม อาจารย์ที่
ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้
นักศึกษาดังกล่าว ได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ ศบ 0520.107(นฐ)/ 1๕๖1

โทร.034-218788 ต่อ 11-12
วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอลดลงเครื่องมือวิจัย

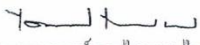
เรียน อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ด้วย นายสุรพันธ์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดอลดชีวิตและการพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอลดลงเครื่องมือวิจัยกับผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม อาจารย์ที่
ปรึกษากิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้
นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 10๕3

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

16 กุมภาพันธ์ 2559

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

เรียน คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาศาสตร์ชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ จะขอตกลงเครื่องมือวิจัยกับผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม อาจารย์ที่
ปรึกษา กิจกรรม บุคลากรที่จัดกิจกรรม นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้
นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไหวทัยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

4. หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความ
รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/408

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จริยาภรณ์ รุจิโมระ

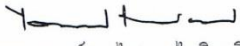
ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบ
การทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ตรวจคุณภาพ
เครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ โพธิ์ทอง)
 รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
 รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 1409

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ธีระพงษ์ บุศราภูถ

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาลดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบ
การทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ตรวจ
คุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ ศร 0520.107(นฐ)/ 1411

โทร.034-218788 ต่อ 11-12
วันที่ 7 มีนาคม 2559

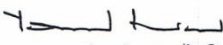
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและศิลปวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "
มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบ
การทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ตรวจ
คุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/1412

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

7 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ปกรณกิตติ ม่วงประสิทธิ์

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบ
การทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ตรวจ
คุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218788 ต่อ 11-12

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ ศร 0520.107(นฐ)/ 1411

โทร.034-218788 ต่อ 11-12
วันที่ 7 มีนาคม 2559

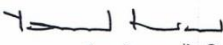
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชา การศึกษาดนตรีและศิลปวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง " การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "
มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบ
การทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ตรวจ
คุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

5.หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ที่ ศบ 6806 (งรช) พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน ผศ.ดร.สามชาย ศรีสันต์

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาดอกซ์ชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 6806 (สง.) พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน รศ.ดร.กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่าน ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 6806 (ข.ร.) พ.ศ. ๒๕๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน ผศ.ดร.ประกาศ ปานเจียง

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโทชั้นปีที่ ๒ สาขาวิชา
การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยช ไพฑูริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 6806 (๕๕๖) พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน บาทหลวง ผศ.ดร.วิชศิลป์ กฤษเจริญ

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 6806 (ทอ) พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน ดร. พรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาดนตรีชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศบ 6806 (๕๕๖) ๑๙ ๒๙/๒๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน อ.สุรพล ธรรมรัตน์

ด้วย นายสุรรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศบ 6806 (๕๕๖) พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน ผศ.ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน.

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
"การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา"

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศบ 6806 (๕๕) | ๗๗๒๗

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน ผศ.ดร.มนัสนันท์ หัตถศักดิ์

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศธ 6806 (๑๙) พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน ผศ.เอมอร เจียรมาศ

ด้วย นายสุรัตน์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยศ ไพวิทย์ศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศบ 6806 (๕๖) / ๒๕๖๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการ ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

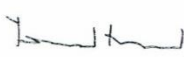
เรียน ผศ.กิตติภูมิ มีประดิษฐ์

ด้วย นายสุรนต์ เพชรนิล รหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ ศบ 6806 (๑๕๕) พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

5 กันยายน 2560

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะการ ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เรียน ดร.นฤมล พระใหญ่

ด้วย นายสุรรัตน์ เพชรนิลรหัสประจำตัว 55251806 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
" การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ภาคผนวก ก

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. แบบสัมภาษณ์งานวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
3. แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (RPS)
4. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
5. แผนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการคิดเป็นเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
6. แบบวัดค่าดัชนีด้านวัตถุประสงค์กับวิธีการจัดกิจกรรมและผลการประเมินแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด ปรัชญาคิดเป็น เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
7. แบบประเมินตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาก่อนและหลัง การทดลอง

1.แบบสอบถามงานวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการในการพัฒนา

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าคำตอบและเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1.สถานภาพของท่าน

- 1) นักศึกษา (ชั้นปีที่..... สาขา.....)
- 2) อาจารย์ผู้สอน (สาขา.....)
- 3) บุคลากรของมหาวิทยาลัย (ตำแหน่ง.....)
- 4) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย (ตำแหน่ง.....)
- 5) ศิษย์เก่า (สาขาที่จบการศึกษา.....)
- 6) ผู้ใช้บัณฑิต (ตำแหน่ง.....)

2.เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

3.ช่วงอายุ

- 1) ต่ำกว่า 25 ปี 2) 25-30 ปี 3) 31-40 ปี 4) 41-50 ปี 5) 50 ปีขึ้นไป

4. การศึกษา

4.1 วุฒิการศึกษาสูงสุด

- 1)ปริญญาตรี (สาขา.....)
- 2)ปริญญาโท (สาขา.....)
- 3)ปริญญาเอก (สาขา.....)

4.2 มหาวิทยาลัยที่สังกัด / เคยสังกัด

- 1) มหาวิทยาลัยรัฐบาล (ชื่อมหาวิทยาลัย.....)
- 2) มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล (ชื่อมหาวิทยาลัย.....)
- 3) มหาวิทยาลัยเอกชน (ชื่อมหาวิทยาลัย.....)

4.3 คณะที่สังกัด / เคยสังกัด

- 1) สายวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี 2) สายศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์
- 3) สายมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ 4) อื่นๆ (ระบุ.....)

5. ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

- 1) มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม 2) ไม่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเห็นตามเกณฑ์ 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วย

ระดับ 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ระดับ 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ระดับ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ประเด็น/คำถาม		ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา						
1.	ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณธรรมแบบหนึ่ง	5	4	3	2	1
2.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและพัฒนาได้	5	4	3	2	1
3.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นเรื่องหน้าที่ของบุคคลต่อตนเองและส่วนรวม	5	4	3	2	1
4.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเกิดจากการลงมือปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม	5	4	3	2	1
5.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	5	4	3	2	1
6.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาคือการสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเองและผู้อื่น	5	4	3	2	1
7.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเกี่ยวข้องกับ การคิดแก้ปัญหา พัฒนาสังคม	5	4	3	2	1
8.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเกิดจากความสมัครใจ	5	4	3	2	1
9.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเกิดจากการสนับสนุนส่งเสริมของผู้เกี่ยวข้องต่อนักศึกษา	5	4	3	2	1

ประเด็น/คำถาม		ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
10.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเกิดจากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	5	4	3	2	1
11.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเกี่ยวข้องกับ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	5	4	3	2	1
12.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นหน้าที่ของนักศึกษา	5	4	3	2	1
13.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นการช่วยเหลือสังคมตามความสามารถ	5	4	3	2	1
14.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นเรื่องของการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีทางสังคม	5	4	3	2	1
คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา						
15.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การมีวินัยในตนเอง	5	4	3	2	1
16.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตนเอง	5	4	3	2	1
17.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง	5	4	3	2	1
18.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การช่วยเหลือผู้ปกครอง	5	4	3	2	1
19.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การเคารพสิทธิของเพื่อน	5	4	3	2	1
20.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกต้อง	5	4	3	2	1
21.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การช่วยเหลือกิจการงานของคณะและสถาบันการศึกษา	5	4	3	2	1
22.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย	5	4	3	2	1

ประเด็น/คำถาม		ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
	การช่วยรักษาชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาในทางที่ถูกต้อง					
23.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การช่วยรักษาสมบัติของสถาบันการศึกษา	5	4	3	2	1
24.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม	5	4	3	2	1
25.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมตามหน้าที่และความสามารถตน	5	4	3	2	1
26.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การรักษาสมบัติส่วนรวม	5	4	3	2	1
27.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การปฏิบัติตามกฎหมายและเป็นพลเมืองที่ดี	5	4	3	2	1
28.	ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาประกอบด้วย การรักษาสิ่งแวดล้อม	5	4	3	2	1
สถานการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา						
29.	ปัจจุบันนักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมที่เพียงพอต่อสังคม	5	4	3	2	1
30.	ปัจจุบันนักศึกษาสนใจที่จะพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเองให้มากยิ่งขึ้น	5	4	3	2	1
31.	ปัจจุบันนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น	5	4	3	2	1
32.	ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา	5	4	3	2	1
33.	ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนใน	5	4	3	2	1

ประเด็น/คำถาม		ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
	ชั้นเรียนที่เพียงพอต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา					
34.	ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียน กิจกรรมนอกหลักสูตร หรือกิจกรรมใดๆ ที่เพียงพอต่อการส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคม	5	4	3	2	1
35.	ปัจจุบันนักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา	5	4	3	2	1
36.	โดยทั่วไปหรือในภาพรวมน่าจะกล่าวได้ว่า นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมเพียงพอสำหรับสถานการณ์ในสังคมปัจจุบัน	5	4	3	2	1
ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา						
37.	นักศึกษาในปัจจุบันมีปัญหาหรือความไม่เหมาะสมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	5	4	3	2	1
38.	ปัญหาด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเกิดจากความรู้อีกว่าตนเองไม่เกี่ยวข้องกับสังคม	5	4	3	2	1
39.	มหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดนโยบายแผนพัฒนาที่ชัดเจนหรือแนวทางส่งเสริมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่เหมาะสม	5	4	3	2	1
40.	ปัญหาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาส่งผลกระทบต่อสังคมหลายมิติ	5	4	3	2	1
41.	ปัญหาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นปัญหาวิกฤติในปัจจุบัน	5	4	3	2	1
42.	นักศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น	5	4	3	2	1

ประเด็น/คำถาม		ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
เป้าหมายการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา						
43.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองด้วยการมีวินัยในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงาน	5	4	3	2	1
44.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองด้วยการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบที่มีคุณค่าในตนเอง	5	4	3	2	1
45.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อครอบครัวด้วยการเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง	5	4	3	2	1
46.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อครอบครัวด้วยการช่วยเหลืองานผู้ปกครอง	5	4	3	2	1
47.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อเพื่อนด้วยการเคารพสิทธิของเพื่อน	5	4	3	2	1
48.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อเพื่อนด้วยการให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกต้อง	5	4	3	2	1
49.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยด้วยการช่วยเหลืองานของมหาวิทยาลัย	5	4	3	2	1
50.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยด้วยการรักษาชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย	5	4	3	2	1
51.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยด้วยการรักษาทรัพย์สินสมบัติของมหาวิทยาลัย	5	4	3	2	1
52.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคมด้วยการร่วมกันแก้ปัญหาสังคม	5	4	3	2	1
53.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคมด้วยการช่วยเหลือกันในสังคม	5	4	3	2	1
54.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชนสังคมด้วยการช่วยกันดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม	5	4	3	2	1
55.	นักศึกษาคควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชน	5	4	3	2	1

ประเด็น/คำถาม		ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
	ตั้งคมด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย					
56.	นักศึกษาควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและธรรมชาติ	5	4	3	2	1
57.	นักศึกษาควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการช่วยหรือร่วมมือสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น	5	4	3	2	1
วิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา						
58.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรจัดกระบวนการ การมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	5	4	3	2	1
59.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรเปิดโอกาสให้มีเสรีภาพในการคิดและวิพากษ์วิจารณ์	5	4	3	2	1
60.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรส่งเสริมให้คนมีการประเมินความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเองอย่างต่อเนื่อง	5	4	3	2	1
61.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการหาคำตอบ	5	4	3	2	1
62.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรเน้นกิจกรรมการแก้ปัญหา	5	4	3	2	1
63.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรใช้วิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบองค์ความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง	5	4	3	2	1
64.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรจัดการเสวนาและอภิปรายปัญหาสังคมด้วยการใช้เหตุผล	5	4	3	2	1
65.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา	5	4	3	2	1

ประเด็น/คำถาม		ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
	ควรมุ่งศึกษาความต้องการและแก้ปัญหาของชุมชน					
66.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ควรใช้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยเหตุและผล	5	4	3	2	1
67.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ควรส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	5	4	3	2	1
68.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้โครงงาน มีการวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนด	5	4	3	2	1
69.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ควรใช้ตัวแบบที่ดีเป็นแบบอย่าง	5	4	3	2	1
70.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ควรเปิดโอกาสในการทำกิจกรรมรับใช้สังคม	5	4	3	2	1
71.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ควรสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับปัญหาของชุมชน สังคม	5	4	3	2	1
72.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ลงมือช่วยเหลือสังคม	5	4	3	2	1
73.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ควรสร้างความตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	5	4	3	2	1

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

จากประเด็นคำถาม ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา หรือไม่ โปรดให้ข้อเสนอแนะโดยอิสระ

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม

2.แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม
ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ครั้งที่.....วันที่สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่งงาน.....

สถานที่ทำงาน.....สถานที่สัมภาษณ์.....

ช่วงเวลาสัมภาษณ์.....เบอร์โทรศัพท์.....

อีเมล.....

สถานภาพของมหาวิทยาลัย

- มหาวิทยาลัยรัฐ
 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
 มหาวิทยาลัยเอกชน
 หน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ

ระบุ.....

กลุ่มคณะที่สังกัด

- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 ศาสตร์/ครุศาสตร์
 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 อื่นๆ ระบุ.....

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา สภาพการณ์ในปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับ
ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่
ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา จำแนกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 คำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สภาพการณ์ในปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับความ
รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่
ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ตอนที่ 1. ข้อมูลส่วนบุคคล

1. โปรดระบุ สถานภาพของท่าน

- ( ) 1. นักศึกษา ชั้นปีที่.....
- ( ) 2. อาจารย์ผู้สอน
- ( ) 3. บุคลากร
- ( ) 4. ผู้บริหาร
- ( ) 5. ศิษย์เก่า
- ( ) 6. ผู้ใช้บัณฑิต

2. เพศ

- ( ) 1. ชาย
- ( ) 2. หญิง

3. อายุ

- ( ) 1. ต่ำกว่า 25 ปี
- ( ) 2. 25-30 ปี
- ( ) 3. 31-40 ปี
- ( ) 4. 40-50 ปี
- ( ) 5. 50 ปีขึ้นไป

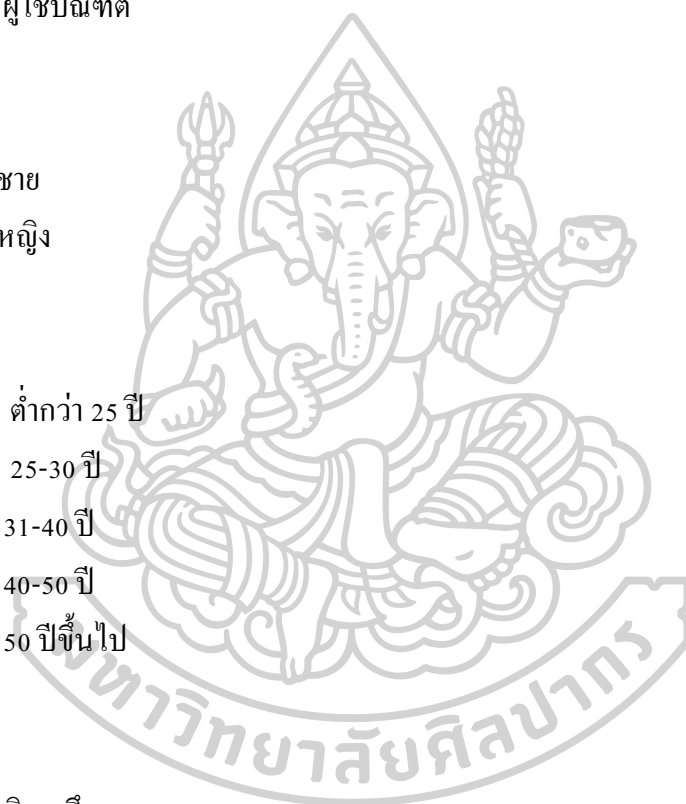
4. การศึกษา

4.1 วุฒิการศึกษาสูงสุด

- ( ) 1. ป.ตรี สาขา.....
- ( ) 2. ป.โท สาขา.....
- ( ) 3. ป.เอก สาขา.....

4.2 มหาวิทยาลัยที่สังกัด / เคยสังกัด

- ( ) 1. มหาวิทยาลัยรัฐบาล
- ( ) 2. มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล
- ( ) 3. มหาวิทยาลัยเอกชน

4.3 กลุ่มคณะที่สังกัด

- ( ) 1. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ( ) 2. ศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์
- ( ) 3. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

5. ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

- ( ) 1. มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม
- ( ) 2. ไม่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม

ตอนที่ 2 คำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สภาพการณ์ในปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

ประเด็น	คำถามสัมภาษณ์
1) ความหมายและบริบทที่เกี่ยวข้อง	1.ท่านเข้าใจว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีความหมายอย่างไร
	2.ท่านเห็นว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเกี่ยวข้องกับคุณธรรมหรือความรับผิดชอบชั่วดีหรือไม่ อย่างไร
	3.ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีอะไรบ้าง ควรเป็นอย่างไร
	4.ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาควรนำไปสู่การลงมือปฏิบัติใช่หรือไม่ ควรทำอย่างไร
	5.ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในสังคม หรือไม่ อย่างไร และสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้หรือไม่ อย่างไรบ้าง
2) สภาพการณ์ปัจจุบัน	6.ปัจจุบันนักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ เพียงใด โปรดยกตัวอย่างการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่ท่านเห็นว่าสำคัญ
	7.ท่านคิดว่านักศึกษาสนใจที่จะพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ มากน้อย เพียงใด
	8.นักศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นความไม่รับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

ประเด็น	คำถามสัมภาษณ์
	<p>9.ท่านเห็นว่า นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบ ต่อสังคมที่มหาวิทยาลัยหรือองค์กรหรือชุมชนจัดหรือไม่ เพียงใด</p> <p>10.นักศึกษาได้สร้างสรรค์กิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ขึ้นเองหรือไม่ อย่างไร</p>
<p>3) การส่งเสริม ความรับผิดชอบ ต่อสังคมของ มหาวิทยาลัย</p>	<p>11.มหาวิทยาลัยมีการกำหนดนโยบายหรือมาตรการในการส่งเสริมให้ นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ หากมีนโยบายเป็นอย่างไร</p> <p>12.มหาวิทยาลัยมีการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อมากำหนดเป็นนโยบาย หรือไม่ อย่างไร</p> <p>13.การนำนโยบายหรือแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อ สังคมของนักศึกษาไปสู่การปฏิบัติประสบปัญหา อุปสรรคหรือไม่ อย่างไร</p> <p>14.ในเชิงนโยบาย ควรส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ด้วยวิธีการใด</p> <p>15.มหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมการจัดทำโครงการกิจกรรม โปรแกรม เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาหรือไม่ อย่างไร</p> <p>16.มหาวิทยาลัยมีการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียน นอกหลักสูตร ที่ ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น เพียงใด</p> <p>17. ท่านหรือหน่วยงานของท่าน ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนา ความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาหรือไม่ อย่างไร</p> <p>18.บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายหรือ แนวทางเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาหรือไม่ อย่างไร</p> <p>19.มีการประเมินเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้ในการพัฒนาความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาหรือไม่ อย่างไร</p> <p>20.พฤติกรรมความไม่รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ส่งผลกระทบ อย่างไรบ้าง</p>
<p>4) ปัญหาความ ต้องการและวิธีการ</p>	<p>21.ปัญหาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาส่งผลกระทบต่อ สังคมในมิติใดบ้าง</p>

ประเด็น	คำถามสัมภาษณ์
	22. นักศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณลักษณะอย่างไร
	23. ท่านคิดว่า ควรมีการพัฒนาให้นักศึกษาให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านใดบ้าง ไครบ้างที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา
	24. ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษาด้วยวิธีการใด
	25. ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร บุคลากร/ผู้เกี่ยวข้องควรพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา อย่างไร ด้วยวิธีการใด
	26. ในการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากร/ผู้เกี่ยวข้องควรพัฒนาความ รับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร
	27. ในการจัดกิจกรรมของนักศึกษาด้วยตนเอง ควรใช้วิธีการใดบ้างใน การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา
	28. ท่านมีวิธีการหรือแนวทางในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษา อย่างอื่นอีกหรือไม่ อย่างไร
5) ข้อเสนอแนะ	29. จากประเด็นคำถามที่ได้สัมภาษณ์ ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อการ พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาหรือไม่ โปรดให้ ข้อเสนอแนะ

3.แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)และแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (RPS)

คำอธิบาย

1. โปรดทำเครื่องหมาย / แสดงความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเสนอมีความสอดคล้อง เหมาะสม ต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเสนอมีความสอดคล้อง เหมาะสม ต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

-1 หมายถึง แน่ใจว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่นำเสนอไม่มีความสอดคล้อง เหมาะสม ต่อการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

2. โปรดให้ข้อเสนอแนะ 2 ประเด็นในแต่ละรายการประเมิน ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผน และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ระดับคะแนน ความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ	
		+1	0	-1	ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผน	ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม
กิจกรรมแบบที่ 1 “กิจกรรมสัมพันธ์” (Relation: R)	1.ความสัมพันธ์ที่ดีและการช่วยเหลือผู้อื่น					
	เป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน ที่เน้นความสัมพันธ์ที่ดีและการช่วยเหลือผู้อื่น มี					
	2.ความเป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียนรู้หน้าที่และมีวินัยในตนเอง เคารพสิทธิและเกียรติของผู้อื่น					

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ระดับคะแนน ความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ	
		+1	0	-1	ข้อเสนอ แนะใน การจัดทำ แผน	ข้อเสนอ แนะใน การจัด กิจกรรม
ความเป็น ประชาธิปไตย ให้ ผู้เรียนรู้หน้าที่และมี วินัยในตนเอง เคารพ สิทธิและเกียรติของ ผู้อื่น ตลอดจน สามารถค้นคว้าหา ความรู้ สร้างความรู้ และรู้จักพึ่งตนเอง	3.ค้นคว้าหาความรู้ สร้างความรู้ และ รู้จักพึ่งตนเอง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ระดับคะแนน ความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ	
		+1	0	-1	ข้อเสนอ แนะในการ จัดทำแผน	ข้อเสนอ แนะใน การจัด กิจกรรม
กิจกรรมแบบที่ 2 “กิจกรรมการคิดและ เสวนา” (Praxis: P) เป็นการส่งเสริมให้ ผู้เรียนรู้จักคิดและเขียน อย่างมีเหตุผลและมี	1.ความสามารถ ทางการคิดอย่างมี เหตุผล และมี วิจรรย์ญาณ					
	2.ความสามารถใน การเขียนที่ส่งเสริม					

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ระดับคะแนน ความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ	
		+1	0	-1	ข้อเสนอ แนะในการ จัดทำแผน	ข้อเสนอ แนะใน การจัด กิจกรรม
<p>วิจรรย์ญาณที่ดี โดย เน้นการเรียนรู้ที่เปิด โอกาสให้มีการซักถาม พูดคุย แลกเปลี่ยน และ เปิดกว้างรับฟังความ คิดเห็นของกันและกัน</p>	และสะท้อน วิจรรย์ญาณ					
	3.ความสามารถใน การตั้งคำถามที่ดี และการค้นหา คำตอบที่ถูกต้อง เหมาะสม					
	4.ความสามารถใน การศึกษา ค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อม และวิชาการ นำมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปข้อมูล เพื่อ การเรียนรู้และ/หรือ แก้ปัญหา					
	5.ความสามารถใน การสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเปิดกว้างรับฟัง ความคิดเห็นของกัน และกัน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ระดับคะแนนความ สอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ	
		+1	0	-1	ข้อเสนอ แนะใน การจัดทำ แผน	ข้อเสนอ แนะใน การจัด กิจกรรม
กิจกรรมแบบที่ 3 “กิจกรรมรับใช้ สังคม” (Service: S) เป็นการจัดทำ โครงการพัฒนา ชุมชนโดยใช้ปัญหา เป็นฐาน	1.การจัดทำ โครงการพัฒนา ชุมชน โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน					
ชุมชนโดยใช้ปัญหา เป็นฐาน เน้นบทบาท ของตนเองที่เป็นส่วน หนึ่งของสังคม การ ทำงานให้สังคม และมี	2.การเรียนรู้และ พัฒนาตนเองอย่างมี ส่วนร่วมกับผู้อื่น ในการรับใช้สังคม					
การร่วมมือในการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งพัฒนาคุณค่า ความเป็นมนุษย์	3.ความภาคภูมิใจ ในตนเองที่ได้ ช่วยเหลือสังคม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

คำอธิบาย

โปรดทำเครื่องหมาย / แสดงความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมมากที่สุด ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

4 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมมาก ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

3 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมปานกลาง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

2 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมน้อย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

1 หมายถึง กิจกรรมมีความเหมาะสมน้อยที่สุด ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

กิจกรรม	รายการประเมินความเหมาะสม	มาตรการประเมิน					ข้อเสนอแนะ	
		5	4	3	2	1		
กิจกรรมแบบที่ 1 “กิจกรรม สัมพันธ์” (Relation: R)	ลักษณะ	การสร้างบรรยากาศ ในการเรียนรู้ร่วมกัน						
		เน้นความสัมพันธ์ที่ ดี						
		ให้ผู้เรียนช่วยเหลือ ผู้อื่น						
		ส่งเสริมความเป็น ประชาธิปไตย						
		ให้ผู้เรียนรู้หน้าที่ และมีวินัยในตนเอง						

กิจกรรม	รายการประเมินความเหมาะสม	มาตรการประเมิน					ข้อเสนอแนะ	
		5	4	3	2	1		
		ให้ผู้เรียนเคารพสิทธิและเกียรติของผู้อื่น						
		ให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ สร้างความรู้						
		ให้ผู้เรียนรู้จักพึ่งตนเอง						
	วิธีการสำคัญ		ใช้วิธีการและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์					
			กำหนดข้อตกลงและแนวปฏิบัติที่ดีในการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกัน					
			พัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และนักปฏิบัติ					
			มีสัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract)					
	สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้		ใช้แนวปฏิบัติชุมชนแห่งการเรียนรู้					
	กิจกรรม กิจกรรมแบบที่ 2 “กิจกรรมการคิดและเสวนา” (Praxis: P)	รายการประเมินความเหมาะสม	มาตรการประเมิน					ข้อเสนอแนะ
5			4	3	2	1		
ลักษณะ		ให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็นเหตุ เป็นผล						
		ให้ผู้เรียนเขียนอย่างเป็นระบบ						
		เน้นการส่งเสริมให้มี						

กิจกรรม	รายการประเมินความเหมาะสม	มาตรการประเมิน					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
	วิจารณ์คุณภาพที่ดี						
	เปิดโอกาสให้มีการซักถาม พุดคุย แลกเปลี่ยน เรียนรู้						
	เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน						
วิธีการสำคัญ	ซักถาม พุดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น						
	มีกรณีศึกษาตัวแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ						
	เน้นโจทย์ ปัญหา ประสบการณ์ตรง เพื่อให้เกิดการศึกษา ค้นคว้า เก็บรวบรวม ข้อมูล เพื่อสรุปและแก้ปัญหาได้จริง						
สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้	มีกรณีศึกษา						
	มีตัวแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ						
	มีการกำหนดบทบาทสมมติ (Role play)						
	มีใบงาน การมอบหมาย						
กิจกรรม	รายการประเมินความเหมาะสม	มาตรการประเมิน					ข้อเสนอแนะ

กิจกรรม	รายการประเมินความเหมาะสม		มาตรการประเมิน					ข้อเสนอ
			5	4	3	2	1	
			5	4	3	2	1	ข้อเสนอ
กิจกรรมแบบที่ 3 “กิจกรรมรับใช้ สังคม” (Service: S)	ลักษณะ	การจัดทำ โครงการ พัฒนาชุมชน โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน						
		เน้นบทบาทของ ตนเองที่เป็นส่วนหนึ่ง ของสังคม						
		มีกิจกรรมการทำงาน ให้สังคม						
		มีการร่วมมือทำงาน กับผู้อื่น						
		พัฒนาคุณค่าความเป็น มนุษย์						
		ศึกษาชุมชนตัวอย่าง						
	วิธีการ สำคัญ	สำรวจชุมชน ทำความ เข้าใจ สภาพการณ์ ปัญหา ความต้องการที่ แท้จริง						
		วิเคราะห์ แก้ปัญหา โดยให้คนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ปรับปรุง						
		มีการประเมินผลการ เรียนรู้ส่วนตัวและ ร่วมกัน						
	สื่อ/	มีชุมชนตัวอย่างเป็น						

กิจกรรม	รายการประเมินความเหมาะสม		มาตรการประเมิน					ข้อเสนอแนะ
			5	4	3	2	1	
	อุปกรณ์/	แหล่งเรียนรู้						
	แหล่ง	มีการเตรียมชุมชนเพื่อ						
	เรียนรู้	การเรียนรู้						
		มีการประเมิน โครงการและประเมิน ตนเอง						

4.แผนกิจกรรมการเรียนรู้

แผนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการคิดเป็นเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ขั้นที่	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน	ระยะเวลา
1.	เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียน	- ปฐมนิเทศ -แนะนำโครงการและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน	- แนะนำตัว / ความสนใจ / ความรู้สึก -ทัศนคติ ของผู้เรียนรายบุคคลเกี่ยวกับชุมชน สังคม - การแสดงความสามารถพิเศษ -แลกเปลี่ยนเรียนรู้	-เกม -ใบงาน -แบบบันทึก	-ผลของใบงาน -บันทึกความประทับใจ -สังเกตการมีส่วนร่วม การแสดงออกระหว่างผู้เรียน	2 ชม.
2-3	1.เพื่อให้ความรู้เรื่องความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม (SR) 2.เพื่อให้ความรู้เรื่องเป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการในภาพรวมของการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมSR	-ความรู้ทั่วไป ความสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม -เป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมSR	-เล่าประสบการณ์ SR ที่มีต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถาบันการศึกษา และ ต่อชุมชน สังคม	-วิทัศน์/ PTT Model แนวคิด การพัฒนาSR ในมหาวิทยาลัย -PTT ตัวอย่าง ขั้นตอน วิธีการในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริม SR	-แบบสอบถาม ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับSR เป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการ ของกิจกรรม	6 ชม.
4.	1.เพื่อให้ความรู้แนวคิด ปรัชญา คิดเป็น 2.เพื่อให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลชุมชน การเขียนใบสำรวจชุมชน	-หลักการคิดเป็นเกี่ยวกับ ปัญหาและวิธีการค้นพบปัญหา -ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชุมชน/แนะนำชุมชน /ข้อมูลชุมชน/การเขียนแบบสำรวจชุมชน	-สรุปแนวคิด คิดเป็น นำเสนอ งานกลุ่ม -จำลองวิธีการค้นหาปัญหาคด้วยแนวคิด คิดเป็น -ฝึกเขียนแบบสำรวจชุมชน	-VDO ตัวอย่างคนในชุมชนที่ใช้แนวคิด คิดเป็น มาใช้ในการดำเนินชีวิต -PTT ข้อมูลชุมชนในด้านต่างๆ เช่น อาชีพ ศิลปวัฒนธรรม คนตรี ภูมิปัญหาท้องถิ่น ฯลฯ	ใบงาน -สรุปแบบจำลองวิธีการค้นหาปัญหาคด้วยแนวคิด คิดเป็น -แบบสำรวจชุมชน	3 ชม.
5-7	เพื่อศึกษาชุมชนตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับกิจกรรม SR	-แนวคิดการสร้างกิจกรรม SR	-ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาดูงานในชุมชน 1หรือ 2 -มอบหมายให้เขียนสรุปกิจกรรม	-ลงพื้นที่ชุมชน -แผ่นพับแนะนำชุมชน/วิทัศน์ -ใบงาน	สรุปผลประเด็นกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวกับ SR	9 ชม.

ชั้นที่	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน	ระยะเวลา
			ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับ SR			
	เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชน บริบท สภาพปัญหา ความ ต้องการ ของชุมชน	-ข้อมูลทั่วไป บริบท สภาพปัญหาใน ชุมชน	สำรวจชุมชน -ศึกษาสภาพการณ์ -ศึกษาปัญหาตามที่กลุ่มสนใจ -การนำเสนอบริบทชุมชนและ สภาพปัญหาที่พบ	-ใบงาน	สรุปผล -สภาพปัญหาในชุมชนที่กลุ่ม สนใจ	12 ชม.
	เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาใน ชุมชน	-วิเคราะห์ปัญหาตามหลักการ “คิด เป็น” -สรุปปัญหาที่ต้องการ	-แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ครู / นศ. -นำเสนอให้ชุมชนมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้	PPT/ จัดสัมมนาในชุมชน -ใบงานการวิเคราะห์ผลการ เรียนรู้ตามปรัชญาคิดเป็น	-ผลการแสดงความคิดเห็น การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่เกิดจากการจัด สัมมนา กลุ่ม ที่มี ครู นศ. คนใน ชุมชน -นศ. ได้ปัญหาที่กลุ่มสนใจ จากผล การวิเคราะห์ผ่านหลักการคิดเป็น	3 ชม.
8.	1.เพื่อให้รู้ วิธีการ ขั้นตอน การ จัดทำรูปเล่มรายงาน โครงการ 2.เตรียมการนำเสนอโครงการ	-วิธีการ ขั้นตอน การจัดทำ และการ เขียนรายงาน โครงการ -เทคนิคการนำเสนอ โครงการ	-ฝึกการเขียนรูปเล่มรายงาน -ตรวจสอบการนำเสนอ	- PPT /รูปแบบการเขียน โครงการ ส่วนที่ 1 รายละเอียด โครงการ ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ส่วนที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	แบบประเมินการเขียน โครงการ	6 ชม.
9.	เพื่อลงปฏิบัติกิจกรรมตาม โครงการที่กำหนด	กิจกรรมตามโครงการที่เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบต่อสังคมตามแต่ละ กลุ่ม	ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนโครงการ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อ สังคมในชุมชน	วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือใน การจัดกิจกรรม	-ความสำเร็จ ปัญหา และ ข้อเสนอแนะ ในการจัดทำ โครงการ	6 ชม.
10.	เพื่อนำเสนอกระบวนการและ โครงการในชุมชน	-กระบวนการจัดทำ โครงการ -โครงการ	-นำเสนอโครงการตามขั้นตอน การจัดทำโครงการผ่าน กระบวนการคิดเป็น -แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการที่มี	- PPT ขั้นตอนการจัดกิจกรรม -เอกสารโครงการที่เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบต่อสังคม	แบบประเมินกิจกรรม -เนื้อหา วิธีการนำเสนอ บุคลิกภาพและการตอบคำถาม	3 ชม.

ชั้นที่	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	การประเมิน	ระยะเวลา
			ความรับผิดชอบต่อสังคม - ครู นศ. และตัวแทนชุมชน เข้าร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้			
11.	1.เพื่อให้ นักศึกษาออกบทเรียนการเรียนรู้ โดยมี ครู นศ.และชุมชน 2.เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนา	-แนวคิดการออกบทเรียนและการสะท้อนคิด	-จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ภาพ วิดีโอ ในการจัดทำกิจกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับ	-สรุปผลกิจกรรม -การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ของทุกฝ่ายและการสะท้อนคิด	3 ชม
12.	1.เพื่อรายงานผลตามหลักการเขียนโครงการ	- <u>ส่วนที่ 4</u> สรุปผลและประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ชุมชนและสังคม	-ประชุมกลุ่ม เขียน โครงการ สรุปตามแผนที่กำหนด	แบบรายงาน	-เล่มรายงาน โครงการงานที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม	3
						รวม 45 ชม.

แผนกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่ 1

หัวเรื่อง ปฐมนิเทศและกิจกรรมรู้จักกัน เวลา 9.00-11.00 น. กลุ่ม 1 จำนวน 11 คน และ 13.00-15.00 น. กลุ่ม 2 จำนวน 14 คน จำนวน 2 ชม.

ชั้นปี 1 ภาคเรียนที่ 2/2559

สอนวันที่.....เดือน. มกราคม พ.ศ. 2560

ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
การสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ร่วมกัน และการกำหนดข้อตกลง แนวปฏิบัติที่ดีในการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกัน	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียน 2. เพื่อชี้แจงให้ข้อมูลพื้นฐาน และให้แนวทางการปฏิบัติตนในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม	-ประวัติตนเอง / ความสามารถพิเศษ ประสบการณ์ด้านกิจกรรม - ปฐมนิเทศ / แนะนำโครงการและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน	สร้างสัมพันธภาพ - เกมผึ่งแดดครึ่ง - แนะนำตัว / ความสนใจ / ความรู้สึกต่อเพื่อน - แสดงความสามารถพิเศษ - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ของแต่ละคนเกี่ยวกับ SR ให้ข้อมูลพื้นฐานและแนวทางปฏิบัติกิจกรรม กว้างๆ ความรู้เรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคม/แนวคิด คิดเป็นเป้าหมายของกิจกรรม/ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการกิจกรรม/ข้อมูลชุมชน/ การกำหนดปัญหา/การวางแผน/การปฏิบัติโครงการภาคสนาม และการสะท้อนผลการเรียนรู้	- เกม - PP กรอบแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้ - ใบงาน - แบบบันทึก	- ผลของใบงาน - บันทึกความประทับใจ - สังเกตการมีส่วนร่วม การแสดงผลออกระหว่างผู้เรียน	กิจกรรมแบบที่ 1 กิจกรรม สัมพันธ์	ตนเอง ต่อเพื่อน ชุมชน สังคม

ข้อเสนอแนะกิจกรรม

เกมผิงแตกร้าง

เล่นเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน สับเปลี่ยนหมุนเวียนตามคำสั่งของผู้นำกิจกรรม เพื่อให้รู้จักกันอย่างทั่วถึง
วัตถุประสงค์ เพื่อให้รู้จักกันเร็วขึ้น

จำนวนผู้เล่น 10 - 15 คน

อุปกรณ์ -

สถานที่ ห้องเรียน

เวลา 20 - 30 นาที

วิธีเล่น

1. ผู้นำให้ผู้เล่นจับกลุ่มกัน 3 คน
2. กลุ่ม 3 คน จะต้องเป็นรัง 2 คน เป็นผิง 1 คน
3. เมื่อผู้เล่นจับกลุ่มตามที่ผู้นำกำหนดให้แล้ว ผู้เล่นที่เป็นรังให้จับมือกันไว้ทั้งสองข้าง
4. ผู้เล่นที่เป็นผิงจะอยู่ระหว่างผู้เล่นที่เป็นรังทั้งสองคน คืออยู่ตรงกลางอ้อมแขนที่อบอุ่น
5. คำสั่งที่ผู้นำกิจกรรมบอกผู้เล่น มีดังนี้

- เปลี่ยนรัง
- ย้ายรัง

• รังแตก

เปลี่ยนรัง หมายถึง ผู้ที่เป็นผึ้งเปลี่ยนไปอยู่รังอื่น ผู้ที่เป็นรังให้อยู่กับที่

ย้ายรัง หมายถึง ผู้ที่เป็นรังเปลี่ยนไป ผู้ที่เป็นผึ้งให้อยู่กับที่

รังแตก หมายถึง สร้างรังกันใหม่ ใครจะเป็นผึ้งหรือรังก็ได้ แต่ต้องให้ได้ครบตามจำนวน
การเปลี่ยน ย้ายรัง รังแตก เมื่อสร้างรังได้แล้ว ให้คุยกัน ทำความรู้จักกันด้วย
ใบงาน

1. ให้นักศึกษาสรุปประเด็นการเรียนรู้ในวันนี้

2. ให้นักศึกษานำบทเรื่องราวความประทับใจของเพื่อนร่วมชั้นเรียน

- เรื่องส่วนตัวของเพื่อนที่ประทับใจ

- ประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชน สังคม ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ที่มอบต่อสังคมของเพื่อน

ใบงาน (สำหรับผู้สอน)

1.แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้เรียน

- ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
- กล้าแสดงออกโดยวาจา ทำทาง การแสดงความสามารถโดดเด่นเฉพาะตัว
- สร้างบรรยากาศและเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน
- มีภาวะผู้นำและผู้ตาม ความคิดริเริ่ม
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอแนะ

แผนกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่ 2-3

หัวเรื่อง นักศึกษากับความรับผิดชอบต่อสังคม เวลา 9.00-12.00 น. กลุ่ม 1 จำนวน 11 คน และ 13.00-16.00 น. กลุ่ม 2 จำนวน 14 คน จำนวน 6 ชม.

ชั้นปี 1 ภาคเรียนที่ 2/2559

สอนวันที่.....เดือน มกราคม พ.ศ. 2560

ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
ความหมายและความสำคัญของ SR เป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจ รวมไปถึงรายละเอียด กระบวนการจัดการเรียนการสอน (เป้าหมาย วิธีการ จัดการเรียนรู้)	1.เพื่อให้ความรู้เรื่องความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม (SR) 2.เพื่อให้ความรู้เรื่องเป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการในภาพรวมของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม SR	-ความรู้ทั่วไป ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของ SR -เป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริม SR	-วิดีโอโครงการรากแก้ว : พลังนักศึกษาเพื่อชุมชน -ต้องคำถามให้นักศึกษาว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร และความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อคนรอบๆข้างเรามีอะไรบ้าง -ให้เขียนคำตอบแต่ละประเด็นใส่กระดาษแผ่นเล็กๆ แล้วนำไปติดบนกระดานหน้าชั้นเรียน -สรุปคำตอบแต่ละประเด็น -เมื่อสรุปได้แล้ว ให้แต่ละคนเล่าประสบการณ์ SR ที่มีต่อบุคคลเหล่านั้น และแสดงความรู้สึกว่า ผลการกระทำเป็นอย่างไร ทำแล้วเกิดอะไรขึ้น -ผู้สอนสรุปประเด็นและความสำคัญของ SR -บรรยายให้ความรู้ประเด็นเป้าหมายของ	-วิดีโอ/ PPT --Model แนวคิดการพัฒนา SR ในมหาวิทยาลัย -PPT ตัวอย่าง ขั้นตอน วิธีการในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริม SR	-สรุปผลการเรียนรู้ ความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบของ SR -เป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการ ของกิจกรรม	กิจกรรม แบบที่ 2 กิจกรรมการคิดและการเสวนา	ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อเพื่อน ต่อสถาบัน ชุมชน สังคม

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
			กิจกรรม/ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน กิจกรรม/ข้อมูลชุมชน/การกำหนดปัญหา/การวางแผน/การปฏิบัติโครงการภาคสนาม และ การสะท้อนผลการเรียนรู้				

ข้อเสนอแนะกิจกรรม

.....

.....

ใบงาน

- ให้นักศึกษาสรุปประเด็นการเรียนรู้เกี่ยวกับ SR ในวันนี้
- เขียนแผนภาพกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม SR ในภาพรวม

ใบงาน (สำหรับผู้สอน)

1.แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้เรียน

-ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

-กล้าแสดงออกโดยอาจ ทำทาง การแสดงความสามารถโดดเด่นเฉพาะตัว

-สร้างบรรยากาศและเข้าร่วมกิจกรรม

-มีภาวะผู้นำและผู้ตาม ความคิดริเริ่ม

-แลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอแนะ

แผนกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่ 4

หัวเรื่อง แนวคิด คิดเป็น เวลา 9.00-12.00 น. กลุ่ม 1 จำนวน 11 คน และ 13.00-16.00 น.กลุ่ม 2 จำนวน 14 คน จำนวน 3 ชม.

ชั้นปี 1 ภาคเรียนที่ 2/2559

สอนวันที่.....เดือน มกราคม พ.ศ. 2560

ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
ปรัชญาคิดเป็น เป็นหลักการหาข้อมูลในการตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา เพื่อให้ชีวิตมีความสุข	1.เพื่อให้ความรู้แนวคิดปรัชญา คิดเป็น 2.เพื่อให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลชุมชน การเขียนใบสำรวจชุมชน	-หลักการคิดเป็นเกี่ยวกับ ปัญหาและวิธีการค้นพบปัญหา -ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชุมชน/แนะนำชุมชน /ข้อมูลชุมชน/การเขียนแบบสำรวจชุมชน	-ให้นักศึกษาศึกษาวิถีทัศน์เรื่องประโยชน์สุขของแผ่นดิน ตอนที่ 7 เป็นหนังสือเกี่ยวกับแรงบันดาลใจของในหลวงที่โรงเรียนร่มเกล้า ที่ลงไปในพื้นที่ผู้ก่อการร้ายและเข้าใจปัญหาในพื้นที่และหาวิธีการพัฒนา -ให้นักศึกษาสรุปสิ่งที่เรียนรู้โดยออกมาแสดงความคิดเป็นหลักการคิดเป็นที่ในหลวงใช้ในด้านแต่ละด้าน -สรุปแนวคิด คิดเป็น นำเสนองานกลุ่ม -จำลองวิธีการค้นหาปัญหาด้วย	-VDO ประโยชน์สุขของแผ่นดิน ตอนที่ 7 -PTT ปรัชญาคิดเป็น -ตัวอย่างการเขียนแบบสำรวจชุมชน	ใบงาน -สรุปแบบจำลองวิธีการค้นหาปัญหาด้วยแนวคิด คิดเป็น -แบบสำรวจชุมชน	กิจกรรมที่ 2 การคิดและเสวนา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรับใช้สังคม	ต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบัน ชุมชน สังคม

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
			แนวคิด คิดเป็น ยกตัวอย่าง ปัญหาในการตัดสินใจ โดยใช้ ข้อมูล 3 ด้าน -ฝึกเขียนแบบสำรวจชุมชน				

ข้อเสนอแนะกิจกรรม

.....

.....

.....

ใบงาน

1. ให้นักศึกษาสรุป แนวคิด คิดเป็น
2. ในหลวงนำแนวคิด คิดเป็นมาใช้ในงานพัฒนาอย่างไร (จากการดูวีดิทัศน์)
3. สรุปแนวทางการค้นหาข้อมูล ตามแบบสำรวจชุมชนที่กลุ่มตนเองวางแผน

ใบงาน (สำหรับผู้สอน)

1. แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้เรียน

-ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

-กล้าแสดงออกโดยวาจา ทำทาง การแสดงความสามารถ โดดเด่นเฉพาะตัว

-สร้างบรรยากาศและเข้าร่วมกิจกรรม

-มีภาวะผู้นำและผู้ตาม ความคิดริเริ่ม

-แลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอแนะ

แผนกิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่ 5-7

หัวเรื่อง เรียนรู้ปัญหาในชุมชน เวลา 9.00-12.00 น. กลุ่ม 1 จำนวน 11 คน และ 13.00-16.00 น.กลุ่ม 2 จำนวน 14 คน จำนวน 24 ชม.

ชั้นปี 1 ภาคเรียนที่ 2/2559

สอนวันที่.....เดือน มกราคม พ.ศ. 2560

ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
การศึกษาชุมชน ตัวอย่างในการจัด กิจกรรมที่รับผิดชอบ ต่อสังคมและการลง พื้นที่เพื่อศึกษาสภาพ	1.เพื่อศึกษาชุมชน ตัวอย่างที่ประสบ ความสำเร็จเกี่ยวกับ กิจกรรม SR	-แนวคิดการสร้างกิจกรรม SR ในชุมชนของตนเอง	-ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษา ดูงานในชุมชน -แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรม ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับ SR	-ลงพื้นที่ชุมชน -แผนพับ/การแนะนำ ชุมชน/วิถีทัศน์ -ใบงาน	สรุปผลประเด็น กิจกรรมชุมชนที่ เกี่ยวกับ SR	กิจกรรมที่ 2 การคิด และเสวนา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรับใช้ สังคม	ตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบัน กศ. ต่อชุมชน สังคม
ปัญหาและความ ต้องการของคนใน ชุมชนเพื่อนำมาสู่การ สร้างกิจกรรม โครงการเพื่อ แก้ปัญหา	2.เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชน บริบท สภาพปัญหา ความต้องการ ของชุมชน	-ข้อมูลทั่วไป บริบท กิจกรรมชุมชน สภาพ ปัญหาในชุมชน	สำรวจชุมชน -ศึกษาสภาพการณ์ -ศึกษาปัญหาตามทีกลุ่ม สนใจ -การนำเสนอบริบทชุมชน และสภาพปัญหาที่พบ -ผู้นำชุมชนเข้าร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็น ปัญหาที่สนใจ	-แผนพับ/ป้าย ประชาสัมพันธ์ -วิถีทัศน์ -ใบงาน	สรุปผล -นำเสนอสภาพ ปัญหาในชุมชนที่ กลุ่มสนใจ	กิจกรรมที่ 1 การ สร้างความสัมพันธ์ กิจกรรมที่ 2 การคิด และเสวนา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรับใช้ สังคม	ตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบัน กศ. ต่อชุมชน สังคม
	3.เพื่อวิเคราะห์สภาพ ปัญหาในชุมชน	-วิเคราะห์ปัญหาตาม หลักการ “คิดเป็น” -สรุปปัญหาที่ต้องการ	-แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ครู / นศ./ผู้นำชุมชน -นำเสนอให้ชุมชนมีส่วนร่วม	PPT/ จัดสัมมนาใน ชุมชน -ใบงานการวิเคราะห์ผล	-ผลการแสดงความ คิดเห็น การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่	กิจกรรมที่ 1 การ สร้างความสัมพันธ์ กิจกรรมที่ 2 การคิด	ตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบัน กศ.

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
			ร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้	การเรียนรู้ตามปรัชญา คิดเป็น	เกิดจากการจัด สัมมนา กลุ่ม ที่มี ครู นศ. คนในชุมชน -นศ. ได้ปัญหาที่กลุ่ม สนใจ จากผลการ วิเคราะห์ผ่าน หลักการคิดเป็น	และเสวนา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรับใช้ สังคม	ต่อชุมชน สังคม

ข้อเสนอแนะกิจกรรม

.....

.....

ใบงาน

- ให้นักศึกษาสรุปกิจกรรมโดยภาพรวมของพื้นที่ศึกษาดูงานและสรุปประเด็นกิจกรรมที่นำไปสู่การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม
- สรุปปัญหาที่ได้จากการศึกษาชุมชนที่กลุ่มสนใจ ผ่านแนวคิด คิดเป็น ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ตนเอง สังคมชุมชน สิ่งแวดล้อมและวิชาการ

ใบงาน (สำหรับผู้สอน)

1.แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้เรียน

-ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

-กล้าแสดงออกโดยวาจา ทำทาง การแสดงความสามารถโดดเด่นเฉพาะตัว

-สร้างบรรยากาศและเข้าร่วมกิจกรรม

-มีภาวะผู้นำและผู้ตาม ความคิดริเริ่ม

-แลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอแนะ

ครั้งที่ 8

หัวเรื่อง บัณฑิตการศึกษารุ่น 1 เวลา 9.00-12.00 น. กลุ่ม 1 จำนวน 11 คน และ 13.00-16.00 น. กลุ่ม 2 จำนวน 14 คน จำนวน 6 ชม.

ชั้นปี 1 ภาคเรียนที่ 2/2559

สอนวันที่.....เดือน มกราคม พ.ศ. 2560

ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
การสรุปผลกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องสะท้อนผ่านการเขียนรายงานการเรียนรู้ของตนเอง กลุ่มตนเอง	1.เพื่อให้รู้วิธีการขั้นตอน การเขียนบัณฑิตการศึกษารุ่น 1 ผ่านการจัดทำรูปเล่มรายงาน 2.เตรียมความพร้อมการนำเสนอ โครงการ	รูปแบบการเขียนบัณฑิตการศึกษารุ่น 1 ส่วนที่ 1 รายละเอียดโครงการ ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ส่วนที่ 3 วิธีการ ส่วนที่ 4 ผลการเรียนรู้ ส่วนที่ 5 สรุปผล	- ออกแบบการเขียน/บัณฑิตกิจกรรมโครงการ -ออกแบบการเสนอและทดลองนำเสนอ	PTT การเขียนและเล่มตัวอย่างของกลุ่มอื่นๆ ที่ผ่านมา	-แบบการเขียน/บัณฑิตกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม -การออกแบบนำเสนองาน	กิจกรรมที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์ กิจกรรมที่ 2 การคิดและเสวนา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรับใช้สังคม	ต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบัน กศ. ต่อชุมชน สังคม

ข้อเสนอแนะกิจกรรม

ใบงาน

- 1.ให้นักศึกษาสรุปกิจกรรมโดยภาพรวมของโครงการ ตามรูปแบบที่แต่ละกลุ่มต้องการนำเสนอประเด็นการเรียนรู้
2. เขียนแผนผังลำดับการนำเสนองานและการแบ่งงานของแต่ละคนที่ต้องนำเสนอ

ใบงาน (สำหรับผู้สอน)

1.แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้เรียน

-ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

-กล้าแสดงออกโดยวาจา ทำทาง การแสดงความสามารถโดดเด่นเฉพาะตัว

-สร้างบรรยากาศและเข้าร่วมกิจกรรม

-มีภาวะผู้นำและผู้ตาม ความคิดริเริ่ม

-แลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอแนะ

ครั้งที่ 9

หัวเรื่อง นำเสนอโครงการ เวลา 9.00-12.00 น. กลุ่ม 1 จำนวน 11 คน และ 13.00-16.00 น.กลุ่ม 2 จำนวน 14 คน จำนวน 6 ชม.

ชั้นปี 1 ภาคเรียนที่ 2/2559

สอนวันที่.....เดือน มกราคม พ.ศ. 2560

ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
นำเสนอโครงการที่พัฒนาขึ้น เพื่อนำไปแก้ปัญหาหรือใช้ประโยชน์ในชุมชน	เพื่อนำเสนอโครงการ	โครงการที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมของแต่ละกลุ่ม	นำเสนอโครงการการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มค้นพบปัญหา-นำไปสู่การสร้างโครงการ และนำเสนอผลงานที่สร้างขึ้นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง	วัสดุ/อุปกรณ์ และเครื่องมือที่สร้างขึ้น	-ความสำเร็จ ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการจัดทำโครงการ	กิจกรรมที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์ กิจกรรมที่ 2 การคิดและเสวนา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรับใช้สังคม	ต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบัน กศ. ต่อชุมชน สังคม

ข้อเสนอแนะกิจกรรม

.....

.....

ใบงาน

- 1.สรุป ปัญหาที่ค้นพบ กระบวนการของการจัดทำโครงการ และผลงานนำเสนอ
2. สรุปประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง
- 3.ผลการเรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมต่อการจัดทำโครงการ

ใบงาน (สำหรับผู้สอน)

1.แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้เรียน

-ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

-กล้าแสดงออกโดยวาจา ท่าทาง การแสดงความสามารถโดดเด่นเฉพาะตัว

-สร้างบรรยากาศและเข้าร่วมกิจกรรม

-มีภาวะผู้นำและผู้ตาม ความคิดริเริ่ม

-แลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอแนะ

ครั้งที่ 10

หัวเรื่อง จัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน เวลา 9.00-12.00 น. กลุ่ม 1 จำนวน 11 คน และ 13.00-16.00 น.กลุ่ม 2 จำนวน 14 คน จำนวน 3 ชม.

ชั้นปี 1 ภาคเรียนที่ 2/2559

สอนวันที่.....เดือน มกราคม พ.ศ. 2560

ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
ทุกกลุ่ม ework จัดนิทรรศการเพื่อนำเสนอผลงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าชม/คนในชุมชน/อาจารย์ผู้สอน	เพื่อจัดนิทรรศการและนำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	-ผลงาน -กระบวนการจัดทำโครงการ -ผลการเรียนรู้	-นำเสนอผลงาน นำเสนอขั้นตอนการจัดทำโครงการผ่านกระบวนการคิดเป็น -แลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม - ครู นศ. และตัวแทนชุมชน เข้าร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	- ผลงาน -วิดีโอ ขั้นตอนการจัดทำโครงการ -เอกสาร ework ที่เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบต่อสังคม	แบบประเมินกิจกรรม -เนื้อหา -วิธีการนำเสนอ -บุคลิกภาพและการตอบคำถาม	กิจกรรมที่ 1 การสร้าง ความสัมพันธ์ กิจกรรมที่ 2 การคิดและ เสวนา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรับ ใช้สังคม	ตนเอง เพื่อน สถาบัน กศ. ชุมชน สังคม

ข้อเสนอแนะกิจกรรม

.....

.....

.....

ใบงาน

1.สรุปประเด็นข้อเสนอและต่างๆ เกี่ยวกับ โครงการงาน

ใบงาน (สำหรับผู้สอน)

1.แบบประเมินการนำเสนอโครงการ เนื้อหา/นำเสนอ/บุคลิกภาพและการตอบคำถาม

ครั้งที่ 11

หัวข้อเรื่อง ถอดบทเรียนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาผ่านกระบวนการจัดทำโครงงาน เวลา 9.00-12.00 น. กลุ่ม 1 จำนวน 11 คน และ 13.00-16.00 น. กลุ่ม 2 จำนวน 14 คน จำนวน 3 ชม.

ชั้นปี 1 ภาคเรียนที่ 2/2559

สอนวันที่.....เดือน มกราคม พ.ศ. 2560

ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและการพัฒนา ชิ้นงานที่เกิดจาก กระบวนการจัดทำ โครงงาน	1.เพื่อให้ นักศึกษาถอดบทเรียนการเรียนรู้ โดยมี ครู นศ.และชุมชน 2.เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนา	-แนวคิดการถอดบทเรียนและการสะท้อนคิด	-จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักศึกษา : ประเด็นกระบวนการจัดทำ โครงงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเอง ผู้เกี่ยวข้อง : การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการพัฒนา ชิ้นงาน	ภาพ วีดีโอ ในการจัดทำกิจกรรมและ ประสิทธิภาพที่ได้รับ	-สรุปผลกิจกรรม -การแลกเปลี่ยน ประสิทธิภาพ เรียนรู้ของทุกๆฝ่าย และการสะท้อนคิด	กิจกรรมที่ 1 การสร้าง ความสัมพันธ์ กิจกรรมที่ 2 การคิดและเสวนา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรับใช้สังคม	ต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบัน กศ. ต่อชุมชน สังคม

ข้อเสนอแนะกิจกรรม

.....

.....

.....

ใบงาน

1. ให้นักศึกษาเขียนบันทึกของแต่ละคน ประเด็นกระบวนการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเอง

ใบงาน (สำหรับผู้สอน)

1. แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้เรียน

-ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

-กล้าแสดงออกโดยวาจา ท่าทาง การแสดงความสามารถโดดเด่นเฉพาะตัว

-สร้างบรรยากาศและเข้าร่วมกิจกรรม

-มีภาวะผู้นำและผู้ตาม ความคิดริเริ่ม

-แลกเปลี่ยนเรียนรู้/เสนอแนะ

ครั้งที่ 12

หัวข้อเรื่อง การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเอง เวลา 9.00-12.00 น. กลุ่ม 1 จำนวน 11 คน และ 13.00-16.00 น. กลุ่ม 2 จำนวน 14 คน จำนวน 3 ชม.

ชั้นปี 1 ภาคเรียนที่ 2/2559

สอนวันที่.....เดือน มกราคม พ.ศ. 2560

ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล	แนวคิดที่ใช้	การพัฒนา SR
กระบวนการเรียนรู้ผ่านการจัดทำ โครงการที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อ ต่อสังคมที่รายงานผลในส่วนสรุปที่ ต้องการแสดงให้เห็นถึงการพัฒนา SSR ของ นศ.	1.เพื่อรายงานผล ตามหลักการเขียน โครงการ	-สรุปผลการพัฒนา SSR ของตนเอง ที่มี ต่อ ตนเอง ครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ชุมชนและสังคม ผ่านการจัดกิจกรรม โครงการ	-ประชุมกลุ่ม เขียน โครงการ สรุป ตาม แผนที่กำหนด	แบบรายงาน	-เล่มรายงาน โครงการที่ เกี่ยวข้องกับ รับผิดชอบต่อ สังคม	กิจกรรมที่ 1 การสร้าง ความสัมพันธ์ กิจกรรมที่ 2 การคิดและ เสวนา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมรับ ใช้สังคม	ต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อสถาบัน กศ. ต่อชุมชน สังคม

ข้อเสนอแนะกิจกรรม

.....
.....

หมายเหตุ รวมทั้งสิ้น 45 ชั่วโมง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายสุรัตน์ เพชรนิล
วัน เดือน ปี เกิด	6 มิถุนายน 2512
สถานที่เกิด	จ.ปัตตานี
วุฒิการศึกษา	ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	21/5 หมู่บ้านสิริจันทร์ โครงการ 2 ซ.ประชาอุทิศ ถ.ประชาอุทิศ บางมด ทุ่งครุ กทม. 10140

